

BULLETIN

Igud Yotzei Sin

БЮЛЛЕТЕНЬ

Игуд Иоцей Син

ВЫПИСКА
ИЗ УСТАВА
АССОЦИАЦИИ
"Задачей Ассоциации
является организация
выходцев с Дальнего
Востока в целях
взаимной помощи и
сотрудничества"

Association of Former Residents of China ♦ Ассоциация выходцев из Китая в Израиле

September 2014 ♦ 61st Year of Issue ♦ No. 412 ♦ Сентябрь 2014 ♦ 61-й год издания ♦ No. 412

Happy New Year!

С праздником Рош ха-Шана!

1954-2014

TEDDY KAUFMAN - PRESIDENT OF IGUD YOTZEI SIN 1924 - 2012

REMEMBERING HIS VARIOUS ACTIVITIES

On a street in Harbin during the Seminar of 2004

Barbecue at the Chinese Ambassador's residence - 2011

Welcoming guests from Harbin at Bet Ponve

Visiting the children at Amikam - 2008

Teddy hosting Harbin delegation at Bet Ponve - 2009

Teddy presenting scholarships in 2011

IGUD YOTZEI SIN IN ISRAEL
Association of former residents of China
P.O. Box 29786, Tel-Aviv 61297
Tel: 03-5171997, Fax: 03-5161631

www.jewsofchina.org

1-ый Номер "Бюллетеня" вышел в свет 6 мая 1954 г.
Старейший в Израиле журнал на русском языке
под редакцией ТЕДДИ КАУФМАНА
ISSN - 0793-8365

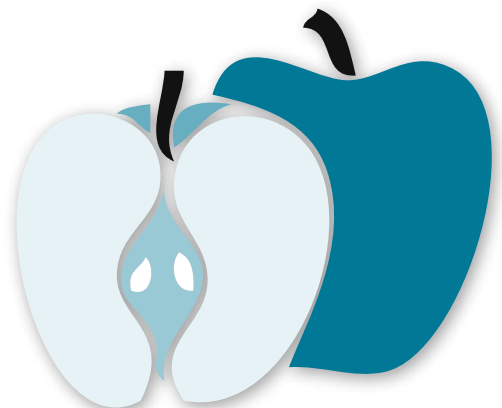
❖ igud-sin@013.net

We wish to express our appreciation
and gratitude to all our friends who supported us
this summer during the difficult days
of the campaign Protective Edge.
Our best wishes for a

Shana Tova,

a year of peace and prosperity,
a year of unity and hope.

The Board of
Directors
Igud Yotzei Sin

THE LEADERSHIP OF IGUD YOTZEI SIN IN ISRAEL AND THE FAR-EASTERN SOCIETIES IN THE DIASPORA

IYS Honorary Representatives in Israel and Abroad

IYS Chairmen

Leo Piastunovich 1951-1952

Boris Kotz 1953-1971

Teddy Kaufman 1972-2012

Yossi Klein 2012

Board of Directors

Yossi Klein

Chairman & Treasurer

Ran (Ronnie) Veinerman

Deputy Chairman

Teddy Piastunovich

Vice Chairman

Board Members

Flori E. Cohen

Bernard Darel

Abraham (Abe) Fradkin

Etie Ginansky

Rasha Kaufman

E. Eitam

Avi Podolsky

Rafi Rashinsky

Judith Sandel

Esther Wandel

Control Commission

Moshe Lihomanov

Chairman

Alex Podolsky - Member

Hon. Legal Advisor

Daniel Friedman - Attorney

Haifa & the North

Esther Wandel –

Hon. Representative

Jerusalem & the South

Avi Podolsky –

Hon. Representative

The American Far Eastern Society of New York, USA

Lily Klebanoff-Blake – President

Eric Hasser - VP

Luba Tuck - VP

Joseph Wainer - VP

Rose Britanisky-Peiser - Treasurer

Leona Shluger-Forman - Secretary

Board of Directors:

Sally Berman

Lilly Langotsky

Robert Materman

Odette Rector-Petersen

New York, USA

The American Far Eastern Society Inc.

Lilly Langotsky

160 West 66th Str. # 55B

New York, NY 10023

The Far Eastern Society of San Francisco, USA

Board of Directors

Mr. I. Kaufman

Mrs. Ann Korchemsky – VP

Mrs. V. Loewer – VP

Mrs. V. Loewer - Hon. Secretary

Directors:

Mrs. O. Kaufman

Mr. L. Ostroff

Members:

Mrs. B. Berkovitch

Mrs. R. Ionis

SAN FRANCISCO, USA

The Far Eastern Society of San Francisco, Inc.

Mr. I. Kaufman

President & Hon. Representative

Atria Senior Living

250 Myrtle Road – Apt. 408-9

Burlingam, CA. 94010

Tel: 650-548-5177

FLORIDA, USA

Rose Peiser – Hon. Representative

7400 SW 170 Terrace Miami,

Florida 33157

Email: rpeiser@aol.com

LOS ANGELES, USA

Mrs. Mira Mrantz,

Hon. Representative

5 Tanakill Park Dr.E.-Apt. 305

Creskill, N.J. 07626

Tel: 201-334-2207

E-mail: anya4mira@msn.com

SYDNEY, AUSTRALIA

Jesse and Naomi Tracton

Hon. Representative

2 Oaks Place

North Bondi 2006

Tel: (02)-91-302575

Association of Former Residents of China (founded 1951)

13 Gruzenberg Street

POB 29786 - Tel Aviv 61297, Israel

Phone: 972-3-5171997

Fax: 972-3-5161631

E-mail: igud-sin@013.net

Yossi Klein - Editor-in-Chief

Teddy Piastunovich - Website Manager

Assistant Editors:

Flori Cohen

Cecilia Lyubman

Profil - Design & Production

Tel: 972-3-9045050

Contents

People and Events	6	Book Reviews	43
Rosh Hashanah Greetings	8 - 27	Shanghai Recalled – Rebecca Toueg	44
General History of Jews in China	28	Yona Kligman Celebrating 100 Years	45
Chinese city of Harbin reopens 105 year old synagogue	30	5 Things you didn't Know about Old Shanghai	46
Pessach in Kaifeng	31	The Astoria Confectionary & Tea Room	48
Shanghai Museum Unveils Memorial to Jews		On Translating the Mishnah into Chinese	49
Who Found Haven in Shanghai	32	Shavei's Woman in Kaifeng	50
Witness to Shanghai History	33	Memories of Shanghai Ghetto featuring	
Letters and Search & Research	37	in Modi'in	51
The New Israel Messenger	38	Donations	52
Katie Levy (nee Toeg) Celebrated her		How can we make peace in our world?	55
90 th Birthday	39	In Memoriam	56
Benjamin Family of Shanghai	41	Obituaries	57
Shanghai Reminiscences - Leah Garrick	42	TAGAR – Historical Articles	60

THE IYS BULLETIN has been continuously published in English, Russian & Hebrew since 1954, and covers all aspects of the Jewish Communities of China, with historical memoirs, book reviews, archival information, and current stories of former residents of China living in Israel and around the world.

"The aim of the Association is to organize former residents from the Far East for the purpose of mutual assistance and cooperation."

In Publishing the Bulletin the IYS aims to meet the following needs:

1. To promote a sense of community among former Jewish Residents of China.
2. To maintain a channel of communication between members of the community.
3. To assist in collecting, preserving and publishing historical material dealing with the life of the community.
4. To assist IYS in meeting its goals particularly those dealing with social assistance and educational stipends for members of the community living in Israel.

PEOPLE and EVENTS

At Igud Yotzei Sin

On Sunday, July 13, 2014 Mr. Eldad Hyatt was received as a guest at the offices of Igud Yotzei Sin. In about a month's time he will be going to Beijing to serve as ambassador at the Israeli Embassy in China.

Eldad Hyatt will replace an old friend of Igud Yotzei Sin, Mrs. Dana Benvenisti, who is returning to the Foreign Office in Jerusalem to take up new her new position and with it new challenges!

The Board of Igud Yotzei Sin and its members extend their good wishes for success in her future career and thank her for her cooperation over the years.

Yossi Klein, Ronnie Veinerman and Teddy Piastunovich updated Eldad on the history of the Jewish communities in China, the activities of Igud Yotzei Sin, and the Israel-China Friendship Association.

The women members of the Igud are continuing their longstanding tradition of Sunday gatherings. Every Sunday about 15-20 women members meet together at Bet Ponve and relive memories and experiences of the past and the present, and light refreshments are served.

At the meeting on April 6, before Passover, Yossi Klein -, Chairman of the Igud, and Ronnie Veinerman - Deputy Chairman, participated in the gathering to wish the members a

Yossi Klein, Ran Veinerman and Teddy Piastunovich with women members of the Igud at a gathering on the eve of Pessach

happy holiday and good health.

Board Meeting

On May 26, 2014, the Annual Board Meeting of Igud Yotzei Sin was held at Bet Ponve.

On the agenda were the following items that were raised and adopted:

- The annual financial statements for the financial year 2013 was presented by Yaakov Greenberg, CPA, and were approved without opposition from the participants.
- It was reported to the participants that the Igud was in the final stages of receiving a CERTIFICATE OF DUE DILIGENCE from the Registrar of NGO's within the Ministry of Justice. (In the meantime this Certificate has been received).
- With the help of a specialist lawyer, the Igud is dealing with its recognition as a non-profit association by the tax department for the purposes of enabling it to issue tax-deductible receipts for contributions received and other exemptions for the Igud, such as land revenue tax, etc.
- Subject to Paragraph 2 (א) of the IYS constitution, it was proposed that in order to be registered as a member of the IYS, to have the right to participate in the general assembly and to be elected as a board member, a minimal contribution of NIS.180 per year will be required.

The following members were elected to management positions of the Igud: Yossi Klein - Chairman and Treasurer Ronnie (Ran) Veinerman, Teddy Piastunovich - Vice Chairman.

The Israel-China Friendship Association

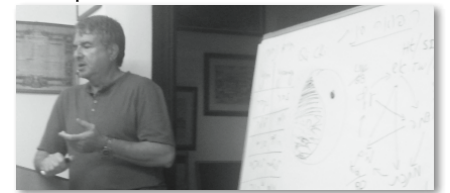
At the initiative of a member of the Association, Varda Frieber-Susmann, we have begun holding a series of lectures on various subjects:

On April 29, Dr. Haim Nahar, a specialist in Chinese medicine, gave a lecture at Bet Ponve on: Chinese Medicine at its Best

On June 16, Mr. Eliezer Zafrir formerly a senior member of the Shabak and Mossad, and an advisor to the Prime Minister on Arab affairs lectured on: The Middle East from the Perspective of Personal Experience.

Prior to the lecture a musical presentation was provided by the gifted pianist Mrs. Bella Steinbock, and baritone singer Amiram Zemani. Light refreshments were prepared and offered by Alex Podolsky, a member of the Association.

The attendance at both lectures was encouraging and those present were captivated by the knowledge, depth and experience of each presenter in their particular field.

Dr. Haim Nahar during the lecture at Bet Ponve

Pianist Bella Steinbock and baritone singer Amiram Zemani

Mr. Eliezer Zafrir during the lecture at Bet Ponve

IN LIEU OF FLOWERS

The High Holidays are approaching and Igud Yotzei Sin is continuing with its activities on behalf of its needy members by granting them our regular monthly social aid. Based on our data of January 1st, 2014, we provide a monthly grant to 60 countrymen, mostly the elderly, lonely and ailing members. The situation of many of them is very grave and without the assistance of IYS, they would not be able to make ends meet. The Association also provides for the younger generation, such as Hanukkah Scholarships for students, and a modest grant to soldiers on Independence Day. The Association has always served as a focal point linking the scattered worldwide former residents of China by our thrice yearly Bulletin published in three languages, and our website with articles, photos and information on various aspects of Jewish history in China. In recent years, the number of contributors has decreased, both in Israel and abroad. The foreign currency rate has also adversely impacted the local currency and therefore the amount of money we receive for the Social Aid Fund has become considerably smaller. With all this, the number of those in need remains high. The Association has also lost its main contributor the late Asya Kogan, who passed away in December 2013. We therefore apply to you with a request to donate to the Social Aid Fund in lieu of flowers for Rosh Hashanah, and for any other holidays, birthdays, anniversaries, weddings, family occasions and festivities. Grateful acknowledgement will be sent to the person in whose honor the donation is given. We are certain that our contributors will derive great satisfaction from participating in the noble cause of helping the needy. Flowers soon wither but a good deed lasts a lifetime. Your assistance will brighten the days of the lonely, elderly people who are ill and your assistance will enable our Association to continue the aforementioned activities.

Please send in your donations to the following address:

Igud Yotzei Sin
P.O.B 29786
Tel Aviv 61297
Israel

*With our warm regards and
our best wishes
for the Rosh Hashanah!*

The Board of Directors of IYS

Y. Klein	R. Veinerman	T. Piastunovich
Chairman & Treasurer	Deputy Chairman	Vice Chairman

Rosh Hashana Greetings

**The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN in ISRAEL
SENDS ITS SINCERE HOLIDAY GREETINGS
TO THE COMMITTEE OF
the AMERICAN FAR EASTERN SOCIETY in NEW YORK,
HONORARY MEMBER OF IYS,
AND WISHES MUCH HAPPINESS AND PROSPERITY TO ALL ITS MEMBERS
AND TO ALL THE FAR EASTERNERS IN THE UNITED STATES OF AMERICA**

8

**The BOARD of DIRECTORS and the ENTIRE MEMBERSHIP
of the NEW YORK AMERICAN FAR EASTERN SOCIETY**

EXTEND BEST WISHES FOR THE NEW YEAR

TO ALL OF OUR FRIENDS

WISHING A HAPPY HOLIDAY TO FAMILY AND FRIENDS

**ROSE and NORMAN PEISER
SUSAN and MARK BRITANISKY**

New York, USA

Rosh Hashana Greetings

DORA and JOE WAINER

**WISH A HAPPY HOLIDAY
TO ALL RELATIVES AND FRIENDS**

New York, USA

Rosh Hashana Greetings

10

BEST WISHES
FOR A HAPPY AND HEALTHY ROSH HASHANA
TO OUR RELATIVES AND FRIENDS
ANGELICA and MICHAEL KLEBANOFF

Palm Beach, USA

*I
g
u
d

y
o
t
z
e
i

S
i
n*

Rosh Hashana Greetings

WISHING A HAPPY HOLIDAY
TO FAMILY AND FRIENDS
Mrs. LUBA TUCK and FAMILY
New York, USA

WISHING A HAPPY HOLIDAY
TO FAMILY AND FRIENDS
Mrs. EDA SHVETZ and FAMILY
New York, USA

**TANIA and ROBERT MATERMAN
and SON AVRAHAM YAACOV**
EXTEND BEST WISHES FOR A HAPPY HOLIDAY TO ALL RELATIVES AND FRIENDS
New York, USA

Rosh Hashana Greetings

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN in ISRAEL
SENDS ITS SINCERE HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES
TO THE HONORARY REPRESENTATIVE OF IGUD YOTZEI SIN IN LOS ANGELES
Mrs. MIRA MRANTZ
AND TO ALL THE FAR EASTERNERS IN LOS ANGELES AND SOUTHERN CALIFORNIA

HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES TO ALL RELATIVES AND FRIENDS

MIRA MRANTZ

Cresskill, NJ, USA

WISHING IGUD YOTZEI SIN,
CO-WORKERS AND ALL FRIENDS A VERY HAPPY HOLIDAY

YANA LIBERMAN and FAMILY

San Diego, USA

AARON (BILLY) BELOKAMEN

WISHES ALL RELATIVES AND FRIENDS A HAPPY HOLIDAY

Los Angeles, USA

Rosh Hashana Greetings

TO HONOR OUR PARENTS
MAX and MOLLY SAMSON
AND
BEN and VERA BERG

DELORES and ROGER BERG
Los Angeles, USA

Rosh Hashana Greetings

ALL GOOD WISHES FOR THE HOLIDAY

TO FAMILY AND FRIENDS

RENEE and ABE FRANK

Beverly Hills, USA

GREGORY HODSON and FAMILY

WISH ALL RELATIVES AND FRIENDS A HAPPY HOLIDAY

Los Angeles, USA

A HAPPY AND HEALTHY HOLIDAY

**Sanford (Sanya) and Celia WAINER, Jerry EVELYN and Josh ROTHMAN,
Andrew GALL and Allison WAINER,
Kenny, Brett, Ellie and Jenna ROSENBERG**

Tamarac, USA

תזכו לשנים רבות

שנה טובה

HAPPY NEW YEAR

TO FAMILY AND FRIENDS FROM

LEAH JACOB GARRICK

San Francisco, USA

Rosh Hashana Greetings

GREETING TO OUR RELATIVES AND FRIENDS

MARK and CLARA LEEF

Laguna Woods, CA, USA

TO ALL MY FRIENDS AND FAMILY A VERY HAPPY HOLIDAY

BETTY LIAS

San Diego, USA

WISHING ALL OUR RELATIVES AND FRIENDS ALL OVER THE WORLD

A HAPPY HOLIDAY

HAG SAMEACH

from **GUTIA, EUGENE BASOVITCH and FAMILY**

Monroe Township, NJ, USA

JOE MRANTZ

WISHES ALL HIS FRIENDS AND FAMILY A HAPPY HOLIDAY

Kula, Hawaii, USA

Rosh Hashana Greetings

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN in ISRAEL
SENDS ITS SINCERE HOLIDAY GREETINGS
TO ISAI KAUFMAN,
THE PRESIDENT OF THE FAR EASTERN SOCIETY OF SAN FRANCISCO,
THE MEMBERS OF THE COMMITTEE AND ALL THE FORMER RESIDENTS
OF CHINA IN SAN FRANCISCO
AND WISHES THEM MUCH HAPPINESS AND PROSPERITY

The BOARD of GOVERNORS of the FAR EASTERN SOCIETY
of SAN FRANCISCO
EXTENDS HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES
TO IGUD YOTZEI SIN
AND TO ALL FAR EASTERNERS IN ISRAEL AND ABROAD

OLGA and ISAI KAUFMAN
EXTEND THEIR HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES
TO ALL RELATIVES AND FRIENDS
Burlingame, CA, USA

HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES TO RELATIVES AND FRIENDS
MIRA and PHIL MATERMAN
Torrance, CA, USA

Rosh Hashana Greetings

HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES
TO ALL RELATIVES AND FRIENDS
HARUCO and NORMAN SOSKIN
Burlingame, CA, USA

HAPPY HOLIDAY TO ALL FRIENDS AND FAMILY
ARON SLOUSTCHER
Walnut Creek, CA, USA

HAPPY HOLIDAY TO ALL OUR FRIENDS AND THEIR FAMILIES
MARY WOLFF and FAMILY
Valencia, USA

HAPPY HOLIDAY TO ALL RELATIVES AND FRIENDS
DORA (nee VIDUMSKY) and GABRIEL LEE
and FAMILY
New York, USA

Rosh Hashana Greetings

18

*I
g
u
d

y
o
t
z
e
i

S
i
n*

HOLIDAY GREETINGS TO ALL RELATIVES AND FRIENDS

DAVID and FREDERIQUE FAMILIANT

Dafaco.david@gmail.com

Monte-Carlo, Monaco

Rosh Hashana Greetings

MARY BLOCH and FAMILY

**WISH A HAPPY HOLIDAY
TO ALL RELATIVES AND FRIENDS**

Hong Kong

DAVID DORFMAN and FAMILY

**WISH A HAPPY HOLIDAY
TO ALL RELATIVES AND FRIENDS**

Hong Kong

Mr. and Mrs. HARRY TRIGUBOFF

Sydney, Australia

Rosh Hashana Greetings

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN in ISRAEL

SENDS ITS SINCERE HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES

TO THE IYS HONORARY REPRESENTATIVES

JESSE and NAOMI TRACTON

AND TO ALL THE FAR EASTERNERS IN AUSTRALIA

THE BOARD OF DIRECTORS OF IGUD YOTZEI SIN IN ISRAEL

SENDS ITS SINCERE HOLIDAY GREETINGS AND BEST WISHES

TO THE FORMER IYS HONORARY REPRESENTATIVE IN AUSTRALIA

Mrs. STELLA UDOVITCH

Mary and Alex SAMSON

Sydney, Australia

Mrs. VERA KARLIKOFF and FAMILY

Sydney, Australia

Rosh Hashana Greetings

Jesse and Naomi TRACTON,
Ian, Kim, Michelle, Avi
and family
Sydney, Australia

Ms. Mara MOUSTAFINE
and Mr. Andrew JAKUBOVICZ
Sydney, Australia

Inna and Alec MOUSTAFINE
Sydney, Australia

Mrs. Nora KROUK
and family
Sydney, Australia

Mrs. Sophie SAKKER,
Rachelle, Michael and Benjamin
Sydney, Australia

Dr. Samuel SAKKER (M.B.E.)
and family
Sydney, Australia

Ruth and Morris ESKIN
and family
Sydney, Australia

Mrs. Zina KOMONSKAYA
Sydney, Australia

George and Mary VORON
and sons
Sydney, Australia

Mrs. Hanna STERN
and family
Sydney, Australia

Mrs. Lika KAGANER
and family
Sydney, Australia

Mrs. Stella UDOVITCH
and family
Sydney, Australia

Mrs. J. VINSON and family
Toorak, Vic., Australia

Mr. & Mrs. Renee TSUKASOFF
and Mark
Sydney, Australia

Mrs.
A. SHERELL de FLORANCE
and family
Sydney, Australia

Rosh Hashana Greetings

WARM GREETINGS TO MY DEAR RELATIVES AND FRIENDS

ALEX FAIMAN

London, UK

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN in ISRAEL

SENDS ITS SINCERE HOLIDAY GREETINGS

TO ALL THE FORMER RESIDENTS OF CHINA IN CANADA
AND WISHES THEM MUCH HAPPINESS AND PROSPERITY

BEST WISHES

FROM

LILY LIFSHITZ

Montreal, CANADA

BEST WISHES FROM

Mr. and Mrs. Al RAYSON

Montreal, Canada

Rosh Hashana Greetings

A HAPPY HOLIDAY AND BEST WISHES
TO ALL OUR RELATIVES AND FRIENDS
NADIA and JACK OGNISTOFF and ELEONORE TREMBLAY
Burnaby, Canada

BEST WISHES FROM
Mr. A.G.ULAINÉ
Montreal, Canada

YOSSI KLEIN
WISHES A HAPPY HOLIDAY
TO THE STAFF OF IGUD YOTZEI SIN AND THE "BULLETIN":
INNA HANUKAYEVA, CECILIA LYUBMAN, NELLY STEINBERG
AND TO THE VOLUNTEERS: FLORI COHEN, JUDITH SANDEL, ORIT DUANI
Tel Aviv, Israel

YOSSI KLEIN and FAMILY
WISH A HAPPY HOLIDAY TO RELATIVES AND FRIENDS
IN ISRAEL AND ABROAD
Ramat Hasharon, Israel

Rosh Hashana Greetings

A HAPPY HOLIDAY AND BEST WISHES
TO RELATIVES AND FRIENDS
RAN (RONNY) VEINERMAN and FAMILY

Haifa, Israel

JENNY and TEDDY PIASTUNOVICH
WISH A HAPPY HOLIDAY TO RELATIVES AND FRIENDS

Kefar Sava, Israel

NATALIA and SEVA PODOLSKY
WISH A HAPPY HOLIDAY
TO RELATIVES AND FRIENDS IN ISRAEL AND ABROAD

Jerusalem, Israel

ESTHER WANDEL
SENDS GREETINGS
TO ALL RELATIVES AND FRIENDS

Kiryat Motzkin , Israel

HANNAH and SAM MULLER
WISH A HAPPY HOLIDAY TO RELATIVES AND FRIENDS

Kfar Shmaryahu, Israel

Rosh Hashana Greetings

BEST WISHES TO MY FRIENDS
IN ISRAEL AND OVERSEAS
ABRAHAM FRADKIN
Tel Aviv, Israel

RASHA KAUFMAN
WISHES A HAPPY HOLIDAY TO ALL HER FAMILY AND FRIENDS
IN ISRAEL AND ABROAD
Ramat Gan, Israel

MICHAEL FLEISCHMANN
SENDS BEST WISHES FOR THE HOLIDAY
TO HIS RELATIVES, FRIENDS AND ACQUAINTANCES
Ramat Gan, Israel

BEST WISHES TO ALL OUR RELATIVES AND FRIENDS
MIRIAM and DANIEL FRIEDMANN
Netanya, Israel

Rosh Hashana Greetings

BEST WISHES TO ALL OUR RELATIVES AND FRIENDS

**ILANA and GIORA LESK,
CARMELA MADPIS and FAMILIES**

Raanana, Israel

26

YONA KLIGMAN

SENDS HAPPY ROSH HASHANA GREETINGS TO ALL HIS CHILDREN,
THEIR FAMILIES, THE EXTENDED FAMILY AND FRIENDS IN ISRAEL AND ABROAD

Jerusalem, Israel

BETTY HAZAN

SENDS GREETINGS FOR THE HOLIDAY
TO FRIENDS AND RELATIVES
WITH LOVE

Nahariya, Israel

RINA and TIMA LITVIN and CHILDREN

WISH A HAPPY HOLIDAY TO RELATIVES AND FRIENDS
IN ISRAEL AND ABROAD

Nahariya, Israel

Rosh Hashana Greetings

BEST WISHES TO ALL OUR RELATIVES AND FRIENDS
BELLA and AVRAHAM GOLDREICH

Tel Aviv, Israel

FLORA and BOB FREIMAN

WISH A HAPPY HOLIDAY TO RELATIVES AND FRIENDS

Tel Aviv, Israel

PEARL and GEORGE KANPOL (KANTSEPOLSKY)

WISH A HAPPY HOLIDAY
TO RELATIVES AND FRIENDS

Ehud, Israel

Eli ALGOR (GROHOVSKY) and FAMILY

WISH A HAPPY HOLIDAY
TO THEIR FRIENDS AND RELATIVES

Tel Aviv, Israel

GENERAL HISTORY OF JEWS IN CHINA

There has been a continuous Jewish presence in China for well over a thousand years. While the number of Jews in China has always been small, Jews arrived there in five ripples of immigration:

1. Ancient Communities: Kaifeng

Jews traveled from West Asia over the Silk Road and by sea via India probably in Tang dynasty (618 907 CE). Some scholars think they may have arrived even earlier, during the Later Han dynasty (25 220 CE), which would coincide with Roman persecution in Judea.

Jews were certainly established in Kaifeng by 960 CE, which was then called Bianliang, when it served as a capital of the Song dynasty. China was then a world center of civilization and trade. Jews also settled in major shipping cities, such as Guangzhou (a southern coast port with access to SE Asia and Persia), Quanzhou (in SE Fujian and a center for foreign trade), Ningpo (from which the Kaifeng Jews received Torah scrolls after the flood in 1461), Yangzhou (a Grand Canal port near the sea on the Yangzi River), and Hangzhou (also on Grand Canal, which is known to have had a synagogue). There is also evidence of Jewish presence inland along the Silk Road in such locations as Dandan Uiliq, Dunhuang, and Ningxia.

In 1163, a synagogue was built in Kaifeng and the community lived close by the synagogue in two lanes called the North and the South "Teaching Torah" lanes. The Jewish community prospered despite repeated disasters, such as fires or the flooding of the Yellow River, which frequently destroyed the synagogue. Whenever disaster struck, the Jews worked together to rebuild their

synagogue. A stele was erected each time to commemorate the rebuilding of the synagogue. The Kaifeng Jews erected four steles in total, one each in 1489, 1512, 1663 and 1679. These stelae, except that of 1663 (which remains lost), are currently kept in the Kaifeng Municipal Museum. The stelae tell us how the Jews believed they entered China, their history in Kaifeng, their view of the development of their religion and their religious beliefs, and their practice of the mitzvot (commandments), which was, for centuries, very traditional.

Kaifeng Contacts with Westerners

In his diary, Marco Polo describes meeting with Jews in China in 1286. He reported that Kublai Khan celebrated Jewish, Christian and Muslim festivals.

However, it wasn't until 1605, that the Jewish presence in China was really "discovered" by the West when a Kaifeng Jew named Ai Tian went to Beijing to take a civil service examination and serendipitously met Fr. Matteo Ricci, the first Jesuit priest to visit China.

After this meeting, the Vatican sent other Jesuits to Kaifeng. The missionaries left excellent sketches and notes about what they observed and confirmed that the Jews of Kaifeng had exactly the same Torah and observed the same religious observances as the Jews of Europe. Contact with Jesuits ended when China closed itself off from missionaries in 1723.

By 17th century, all the coastal communities had disappeared, leaving only Kaifeng extant. We do not know whether the residents assimilated, moved to Kaifeng, or left China. As China declined, so too did the Kaifeng community. The last rabbi

passed away in 1810, leaving little Judaic knowledge in the community. By 1854 their synagogue fell to ruin once again, but the community, now impoverished, lacked the means to restore it.

Shortly thereafter, they were "rediscovered" by Protestant missionaries and other Western travelers. At the turn of the 20th century, the Canadian Anglican bishop, William Charles White of Toronto, tried to revive the community but without success.

Kaifeng was a closed city from after the Communist victory until the early 1980s when its Jews were "rediscovered" again by journalists and Jewish tourists. They noted that Jewish self-identity persists, most notably in the form of insisting on being registered as Jews in their identity papers, but that Jewish customs and practices had become a faded memory. However, two indications of a revival of Jewish identity in Kaifeng are the example of a young descendant who went to study in Israel and has returned home to serve his community and, separately, the establishment of a school by other descendants.

The Kaifeng community's 1000 years of continuous existence is an extraordinary display of commitment to their Jewish heritage and tradition in relative isolation from the larger Jewish world, and in a welcoming but culturally powerful host country.

2. Hong Kong and Shanghai: Baghdadi Jews

There has been a Mizrahi Baghdadi Jewish presence in Shanghai and Hong Kong since the Opium War, when Britain forced China to open five port cities for trade. Baghdadi Jewish traders arrived in 1844. By

1862 they had a cemetery; by 1887 a synagogue.

Some Kaifeng Jews came to visit Shanghai in 1851, and exchanges between the two Jewish communities culminated in a second visit in 1900 following the establishment by the Baghdadi community of a society to “rescue” them from cultural oblivion. By WW1, Shanghai had about 700 Jews, with more than half of these of Mizrahi origin. In 1932, nearly 40% of the Shanghai Stock Exchange’s 100 members were Mizrahi Jews. They joined the city’s finest clubs, a privilege denied Jews even in liberal parts of Europe and America, and financed some of Shanghai’s finest colonial architecture, including the magnificent Children’s Palace (formerly the Kadoorie estate), the art deco Peace Hotel (then the Cathay Hotel), Shanghai Mansions (a Sassoon building that later was used to process hundreds of Jewish refugees), and two synagogues: Bet Aharon and Ohel Rachel.

Like Shanghai, Hong Kong’s first Jews initially came from Iraq and India and were British subjects. The Ohel Leah Synagogue was built by Jacob Sassoon in 1901-2. Hong Kong’s Jewish population was 80 in 1900 and 250 in the 1960s, with about a 50/50 split between Ashkenazi and Mizrahi Jews. Today, Hong Kong’s Jewish population stands at about 3500, with several synagogues, Jewish Day School, and an active community center.

3. Harbin and Points South

Russian Jews first came to Harbin in 1898. They were seeking better economic opportunities in the Russian concession to build Chinese Eastern Railroad in 1898.

After the Russo-Japanese War, decommissioned Jewish soldiers joined these settlers. They were soon followed by refugees from the Russian pogroms of 1905 -07. By 1908, some 8000 Jews lived in Harbin, and the central synagogue was built in 1909. World War I, the

Russian Revolution, and the White Russian counter-revolution led to further Jewish persecution. As a result, 10,000 to 15,000 Jews filled Harbin. They created schools, newspapers, a library, Zionist groups, and four synagogues.

However, the 1928 transfer of the railroad to the Chinese and escalating White Russian violence led many Jews to move south to Shanghai, Tianjin, and other southern Chinese cities. In Tianjin, for example, the Jewish population reached 500-600 families between the World Wars I and II.

In 1945, the Soviet Army invaded Manchuria and occupied Harbin. The Soviet administration immediately set about arresting prominent members of the Jewish community, sending many of them back to the USSR. All Zionist and other Jewish organizations’ activities were suspended.

1951 to 1953 saw the immigration of most Jews from Harbin to Israel. By 1962, the Jewish community of Harbin had disappeared.

4. Refuge in Shanghai

Harbiners moved south to Shanghai, Tianjin and elsewhere after the Japanese took Manchuria in the early 1930s. Many settled in the French concession, where they ran their own stores and restaurants, read Russian newspapers and enjoyed their own music, theater and synagogue, the Ohel Moishe.

By 1939, Russian Jews numbered about 5,000 in Shanghai. They were mostly ordinary people on a lower economic scale, mainly working in restaurants, coffee houses, bookstores and other shops. Some were engineers, lawyers or musicians; many became bus drivers. Some engaged in criminal activities, such as drug smuggling and prostitution.

Then came the Ashkenazim fleeing Hitler from Germany, Austria, Poland and other European countries. From 1938 to 1941, an estimated 18,000 poured into Shanghai. Thousands arrived in rags, with neither entry permits nor any means of support.

Why Shanghai? While the rest of the world closed their doors to these refugees, Shanghai remained one of the rare free transit ports. Shanghai required neither visas nor police certificates. It did not ask for affidavits of health or proof of financial independence. There were no quotas.

They came in three waves:

- The first small wave, in 1933-34, was mostly well-educated, German Jews. Because their flight was not made in haste, they were able to bring the financial resources to re-establish their professional lives in China.
- The second wave, during 1938-39, lasted until restrictions were put on immigration by the Japanese and Western powers. Up to 15,000 Jews came, mainly from Austria and Germany - more than 1,000 per month. Their rapid flight prevented them from taking more than minimal belongings.
- The last wave occurred in 1939 when a few thousand Jews escaped from Poland when Germany attacked. Traversing Siberia and Japan, they arrived in Shanghai as impoverished as the second wave.

With the help from the Mizrahi Jews in Shanghai, a refugee resettlement program was organized. They opened schools, organized playing teams, published newspapers and magazines, and even started a band, scout troops and football teams. They had seven synagogues, a Jewish school, four cemeteries and a performance hall. After Pearl Harbor in 1941, foreigners from the Allied nations were sent to prison camps by the Japanese. But German and Austrian Jews were considered stateless refugees, and were confined to Hongkou “ghetto” in 1943. Early that year, the Japanese promulgated a bulletin announcing the establishment of a ‘designated area’ for ‘all refugees who had arrived after 1937.’ By May, all refugees living in Shanghai who had no nationality had moved to locations designated by the military police ‘for security

reasons.'

About 8,000 Jews were moved into the Hongkou "ghetto", joining the approximately 8,000 impoverished Jews already residing there. The area measured less than two sq. km. Although there was no barbed wire and only light patrols, adults needed officially approved passes to exit the section.

Given the high population density in this "ghetto", living conditions deteriorated rapidly. Some people begged on the street. Some went to work in Chinese mills. Some engaged in prostitution. For all its problems, considering the alternative in Europe, life was not so bad; it was still an opportunity for life.

This "ghetto" lasted from May 1943 until surrender of Japan in August 1945. During WW2, approximately 24,000 Jews total lived in Shanghai. After the war, the civil war between the Nationalists and Communists resumed, and an exodus of foreigners began almost immediately. Jews left

for Israel, America, Canada, Australia and other countries. Until 1948, there were about 10,000 Jews still living in Shanghai. By 1953, only 440 Jews remained, and by 1958 the number fell to 84. In 1976, there were only about 10 Jews in Shanghai. The last remaining Jew died in 1982.

5. Contemporary Period

In the 1980s, China began opening up to the West. Jewish businesspersons were among the many Westerners flocking to Shanghai, Guangzhou and Beijing.

Today, the Jewish communities of China consist primarily of those in Hong Kong, with about 3500; Shanghai, with about 1000; and Beijing, with at least 200. The Jewish descendants in Kaifeng number perhaps about 1000.

Hong Kong has a longstanding, permanent Jewish community as well as a transitory business one; the Shanghai and Beijing Jewish communities are mostly transitory business or government related

people. Except for Kaifeng Jews, Jews are not considered, nor consider themselves, to be citizens of China. The Chinese educated elite is fascinated by the similarities between the Jewish diaspora and overseas Chinese experiences, between Chinese and Jewish cultures. Many are knowledgeable of the Jewish experiences in China and are proud of their country's role in providing a refuge for Jewish refugees from Nazism. Most Chinese are philo-Semitic, even admiring the Jewish people for those stereotypic qualities featured in Western anti-Semitic literature.

Jewish studies are flourishing in China, with formal programs in Jewish studies or Middle East studies in Shandong, Shanghai, Beijing, Chongqing, Nanjing, Kaifeng and Kunming. Scholarly exchange programs with Israeli universities and with Jewish studies programs in the U.S.A. are common.

The Sino-Judaic Institute Points East

Chinese city of Harbin reopens 105-year-old synagogue

Main Synagogue In Harbin. Photo: Jewish Communities Of China

The Main Synagogue in a city that once hosted one of the Far East's largest Jewish communities was reopened last week after 12 months of renovations.

The Chinese city of Harbin reopened a 105-year-old synagogue to the public after an extensive restoration.

The Main Synagogue on Harbin's Tongjiang Street was reopened last week after 12 months of renovations at a festive ceremony featuring a performance by the String Quartet of the State Glazunovs Conservatory

from the city of Petrozavodsk in Russia, the Xinhua news agency reported.

In 19th and 20th centuries, thousands of Jews immigrated to the northeastern city of Harbin to escape persecution in Europe and Czarist Russia, establishing there one of the largest Jewish communities in the Far East.

The Chinese government conducted the restoration project with help from Dan Ben-Canaan, an Israeli scholar who has lived in Harbin for more than decade and works there as director of Heilongjiang University's Sino-Israel Research and Study Center.

The restored synagogue, he told Xinhua, "looks exactly the same as when the synagogue first opened in 1909, making this a unique location." Once an Orthodox synagogue seating up to 450 people, the building's

exterior boasts a Star of David sitting atop the rooftop dome.

Inside, the women's gallery on the second floor, the men's prayer hall and rabbi's bimah platform have all been restored, complete with safety rails featuring elaborate decorations that combine Jewish and Chinese symbols.

However, the reopened synagogue is not meant to function as a place of worship but as a concert theater, according to Xinhua.

The synagogue was damaged in 1931 by a fire that, according to Ben-Canaan, was started by gangs of anti-Communist Russians. It was renovated after the fire and closed down in 1963. It was converted into a hospital and a hostel, leaving its interior badly damaged, the report said.

The Jerusalem Post - 21 June 2014

PESACH IN KAIFENG

Passover was celebrated on April 14 by about a hundred Kaifeng Jews this at a seder hosted by Shavei Israel.

The seder is part of a larger undertaking by Shavei aimed at helping people of Jewish descent connect with the people and State of Israel.

In 2006, Shavei sent a group of four women from Kaifeng to Israel to study Hebrew and they converted to Orthodox Judaism the next year. In 2009, it sent another seven men to Israel, who converted to Judaism and became Israeli citizens.

One of them 28-year-old Tzuri Shi, or Shi Heng, returned to his hometown this week so he could lead the seder. Shavei Israel founder, Michael Freund, sent Shi back to Kaifeng with all of the supplies necessary to conduct a seder, from matzah and haroset to Hebrew/Chinese Haggadahs and kosher-for-Passover cake mixes [Oy gevalt! Ed.] The Chinese government only recognizes five religions: Buddhism, Taoism, Islam, Catholicism and Protestantism. But the local authorities have, to date, tacitly tolerated the practicing of the Jewish faith by the Kaifeng Jews.

Following the official line, Liu Bailu, a professor at the Jewish Cultural Studies Centre at Henan University in Kaifeng notes that "The Kaifeng Jews aren't Jews, they are the descendants of Jews.

Some have only started to discover their roots with the help of foreigners very recently."

But Esther Guo, a former teacher who runs a small museum dedicated to the Jewish community in Kaifeng, feels otherwise. "I knew I was a Jew, but I did not know what that meant", she said, noting that she was the first generation in the family to rediscover and practice her ancestors' religion. She feels that she is a Jew first and Chinese second and she refers to Jerusalem as her ancestral hometown. Efforts by missionaries to her community to convert people to Christianity had made it more resistant to outside pressure to let go of their old ways. "We refused to learn from foreigners", she said. "We thought foreigners are all liars." It was only in the 1980's, when Kaifeng was permitted to receive foreign visitors again, that the community discovered the similarities between their traditions and those of Jewish visitors. "We found out that they had the same religion!" she said.

Guo said about 200 people now identified themselves as practicing Jews in Kaifeng. The number is growing, she said. The faith has become so popular that even non-descendants have tried to join, she said. "Many people seek to worship," she said. "In the past, they

chose to be Christian. Now they see a chance to be Jews." This could present challenges both for the Kaifeng Jewish community and Shavei Israel in the future, not to mention the Chinese authorities.

According to Halacha (Jewish law), the Kaifeng Jews are not legally Jews and accordingly, if they move to Israel, they must convert according to Orthodox Jewish standards. Is there then a difference between a "Jewish descendant" and a non-descendant Chinese, given that both would have to convert to be "real" Jews? What about the non-Jewish spouses of the Kaifeng Jews and their children, now going back many generations. Are they Han Chinese, as the Chinese government and the Halacha say or something more, as they and many of their foreign supporters claim?

For Asher Oser, a rabbi with Hong Kong's Ohel Leah Synagogue, the rediscovery of the Jewish faith by the Kaifeng community has raised a debate about how to respond. "We are not a proselytizing faith", he said. "But what do you do when a long-lost relative knocks on your door?" Compiled by Anson Laytner from various sources, including: shavei.org, South China Morning Post, Jpost.com The Forward.

Points East – The Sino-Judaic Institute

CARMEL QUARTET PERFORM IN CHINA

Carmel Quartet toured China in late December. Regarded in Israel as one of the leading string quartets, they successfully performed at the Chongqing Poly Grand Theater, Qintai

Hall in Wuhan and finished up at the Forbidden City Concert Hall in Beijing. The string quartet comprises of violinists Rachel Ringelstein and Lia Rakhlin, violist Yoel Greenberg and cellist Tami Waterman.

They played pieces by Hayden, Mendelssohn and Shostakovich and were warmly greeted by the local crowd. Carmel Quartet performs

frequently in Israel and abroad. Founded in 1999, the quartet has won a number of prestigious competitions including first prize in the "Prague-Vienna-Budapest" international competition in Austria, and the Israeli Aviv competition for chamber music and performance of an Israeli work in 2004.

Jewish Times Asia (Issue March 2014)

Shanghai Museum Unveils Memorial to Jews Who Found Haven in City

By BECKY DAVIS

The unveiling of the new memorial at the Shanghai Jewish Refugees Museum on Wednesday. The wall lists the names of thousands who settled in the city after fleeing Nazi persecution in Europe. Credit Johannes Eisele/Agence France-Presse - Getty Images

The Shanghai Jewish Refugees Museum unveiled a memorial wall on Wednesday listing the names of 13,732 Jews who found a haven in the Chinese city during World War II. In the 1930s and 40s, thousands of Jews escaping Nazi Germany arrived in Shanghai, a place they could enter without a visa. After the Évian Conference of 1938, when the major powers shut their doors to nearly all Jewish immigrants, the city remained one of the few available places of refuge. By the beginning of World War II, more European Jews had fled to Shanghai than any other city in the world.

The memorial consists of a 111-foot-long copper wall etched with the names and featuring a sculpture of six allegorical figures representing faith, suffering, love, determination, light and hope, designed by the Chinese artist He Ning.

Chen Jian, the museum's director, said the names on the memorial were compiled with the help of former Jewish refugees in Shanghai, as well as Chinese and foreign scholars, according to China Daily.

Many of the names were taken from a list found in the German book "Exil Shanghai: 1938-1947," co-authored by Sonja Mühlberger, 75, who was herself born in Shanghai to refugee parents in the 1930s and has been involved in the memorial project. The list in her book was first compiled during the war by three teenage Jewish girls hired by Japanese military officers to undertake an informal census. Most of the Jewish population then was relegated by the Japanese to an overcrowded district called Hongkou, a "designated area for stateless refugees."

In a museum press release, Ms. Mühlberger comments, "My parents' experiences in Shanghai were certainly not the easiest, but if they had not been exiled there, I wouldn't even be alive today, let alone have the chance to tell this history."

Werner Glass, 87, now lives in Mercer Island, Wash., but spent 14 years, from the ages of 6 to 20 as a Jewish immigrant in Shanghai, and so also owes his and his family's survival to the city. He recalled the Ohel Moshe Synagogue, the site of the new memorial, as well as the harsh realities of life under Japanese occupation. His most vivid memory of wartime Shanghai was the aftermath of a Japanese air raid on Aug. 14, 1937, when he watched open trucks cart away body parts from his fifth-story window. "At first I didn't recognize that they were people. I thought it was butchered animals or something."

Although his immediate family arrived in 1933, when they were considered immigrants rather than refugees, his grandparents, aunts and uncles arrived later, and so may be listed on the memorial wall. He was excited by the prospect of someday looking up his relatives in the museum's new online database. "That's the main thing I would be looking for," he said. "I would like to visit, although I think my traveling days are pretty much over."

September 3, 2014

Chen Jian, Holocaust & Nazi era, Jews & Judaism, Monuments & Memorials, Refugees & Displaced Persons, Shanghai China (1939-45).

Correction: The heading on page 96 of the previous Bulletin 411 should have read: "In Memory of Peter Berton" - we apologize for the printing error.

Witness to Shanghai History

By Wm. Patrick Cranley - American consultant in Shanghai since 1997,
Co-founder of Historic Shanghai, interested in Shanghai's history.

Yuyuan Road

Today's high-rise Shanghai may seem unrelated to the rough-and-tumble sailor's town of the 19th century or the cosmopolitan-yet-decadent city of the 1930s that you may have read about, but the threads of history that bind Shanghai's story together can still be seen in many places around the city. Yu Yuan Road is one such place: it is a witness to much of Shanghai's 20th century history and a very fine area to explore the development of China's most dynamic city.

From a long-term perspective, the story of Shanghai's development is essentially the story of its integration into the world economy. Its extraordinary growth over the past 30 years did not occur out of thin air - the "Period of Reform and Opening Up" could not have happened without the 150 or so years of adaptation, innovation and psychological change that preceded it. Several phases of that era of change can be linked to Yuyuan Road.

Shanghai in the 19th Century

In the early 1800s, the Qing Empire still restricted trade with Western countries to the city of Canton (Guangzhou), in the south of China. In order to force China to expand trade with the West - and to ensure an expanded market for its highly profitable opium trade - the British Empire bombarded Chinese ports with its superior naval power and compelled the Qing to open four additional ports to trade. This action was dubbed the First Opium War (1839-42) and resulted in the opening of four additional cities to trade with the British. Shanghai, strategically

located near the mouth of the mighty Yangtze River, was chosen as one of those four original "treaty ports."

The first British consul arrived in 1843 and arranged with the regional Chinese authorities to establish the English Settlement just north of the walled city of Shanghai, along the west bank of the Huangpu River. The British set to work strengthening the foreshore and building their warehouses and residences. This area they called "the Bund," using the Hindi term for the embankment of a river borrowed by the British from their colonial possessions in India.

The other major maritime powers did not wish to see the British have a monopoly on trade in the new Chinese treaty ports, so they also sent representatives to China and also signed bilateral treaties with the Qing Empire allowing the citizens of their countries to live and work in Shanghai. The Americans set up just north of the British Settlement, across the Suzhou Creek. The French squeezed in between the city walls just south of the British. The representatives of dozens of countries followed. They were ill-equipped to run their own colonies, though, and in 1863 all of the foreigners in Shanghai banded together to form a multinational government, administered by the Shanghai Municipal Council - a committee of businessmen who ran the affairs of the foreign portions of the city (within which, by agreement with the Chinese authorities, foreigners were not bound by the laws of China, but by the laws of their home countries). It was a unique solution, and essentially the foreigners and the local Chinese simply made up the rules as they went along.

Shanghai at the time the foreigners arrived was already a medium-sized trading port, serving the wealthy Yangtze River Delta area, China's source for tea, silk, rice, cloth and culture. The foreigners brought strange new things to trade, including tobacco, matches, kerosene, machinery - as well as the ever-in-demand opium. The port was highly successful and attracted more and more foreign traders and entrepreneurial Chinese from all over the country.

The Taipans

The most prominent trading companies were British and American: Jardine Matheson, Swires, Dent, Russell & Company. But early on Sephardic Jewish traders from the Middle East, many of whom had been operating out of the British ports of Bombay and Calcutta, also established trading companies in Shanghai, and some became very wealthy. The most prominent of these was David Sassoon & Sons, established by a successful businessman originally from Baghdad. In such a risky environment, it was natural to rely on family members and ethnic cousins as key employees, and so Sassoon hired relatives and the sons of other Sephardic families.

Many Sassoon employees eventually "graduated" from the firm and started their own companies, becoming almost as successful as their mentor's family and joining the ranks of the Shanghai taipans (lit. "big bosses, heads large businesses"). Among this group of Sephardim were the Kadoorie, Hardoon, Abraham and Toeg families. Between them, the various foreign groups nearly

monopolized trade, especially in modern industrial products, as their science and technology was at this time far more advanced than in China, which had kept itself sealed off from international influences for many centuries, and had simply missed out on the Industrial Revolution.

China Looks Forward

By the end of the 19th century, many Chinese officials and intellectuals recognized that China would have to import and adapt Western science and technology in order to build the industries to manufacture the ships and weapons required to resist foreign incursions into Chinese territory. These officials, including the multitalented Li Hongzhang, helped to establish the first Chinese state-owned enterprises, such as China Merchants Steamship Navigation Co., designed to compete with the likes of Jardines, Swires and Russell & Co.

But there were some industries in which Chinese companies were unable to compete, including the new petrochemical industry. Kerosene to fuel the new-fangled kerosene lamps of China was entirely imported, significantly by John D. Rockefeller's Standard Oil Company. Rockefeller Sr. retired in 1902 and Standard Oil was divided into 34 independent companies following the "trust-busting" Supreme Court decision of 1911, but he remained interested in China and is Rockefeller Foundation began a philanthropic involvement with China that has lasted until the present day.

The House at 753 Yuyuan Road

According to some researchers, in 1911 John D. Rockefeller, Sr. commissioned renowned American architect Louise Henry Sullivan to design a house in Shanghai for the members of his family who would staff the Rockefeller Foundation in China. The Chinese turmoil that led to the collapse of the Qing Dynasty and the establishment of the Republic

of China put the Rockefellers' plans in China on hold, but the house was apparently completed in 1913 and changed hands several times in the following decades. The house in question is none other than 753 Yuyuan Road, now operating as Luo's Mansion Restaurant ("Luo" being the Chinese surname of "Luo Ke Fei Luo," or "Rockefeller").

A distinguished residence in the stately pre-World War style often referred to as "Edwardian" after the reign of King Edward V of Great Britain, this house was home to a number of luminaries during the past 100 years. The next mention of the house is as the Shanghai residence of Sun Chuanfang (1885-1935), one of the military strongmen of early 20th century China known as the "warlords." In the fall of 1925, Sun Chuanfang defeated his rival Zhang Zongchang and became the military ruler of Jiangsu, Fujian, Anhui, and Jiangxi provinces. Sun's headquarters was in Nanjing, but most of the Chinese warlords at this time maintained residences in the foreign settlements in Shanghai (that is, the International Settlement and the French Concession).

According to some sources, Sun Chuanfang used 753 Yuyuan Road as his Shanghai residence. But Sun's time in power was brief: Chiang Kai-shek took Shanghai in March 1927, and Sun fled to the foreign settlements in Dalian (northeast China). In 1935, he was assassinated by the daughter of another warlord, who Sun had had executed by decapitation in 1925. Unsurprisingly, Chiang Kai-shek's Nationalist government pardoned the murderous daughter.

Despite the domestic political turmoil, the 1920s was a time of unprecedented economic expansion in Shanghai. After China's defeat by Japan in the first Sino-Japanese War of 1904-05, foreign companies were permitted to manufacture in China, while before then they were limited to trade. This led to a huge influx of

investment in all manner of industries, including textile manufacturing, steel, railroads, machinery and consumer goods. World War I disrupted much manufacturing in the West, but China picked up the slack and profited by supplying the armies of Europe with uniforms, war material and labor.

Shanghai expanded to accommodate new arrivals from China and abroad. Yuyuan Road was extended into the western reaches of the International Settlement and out into the "Outer Roads," beyond the official borders of the settlement. The wealthy built grand residences on large plots; more modest, high-density Shanghai-style lane neighborhoods followed; and civic buildings to service the expanding urban population came next.

When the Great Crash put a halt to the Roaring Twenties, China carried on as one of the few bright spots in the international economy. By the 1930s, Yuyuan Road was integrated into the urban fabric of Shanghai. Just north of the Bubbling Well Temple (Jing An Temple in Chinese), the Yuyuan Road Fire Station served as a landmark at the eastern end of the long boulevard. Thousands of young Shanghai residents received excellent educations at No. 402 and 406, the Shanghai Public School for Girls and the Public School for Boys (today both part of Shanghai No. 4 High School) were established in the 1920s.

In the early 1930s, Edmund Toeg and his family moved into 753 Yuyuan Road - the same elegant wood-paneled house that had reportedly been built for members of the Rockefeller family in the 1910s and occupied by the regional warlord Sun Chuanfang in the 1920s. Edmund Toeg was a member of the Exchange Brokers Association, a group of businessmen from many backgrounds who traded stocks, bonds, precious metals and commodities on Shanghai's various exchanges. The Exchange Brokers Association, headed in the mid-1930s by George Edwin Tucker, included

prominent members of the European, American, Japanese and Chinese communities in Shanghai, including Percy Kwok of the Wing On Company fortune and H.E. Morriss, publisher of the North China Daily News.

The Toeg Family

Isaac Hayim Toeg arrived in Shanghai from Bombay in 1908 to work in the Sassoon organization. He moved up, prospered and started his own businesses, including real estate, stables and a wood business, and brought other members of the family to join him. English was spoken at home. Some branches of the family were very observant Jews; one of the main family homes was at 430 Seymour Road, facilitating the walk to Ohel Rachel Synagogue on the Sabbath. That home still stands on today's Shanxi North Road and is a multiple family residence.

As described by one of Hayim Toeg's descendants, members of the extended family enjoyed a luxurious lifestyle, with many servants, summer homes, racehorses, houseboats and holidays. "We went to the best schools, took ballet and music lessons, and travelled abroad in style" to Japan and resort cities throughout China. (Cohen, Flori Isaac - see bibliography).

Edmund Toeg, his wife and daughter Nora lived farther away from the Sephardic synagogue, in the grand house that today is Luo's Mansion restaurant. Its address at that time was 769 Yuyuen (now spelled Yuyuan) Road. An investments man by trade, Edmund was also something of an artist, credited for the illustrations in several books related to his passions, horseback riding and horse racing: "Celebrities of the Shanghai Turf" (Shanghai, 1923, privately published) and "A History of the Shanghai Paper Hunt Club, 1863-1930" (Shanghai, 1930, Kelly & Walsh).

Edmund's brother David Toeg lived in a more modest home just across the street at 754 Yuyuan Road (still standing behind the hospital opposite

the compound at 753 Yuyuan Road). David served as manager of the apartment building just behind Edmund's house and owned by the Toeg family. This was the Rivers Court Apartments, today in use as an office building.

The Rivers Garden Apartments accommodated 21 families according to the 1936 Shanghai residential listings. They included British, American, German, Danish, Dutch and Greek married couples and their children. Among them were business executives in industry (steel, tobacco, shipping and textiles), finance (stockbroking and commodities trading), professionals (a river pilot and a statistician for the China Customs Service) and others, including the manager of the Columbia Country Club, of which many of the residents were probably members. (see Appendix 1, Residents of Rivers Court Apartments, 1936)

The Tumultuous 1930s

The relative stability that resulted from Chiang Kai-shek's successful military reunification of much of China in 1927 produced a rapid period of economic growth and social change in Shanghai. Exposure to foreign trends through new moving-picture theatres drove a craze for Western-style dancing - and drinking - and as well as Western clothing and Jazz music. Dance halls and cabarets sprang up all over the city. One of the most famous was the Paramount, a futuristic, neon-lit Art Deco club located near the eastern end of Yuyuan Road:

"Unlike these earlier ballrooms, the Paramount occupied a far more complex space, encompassing antechambers, separate lounges and bars, banquet halls, a balcony and two dance floors... A Chinese architect, Yang Xiliu... used Art Deco elements and building materials popular in the construction of movie theaters in Europe and America at the time, suggesting that the cabaret not only compete with other ballrooms,

but also with the new crop of Art Deco cinemas that had arisen in the city during the late 1920s and early 1930s. While the name Bailemen could be translated as 'gate of a hundred pleasures,' the name of the ballroom in English brought to mind one of America's most powerful film companies, Paramount Pictures. Indeed, its entrance and lobby strongly resembled that of a cinema, giving patrons the feeling of walking into a Hollywood movie." (Field, Shanghai's Dancing World, p. 99).

The economic recession that followed the Japanese Army's bombing of northern Shanghai in February 1932 (in retribution for an incident they manufactured in order to station more troops in the area) led to the demise of some of the fancier ballrooms and the appearance of less extravagant cabarets and nightclubs that more obviously offered sex services from an almost inexhaustible supply of young women eager to make it in the big city. A mixture of bons vivants, gangsters, officials and journalists frequented these seedier night spots, many of which located just outside of the International Settlement's boundary on the western end of Yuyuan Road. By the time that the Japanese military struck south from Manchuria and occupied most of eastern China in the fall of 1937, the dangerous, mysterious western Yuyuan Road area had become part of what was now called "The Badlands."

World War II and the Chinese Civil War

After Japan occupied Shanghai in December 1941 and chased the Chiang Kai-shek government out of its capital in Nanjing all the way to Chungking (today's Chongqing) in the western province of Sichuan, they set up a "puppet government" headed by Chiang Kai-shek's fiercest rival, Wang Jingwei. Many of Chiang's officials, and businessmen associated with the Nationalist regime, fled Shanghai to the Nationalist area in the west, leaving many of their assets behind.

Wang Jingwei chose as his home in Shanghai an imposing house in Lane 1136 Yuyuan Road, recently abandoned by Wang Boqun, a leading administrator of the Kuomintang government and at one time Chiang Kai-shek's Minister of Transportation. This castle-like mansion, complete with crenelated parapets, can still be viewed (and sometimes visited), as it now houses the Changning District Children's Palace, an after-school activities center for the district's youth.

Lined as it was with homes of collaborationist officials as well as gangster-filled nightclubs, it should come as no surprise that during World War II Yuyuan Road was a center of espionage, intrigue and not a few assassinations. Unfortunately, the end of the conflict was followed soon after by civil war in China, and Yuyuan Road continued to be the site of many intrigues.

36 **Post-Liberation**

The Communist victory in 1949 brought great change to Yuyuan Road, as many of the civic buildings and residences were taken over by the new government and its military. Gambling, drugs and prostitution were outlawed and rapidly eliminated, with many of the former workers in these industries retrained for life in "New China." Following the revolution, 753 Yuyuan Road became property of the Chinese military, serving for much of the period between 1950 and 2010 as the headquarters of the Shanghai Garrison Support Group.

After several generations in Shanghai, different members of the Toeg family emigrated to Canada, Israel and Europe following the 1949 revolution. With such deep roots in the city, it should come as no surprise that some of the Toegs were among the last foreigners to leave. The January 1951 marriage of Flori Isaac Cohen, daughter of Mozelle Toeg Isaac was the last marriage to be held at the Ohel Rachel Synagogue. In March 1952, the Torah scrolls were removed

from the synagogue and some sent to Israel. Flori wrote, "Our family had no option but to leave Shanghai, the only home we knew."

Today, 753 Yuyuan Road has a new role as part of a multi-purpose development which includes a new hotel built along the architectural lines of the old Rivers Court Apartments, which has been reconfigured into offices for a number of companies. The beautiful new showroom for Taiping Carpets is located in what was the garden of the Rivers Court Apartments, looking out onto a quiet, green courtyard - and much Shanghai history.

Appendix 1 **Residents of Rivers Court Apartments, 1936**

Rivers Court Apartments
753 Yuyuan Road
David Toeg, Manager
Boyd, Mr & Mrs W. R.
Shanghai Licensed Pilots Association
Brewer, Mr & Mrs R.W.
Ford Hire Service (taxis and hired cars)
Cortner, Mr & Mrs H.
Ferrostaal, A.G. (steel, railways)
Eskenlund, Mr & Mrs A.
H. Knipschidlt & Eskenlund (import/export)
Everett, Mr & Mrs L.
Everett Steamship Corp.
Halberg, Mr & Mrs G.
East Asiatic Co. (shipping, trade)
Hopstock, Mr & Mrs S.
China Customs, Statistical Dept.
Klein, Mr. & Mrs F.?
Monk, Mr & Mrs George V.
Monk & Co. (tobacco)
Morgenstern, Mr & Mrs O.
O. Morgensern & Co. (rep. Jaffe Co, textiles)
Noble, Mr & Mrs Walter E.?
Pilcher, Mr & Mrs H. W.
Columbia Country Club (secretary)
Reynell, Mr & Mrs A.W.
Reynell & Co. (stock brokers)
Riggs, Mr & Mrs Sydney C.
Sydney C. Riggs & Co. (freight)
Schack, Count & Countess H. H. S.
Brockenhuus
Great Northern Telegraph Co.

Schulz, William Kohler, Schulz & Grosser (exchange brokers)
Smith, Miss Celeste
Smith, Mr & Mrs W. Kimball
Kung Yik Mills (a Jardines company)
van den Berg, Mr & Mrs Jan?
Waddill, Mr & Mrs Wm B.
Miller Tobacco Co.
Yannoulatos, Mr & Mrs Paul P.
Yannoulatos Brothers (trade, shipping)

Bibliography Books

Shanghai's Dancing World, by Andrew David Field (Hong Kong, Chinese University Press, 2010)
A Last Look (Revisited), by Tess Johnston and Deke Erh (Hong Kong, Old China Hand Press, 2010)
The Shanghai Hong List, 1936 (Shanghai, North China Daily News, 1936)
A Brief History of Shanghai, by F.L. Hawks Pott (Shanghai, Kelly & Walsh, 1928)

Online Resources

On the Toeg family: Flori Isaac Cohen: <http://esra-magazine.com/blog/post/sentimental-journey>
Esther Isaac, daughter of Mozelle Toeg: <http://www.jewsofchina.org/jewsofchina/Templates/ShowPage.asp?DBID=1&LNGID=1&TMID=111&FID=898&IID=1525>
Rivka Toueg (formerly Toeg): quoted by Aviva Shabi in Yediot Aharonot (Israeli newspaper), 1992, Baghdadi Jews in Shanghai, <http://www.dangoor.com/72page34.html>

Personal Correspondence

Boehner, Debbie, daughter of Vladimir (George) Taussig, Exchange Brokers Association
Tucker, Jean, daughter-in-law of George Edwin Tucker, chairman, Exchange Brokers Association.

Historic Shanghai - 2014

By permission of Tai Ping global carpets situated on the grounds of the former residence of Edmund Toeg. It was established in 1956 by Sir Lawrence Kadoorie a well-known Shanghai family.

Letters

4 May 2014

Yonghong Yang - Director Political Section

Chinese Embassy - Tel Aviv

E-mail: yonghongy@yahoo.com

Teddy Piastunovich - Igud Yotzei Sin

I hope this email finds you well.

Congratulations on the 66th Independence Day of the State of Israel. I wonder if Israel-China Friendship Society has had elections.

I am writing to you about an important interesting topic. Since I came to the Chinese Embassy in Israel, I have learned a lot about your beautiful country. Many of my friends and relatives in China have frequently asked me the following questions: Why did Jews do an excellent job in education? What is the secret of the start-up nation? How do the Chinese learn from Israel in the area of education? So I am trying very hard to find an answer and asking for help from my Israeli friends. Your explanation and introduction will be very much appreciated.

Thank you in advance. If there is anything I can do for you, please do not hesitate to call me.

Best wishes

SEARCH & RESEARCH

18 August 2014

Leah Garrick- San Francisco

E-mail: leahjg@sbcglobal.net

After the takeover of the Ohel Rachel Synagogue on Seymour Road, by the Shanghai authorities in 1953, I am most interested to learn what happened to all the Sefer Torahs from that synagogue. Who received all the Sefer Torahs at that time, who handled the shipments from Shanghai, when were they shipped out of Shanghai, and to whom or where were they sent.

Rebecca Toueg

21 August 2014

E-mail: rebecca.toueg@gmail.com

I recall that most of the Sefer Torahs were transferred to Hongkong and then distributed to other synagogues, mainly to synagogues in Israel. According to Sasson Yacoby who interviewed the Moallem family in Australia, the last eight were taken out of Shanghai by Reuben Moallem who was the last shamash at the Ohel Rachel synagogue. My father brought the two sefer torahs he had made for his father Aboody and brother Aslan to Israel and they are still in the Binyamin Shamash synagogue on Shlomo Hamelekh Street in Tel Aviv.

WE NEED YOUR SUPPORT!

**Please, make a donation to the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund.
Your donation enables us to do our community work.**

The New Israel's Messenger

Vol. XVI, No. 7

IYS Sephardi Division

Editor: Flori Cohen

First Volume

塞法迪犹太社团的社会文化生活

The Social and Cultural Life

Vol. I, No. 1

Friday, 22nd April, 1904.

ISRAEL'S MESSENGER.

A Fortnightly Jewish Paper Devoted to the Interests of Jews and
Indians in the East.

OFFICE, 16 PEKING ROAD, SHANGHAI.

OURSELVES.

For a very long time past the appearance of a Jewish newspaper in Shanghai has been ardently desired. We believe that the existence, among us, of a journal devoted to the interest of the Jews and Judaism in the Far East, a necessity of such absolute importance, that we are sure its appearance will be hailed with delight and that it would receive the warm support of our coreligionists. We, therefore, feel assured that we have taken a step in the right direction in bringing out the "ISRAEL'S

SHANGHAI ZIONIST ASSOCIATION.

The first annual meeting of the Shanghai Zionist Association was held on Sunday, the 27th March, 1904, in the rooms of the Shanghai Jewish school, at which Mr. Edward I. Ezra presided. In spite of the inclemency of the weather there was a large attendance.

The Chairman in an eloquent speech reviewed the past year's work which he thought was the result of a sincere and honest endeavour on their part to promote the cause of the Zionist Movement. If we can go on at this rate every year we shall successfully surmount all the obstacles that are in our path and attain the aim we have in view. Let us therefore endeavour to throw more and more energy and enthusiasm in the cause of Zionism, which had so far shed a ray of hope and comfort in the

《以色列信使报》创刊号。该报创办于1904年，在30多年的时间内不仅在上海，而且在全中国乃至远东都具有巨大影响。

The first issue of *Israel's Messenger*. This influential Jewish periodical started publication in Shanghai in 1904 and had a great impact on the Jews of Shanghai, China and the Far East for more than three decades.

《以色列信使报》的创始人：N·E·B·M·迈耶、I·A·列维斯(自左至右)。M·迈耶是上海犹太社团的领袖，1904-1936年《以色列信使报》总编辑，1903-1936年锡安主义协会负责人之一。

The founders of *Israel's Messenger* (L-R) N.E.B. EZRA, M. Myers and I.A. Lewis. Mr. Ezra was the chief editor of *Israel's Messenger* from 1904 to 1936 and Hon. Secretary of the Shanghai Zionist Association from 1903 - 1906.

Katie Levy (nee Toeg) celebrated her 90th birthday last year at a family reunion in Jerusalem

On that occasion she related the story of her life. Katie is the youngest daughter of Aslan and Hannah Toeg and the first of the Toeg family to be born in Shanghai. Katie now lives in Kibbutz Be'erot Yitzhak, Israel with her family

We are the descendants of the Babylonian Exile, from the time of Zerubbabel, Ezra and Nehemiah. My father was of the Toeg family, and my mother was of the Bechor family. My grandmother Farha comes from the family of Ezra Shamash in Baghdad, once a city in Babylonia. The houses there had flat roofs and each house had a well which also served in the summer time as a cooler for perishable foods. If a snake entered the house they used to put a bowl of water and some salt near it and say: Do not hurt us and we will not hurt you.

Every Sabbath eve my grandmother used to go to hear the sermon of Hacham Yosef Hayim, known as the "Ben Ish Hai". She supported the

family by sewing bridal gowns and embroidered them with gold and silver threads. Grandfather Aboody was a learned man in Torah and Kabbalah, and traveled to Bombay to teach there. A few years later, Grandmother Farha took my uncle, Isaac Hayim and my aunt Mozelle to join him there. My father, Aslan, who was the eldest son in the family, was already married, and my eldest sister Grace was about a year and a half when they also joined the family in Bombay.

Living conditions were difficult. My father was employed by the Sassoon family to work in a warehouse and was in charge of weighing coal. My uncle, Isaac Hayim, attended the Jacob Sassoon School, and graduated within four years. The Sassoon family then proposed that he work for them in Shanghai. Slowly, he drew his parents and sister to live there, and later on managed to bring over my parents, my sister Grace together with her two brothers, Ezekiel and Ezra and sister Regina (Jennie), who were born in Bombay, which was then under British rule. Therefore they all had British passports. I was born in Shanghai, in the International Settlement, and like my parents I held an Iraqian passport.

The Chinese call the Jews "Yutaning" which means the people of Judah. They follow the lunar calendar as we do. At the beginning and in the middle of every month they go to their prayer houses where they light

a thin incense stick, bow down, pray and leave. Whenever there is an eclipse of the moon they all go out with pots and pans and beat them with metal instruments, creating a loud noise to chase away the dragon that threatens to swallow the moon!

My father was not born to be a businessman. He just wanted to study the Torah and to attend the synagogue. In China the white man does not do manual labor. My father died at the age of 54 due to the coal dust he had ingested during his work in Bombay. I was fourteen years old when he died. My mother, with her sons and daughters, went to live in my Uncle Isaac's house. He had already married my eldest sister, Grace, and they had two sons and three daughters. The youngest son, who was named Aslan (Arieh) in memory of my father, fell near the Suez Canal during the Yom Kippur War.

Long before this, a revered Jew Moshi Reuben who was the Shamash of a Bet Midrash near the Tomb of Ezra Hasofer near Baghdad arrived in Shanghai. In Baghdad Jews and even Arabs visited the tomb and asked God for help and they said their prayers were answered. My father and Moshi were drawn to each other and he asked him to teach Torah to all of us. All my basic knowledge of the Torah and the commandments were received from him. I used to pester my grandmother, my father and Moshi to tell me stories and legends

Katie on her wedding day

which had a great influence on me. I studied at the Shanghai Public School for Girls with its English teachers. During my last year in Form Six we sat for the final examinations for the Cambridge School Certificate and an oral exam in French. This was in 1939, the year when the Second World War broke out. We did not know what was happening with our Jewish brothers in Europe. My uncle was a subscriber to the weekly Jewish Chronicle, but during the war this paper did not arrive. The Japanese then conquered Shanghai and placed all British and American citizens in internment camps. Since my brother Ezekiel and my sister Jennie were born in Bombay and had British passports, they were interned by the Japanese, while the rest of the family had Iraqi passports and only had to wear a red armband. Iraq did not agree to pay the cost of food for its Iraqi citizens. We were able to move about freely. All to the good! Thus we were able to send kosher food packages to the Pootung camp across the Whangpoo River where my brother Ezekiel and his wife were interned, as well as matzot for Pesach.

In the meantime, ships arrived in Shanghai with refugees from Germany and Austria. No country along the way agreed to accept them. Shanghai accepted them and the Joint (American Joint Distribution Agency) helped them. Amongst them came a German spy who was a little too friendly and anti-Hitler. He went around the homes of the community leaders. My uncle was then the Treasurer of the Sephardic Community. Hitler had asked the Japanese to exterminate "their" Jews. By God's grace the Japanese did not understand that this was a racial matter and thought that the Germans wanted to exterminate the Jews because of their religion. In the end they compromised and placed the refugees in a ghetto in the Hongkew section of Shanghai, a decrepit area

of the city. They were granted passes whenever they needed to leave the area to find work in another part of Shanghai.

At the same time members of the Mir Yeshiva and Lublin traveled by the Trans-Siberian train from Europe through Siberia and Manchuria and arrived in Japan. The Jewish community in Kobe prepared to receive them. The yeshiva had hoped to continue on from there to the United States, but in December 1941 after the Japanese attacked Pearl Harbor, Japan declared that it would join Germany and the Axis powers. The Japanese then sent the refugees to Shanghai where the Jewish community housed them in the Beth Aharon Synagogue near the ghetto area. This synagogue had Torah scrolls in gold, silver and velvet cases, a large library of Jewish religious texts, a spacious hall and a mikve. The scholars of both yeshivot went around the three Jewish communities in Shanghai to draw young men to study the Torah. My uncle brought a young rabbi, Leo Adler, from the Mir Yeshiva to teach us, and I studied the Mesilat Yesharim with him.

When the refugees began arriving by boat, my uncle said that we had to receive them with food, water and warmth. He recruited my aunt and my sister, bought provisions and took large saucepans to the Beth Aharon synagogue before the arrival of the yeshiva. My sister asked two Jewish women of the Russian community to show her how to cook Ashkenazi food, and thus learnt how to make goulash and borsht. Some of the refugees had thought they were coming to a jungle. Some of us took in refugee children and cared for them until their parents were settled. My sister took care of a girl called Cecile for two years until her father could manage. The poor mother had become insane and could not raise her. My Aunt Mozelle took in a boy named Hans and a little girl. The Abraham family took in a boy called

Agon.

The campaign" became a heavy financial burden on my uncle. His attempts to obtain contributions were unsuccessful. They told him, "Toeg, you are crazy!" He took a loan from a Chinese man and returned it to him after the war. The truth is my uncle had holes in his pocket he was always ready to help those in need. In 1946 I married Lazar Levy. The Communists in the north were coming south and we did not want to live under their rule. My uncle and my brother Ezekiel had a wood factory producing plywood. The logs of wood were brought in from the Philippines. We decided to set up a factory in the Philippine forest at Tandoc. After the war my husband Lazar and I were transferred to the Philippines to take charge of the sales in Manila. Before agreeing to leave, I asked if there was a synagogue there. I was told there was, and a mikve was being built. The community had a Reform Rabbi. My brother Ezra and my mother were already in the Philippines having gone there before the war. At that time there was no mikve and my brother Ezra used to take his wife to the sea about two hours distance from Manila. But when we arrived there were still mines in that area which had not yet been removed by the U.S. army, as well as fishing boats, and high waves. We finally found a river where we could enter, but it took a lot of courage to enter it because of rats and snakes.

When we arrived in Manila, my brother asked me to help him teach children and youngsters in the synagogue on Saturdays and Sundays. My brother used to prepare children for their barmitzva, learning the blessings by heart, and the maftir (which he wrote out in Latin letters for them). On one occasion, my brother asked me to teach a barmitzva boy. I said: "How can I teach him the Babylonian style of chanting the biblical verses?" He said

the congregation would not know the difference. I forget the name of the boy, but he was the first who read the maftir portion directly from the Torah scroll as well as the haftara with the correct chant, pointing to every word in the scroll.

After the Second World War, many Sephardic Jews left Shanghai. Some left for Australia, others for England and Israel. The Beth Aharon Synagogue was destroyed by the Communists who wanted to build an office block in its place. During WWII the Japanese turned the Ohel Rachel Synagogue into a weapons

arsenal.. However during the Communist takeover they used it as a library. After the war, diplomats and businessmen came to Shanghai. The Jews living there at that time wanted to renovate the synagogue which had been emptied of all its furniture. They asked my nephew, Aba Yosef, to come and show them where the rows of seats used to be and what should be done. I do not know at whose expense the renovation was made, but the Communists did not allow the Jews to pray there. Aba did not manage to find the mikve of the synagogue; it seems it was built

upon. The Shanghai Jewish School was situated on the grounds next to the synagogue, where the children from our community and the Russian community studied.

My uncle's house was on the same street very close to the synagogue. Aba visited the house on and found that the rooms were divided into two for two families. He did not find his mother's private mikve, which had been built behind the bathroom of her bedroom. The Chinese living there said that they had closed it up because they found it a strange place to raise fish!

Written on 26 Shevat 5663 (2003)

BENJAMIN FAMILY OF SHANGHAI

Benjy and Lisa Benjamin's wedding which took place in Shanghai at the Astor Hotel in 1935, The reception filled two ballrooms with two bands playing to over 600 guests. Shanghai was truly Paris of the East!

The Benjamin family was in

Shanghai for five generations, from the early 1840s. During WWII, as British allies, they were interned for three years during the Japanese occupation. They lost all their worldly possessions and suffered severe deprivation and loss of

optimal health. Their daughter Esther Benjamin Shifren has published a book called: Hiding in a Cave of Trunks: A Prominent Jewish Family's Century in Shanghai and Internment in a WWII POW Camp. It covers all aspects of the multi-faceted city and its people.

41

cake -- Shanghai Astor House Hotel 1935

Benjy and Lisa's Wedding Shanghai 1935

Shanghai Reminiscences

By Leah Jacob Garrick

Reunion so great and reunion so rare
Precious memories recalled now which we all do share
Igud Yotzei Sin - because of you I believe
We're together first time here in Tel Aviv
Fifty years - looking back, oh my, how time flies
Since we were all living in China's Shanghai

First let's honour founders of former community
Sassoon, Kadoorie and Haroon - they were the top three
Now I want to recall all the people I knew
Family names come to mind – here's but a few
If you are omitted from the list I present
Please forgive me - it surely was not my intent

Alphabetically, Abraham, Cohen and Dangoor
Ezekiel, Hillaly, Isaac follow for sure
Jacob and Levy I cannot forget
Nissim, Reuben, Saul, Toeg - vivid in my mind yet
Jack Guri, President of the Reunion - thank you
With wife Dvorah, you have really come through

Appreciate plans for occasion so rare
This brings more recollections for us to now share
Remembering holidays precious and dear
Fondly recalling and going through the whole year
Rosh Hashanah, Kippur - High Holidays for Jews
My grandfather in top hat, tails and tennis shoes

Thinking of Succoth my mind is still filled
With bountiful Succah the children helped build
Simhat Torah in synagogue we thought dandy
Getting to eat Pasqual's fine barley candy
'Aleph-bet-gimmel-daled' singing we began
Backward experts - Solomon Nathan, Zeke and Abe Abraham

On Purim ate zungoolah, grandma's pastry so crisp
Playing vingt-et-un (21) at our risk
Tu B'shvat had one hundred great varieties
Of nuts and fruits - minim plenty surely did please
At Pessach halek and nuts - the best haroset
Lives on in our minds - we remember it yet
Also rice bread, our hearts had won
Hebrew, Arabic, English - Seder in three tongues

Shavuot remember halek and kahi
Made holiday for us a sweet memory
Home from school won't forget such goodies we got
Chudunkweh, dahping yuzakweh and chestnuts hot
Chinese New Year - Koong Chi Fahzeh – did bring many smiles
Firecrackers all night and clicking of loud Mah Jongg tiles

We remember the dishes in our mouths were placed
Unforgettable foods with such fabulous tastes
Has the world ever heard of, or the world ever seen
Such delicacies as bahmyah hamoth and hameen
Also sijuk and pahchah - we were happy when cooked
Budjuh and poori, uhdjuh - also ahruk

Cheese sumboosak and kakkahs with milk and strong tea
Mahmoosah and muhushah - oh, what memories
Muhrug and rice and saloona and curry
Tip Top Toffee we won't forget in a hurry
Plaited cheese and hubbus with boiled onions of course
Chukla-buklah with food no one needed to force

Israel's Anniversary - A miracle indeed
Gave us a homeland, when home we did need
We pray for lasting peace and the end to all harm
For Israel who embraced us with wide open arms
Thrilled am I coming here from SF, U.S.
To be with you all now – I feel I am blessed

The world doesn't know our unique history
About our survival and how we stayed free
Each one of you played a special big part
Through hardship and struggle, and now happy hearts
Culmination of experience - years and journeys
Is today's celebration making new memories

Let's raise our glasses to Israel, Blessed Home
Thank G-d for this day, I'Hayim Shalom!

Reunion of the Shanghai Sephardic Community on the 50th anniversary of the State of Israel 1948-1998 at Bet Ponve, Tel Aviv.

Book Reviews

Shanghai's Baghdadi Jews: A Collection of Biographical Reflections

By Maisie Meyer

Shanghai's Baghdadi Jews: A Collection of Biographical Reflections is a compilation of twenty-six biographical accounts from the entire spectrum of the Shanghai Baghdadi community, from the strictly observant to the wholly secular, as well as the moneyed, middle-class and poor men and women who made the port of Shanghai their home. This ground breaking book provides the opportunity for genuine self-expression to members of the community who have so far not been

heard, and amongst them, those who have since passed away. The narrative offers perspectives of personalities whose lives were shaped by crucial historical events, and fresh insights into the day-to-day lives of this remarkable community who lived through the major cross-roads of China's history. Using previously unseen diaries and archival material, the editor has written five biographies, unveiling new perspectives and details of the lives of Sir Victor Sassoon and the family of Sir Elly Kadoorie.

The diverse narrative approaches of these biographical accounts piece together an integrated collection, warts and all, of this mercantile community, documenting their varied experiences in coping with the vicissitudes and challenges of life in twentieth century China. Never-before-seen photographs illustrate the lives and times of these individuals and the magnificent city of Shanghai. (Publisher Hamilton Books)

ETGAR KERET ATTENDS 2014 SHANGHAI INTERNATIONAL LITERATURE FESTIVAL

World renowned Israeli writer Etgar Keret and winner of the prestigious Chevalier de la Legion d'Honneur was invited in March to the 2014 Shanghai International Literature Festival. The visit was to coincide with the launch of his latest book, the Chinese version of Suddenly, a Knock at the Door. The book looks at daily life - complicated, dangerous, and full of yearning. In his most playful and most mature work yet, the living and the dead, silent children and talking animals, dreams and waking life coexist in an uneasy world. Overflowing with absurdity, humor, sadness, and compassion, the tales in Suddenly, a Knock on the Door established Etgar Keret declared a

"genius" by The New York Times - as one of the most original writers of his generation. Keret, was born on 20 August 1967 in Ramat Gan, Israel. Known for his short stories, graphic novels he also is a very accomplished and scriptwriter for film and television. One of his earlier books, Missing Kissinger in Hebrew Ga'agu'ai le-Kissinger, 1994, a collection of fifty very short stories, caught the attention of the general public. The short story Sire, which deals with the paradoxes of modern Israeli society, is included in the curriculum for the Israeli matriculation exam in literature. Keret has also co-authored several comic books and also wrote a

children's book Dad Runs Away with the Circus (2004), illustrated by Rutu Modan. Keret has worked in Israeli television and film, including three seasons as a writer for the popular sketch show The Cameri Quintet. He also wrote the story for the 2001 TV movie Aball'e starring Shmil Ben Ari. Etgar and his wife Shira directed the 2007 film Jellyfish, based on a story written by Shira. Keret has received the Prime Minister's award for literature, as well as the Ministry of Culture's Cinema Prize. In 2006 he was chosen as an outstanding artist of the prestigious Israel Cultural Excellence Foundation. (Issue June 2014) Jewish Times Asia

Shanghai Recalled

By Rebecca Toueg

I left Shanghai during November 1950, about a month before my eighteenth birthday, and have never returned. Strangely enough, I have no desire now to return to it, perhaps because the Shanghai that I recall is no longer there. It has become a monstrous megalopolis, and our family home on what used to be called Seymour Road has been transformed into apartments for twenty Chinese families, with all the large spacious rooms divided and subdivided into them.

I want to keep my memories of that large red-brick house as I still remember it, with all its familiar corners, the twists and turns of the staircase mounting up the four floors to the attic, and the kitchen stairs

winding down into the servants quarters. Fronting the street was a wide green double-door gateway which was usually opened only for cars. A smaller, narrow doorway was cut into it on one side for people to enter. Inside on the right were the garage and a room at the upper end near the gateway where a watchman lived to keep guard over the entrance. The front area was paved and entry into the house was through a square glassed-in porch. At the back of the house there was a large garden where we had a swing and a small doll's house placed on a raised mound. This was also where, once a week, the washman hung our laundry high on crossed bamboo poles. Part of the garden was planted with

vegetables mostly for the use of the Chinese servants who lived behind the house in their little compound. The entire area of the house and garden was enclosed by a high black bamboo fence which closed off the neighboring buildings.

My brother, Joe, visited it in 1998, and took many photos to show all the changes that were made. My niece Ayelet also saw it during her visit to Shanghai, and a few years ago my cousins, Flori and Esther, went with their children and grandchildren to see the house in which they grew up. There is a different kind of gateway now, and a plaque has been placed on the wall outside the gate which mentions that a Jewish family had once lived there.

44

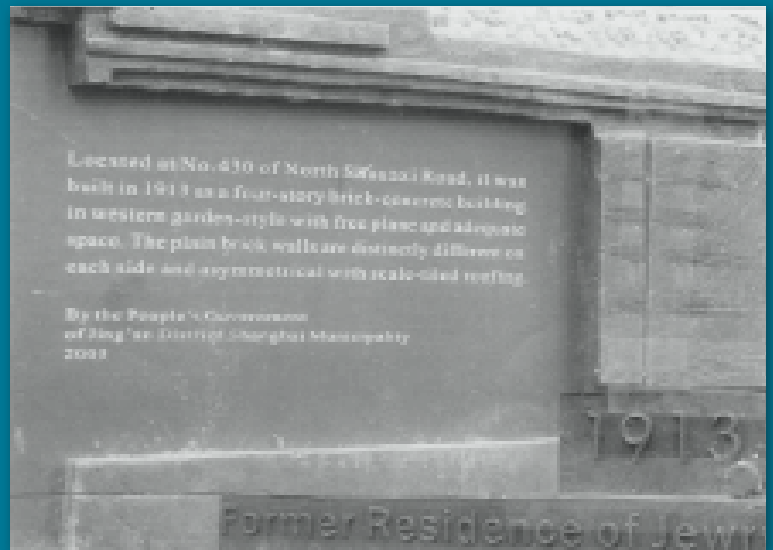
I
g
u
d

y
o
t
z
e
i

S
i
n

*(The beginning of a projected book by Rebecca Toueg (nee Toeg) about her family in Shanghai)
Toeg family home on 430 Seymour Rd -
(frontal changes by Chinese tenants)
Photo - July 2010*

*Writing on plaque of entrance wall to Toeg home reads:
Former Residence of Jewry
"Located at North Shaanxi Road, it was built in western-garden style with free plane and adequate space. The plain brick walls are distinctly different on each side and asymmetrical with scaled tile roofing.
By the People's Government of Jing'an District, Shanghai Municipality - 2005."
Photo taken July 2010*

YONA KLIGMAN CELEBRATING 100 YEARS

Yona was born on September 22, 1914 in Harbin, China. He was the youngest of five brothers and sisters and a member of the large Russian Jewish community in Harbin and Shanghai. For Jewish families, education, sports, music and other activities were major influences in their life. They went ice-skating in winter, swimming in summer and worked out in the big stadium in Harbin. Yona learned to play the violin and many evenings where spent singing and enjoying famous arias.

During Japan's occupation of China, life started to be difficult for Jews. Yona moved to Shanghai to live with his aunt and began working in a car repair shop. Later he joined the Shanghai Jewish Volunteer Corps.

In 1938 Yona married Rachel Plotkin, the daughter of Haim Plotkin. Rabbi Plotkin belonged to the religious community of the Lubavichers and worked as a butcher in the market

and as a circumciser.

Yona and Rachel left China in 1949 after the communist revolution. They made aliya with Yona's closest sister Silia Yessinover, her husband and her daughter Mara. His aunt Olia (Olga Kouriz) also accompanied them. They came to live in Jerusalem with their children Henia and Abraham. Yona started to work in a car repair shop called Palgar - Palestine Garage, which belonged to an Englishman, and after some years bought the place from him. The garage is still active today under the management of Abraham. Rachel worked as an English-Russian translator of bioscience books at the Science Translations Centre. Their daughter Sima was born in Israel.

Yona and Rachel have 9 grandchildren and 19 great grandchildren.

Henia Abramsky, Yona and Rachel's eldest and beloved daughter, passed away in December 2009, on her

71st birthday. Henya was a loving daughter, devoted to family and friends, not neglecting her artistic work in sculpture. She is missed by all.

Rachel, his beloved wife passed away at home on Shavuot 2013, with Yona holding her hands at her last moments. Yona and Rachel were blessed with a close and warm marriage for more than 75 years.

Yona feels well and lives at home. He still drives to the garage every day helping Abraham in any way he can. He is surrounded by his whole family and has the greatest satisfaction seeing his grandchildren and great grandchildren.

Dear Saba Yona, you took care of us and worried about us all our lives, even until these days! We thank you with all out heart and we all wish you healthy and happy years.

Your loving and admiring children.

MORE ACADEMIC and SCIENTIFIC PARTNERSHIPS

In a further boost for more academic relationships Israel plans to launch new scholarship programs this year to attract Chinese students to study in Israel. The scholarships will be given to BA students and MA students in various fields of studies such as life science, physics, computer science, engineering and archeology.

In addition, Israel has decided to launch a special scholarship program for excellent post-doctoral students, who will come to Israel to conduct their research. The scholarships will be given by the research institutes and will cover full tuition and living expenses for the three years of post-doctoral studies.

In their recent visit to China, a delegation from the higher education council of Israel met with officials from China's Ministry of Education and discussed the future cooperation between the two sides and ways to implement the new scholarships programs.

Jewish Times Asia – April 2014

5 Things You Didn't Know About Old Shanghai

The Jewish Ghetto & the Final Solution

Shanghai had been home to a substantial Jewish population since foreigners first started arriving at its ports. There were multiple waves of Jewish immigration into Shanghai - Sephardic Jewish traders from the Middle East arrived starting in the 1840s, and European Jews, fleeing from persecution, came throughout the 20th century (from Imperial and Soviet Russia, and Nazi Germany). During the Nazi era, when most countries limited the numbers of Jewish refugees they would take, Shanghai was a safe haven because it was an open international city and foreigners did not need a visa to enter.

The restored Ohel Moishe synagogue, once in the heart of the Jewish ghetto, is now home to the Shanghai Jewish Refugees Museum

Before the Japanese invasion in 1937, Jews in Shanghai lived throughout the International Settlement. The Japanese initially had no issue with Shanghai's Jewish population - there were no historical problems, and they had plenty of other things to worry about. But when Germany

delivered the message (via Josef Meisinger, the "Butcher of Warsaw") that they should round up and get rid of all the Shanghai Jews ("Final Solution"-style), they demurred - some historians say because they were aware that their reputation was already damaged post-Nanjing Massacre. They reached a compromise: the Shanghai Jewish ghetto. There were no fences and no barbed wire, but in February 1943, Shanghai's Jewish population* was required to move into an area of Hongkou. Coming and going from the ghetto was only permitted with passes issued by Ghoya, the tyrannical district governor. After the war was over, Shanghai's Jews left as soon as they could - which in some

cases took up to ten years.

Historic buildings in the old Shanghai Jewish ghetto. Former U.S. Treasury Secretary Michael Blumenthal lived in this row

For more on the Shanghai Jews, visit the Shanghai Jewish Refugee Museum, located in the former Ohel Moishe synagogue.

*Stateless Russian Jews and those who were useful to the Japanese were excluded.

The Mystery Dairy

There was a dairy in the heart of the old French Concession - but strangely, no one seems to know very much about it. According to intrepid antique dealer Pan Zhizhong, the Culty Dairy was located at 1567 Avenue Joffre (now Huaihai Road) - where the Shanghai Library stands today. There were other dairies - the Shanghailanders blog cites advertisements for 10 in Northern Jing'an - but although the Culty's buildings stood into the 1990s, there is precious little information. (These photographs were tucked into a 1930 edition of Shanghai of Today, inscribed Shanghai, 1931. No other clues.)

Cows once roamed where the Shanghai Library now stands

The Culty Dairy operated into the 1950s, and eventually became the Bright Dairy, which still operates today. Expatriates who lived here in the 1980s recall getting their milk here, in milk bottles (of course)! The old buildings remained on the site into the 1990s, when the Shanghai Library was built. The dairy's Ayrshire cows (imported from Europe) provided fresh milk and cream to old Shanghai - probably mostly to

the foreign population. Naturally, the milk was delivered by rickshaw.

Culty Dairy milk, delivered by rickshaw

France wanted to be alone

“There’s an exception to every rule, and it’s usually the French” - Patrick Cranley.

In Concession-era Shanghai, the city was originally divided into the “native city” (the old walled Chinese city), the British Concession and the American Concession. When the British and Americans decided to join together and form the International Settlement, they invited the French to join them. Mais non, said the French. And that’s not all: the French Concession had a different voltage to the rest of the city, as well as differently-sized tramcars and tram tracks, making inter-Concession travel rather difficult.

“France Town” in old Shanghai ran like a mini-France, with its own voltage, tram tracks and police force

Also fun: The Concessions had no power over each other, so all a criminal in the International Settlement had to do was nip across

the border to the French Concession to escape. (Unless, of course, he took the tram, and they were changing cars at the border because of the different tracks ...)

Colonial police

Colonial powers tend to use native staff wherever possible, as it’s much cheaper than paying someone from their own country. This was true in Shanghai as well - Britain and France brought workers from their other colonies. The International Settlement was policed by Sikhs from British India (wonderfully researched and documented by Sikhs in Shanghai). The French employed “Annamites”, Vietnamese policemen, in addition to the French Concession’s Chinese police force (which may or may not have been run by triads).

The constabulary of old Shanghai: Sikh policeman, with an Annamite gendarme in the background

Lost Ghosts of Old Shanghai
All those foreigners, for all those years, but have you ever wondered why you’ve never seen an old cemetery in Shanghai? Shanghai’s old cemeteries were first neglected and later destroyed during the Cultural Revolution. The graves that were left were consolidated at the Wanguo Cemetery in Hongqiao, now part of

the Soong Ching Ling Mausoleum. Some original graves lie here as well, including Sir Elly Kadoorie & Lady Laura, who died trying to save their children’s nanny in a fire.) We’re not sure if the bodies were actually re-buried or not, but the gravestones aren’t original - names are misspelled and there is no hint of religion (crosses or stars of David) anywhere. Real old Jewish gravestones kept turning up in the countryside, and until photojournalist & tour guide Dvir Bar-Gal found them, people didn’t know what they were and used them for washing!
Bubbling Well Cemetery is now Jing An Park (the only thing that’s left is an avenue of trees), the Pearl Tower is sitting on the Pootung Point cemetery and there is a tiny plot of land outside the Racing Club that was once the Jewish stable hand cemetery. And that’s just the beginning ... makes you wonder if you’re living atop an old graveyard...

From Historic Shanghai - 2014

**WE NEED
YOUR
SUPPORT!**
Please,
make a donation
to the
Igud Yotzei Sin
Social Aid Fund.
Your donation
enables us to do
our community
work.

The Astoria Confectionary & Tea-Room

When Kyriaco Dimitriades arrived in Shanghai in the 1920s, he was young, ambitious and ready to make his fortune. When he left, in 1949, he had created an icon: the Astoria Confectionary & Tea-Room, which sold bread, pastries and the city's most gorgeous wedding cakes. His daughter, Daphne Skillen, tells his story:

"My father, Kyriaco Dimitriades, owned and ran Shanghai's Astoria

The incredible Astoria cakes

Kyriaco, who was Greek and had come from Asia Minor via Boston to make his fortune, bought Astoria from a Russian gentleman, L. Winikoff, in 1926. Then, it was situated on 7 Broadway, on the site of the current Broadway Mansions, which was built in 1934. When construction began, my father moved to No. 33 Broadway, across from Astor House. The building still stands today.

Astoria was tucked away in a small but vital hub of Shanghai life that revolved around the Broadway Mansions, Astor House, Garden Bridge and Suzhou Creek. The clientele was as eclectic as old Shanghai: journalists with offices in Broadway Mansions, diplomats from

the neighbouring Soviet Embassy and the British Consulate, Astor House residents, members of the nearby Hongkou Jewish community, Greek merchant sailors doing the regular cargo run and after 1937, the occupying Japanese forces.

For an old Shanghaier (I was 12 years old when I left), it's wonderful to see Shanghai café life revitalised today, and it's great to see that Astoria, or at least the terraced building which once housed it, still survives - neglected, but still standing."

Daphne Skillen, Kyriaco Dimitriades' daughter

confectionary & tea-room from 1926 to 1949. It sold buns and bread loaves, caramels and candy and delicious French and Russian cakes with lovely sounding names – milles feuilles, cream puffs, hazelnut slices, palmiers, cream horns - and madly extravagant wedding cakes. The staff at Astoria was largely Russian and Chinese, and the main pastry cook, the "maestro" of many of the wedding cakes, was a Chinese called "Mopi".

*"Who wouldn't want a bite of these neoclassical sugar palaces?"
The cooks at the Astoria*

Kyriaco Dimitriades standing outside his Astoria Confectionery, No. 33 Broadway

The Astoria neighborhood in the 1920s & 30s

The interior of the Astoria Cafe

On Translating the Mishnah into Chinese

From the Tel Aviv University website, 18 March 2014

Walking into a chic bookstore in his hometown of Beijing this year, Prof. Zhang Ping, of TAU's Department of East Asian Studies, came across an entire wall devoted to the secrets of Jewish business success and wealth. "These books were neither academic in nature nor grounded in reality," notes Zhang, "but they were selling fast. Chinese believe they can learn a lot from the Jewish people, who they respect for having a tradition as old as theirs. When you tell a Chinese man that you are Jewish, he typically responds, 'So you are very smart' or 'So you are very similar to us.'"

Helping his countrymen move beyond Jewish stereotypes - no matter how flattering - is Zhang's goal in translating the Mishnah to Chinese. When he is done, it will be the first complete Rabbinic Judaism classic ever published in China.

The belief that Jewish traditions hold the secret to great wealth and success dates back to the late Qing dynasty. After the humiliating defeat at the hands of the British during the Opium Wars, Chinese intellectuals questioned their own cultural superiority. They began to look to the West for answers and found them within Judaism. Though their understanding was limited, Chinese saw Jews as a people who could both thrive in modern society, while simultaneously maintaining their ancient customs and traditions.

This Chinese identity struggle persists in contemporary times, explains Zhang. With the death of Mao Zedong and the collapse of his strict communist ideology, once again Chinese citizens are reevaluating

their national identity and seeking direction in their lives. According to Zhang, "The ideological vacuum left from Mao creates a rare opportunity for Judaism to build a constant and solid dialogue with Chinese tradition." He believes "Judaism should not keep sitting on the fence. It could play an important role in shaping the future of China."

Up until now, Chinese conceptions of Judaism confused Old and New Testament stories. Zhang's translation of the Mishnah derives directly from the Hebrew text and includes footnotes with traditional interpretations as well as cross-cultural comparisons. This is to help Chinese readers understand and relate to the text by providing context. He believes that "the success of Buddhism, Islam and Christianity in China shows that a foreign tradition can hardly take root in China unless its relation with Chinese tradition is found."

Zhang's Mishnah is being recast in classical Chinese, thereby giving it an ancient and authentic feel. Each major section will take three to five years to translate and will be accompanied by academic research. His translation of Seder Zeraim of the Mishnah has already been published by Shandong University Press in China. It is almost 500 pages long with over 3,500 footnotes.

Zhang is also taking active steps to popularize Judaism in China. He writes his own column in one of China's most widely read business magazines and maintains a following on Weibo, China's version of Twitter, where he discusses Judaism from

a cultural rather than business perspective.

When asked why he is drawn to Judaism, Zhang responds: "I feel that many Chinese today do not think creatively or analytically. Within Jewish society, on the other hand, you see an inherent drive to challenge core assumptions and think outside the box. Chinese society could benefit from that."

His first exposure to Jewish culture and the Hebrew language occurred by chance. Needing to fulfill his second language requirement for his master's in Asian literature at Beijing University, he decided to join China's first Hebrew language program. Zhang entered a class of only eight students and started reading the works of Israeli Nobel Prize laureate S.Y. Agnon.

"I felt deeply connected to his writings and decided I needed to translate his stories into Chinese. I then resolved to come to Tel Aviv University for my doctoral studies and specialize in his work," says Zhang.

Yet, his path took a different turn in Israel. At Tel Aviv University, he was asked to translate Pirkei Avot, a tractate of the Talmud, into Chinese. No Jewish classic other than the Bible had ever been translated into Chinese until this point. Zhang immediately related to the stories: "I saw so many similarities to Confucianism. I realized that I wanted to go in the direction of comparative philosophy." Particularly drawn to the Mishnah, Zhang began his life's work. It will take more than 20 years to complete.

Sino-Judaic Institute - Points East
July 2014

Shavei's Woman In Kaifeng

By Brian Blum

...Indeed, if it weren't for the wall hangings with Chinese characters appearing behind her, you'd never know that Aviona Hakarmi-Weinberg was not in Silicon Valley or maybe an English-speaking neighborhood of Jerusalem, but rather was thousands of miles away in Kaifeng, China, where she has recently taken up the position of Shavei Israel emissary to the Jewish community there.

Weinberg is spending four months in China, teaching classes in Judaism and Hebrew and, in general, bringing some much needed yiddishkeit to the eager recipients in Kaifeng's small but vibrant community.

Weinberg, 23, grew up in Jerusalem's Old City; her family made aliyah from the U.S. before she was born, so she speaks both English and Hebrew like a native. Weinberg has always loved languages, from the written - she learned Latin in eighth grade - to the musical: she plays both guitar and saxophone. But something about Chinese spoke to her and so, in the tenth grade, she found a tutor, a Chinese Jewish woman living in Jerusalem. "From that point on, I was hooked," Weinberg says.

After she completed her National Service following high school, Weinberg decided a crash course in Chinese was in order. She booked a flight to China and spent three months living with an elderly Chinese couple and studying the language intensively. Even still, Chinese was mainly a hobby for this ambitious young woman. Her real goal: to become a doctor. She had performed her National Service at Hadassah Hospital in Jerusalem while at the same time studying to take the psychometric exams (the Israeli equivalent of the U.S. SAT's) that she needed to apply to medical school.

Unfortunately, "my scores were too

low to get in," she concedes. When she returned from China, she took the psychometric exams a second time. Again, her scores weren't high enough. And so she returned to China, this time traveling the vast country with a friend for several months.

Determined not to give up on her dream of working someday as a physician, she took the psychometrics a third and final time. Her scores were significantly higher, but she was still turned down from medical school. Finally discouraged, she enrolled in Hebrew University to study business and Asian Studies. And then the remarkable happened: she received an unexpected acceptance letter from a medical school in the U.S.

She now had a few months until the spring semester, when school would start, so she began an internship at the Israel-Asia Center in Jerusalem. But when the time came to leave for the States, Weinberg was in for an even bigger surprise: she realized the reason it had been so hard to get into medical school was that she didn't really want to be a doctor after all. She wanted a career where she could work in Israel and China, using her by now well-polished language skills. She politely declined the med school offer and took off for a third trip to China... Weinberg returned to Israel and went back to her Hebrew University program full force, all doubts erased. Her dream 2.0: to graduate and get a job with an Israeli clean-tech company that needs a Chinese-speaking representative for work in the Far East, allowing her to live in Israel but spend a significant amount of time in China too.

Once again, fate came knocking, this time in the form of Shavei Israel, which was looking for a Chinese-speaking Israeli to spend a semester in Kaifeng with the community.

The job description practically had Weinberg's name written on it...

Now in Kaifeng about a month, Weinberg marvels at how different this "small" Chinese city of 5 million people is from Beijing where she lived during her previous trip... "There is a great innocence. There's nothing fake about it. Beijing and Shanghai have become so westernized. But Kaifeng still has that old time Chinese feeling: the way the buildings and the streets look." She stops to consider for a moment. "I'm sure in another five years, this will be gone too"...

Weinberg teaches regular classes on Judaism, and with her guitar in tow, also shares Israeli and Jewish songs. She recalls trying to explain the verse "If I forget thee O Jerusalem, may my right arm forget its skill." Weinberg explains that the Kaifeng Jews "just couldn't get that. The Chinese have a hard time with things that are too abstract. They were all cracking up. They just didn't understand how that could be symbolic."

More practical concerns seem to go over more easily. Weinberg has taught classes in making challah for Shabbat and hamentaschen for Purim, and took a field trip to the nearby Yellow River to make kosher several new pots, pans and utensils by immersing them in the water.

Weinberg describes the Kaifeng community as "smart and passionate. They really want to learn." What more could a trilingual Chinese, English and Hebrew speaking future business leader ask for? And what more could Shavei Israel ask for in its newest emissary to the Jews of Kaifeng?

Excerpted from: http://www.shavei.org/communities/kaifeng_jews/personal-stories-kaifeng_jews/

Sino-Judaic Institute – Points East
July 2014

Memories of Shanghai Ghetto featuring in Modi'in

We have all lost connections with our past and slowly China is becoming a distant memory for some, yet the stories have been passed on of the grand life the Jews of Shanghai had to the future generations and descendants of those families who left China for Australia, Israel or America.

My grandparents Mark and Katherine Prosterman lived for many years in Shanghai before heading for Australia in 1951 by boat.

Before my late father Seon Indyk passed away he told me of his visit to the Ohel Moshe Synagogue, in Shanghai. Paula Ashoulin (Dayn) of Haifa my cousin originally from Harbin reminded me of her school days and the pharmacy owned by Pavel and Shura Broch in the English Concession on Bublingwell Road where people would meet up for

a chat when she was visiting her cousins Bella and Michael Boder z'l (USA), Lily Prosterman and Karl & Sylvia Maehrischel z'l both of whom recently passed away in Sydney, Australia.

But it was a recent encounter in Modi'in thanks to Flori Cohen which really touched me. Flori talked about her marriage to Isaiah Meyer Cohen in the Ohel Rachel Sephardi Synagogue in 1951 and introduced me to Ora and Yehiel Yankelowitz; Yehiel arrived in Shanghai with his mother from Europe during WWII as a young boy.

Yehiel and his wife came to Modi'in to show people a movie they produced of life of the Jewish Refugees fleeing war-torn Europe.

Yehiel told us of his journey to Israel via America where he met his wife, sharing stories of his life in Kibbutz

Gal-On and life in Haifa and Netanya where they now reside.

Flori recalled stories of life as a Sephardi Jew growing up in an affluent society much like the stories I was told as a child by my Ashkenazi Russian family growing up in Sydney. I last saw Yehiel and Ora in 1976 or 1977 in Kfar Monash picking oranges on the Moshav, my late father always visited them on his annual visits from Australia fondly recounting the days they spent on Kibbutz Gal-On at subsequent reunions in Israel, so it was a surprise and pleasure to meet them and hear of Ora and Yehiel's life from China continuing in Israel as a descendant from Chinese Jews like myself.

Mihal Indyk of Modiin (formerly from Sydney, Australia) recounts of a surprise meeting in Israel.

Chinese media centre launched in Israel

A college in Israel has launched a Chinese media centre the first of its kind in the Middle East.

The Chinese Media Centre at the College of Management Academic Studies in Rishon LeZion is part of the School of Media Studies.

According to the college, the centre will maintain a "proactive dialogue" with the Chinese media and conduct research of the media systems in greater China. The centre will be in regular contact with Chinese media

to facilitate a greater understanding of Israel by the Chinese media. It also expects to have scholarly and professional exchanges of students and journalists.

"Chinese media is highly interested in Israel, particularly in non-political content," according to Alex Pevzner, the center's founding director. "Stories about Israel, which focus on Israel's strengths in fields of high importance to the Chinese, such as food security and agri-tech, high-tech, med-tech

and clean energy, can help cement both economic and political ties between the two nations."

The Israeli centre joins three other Chinese media centres: at the University of Hong Kong, the University of Westminster in London and the University of Southern California in Los Angeles.

Initial funding for the project is being provided by the Glazer Family Foundation and the Mizrahi Family Charitable Trust.

(Issue May 2014) Jewish Times Asia

DONATIONS

SOCIAL AID FUND

USA

NEW YORK

From	Angelica and Michael KLEBANOFF for the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund	US\$	400
"	Luba TUCK in honour of the birth of her first great grandchild, a beautiful baby boy	"	118

SAN FRANCISCO

THROUGH THE COURTESY OF THE FAR EASTERN SOCIETY OF SAN FRANCISCO

From	The FAR EASTERN SOCIETY of SAN FRANCISCO for ROSH HASHANA	US\$	1,000
"	Esther and Paul AGRAN for the IYS Social Aid Fund	"	400
"	Mr. and Mrs. Norman SOSKIN for the IYS Social Aid Fund	"	600

USA

From	Archie and Myrna OSSIN in honour of the marriage of Yosef SHAPIRO and Jenelle HOFFMAN	US\$	250
"	Dina VINCOW in memory of her parents Sofia Abramovna and Lev Moiseevich LICHOMANOV	"	300
"	Esther WOLL in memory of her husband Don WOLL	"	250
"	Susan SHENNON in memory of her husband Gregory SHENNON (George Zubitsky)	"	25
"	Hanna BENSADOUN in memory of her husband Albert BENSADOUN, grandson Benjamin LIPSKY and brother Siegfried KIEWE	"	40
"	Geoffrey, Rivka Sue and Miriam Minyi NEWMAN with best wishes for a happy sweet New Year	"	18
"	Paul AGRAN in memory of his brother Jack AGRANOVSKY	"	50
"	Bertha ELKIN in memory of Solomon OPPENHEIM	"	100
"	Peter SCHULHOF in memory of his parents Joseph and Charlotte (Shari) SCHULHOF	"	75

In lieu of flowers for PASSOVER (continued) and ROSH HASHANA

From	Aaron BELOKAMEN	US\$	75	From	Theodore LEVIN	US\$	30
"	Rolf DAVID	"	50	"	Joe MRANTZ	"	100
"	Bertha ELKIN	"	100	"	Ada PIVO	"	500
"	Lena FRIEDEL-FELD	"	60	"	Ilana RICHMOND	"	50
"	Ludmila and Alex KIRSHENSTEYN	"	100	"	Luba TUCK	"	50
"	Balfoura F.LEVINE	"	50				

HONG KONG

From	Mrs. Mary BLOCH for the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund	US\$	1,000
"	Mrs. Mary BLOCH for the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund	"	5,000

PANAMA

From Victor and Toni HANONO in honor of their dear mother
Raya Raissa WIZNITZER SCHILDKRAUT US\$ 500

GREAT BRITAIN, London

From Alex FAIMAN in memory of his dear wife AUDREY on the occasion of her Yahrzeit US\$ 85

CANADA

From Peter BEM for the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund US\$ 110
" Lessy KIMMEL for the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund C\$ 200

AUSTRALIA

From Nora KROUK for the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund US\$ 500
" Rita ONIKUL for memorial prayer for Grisha FRENKEL A\$ 50

In lieu of flowers for PASSOVER (continued) and ROSH HASHANA

From Ruth and Morris ESKIN	A\$ 40	From Hannah STERN	A\$ 60
" Vera KARLIKOFF	" 200	" Jesse and Naomi TRACTON	" 250
" Dr. Samuel SAKKER	" 180	" Nora VINSON	" 40
" Mr. & Mrs. Alexander SAMSON	" 40	" Mary and George VORON	" 240

ISRAEL

From Giora and Ilana LESK in memory of Danny and Musia BERKOVITCH towards the Igud Yotzei Sin Social Aid Fund	NIS 40,000
" Mr. and Mrs. David FAMILIANT (Monaco, through his daughter Anat Monyahun) for the IYS Social Aid Fund	" 17,000
" the former Prime Minister of Israel Ehud OLMERT for the IYS Social Aid Fund	" 1,000
" Abraham FRADKIN for the IYS Social Aid Fund	" 1,000
" Ruth OFER and family in lieu of flowers for the Holiday	" 1,000
" Reva FREIMAN in honour of the 64th Wedding Anniversary of her parents, Flora and Bob FREIMAN	" 500
" Mr. & Mrs. Boris FREIMAN and family for the Holidays to the IYS Social Aid Fund	" 1,200
" FREIMAN family in memory of Mark SAKKER	" 300
" Rasha KAUFMAN in loving memory of TEDDY	" 500
" Alter ROSENBLUM in memory of his wife IRA and his daughter DALIA	" 200
" Mark SHIFRIN in memory of his mother Sophia SHIFRIN	" 180
" Raphael LUDIN in memory of his father Haim Shmuel LUDIN	" 180
" Rachel VECKSLER in memory of her husband PAVEL and son RAPHAEL	" 180
" Genia LEYMANSTEIN in memory of her PARENTS	" 180
" Golda TOLEDO in memory of her father Gershon (Grisha) PESELNICK	" 100
" Shulamit GORTSTEIN in memory of her grandmother Dvora GEIZLER and grandfather Yakov GEIZLER	" 180

From Yona KLIGMAN,
in memory of father MEIR LAIB, mother SIMA bat Abraham,
brother LEO, brother NORMAN, sister LUBA, sister SILIA,
wife RACHEL KLIGMAN bat Haim and daughter HENIA ABRAMSKY bat Yona

NIS 1,000

In lieu of flowers for PASSOVER (continued) and ROSH HASHANA

From	Mr. & Mrs. T. PIASTUNOVICH	US\$	500	From	Rina and Tima LITVIN	NIS	300
"	Leah ALPER	NIS	100	"	Boris MATLIN	"	180
"	Hezkeyahu DVIR	"	100	"	Isabella NADEL	"	100
"	Inna GLOBIN	"	200	"	Celia PAYAS	"	200
"	Estella HILLALY	"	100	"	Mr. & Mrs. T. PIASTUNOVICH	"	500
"	Riva HOFFMANN	"	100	"	Arie RAAM	"	180
"	Yosef JACOBSON	"	200	"	Rita RESHEF	"	100
"	Emmanuel INGERMAN	"	250	"	Israel ROSENBLATT	"	180
"	Israel KARNY	"	500	"	Judith and Israel SANDEL	"	250
"	Esther and Yosef KATZ	"	50	"	Clara SCHWARTZBERG	"	400
"	Genia KAUFMAN	"	100	"	Miriam SHAHAM	"	100
"	Dina KEDAR	"	250	"	Norman SHALOM	"	100
"	Tamar and Shmuel KISLEV	"	400	"	Renata SHANY	"	300
"	Sima and Abraham KISLEV	"	300	"	Dalit SHIKMAN	"	280
"	Pnina and Yossi KLEIN	"	800	"	Tanya SHLIFER	"	200
"	Yona KLIGMAN	"	250	"	Ran VEINERMAN	"	400
"	Pnina and Moshe LICHOMANOV	"	200	"	Yechiel YANKLOWICZ	"	130
"	Timna LILACH	"	300				

SYNAGOGUE FUND

USA

From Mary WOLFF in memory of her husband Walter WOLFF on his Yahrzeit US\$ 36

AUSTRALIA

From Lika KAGANER and family in memory of dearest YASHA and ANECHKA A\$ 40

54 ISRAEL

From	Hezkeyahu DVIR in memory of his father Henry DAVIDOVITCH	NIS	100
"	Hezkeyahu DVIR in memory of his mother Ida DAVIDOVITCH	"	100
"	Clara SCHWARTZBERG in memory of her husband Benjamin SCHWARTZBERG	"	400
"	Teddy PIASTUNOVICH in memory of his father Lev PIASTUNOVICH	"	200
"	Reuven BOMASH in memory of his parents Hanoch and Miriam BOMASH	"	360
"	Dr. Asnat RIESS in memory of her mother Henrietta HEYMAN	"	180
"	Miriam SHAHAM in memory of her father Yakov BRANDT	"	100
"	Irit FRIEDMAN (nee Olshevsky) in memory of Sarah OLSHEVSKY	"	200
"	the members of the Sunday Club in honour of Etie GINANSKY's Birthday	"	200
"	Genia KAUFMAN in memory of her brother Abraham SAMSONOVICH	"	180
"	Riva HOFFMANN in memory of her husband Alfred HOFFMANN	"	100
"	Baruch LEVITIN in memory of his father Alexander (Shura) LEVITIN	"	120
"	Esther YARHO in memory of her parents Iza and Aharon YARHO, and in memory of her grandparents Esther and Abraham YARHO, and Enya (40th Yahrzeit)) and Michael (49th Yahrzeit) KONDAKOFF	"	600
"	Esther YARHO in memory of her uncle Shlomo (Monia) (45th Yahrzeit) YARHO	"	100
"	Leah ALPER in memory of her brother Benjamin LITVIN	"	180

SCHOLARSHIP FUND

AUSTRALIA

From Lika KAGANER and the whole family in everlasting memory of dearest YASHA and ANECHKA towards the Scholarship Fund in memory of Yasha KAGANER A\$ 200

How can we make peace in our world? One hopeful idea

from Joanie Holzer Schirm

How can we make peace in our world? If we look to our past, there is one simple way for our shared humanity.

As if foreordained, the Holocaust Remembrance Day of April 28, 2014 mirrors the time in which my paternal Czech grandparents, Arnost and Olga Holzer, began their journey to meet their fate some 72 years ago.

At the time in March 1939 of Nazi occupation of Czechoslovakia, Arnost was 53. A WWI veteran, he thought he'd seen the worst of war. He had not. Olga, 51 had, along with Arnost, loved and nurtured their only child, my dad, Oswald "Valdik" Holzer, so he could accomplish his dream of becoming a doctor. He did so in 1937; then joined the Czechoslovak Army. When the Nazis invaded his homeland, Valdik escaped back to Prague. There, he gathered his required emigration paperwork and traveled 8,000 miles to Shanghai, China seeking safe refuge. His parents chose to stay behind.

April 24, 1942: Nazi records show my Jewish grandparents' forced train trip on Transport Am on April 24, 1942 from Prague to Terezin (Theresienstadt) concentration camp in northeast Bohemia. One month later on May 25, 1942 on transport Az, Arnost and Olga were sent to Lublin, Poland. No known document shows their final destination.

Arnost was 56, Olga 54. Experts have told me, because of their age, it is unlikely they would have been placed in forced labor. Expert review of train records from Lublin indicates they may have been among a group of Czechs from Bohemia and Moravia sent to Sobibor Death Camp. If sent there,

they likely would have died in late May 1942 in this hellish place in eastern Poland. They may have been killed in a gas chamber or perhaps from a rifle shot in a field, as many there met their fate.

The image of these gentle souls meeting their fate in this manner haunts me like nothing else I've encountered in my admittedly soft life. Six years ago when I began my journey to understand my Czech-American father's lost past, I understood little about what motivated the people who carried out the Holocaust. I now understand even less of this inconceivable deed brought about by what appeared beforehand to be a civil society. I only know around 11 million people - 6 million Jews and 5 million others the Nazis deemed undesirable for our earth - lost their lives in the most heinous manner. Two were my grandparents; forty-two other relatives met the same fate. My father did not reveal the full number until I was forty-four years old.

My father's secret collection of WWII-era letters has allowed me to reconstruct the aspects of my grandparents' daily lives. Forty-four of the 400 letters by 78 writers were written by the grandparents I never was able to meet. Their words shape and sustain the memory of who they were. They reveal tremendous affection for their only child. They show great humor and sometimes use words that as I read them, broke my heart as I knew what would happen to them. They describe a series of changes in their lives brought about by Nazi proclamations that took away their human rights and dignity and isolated them from others. They

never complained to my father. And he never told them how difficult his life had become in China, with Chinese civil war and Japanese bloody battles, death-threatening diseases, loneliness, and despair. My grandparents were decent people who saw the best in humanity, even to the very end of life. My father stood in the doorway to the Holocaust, not inside. As a displaced person from his homeland, he sought safe refuge through five continents. It was how he survived. I now fully understand one sad secret piece of the puzzle from his lost past. My dad burrowed deeply within his own survival guilt. And yet, in the midst of this darkness that engulfed so many people, my father went on to lead an inspirational life. His life as a physician caring compassionately for a multitude of patients at no charge reflects the way his own father saw life.

In Arnost's last letter to his son, as he wrote what he thought was his final good-bye on April 21, 1942, he made that wish for my father - that my dad use his profession of curing not to just garner wealth but to take care of the suffering humanity.

As I work to uncover my father's long lost past and what it means for humanity, this "wish" from Arnost has uplifted my spirit.

We share a common humanity. If we want to make peace, we must take care of one another. It's just that simple.

Author Joanie Holzer Schirm

2013 Global Ebook Award for Best Biography: Adventurers Against Their Will

www.joanieschirm.com

IN MEMORIAM

Zev Sufott, Israel's First Ambassador to China

By Mordechai I. Twersky

Zev Sufott, a British-born diplomat who served as Israel's first ambassador to China, died April 18 in Tel Aviv following a battle with cancer. He was 86.

"He was a pioneer," said Reuven Merhav, who, as Israel's former director general of the Ministry of Foreign Affairs, recruited Sufott for his first China post as a "Special Advisor" in 1991.

When Israel established full diplomatic relations with China in 1992, Sufott was appointed Ambassador. "Forty years after first learning Chinese he saw this as the closing of an historic circle," said

Merhav, who served as Israel's consul general in Hong Kong.

A native of Liverpool, Sufott was wounded in battle during Israel's War of Independence...In 1950, Sufott joined Israel's Foreign Ministry, where he served in various posts in a career that spanned more than 40 years. His assignments included tours in Washington, DC (First Secretary and Counselor); London (Consul General); and the Netherlands (Ambassador). Sufott also served in the Foreign Ministry as Deputy Director for Europe.

In 1990, after concluding his tenure in the Netherlands and nearing retirement, Sufott, then 63, was informed by Merhav that Israel was set to open a Liaison Office of the Israel Academy of Sciences and Humanities in Beijing. It would be a non-political step toward the eventual establishment of diplomatic relations between the two countries...

Sufott is the author of "A China Diary: Towards the Establishment of China-Israel Diplomatic Relations" (1997: Frank Cass & Co. Ltd)...

A graduate of Magdalen College, Oxford, where he majored in Oriental Studies, Sufott later enrolled in the Chinese Studies Program at Yale University. While stationed in Washington in the 1960's Sufott took African Studies courses at Howard University and earned a Ph.D in political science from Georgetown University.

Sufott is survived by his widow, Mary, to whom he was married 53 years; two daughters, Tamar and Sarah; a son, Michael; and five grandchildren. Excerpted from <http://www.haaretz.com/news/national/premium-1.586515>, Apr. 21, 2014

The Sino-Judaic Institute – Points East
July 2014

SYLVIA AND KARL MAERISCHEL

Sylvia Maerischel was one of my favourite cousins in Australia and recently passed away at the age of 89.

Sylvia was a warm hearted, intelligent loving wife to Karl Maerischel (Australia) and recently became a

great-grandmother to Nicola and David Maerischels children.

Growing up in Shanghai, her parents Pavel and Shura Broch owned a pharmacy in Shanghai, English Concession. After leaving Shanghai they lived in Melbourne and then moved to Sydney until they passed away.

I recall growing up in Sydney enjoying her mother Shuras cooking especially the Piroshki and delicious cheese cake during Shavuot where we would meet Sylvia and her extended family often. They would tell me

stories of the life they led in Shanghai and how they danced in ballrooms and listened to piano recitals and of work aboard the Stevadores.

Today Sylvia and Karl are survived by Suzy and Philip Wolanski and their children Remy, Pia and Sophie, Fred and Rosalie Maerischel and their children Nicola and David and their partners and children in Sydney Australia.

Both will be sadly missed by myself Mihal Indyk (Sydney) and Paula Ashoulin in Israel (Harbin) and remembered fondly.

OBITUARIES

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN
mourns the passing of Distinguished Emeritus Professor
of International Relations at the University of Southern California

Peter BERTON

and extends heartfelt condolences to his sons DAVID and JONATHAN
and their families

The BOARD of GOVERNORS of the FAR EASTERN SOCIETY
of SAN FRANCISCO and all its members
deeply mourn the passing of a dear friend, and very active member
of our Society

Gutia KATZEFF

We send heartfelt condolences to all her family

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN
mourns the passing of former Honorary Secretary
of the FAR EASTERN SOCIETY of SAN FRANCISCO

Gutia KATZEFF

and extends sincere condolences to her family

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN
mourns the passing of

Dima (David) MINDLIN

and extends sincere condolences to FANIA and the entire family

It is with profound sadness
we mourn the passing of our dearest brother

Dima (David) MINDLIN

and express heartfelt condolences to
FANIA, ILANA, DORON and their families

Olga and Isai KAUFMAN
Rasha KAUFMAN

The BOARD of GOVERNORS and MEMBERS
of the FAR EASTERN SOCIETY of SAN FRANCISCO
are saddened by the passing of a devoted member of their Society

Stassia FELDMAN

and express their condolences to her son GEORGE and his family

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN
mourns the passing of

Stassia FELDMAN

and extends heartfelt sympathy to her son GEORGE and his family

The BOARD of DIRECTORS of IGUD YOTZEI SIN
mourns the passing of

Aya ROSENBLAT (nee Vaitman)

and extends heartfelt condolences to her CHILDREN and their families

We are deeply saddened by the passing of our dear friend

Aya ROSENBLAT

and extend heartfelt condolences to her CHILDREN and their families

Haya BRACHA
Zelda FRIEDMAN
Etie GINANSKY
Itta HOROL
Lika KAGANER (Australia)
Rasha KAUFMAN
Lily KOROSHI

Zina LANDWEHR
Eva LOWE
Celia MAIMANN
Genia OLSHEVSKY
Mira PISETSKY
Mary SHWARTZ
Meefa ZILBERG

TAGAR HISTORICAL ARTICLES

TAGAR- —STRUGGLE BIWEEKLY— —MAGAZINE

Organ of the United Zionist—Revisionists & Brit Trumpeldor in the Far East

Miss J. Hassner
English Editor
M. Ionis
Russian Editor
L. Tomchinsky
Publisher

Editorial offices of Tagar are open daily,
except Saturday from 3 to 6 p.m. at the
premises of the Shanghai Jewish Club,
20 Route Pichon, Telephone 74426.

MONTHLY
SUBSCRIPTION
C.N.C. \$20,000

Shanghai, July 1, 1947

13 Tamuz (5707)

Vol. II. No. 13 (28)

Two insigmas: The one shows a strong arm holding a rifle against the background of a map of Palestine with its historic boundaries. This is the seal of Irgun Zvai Leumi. The other is a map of Palestine with a ship nearing its shores. This is the seal of the Haganah. The former stands for armed resistance against the enemy occupation and their nazi regime; the latter stands for immigration in defiance of illegal laws made by this enemy. Both seals are emblems of a noble purpose symbolizing activities which supplement one another.

The post-war period which brought nothing but callous disregard for our human and national rights proved that there is no alternative left for the Jews but armed struggle. This fact served as signal to all resistance forces to spring to activity. And since even immigration, condemned as illegal, could not proceed without the use of military force, a coordination of all underground movements, the Haganah, the Irgun and Stern was consummated. This unity, this cooperative activity added potency and concentration to the striking power of resistance in Palestine. The results achieved were remarkable. They evoked world admiration and awe, and a realization that the Zionist movement must be reckoned with.

But such coordination was, unfortunately, not long lived. The enemy fell back on its well-known tactics and, surprisingly enough, with considerable success. British pressure was exerted on the weaker and more yielding element to achieve a breach in this unified resistance and was followed by a campaign of intimidation designed to make this element a tool against its own brethren. In every part of the globe where the British foot has tread and British might employed, the evidence of these tactics, i.e. "divide and rule," is apparent. But for Jewry, undergoing a life and death struggle, to fall prey to these machinations is strange and shocking.

Well acquainted with the psychology of its victims, the mandatory in a foul swoop clamped down on the Jewish Agency on June 29, 1946, and arrested several of its members. The action came as a surprise to the Agency and succeeded in throwing it off-balance. The Palestine government in taking these steps, served warning to the Agency that the mandatory had by now become pleasantly accustomed to the Agency's well-established policy of appeasement and 'havlaga' and that its late diversion from this regular path, i.e. adoption of a new policy of a strong, dignified stand for Jewry's rights, would endanger their personal privileges and place the members of the Agency in disfavour. Consequently, deliberations on the part of the Agency officials were short, and the mandatory was permitted to win this round without further effort, and a new phase of the old 'havlaga'—self-restraint—commenced. Intimidated into dishonourable cooperation, the Agency's foremost task was to render the Haganah impotent, and to a great extent this met with success, since Haganah's commander was a member of the Agency. Cooperation with the Irgun and Stern was terminated and any resistance on the part of the Haganah was ordered to cease.

Bewildered Haganah youths, who only weeks before were inspired to perform military acts against the enemy and who lost their comrades in such gallant service for the cause, were now told that RESISTANCE was TERRORISM. This complete turnabout shook their faith and brought about consternation, as a result of which there was an exodus from the ranks of the Haganah to the Irgun. To check this exodus, a vile and violent campaign—to the delight of the mandatory—was started against any activities of the loyal resistance forces. Its failure whipped the Agency into madness, and they decided to stop at nothing short of betrayal and instigation of civil war.

This last phase of the Agency's policy—taken in a desperate attempt to justify its existence

Zionist Executive Seeks to Deprive Revisionists of Rights

THE extermination of one-third of our nation and the denial of our rights to establish a Jewish State in Eretz Israel, as well as a complete abrogation of elementary human rights of the Ishuv brought the Jewish nation to the brink of another disaster after the war. To prevent it, an all out effort and co-ordination of forces was called for. To rise to the urgency of the hour and meet the critical period, the New Zionist Organization decided to pull forces together with the Zionist Organization for the common purpose, and hence abolished its independent movement to become the United Zionist-Revisionist Party within the Zionist Organization.

Despite the official dissolution of the NZO, the Executive of the Jewish Agency continues to seek devices whereby to deny the United Zionist-Revisionist Party of its rights as part of the Zionist Organization, as a result of which we feel free from obligations to the Keren Hayesod and Keren Kayameth until such time as our rights are fully recognized.

Published below is an explanation of the facts, an extract from the Palestine press, and statements made by the Head Office of the United Zionists-Revisionists on the subject:

Controversy Explained

A CONTROVERSY has arisen between the Revisionist Party and the Zionist Executive. The last Zionist Congress resolved that Revisionists were to be reinstated in all rights and privileges accorded to members of the World Zionist Organisation under the proviso that the New Zionist Organisation was dissolved within three

before the British—surpasses its past records, and puts a blot in the history of the rebirth of Israel that shall be impossible to erase. However, our source of consolation today, which illuminates the dark horizon, is the failure of this campaign. The cream of the Haganah continues to enroll with the Irgun, and the Irgun, despite serious provocation, refuses to be party to a civil war. **THE IRCUN FIGHTS THE BRITISH, NOT ITS BRETHERN.**

It is heartening to learn that the Ishuv stands adamant behind the Irgun, and, as neutral reports indicate, cheers and applauds its activities. The Ishuv has come to recognize the Irgun as its guide and guardian, its advocate and fighter. It has come to realize that Irgun's activities are serious and consistent, and, as a national army of liberation, the Irgun cannot change or betray since it is not subject to the whims and fancies of a person or group.

It is indeed regrettable that certain sections of the Haganah have fallen under the dictates of the Agency, and, acting in the name of the Haganah, merely besmirch its name and contravene its noble aims and traditions, thereby confusing public opinion. It is indeed sad that they use the seal of the Haganah which stands for illegal immigration when they are actually

months. The World Secretariat of United Zionist-Revisionists after consultation with members of the Executive bodies of the N.Z.O. and taking into consideration the decisions of N.Z.O. territorial branches, notified the Zionist Executive that New Zionist Organization had ceased to exist. Thereupon the Zionist Executive demanded from the Revisionist World Secretariat that the statement about the dissolution be given wide publicity through both the principal agencies Falcor and J.T.A. As soon as that had been done, Mrs. Goldie Meyerson, on behalf of the Jerusalem Zionist Executive declared that the statement had received sufficient publicity and that Revisionists could henceforth enjoy equal rights with other members of the Zionist Organisation. An identical statement was made by Mr. E. Dobkin, the head of the Organisation Department, then in Europe. In fact Mr. Dobkin had issued to several Zionist Federations in Europe verbal instructions to that effect.

Suddenly an unexplained change occurred in Jerusalem. The Zionist Executive, with the majority of its members abroad, declared that the announcement of the dissolution failed to satisfy all demands put forward by the Executive and some supplementary measures were necessary in order fully to implement the congress decision. For the time being the Zionist Executive has decided to reinstate Revisionist aliyah rights which entails both participation in aliyah and representation on Palestine committees, the remainder of questions being held in abeyance until the position is clarified.

(Continued on Page 3)

helping to frustrate large-scale plans of it. It is no secret that the Haganah officials met with the Agency to consider cessation of immigration when Britain made a request through Trygve Lie, UN Secretary-General, that all governments' bar possibilities for such immigration! Nor, is it a mere incident that the Agency is condemning the movement in Europe of 'March to Zion' and publicizing that the march is organized by the Revisionists!

At this juncture, it may not be inappropriate to point out to all sections of Jewry who are commemorating the anniversary of the death of Theodor Herzl, to remember his plea for mass immigration. The failure to launch such immigration in the early days of Zionism, and then again in the days before World War II when the hue and cry was raised by Vladimir Jabotinsky, brought over our heads an unprecedented catastrophe. Can another failure now to immigrate en masse the desperate remnants of European Jewry be tolerated?

If the Agency and Haganah officialdom must be pawns to the enemy, it is gratifying to know that there are elements in Jewry whose genuineness and courage can be depended upon. Their struggle now in the face of all counter-currents and impediments is all the more glorious.—J. P.

61

I
g
u
d
y
o
t
z
e
i
S
i
n

Committee On Palestine

which anti-Semitism was accumulating in the cloudy skies of Europe. The Jewish State might have served as a lightning rod to absorb this tension and thus avert the catastrophe.

A Solution Is Imperative

This, then, is the problem which Palestine was meant to solve—a problem of a homeless and dispersed people whose very abnormal existence and extraordinary weakness contributes to the rise of human malice and supplies a potent germ of international unrest. Leave this problem unsolved, and you may be assured that it is as certain as night follows day that the world is headed for new calamities of a most explosive and pernicious nature.

Why Palestine?

There is another major phase of the problem which you are considering. If the Jewish people have, of all territories, concentrated on the re-acquisition of Palestine, it was not only by natural inclination or for sentimental reasons, but also out of **firm conviction that it is their country of right.** They considered utterly invalid the argument, recently presented to the United Nations, that if Palestine should be restored to the Jewish people, many other countries, too, ought, to be restored to their previous owners. They maintained that, as far as Palestine is concerned, **no parallel can be drawn from any country or people.** For the Jewish case in respect to Palestine is as unique and unclassifiable as the Jewish situation in the world.

An Unprecedented Case

It is common knowledge that in the course of human history many nations have been forced out of their countries, but each of these has either disappeared or acquired some other territory. The Jewish people is the **one** people which, after losing its country, has neither disappeared nor attempted the conquest of another land. It has never relinquished its right or weakened in its determination to return to its unalienated national territory and be reconstituted there as a full-fledged nation. The ancient owner of the land of Palestine is **alive.** He is **in need of that country.** He is **fighting his way into his own home** which was torn from him by force. Who can find fault in such action even if, in the meantime, other elements occupied part of that home? To adjust national and territorial claims, the world has lived to understand the transfer of entire populations, even in cases when these populations were rooted in those lands for many centuries. Fortunately for the Jews and for all who live in Palestine, the sometimes essential, though unpleasant remedy of transfer does not necessarily have to be applied to that country. Palestine is greatly underpopulated and there is room in it for all its inhabitants, Jews and Arabs, as well as for millions of Jewish repatriates.

No Arab National Problem Involved

If a new nation had been established in Palestine, the problem might have been more complicated. But never, since the Jews ceased to be a majority—sometime between the seventh and ninth century—was there formed in Palestine a new national entity. **There was never a Palestine Arab nation or, for that matter, any other kind of nation.**

In the many political changes and oft repeated wars to which Palestine was subjected, the population was largely of a transient character, constantly shifting and continually being transformed. **There are extremely few Arab families in Palestine whose residence dates back more than two hundred years.** When an Arab spokesman in the United Nations claimed that Palestine was only part of Syria, and should therefore have been annexed to that country, he made a statement which, though historically incorrect, implied an admission—an Arab admission—that Palestine never constituted an Arab national entity and that Palestine Arabs did not develop even **Palestinian patriotism.**

The Mandate Granted Palestine to the Jews

This particular combination of factors—the existence of a world Jewish problem which must be solved, the recognition of the fundamental Jewish right to Palestine, and the lack of any Palestine national entity—prompted the Allies and all the nations of the world to guarantee Palestine to the Jewish people. This was the sole purpose of the Mandate which was granted to Great Britain over Palestine.

(Continued on Page 12)

The existence of non-Jewish elements in Palestine was well considered by the authors of the Mandate. But, just as the frontiers of Iraq and Syria were drawn in such a way as to secure an Arab majority, so were arrangements made for Palestine to secure a Jewish majority in that country. It was felt that the Arabs, being a majority in some dozen independent and semi-independent states, could easily afford being a minority in one. Indeed, it is no particular tragedy to be a minority. All nations possess minorities in other lands. The tragedy lies in a people's being everywhere a minority.

Why Was the Mandate Violated?

The League of Nations granted Britain the Mandate over Palestine—Cis- and Trans-Jordan alike—with the Jewish people and the whole world believing that one of the most tragic problems of mankind was nearing a solution. The problem could indeed have been solved long ago had the Mandatory adhered to the terms of the Mandate and honestly attempted to implement its aims. But the Mandate was sabotaged by the very trustee who was solemnly charged with its fulfillment.

While Transjordan, three quarters of the mandated area, was internationally recognized as an integral part of Palestine, Transjordan—fertile and almost unpopulated—was arbitrarily closed to Jewish colonization and later unilaterally declared by the British an “independent” Arab state.

Although the Mandate distinctly stipulated “close Jewish settlement on land,” land purchase by Jews was first severely restricted and later completely prohibited in most of Palestine.

And while the Mandate clearly called for “facilitating Jewish immigration,” the orderly transfer of Jews to their homeland was systematically blocked or limited so as artificially to prevent the Jews from becoming a majority.

The stubborn determination with which Britain fought Jewish immigration to and settlement in Palestine culminated in a series of some repressive measures which assumed the character of undeclared war. These measures are today enforced by an army of 120,000 troops, by a considerable part of the British navy and airforce, and by a regime of administrative oppression which turned Palestine into a virtual Police State. In the face of this display of might the very purpose of the Mandate, the aridness of Britain's excuse—“Arab pressure”—is clearly revealed. Under any circumstances, a much smaller part of this might would suffice to enforce the Mandate, instead of flouting it. In truth, it was Britain that stimulated and mobilized Arab opposition in order to justify her anti-Zionist crusade. Actually there has been one reason only for Britain's violations of the Mandate—that is Britain's fear that the creation of a Jewish State may mean the loss of her control over Palestine and her desire to keep that country—a key strategic position for Britain—in state of permanent weakness and inner conflict.

British Rule Must Be Abolished

Once you recognize (a) basic need to solve the world Jewish problem, (b) the fundamental Jewish right to Palestine, and (c) the reason for the trouble in that country, you cannot fail to arrive at the solution which is the one envisaged by all the nations of the world at the time the Mandate was granted. There was and there will be no other solution to either the Palestine or the Jewish problem except the establishment of a Jewish State within the historic boundaries of Palestine. And the prerequisite for this solution is the immediate abolition of the British Mandate over Palestine and the evacuation of the British forces of occupation.

Partition Is No Solution

Any alternative is pregnant with disaster. Barring the Jews from Palestine is unthinkable if you do not want to precipitate growing uneasiness and constant unrest in Europe and Middle East. Partitioning the country will satisfy no side, and only give rise to interminable conflict. Partition will make it impossible for the Jewish State to achieve economic soundness and natural security. It will foster a desire by the Arab neighbors to swallow up the little Jewish State and will inevitably create a strong irredentist movement in Jewish Palestine.

Compromises, half-measures, palliatives and delaying devices will simply not do. You must take your stand in accordance with the dictates of justice as well as the dictates of realism and farsightedness. You cannot listen to the exponents of imperialism nor to the compromise proposals of some Jews who have lost faith in the victory of the just Jewish cause. Only a bold and straightforward decision will prove a blessing to mankind and the United Nations.

That decision is in your hands!

The United Zionists-Revisionists of America

63

I
g
u
d
Y
o
t
z
e
i
S
i
n

THEODOR HERZL

An Extract from Herzl's Biography by Alex Bein

LIKE most of his contemporaries, he had hoped and believed that the phenomenon was transient. The Dreyfus affair shattered that hope irreparably.

He sensed the coming convulsion, felt and recognised the subterranean forces that would someday break forth with volcanic fury.

He understood in a flash which elements in the Jewish question were external and apparent, which were deeper and casual. He gave utterance to this cognition in clear words of warning and admonition.

Disillusionment

He believed at the outset that the Jewish people in its totality would endorse his plans enthusiastically. His disappointment in this belief was his first great disillusionment.

What he found was hostility and some small groups of powerless Zionist devotees who shared his views, but in miniature and without his courage.

To these, he imparted his own courage, his profound faith in the realisation of his demands, his sense of certainty and his clear vision of objective and means.

He gave them a programme; he organized them; he created the Congress as the central organ of the new Jewish world policy and the Zionist Organisation as the embodiment of a people on the march. . . .

In order to acquire Palestine as the legally secured home-land of the Jewish people, two things were needed: the consent of the Powers and the consent of Turkey.

It was an altogether extraordinary achievement of Herzl's that he should, in a brief period of eight years, have obtained the consent of the more important Powers and that he should have won for the Zionist Organisation which he created out of a multitude of little groups, the recognition of the political world as the representative of the Jewish people.

Foresaw Difficulties

In the Judenstaat and elsewhere, particularly in Altneuland, Herzl gave utterance to ideas and projects which at many points took on astonishing actuality in the light of the upbuilding of Palestine.

He foresaw with the utmost clarity the difficulties which would be created by an immigration not backed by adequate preliminary political guarantees.

He recognised the importance of the time element as a political factor and wanted immigration and upbuilding to be carried through in the shortest possible period.

Herzl had the daring to make clear and open declaration of the political aims of the Zionist movement; the founding of the Jewish State.

At the same time, Zionism was to his something more; he gave it the name of "the Eternal Ideal." Even after the acquisition of Palestine it would not cease to be an ideal.

"For in Zionism, as I understand it, there is not only the striving for a legally secured soil of our poor people," he wrote three months before his death, "there is the striving for moral and spiritual perfection."

Spiritual Suffering

Deep spiritual suffering gave birth to his perceptions and provided him with the strength to turn them into realities.

To a man of belief, convinced of the significance of all human events, he perceived in the suffering of the Jewish people a source of strength which could work wonders if only it were shown the right direction.

That direction he showed; and from that time on, nothing could shake his belief in the ultimate triumph of the Zionist ideal.

It was in this sense that he uttered himself in his address at the third Zionist Congress: "The present condition of the Jews can lead to three directions. The first is the dumb endurance of humiliation and need. The second is a fierce rebellion against a step-motherly society.

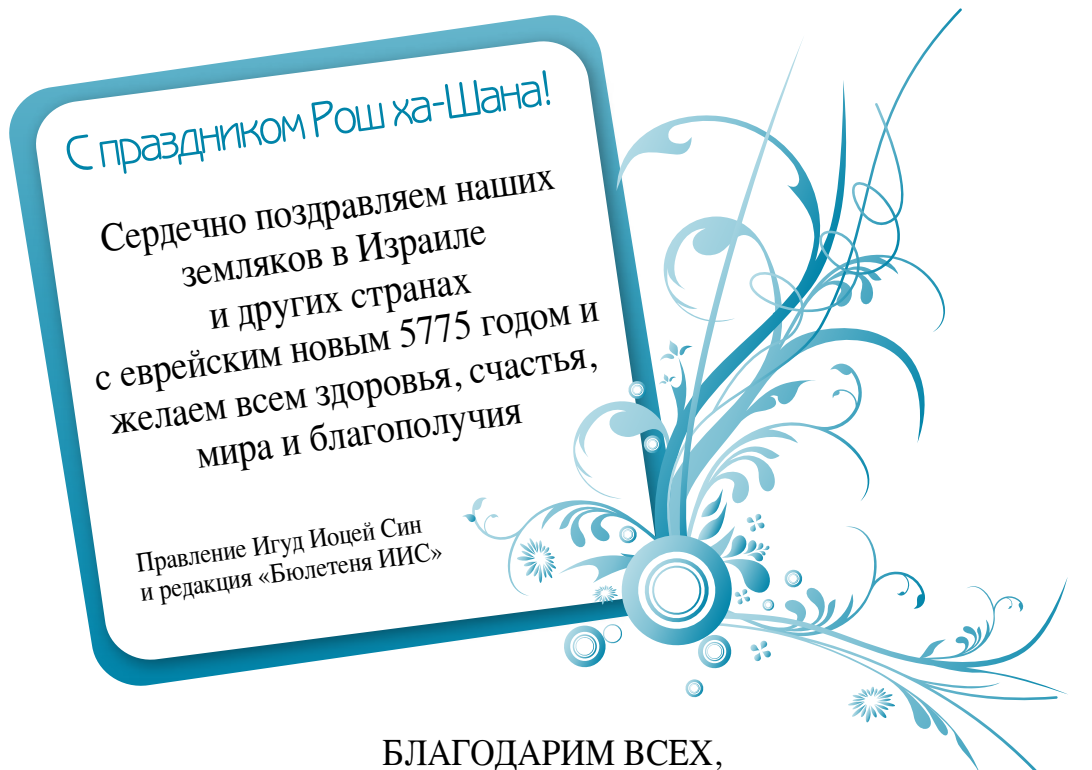
"We have chosen the third way; we wish to lift ourselves to a higher level of morality, work for the common weal, build new roads for the intercommunications of mankind, break a new path for social justice."

АССОЦИАЦИЯ ВЫХОДЦЕВ ИЗ КИТАЯ В ИЗРАИЛЕ

основана в 1951 году

БЮЛЛЕТЕНЬ ИГУД ИОЦЕЙ СИН

С е н т я б р ь 2 0 1 4 ♦ 6 1 - й г о д и з д а н и я ♦ Н о . 4 1 2

БЛАГОДАРИМ ВСЕХ,
КТО ПОДДЕРЖАЛ НАС В ТРУДНОЕ
ДЛЯ НАШЕЙ СТРАНЫ ВРЕМЯ

СОДЕРЖАНИЕ

60-летие «Бюллетеня ИИС»	3	Н.Крук. Я пишу по-английски	
Статьи из Бюллетеня № 1 (1954)	4	о русском Китае	24
Т.Кауфман. Евреи Харбина в моем сердце	7	Л.Надель. Из семейного альбома Ицхака	
Жизнь Игуд Иоцей Син	16	Орена (Наделя)	26
А.Максимов. Живите!	18	Э.Лихтенштейн. Так много пройдено дорог...	28
В ОДИК	19	Почтовый ящик	34
Н.Иванов. В войне с Японией Китай		М.Ринский. Памяти друга Израиля	
потерял 17 млн человек	20	из Японии	35
Солдаты пишут	21	Питер Бертон	36
А.Упшинский. Зимние сунгарийские		По материалам “Jewish Times Asia”	38
зарисовки 30-х годов прошлого века	22	Ушедшие	39
Из жизни современного Харбина	23	С.Бакулина. Евреи Кайфэна	40

Старейший в Израиле журнал на русском языке
1-й номер «Бюллетеня ИИС» вышел в свет 6 мая 1954 г.

1

И
Г
У
Д

Й
О
Ц
Е
Й

С
И
Н

Руководящие органы Игуд Йоцей Син в Израиле и Ассоциаций за границей и почетные представители ИИС

Председатели ИИС:

Л. Пястунович 1951-1952;
Б. Коц 1953-1971;
Т. Кауфман – 1972-2012
И.Клейн - 2012

Правление:

Председатель и казначей -
И.Клейн
Зам. пред. - Р.Вейнерман
Вице-пред. - Т.Пястунович

Члены правления:

Э.Вандель
Э.Гинански
Б.Дарэль
Э.Эйтам
Р.Кауфман
Ф. Коэн
Ави Подольский
Р.Рашинский
Ю.Сандел

А.Фрадкин

Контрольная комиссия:

Председатель -
М. Лихоманов
Член комиссии –
Алекс Подольский

Почетный юрисконсульт:

адвокат Д.Фридман

Почетный представитель в

Хайфе и северном районе:

Э. Вандель

Почетный представитель

в Иерусалиме и на юге

Израиля:

Ави Подольский

The AMERICAN FAR EASTERN SOCIETY, NEW YORK

President:

Lily Klebanoff-Blake

Vice-presidents:

Eric Hasser

Luba Tuck

Joseph Wainer

Treasurer: Rose Britanisky-Peiser

Secretary: Leona Shluger-Forman

Board of Directors:

Sally Berman

Lilly Langotsky

Robert Materman

Odette Rector-Petersen

NEW YORK, USA

The American Far Eastern Society, Inc.

Lilly Langotsky

160 West 66th str. # 55B

New York, NY 10023, USA

Rose Peiser,

Hon. Representative

7400 SW 170, Terrace

Miami, FLORIDA 33157, USA

E-mail: rpeiser@aol.com

The FAR EASTERN SOCIETY OF SAN FRANCISCO

Board of Directors:

President:

Mr. I.Kaufman

Vice-President:

Mrs. A.Korchemsky

Second vice-president:

Mrs. V.Loewer

Honorary Secretary:

Mrs. V.Loewer

Honorary Treasurer:

Mrs. N.Juelich

Directors:

Mrs. O.Kaufman

Mr. L. Ostroff

Members:

Mrs. B.Berkovitch

Mrs. R.Ionis

SAN FRANCISCO, USA

The Far Eastern Society of San Francisco, Inc.

Hon. Representative

Mr. I. Kaufman, President

Atria,

250, Myrtle Rd.

Burlingame, CA 94010, USA

Tel: 1-650-5485177

LOS ANGELES, USA

Mrs. Mira Mrantz, Hon. Representative

5 Tanakill Park Dr.E.Apt 305

Cresskill, N.J. 07626, USA

Tel: 1-201-3342207

E-mail: anya4mira@msn.com

SYDNEY, AUSTRALIA

Hon. Representatives Jesse and Naomi Tracton

2 Oaks Place

North Bondi 2006, Australia

Tel: 61-2- 91302575

IGUD YOTZEI SIN

Address: 13, Gruzenberg St.,
P.O.B. 29786

Tel Aviv, 6129701, ISRAEL

Tel.: 972-3-5171997

Fax. 972-3-5161631

E-Mail: igud-sin@013.net

www.jewsofchina.org

РЕДАКЦИОННЫЙ КОЛЛЕКТИВ:

Т.Кауфман (редактор) И.Клейн, Ц.Любман

60-летие журнала «Бюллетень Игуд Иоцей Син»

1954 - 2014

В этом году Израиль отметил 66-ю годовщину образования государства, а ровно 60 лет назад, в 6-ой День независимости Израиля, 6-го мая 1954 года, наши земляки, выходцы из Китая, выпустили в свет скрепленные вместе 10 отпечатанных на пишущей машинке страниц и, назвав их «Бюллетенем Игуд Олей Син», присвоили новому изданию № 1. Крошечный тираж был выпущен на гектографе.

Первым редактором стал Тедди Кауфман, первыми членами редколлегии - В.С.Злотников и Д.Б.Рабинович. В разные годы журнал редактировали и были членами редколлегии М.И.Клявер,

Б.Миркин, Б.Бреслер, Э.Прат, С. Якоби, Р. Тоэг и др. Сначала журнал выходил на русском языке, в 1972 г. появилось приложение на английском, а в октябре 1979 г. - на иврите, для молодого поколения выходцев из Китая. С осени 2012 г. журнал попрежнему выходит на трех языках, но под одной обложкой, сохранив свое название «Бюллетень Игуд Иоцей Син».

Тедди Кауфман отдал «Бюллетеню ИИС» 58 лет жизни, и потому мы вправе считать журнал детищем Тедди. Он гордился тем, что наш журнал читают в Израиле и за границей, что «Бюллетень» связывает выходцев из Китая, раз-

бросанных по всему миру, и способствует сохранению истории евреев Китая. Прошло два года, как Тедди ушел от нас, но мы продолжаем дело его жизни. Цели Игуд Иоцей Син остаются прежними: взаимопомощь (социальная помощь нуждающимся), забота о молодом поколении (стипендии студентам), сохранение прошлого (архивы, публикации) и связи с земляками. Времена меняются, но роль «Бюллетеня» в достижении этих целей остается и ее трудно переоценить.

Нашему журналу «Бюллетень ИИС» 60 лет! Будем надеяться, что он еще послужит нашим землякам, верный заветам его основателей и их памяти.

С ЮБИЛЕЕМ ЗРЕЛОСТИ!

Дорогая редакция!

Примите наши поздравления с юбилеем зрелости!

Наш Научно-исследовательский центр «Русское еврейство в зарубежье» вскоре после возникновения (в 1990 году) стал активным читателем вашего журнала. В дальнейшем, с любезного разрешения главного редактора, мы не раз сотрудничали.

Тедди Кауфман поддержал наш проект подготовки книги о «китайских» евреях. Ему понравилось предложенное Реной Пархомовской название «Через Дальний Восток - на Ближний», и мы стали получать необходимые сведения из архивов ИИС и из бездонной, как нам казалось, памяти самого Тедди Кауфмана.

Сборник статей «Через Дальний Восток - на Ближний» (том 19) был опубликован в 2009 году при

поддержке незабвенной Аси Коган. Новый состав редакции «Бюллетеня ИИС» во главе с Иоси Клейном продолжает публикацию статей из этой книги.

Мы признательны причастному в прошлом к работе в журнале Эммануилу Прату, а также членам редколлегии за содействие в подборе материалов, необходимых для нашей работы над следующими книгами НИЦ «Русское еврейство в зарубежье».

Отмечая 60-летие «Бюллетеня ИИС», старейшего в Израиле русскоязычного периодического издания, сердечно поздравляем редакцию и желаем журналу долголетия - до ста лет, а лучше - до традиционных ста двадцати!

**Руководитель НИЦ «Русское еврейство в зарубежье»
Михаил ПАРХОМОВСКИЙ
Генеральный директор Юлия СИСТЕР**

Игуд Олей Син

БЮЛЛЕТЕНЬ № 1

Тель-Авив, 6-го Мая 1954 г.

Предлагаем вниманию читателей две первые статьи из Бюллетеня № 1 (1954), подписанные инициалами Т.К. (Тедди Кауфман) и Д.Р. (Давид Рабинович)

ШЕСТЬ ЛЕТ ВЕЛИКОГО СЧАСТЬЯ

Шесть лет героической борьбы народа Израиля, шесть лет величайшего национального подъема еврейских народных масс во всех странах и уголках земного шара отделяют нас от того исторического момента, когда после тысячелетних страданий, после мук голуса¹, после костров инквизиции, черты оседлости, погромов, после одиночных камер Освенцима, печей Майданека и колючей проволоки Дахау - еврейский народ водрузил знамя свободы и независимости над своей исторической землей.

Мессианские грёзы поколений, сионистские мечты Теодора Герцля стали еврейской действительностью наших дней. Еврейский народ и еврейская история встали под бело-голубое знамя Сионизма. Эрец-Израэль снова принадлежит еврейскому народу.

Трудно нашим маленьким умом, тяжело нашим бедным сердцем понять и почувствовать, охватить, осмыслить и осознать всю силу, все величие, всю красоту, всю грандиозность явления возрождения еврейского Национального Дома.

Слишком быстро и легко нам, новым гражданам Израиля, людям, прибывшим в страну с волнами «кибуц-галуёт»², досталась наша Родина. Слишком обиденной

стала жизнь на свободной еврейской земле, жизнь наполненная до краев неограниченной еврейской свободой, которой не знал никто из нас в отдельности и весь наш народ в целом в течение тысячелетий своей голусной жизни³. Свободой, которая возможна для еврея только и лишь под небом своего независимого национального государства.

Погруженные в повседневные заботы и труды каждого дня, мы не замечаем и проходим мимо не только этого великого счастья свободы, которое дает нам страна, но и не замечаем цветущей вокруг нас жизни. А Израиль растет, и гигантскими шагами идет вперед наше молодое и неокрепшее государство, борющееся каждый день и каждый час за право существования.

Не нужно много говорить о поистине сверхъестественных достижениях нашей страны за шесть лет своего существования. Нет ни одного участка жизни, который бы не знал прогресса в течение этих шести лет. Не только удвоилось население страны, не только созданы сотни новых земледельческих пунктов, развилась промышленность, открыты многочисленные школы и другие учебные заведения, не только проложены многие километры шоссе и железных дорог, созданы еврейская авиация и морской флот, но, что самое важное и основное, - заложено основание

еврейской национальной государственности.

Есть еврейское государство со всеми атрибутами современной демократической страны. Государство, основанное на незыблемых основах истинной, прочной, подлинной демократии. Государство со своим президентом и парламентом, правительством и законами, национальным флагом и армией, которой вправе может и должна гордиться вся нация.

Все это дает нам не только права, но и налагает на нас определенные обязанности национальной дисциплины, гражданской сознательности и сионистской целеустремленности.

В дни, переживаемые нашей страной, в дни экономического кризиса, в дни, когда наши границы постоянно находятся под ударом врага, окружающего нас, нам как никогда необходимо полное национальное объединение.

Наше государство в начале большого и светлого пути. Давид Бен-Гурион в одной из своих речей сказал: «Многие и, возможно, черезчур многие среди нас думают, что 14-го мая 1948 года было основано Еврейское Государство. Государство наше надо возрождать, основывать и утверждать каждый день; и еще пройдут годы и, возможно, поколения, пока оно действительно будет основано».

Радостно встречая 6-ю годовщину основания нашего Государства и веря в его светлое будущее, мы все должны быть объединены в пре-

¹ Голус (идиш), или галут (ивр.) - расеяние

² Группирование рассеянных

³ Жизнь в рассеянии, в изгнании

данности нашей стране и надежде на радостное завтра Израиля и всего еврейства, которое возможно только на его исторической и единственной Родине.

Т.К.

ОТРЕШИМСЯ ОТ ГОЛУСНОЙ ПСИХОЛОГИИ!

Многие из нас, новоприбывших, вынесли из галута какую-то болезненную любовь к самоунижению и самобичеванию. Многие из нас любят высказывать мнение, что без чужой помощи наше государство ничего не могло бы достичь, любят с упоением рассказывать об ошибочности государственных экономических планов. Эта любовь к самоунижению, несомненно, является отражением того чувства инфериорности, которое породило в нас наше изгнание. В течение тысячелетий еврейство привыкло быть управляемым и в результате многие из нас все еще не могут поверить в себя, не могут и не хотят допустить, что мы способны сами управлять и сами вершить нашу судьбу, и те или иные ошибки в области политической или экономической нашей страны - а какая страна их не делает! - они склонны преувеличивать и черпать в них оправдание и повод к самоунижению. Потому-то у нас здесь так много злобствующих критиков, зачастую мелких и беспочвенных.

А между тем, если объективно

рассмотреть итоги прошедших шести лет, нельзя не поразиться многочисленности наших достижений. Правда, нельзя недооценивать значения той помощи, которое оказывало нам правительство Соединенных Штатов и наше заграничное еврейство, но если принять во внимание, что даже такие мощные и старые государства, такие обогащенные тысячелетним политическим опытом страны, как Великобритания и Франция, не могли справиться со своими затруднениями без сторонней помощи, стыдиться оказанной нам помощи не приходится. За этот короткий период в шесть лет - один лишь миг в исторической жизни нашего народа - создано здесь здоровое демократическое государство, сильно развилась промышленность, укрепилось сельское хозяйство, создан воздушный и торговый флот, крепкая дисциплинированная армия. Свежему человеку, приезжающему из Австралии или Европы, кажутся разительными наблюдающиеся здесь темпы строительства. И все это при наличии экономического бойкота окружающих стран и, по существу, продолжающейся войны. Можно сказать с абсолютной уверенностью, что за истекшие шесть лет ни одна страна в мире не сделала такого прогресса во всех областях жизни, как Израиль.

Над этим нам следует крепко задуматься. Покуда мы, дальневосточники, тоже не изживем этой голусной психологии, этой болезненной страсти к критике всего, что делается в нашей стране, этой склонности к снижению творческих сил нашего народа, мы не сможем внедриться в жизнь нашей страны. Нужно поскорее забыть о прошлом - прошлое никогда не вернется, в частности, почти во всем мире нет уже прежней неограниченной свободы экономической деятельности, - нужно внедрить веру в себя, нашу страну и наш народ. Это неправда, что здесь нет возможностей для применения своих сил - посмотрите, как хорошо укрепилась болгарская и югославская иммиграция. Они подошли к стране без критики, не озираясь на прошлое, взялись за труд, любой труд - и успели. Нет объективных причин, почему и мы, дальневосточники, не можем здесь преуспеть. Причина нашей неспособленности в большинстве случаев субъективная, внутренняя, и сегодня, в годовщину нашей независимости, день празднования победы смелости, решимости, идеализма и дерзновения, дадим себе слово отрешиться от психологического наследия галута, от беженской психологии, укрепим в себе веру в нашу страну, наш народ, в самих себя.

Д.Р.

Почтовый ящик 29786

АВСТРАЛИЯ, Сидней

Поздравляю всех с Рош ха-Шана! Шалом всем!

В первую очередь я хочу поблагодарить правление ИИС и всех, кто вам помогает, за то, что вы в сложных условиях продолжаете вашу работу с успехом. Спасибо за вашу преданность и умение найти выход из сложного положения. Вы делаете один общий журнал, выпускаете его реже, два раза в год, но вы должны знать, что мы всегда с нетерпением его ждем, читаем «от корки до корки» и очень гордимся вами за ваш успех - это нас всех объединяет.

Желаю всем здоровья и дальнейших успехов. Да будет мир в Израиле!

С приветом, Лика КАГАНЕР

Редакционные составы «Бюллетеня»

в разные годы его существования

1954-2014

ЖУРНАЛ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ:

6.05.1954 - 1955 г. – редактор
Т.Кауфман, члены редколлегии
В.С.Злотников и Д.Б.Рабинович
1955 – 22.12.1962 г. (до конца
жизни) – В.С.Злотников
1963 – 5.08.1988 г. (до конца
жизни) – М.И.Клявер
1988 – 7.06.1998 г. (до конца
жизни) – Б.Миркин
1996 – 7.06.1998 г. – Б.Миркин и
Т.Кауфман
1998 – 15.07.2012 г. (до конца

жизни) – Т.Кауфман
С июля 2012 г. по наст. время ред-
коллегия: И.Клейн (редактор),
Ц.Любман

ПРИЛОЖЕНИЕ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ:

1972 – 14.01.1978 г. (до конца
жизни) – основатель и редактор
Д.Б.Рабинович
1978 – 1997 г. – Б.Миркин
1997 – 2.03.2000 (до конца жизни)
– профессор Б.Бреслер
2000 – 15.07.2012 (до конца
жизни) – Т.Кауфман

С 2012 г. по наст. время редколле-
гия: И.Клейн (редактор), Ф.Коэн,
Ц.Любман

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИВРИТЕ:

Окт. 1979 – 1998 г. (до конца
жизни) – Б.Миркин
1996 – 7.06.1998 г. – Б.Миркин и
Т.Кауфман
1998 – 15.07.2012 г. (до конца
жизни) – Т.Кауфман
С июля 2012 г. по наст. время ред-
коллегия: И.Клейн (редактор),
Ю.Сандел, И.Ханукаева.

6

ПОМОЩЬ ДРУЗЬЯМ

Наступает праздник Рош ха-Шана, и Игуд Иоцей Син, как и в прошлые годы, продолжает свою общественную деятельность. Мероприятия, осуществляемые нашей ассоциацией, заключаются в следующем:

ИИС оказывает ежемесячную помощь нуждающимся -- в основном, это пожилые люди, одинокие и больные;

ИИС помогает молодому поколению выходцев из Китая: распределяет стипендии студентам на Хануку, а также не забывает солдат, посылая подарок ко Дню Независимости Израиля и к Рош ха-Шана; мы также выпускаем «Бюллетень ИИС» два раза в год и рассылаем его землякам в Израиле и разных странах мира.

Игуд Иоцей Син, наша Ассоциация выходцев из Китая в Израиле, всегда служила, служит и будет служить связующим звеном между земляками в разных странах мира и теми, кто проживает в Израиле. В последнее время в Игуд перестали поступать пожертвования от ряда лиц как в Израиле, так и за границей. С другой стороны, число нуждающихся остается без изменения.

Мы обращаемся к вам с просьбой внести свой посильный вклад в наше общее дело путем пожертвований к еврейским праздникам, а также по случаю дня рождения, юбилея, свадьбы и любого другого семейного торжества.

Ваши пожертвования просим присылать денежным переводом по адресу:

Igud Yotzei Sin, P.O.Box 29786, Tel Aviv 61297, ISRAEL

С поздравлениями и наилучшими пожеланиями всем вам! С праздником!

Председатель ИИС и казначей И.КЛЕЙН
Заместитель председателя Р.ВЕЙНЕРМАН
Вице-председатель Т.ПЯСТУНОВИЧ

ЕВРЕИ ХАРБИНА В МОЕМ СЕРДЦЕ

Теодор (Тедди) КАУФМАН

(Продолжение. Начало в № 410)

Харбинская община в период расцвета (1914 - 1931)

Раввин, достойный уважения

Первый раввин - Шнеур Залман Гашкель - прибыл в Харбин в начале XX века. Он был родом из России и в Харбин приехал по приглашению еврейской общины (ХЕДО), заняв должность по конкурсу. Прослужив всего несколько лет, раввин Гашкель скончался. Его сменил раввин Левин, который был тогда директором школы «Талмуд-Тора». Поначалу раввин Левин принадлежал к религиозному движению ортодоксальных евреев «Агудат Исраэль», что явилось причиной ухудшения отношений с членами общины. Однако спустя некоторое время он стал сторонником сионизма и, переехав в Тяньцзинь, служил в еврейской общине этого города.

Когда еврейская община Харбина пополнилась новыми членами - сионистами, правление ХЕДО вновь объявило конкурс. Выбор пал на раввина Аарона Моше Киселева, который, заняв вакантное место, состоял главным раввином Харбина 36 лет, с 1913 года и до конца дней - он скончался в сентябре 1949-го. Как уже говорилось, я был близко знаком с раввином Киселевым, а в период с 1946 по 1949 год, будучи секретарем ХЕДО, встречался с ним ежедневно вплоть до его кончины.

Раввин Киселев родился в 1866 году на Украине, в городе Сураже Черниговской губернии (в XVIII веке была деревня Суражичи - прим.пер.). Подобно многим евреям, проживавшим в черте оседлости, он принадлежал к хасидам Хабада. В юные годы Киселев проявил исключительные способности, и его послали учиться в Воложинскую иешиву¹², которую в ту пору возглавлял раввин Хаим Соловейчик. Среди его сокурсников были раввин Авраам Кук¹³, раввин Мазэ

и поэт Хаим Нахман Бялик. По окончании иешивы раввин Киселев занял пост духовного раввина в белорусском городе Борисове.

Когда харбинская еврейская община решила пригласить раввина и вновь объявила конкурс, на рассмотрение комиссии были представлены несколько кандидатур. У раввина Киселева были отличные рекомендации, и приемная комиссия, в которую входили лидеры ХЕДО, приняла решение назначить его главным раввином Харбина с предоставлением ему оклада и квартиры.

Раввин Киселев обладал вполне современным мировоззрением и широким кругозором, самостоятельно пришел к сионизму, став его горячим поклонником. Это была незаурядная личность. Раввин с юности ревностно изучал иудаизм и религиозные законы, и потому неудивительно, что он обладал глубокими и всесторонними знаниями в этой области. Кроме того, раввин Киселев прекрасно владел русским языком, читал, писал и свободно говорил по-русски, хотя никогда не учился в русской школе, и, к тому же, хорошо знал немецкий. Читал он постоянно, и не только Талмуд и священные книги, но также художественную и философскую литературу. С ним можно было говорить о любом из современных философов, от Шопенгауэра и Ницше до французского философа еврейского происхождения Бергсона.

Приехав в Харбин из типичного маленького еврейского городка с традиционным укладом жизни, раввин

религиозного сионизма, солидаризировался с сионистским движением и противостоял сильной оппозиции религиозных кругов. Согласно учению Кука, возвращение в Эрец-Исраэль рассматривается как «начало искупления», однако, по его мнению, сионистское движение много теряет, если направлено на удовлетворение только материальных и светских потребностей людей и пренебрегает их религиозными и духовными устремлениями. Он разработал проект новой учебной программы для талмудических школ, чтобы готовить новое поколение духовных лидеров. С точки зрения идеологии раввин Кук был социалистом, но при этом считал национализм необходимым этапом развития сознания народа, возвращающегося в Сион.

12 Воложинская иешива - первое высшее духовное иудейское училище на территории Восточной Европы по подготовке раввинов.

13 Авраам Ицхак Коэн Кук (1865 - 1935) - раввин и философ, который внес важнейший вклад в дело приближения религиозного образа жизни «ишува», т.е. нового еврейского поселения в Стране Израиля (Эрец-Исраэль) к современным требованиям. Он приехал в подмандатную Палестину в 1904 году и стал раввином Яффо. Создатель философии

Раввин Аарон Моше Киселев

Киселев сначала с недоверием отнесся к харбинской общине. Прекрасно зная мир еврейских местечек с их хасидскими «дворами», или «династиями», религиозными школами - иешивами, синагогами и миквами (ваннами для ритуального омовения), он вдруг оказался в современном городе, не имевшем ничего общего с тем

старым миром, который он любил и который теперь остался в прошлом. Вскоре раввин Киселев понял, что ему следует руководить общиной так, чтобы соблюдались еврейские традиции и чтобы члены общины ходили в синагогу с воодушевлением. В основном, он столкнулся с проблемой, актуальной и в наши дни: как привлечь молодежь к вере. Для своих проповедей раввин Киселев выбирал популярные темы, цитировал еврейских мудрецов и при этом нередко говорил о сионизме и о Земле Израиля - Эрец-Исраэль.

Раввин примирился с фактом, что большинство евреев не носили головные уборы. Что касается меня, то, поскольку канцелярия ХЕДО находилась в здании синагоги, на втором этаже, я, приходя туда, всегда надевал на голову ермолку, которую постоянно носил с собой в кармане. По долгу службы мне ежедневно приходилось бывать у раввина в доме, и, направляясь к нему, я тоже надевал ермолку. Однажды, когда мы были с ним наедине, раввин спросил: «Скажите, Тедди, почему вы в ермолке? Если бы вы носили ее постоянно, я мог бы это понять. У евреев принято надевать головной убор в местах, где находится свиток Торы, или на кладбище. Однако когда вы являетесь ко мне в дом, в этом нет никакой необходимости».

Раввин Киселев написал несколько книг. Одна из них, сборник статей и лекций «Национализм и еврейство», была написана на русском языке и посвящена вопросу о вероисповедании и национальности. Он также написал две талмудические книги на иврите - «Имрей Софер» и «Мишберей Ям».

Раввин Киселев переписывался с раввином Куком, своим сокурсником по иешиве, и советовался с ним по вопросам традиционного иудейского права - Галахи, а также по различным религиозным темам. По мере увеличения числа беженцев, прибывавших из Европы на Восток перед началом и во время Второй мировой войны, он все чаще вынужден был мучительно искать решение тех или иных проблем. У евреев,

прибывавших в Японию и другие страны Дальнего Востока, возникало множество вопросов, связанных с законами и установлениями иудаизма, например, о времени наступления субботы, об употреблении кошерных продуктов и т.д. После того как в 1935 году в Палестине ушел из жизни раввин Кук, раввин Киселев стал обращаться за консультацией к его преемнику, главному ашкеназскому раввину Палестины Ицхаку Герцогу.

В декабре 1937 года на 1-й национальной конференции евреев Дальнего Востока, в которой приняли участие делегации Маньчжурии, Китая и Японии, раввин Киселев был избран главным раввином еврейских общин Дальнего Востока. В 1938 и 1939 годах в Харбине состоялись еще две конференции. Следующая конференция, четвертая по счету, должна была состояться в декабре 1940 года в Дайрене, на Квантунском полуострове, находившемся под властью Японии с 1905 года. Однако за две недели до назначенной даты японские власти запретили проводить конференцию. Это был первый признак того, что для еврейской общины наступают трудные времена. Полгода спустя, в июне 1941 года немцы вторглись в СССР, что способствовало более тесному сотрудничеству Японии с Германией. Чем дальше на восток продвигались немцы, одерживая победу за победой, тем более жестким становилось отношение японцев к русским и евреям в Маньчжурии.

В 1943 году в период оккупации Маньчжурии японские оккупационные власти в Харбине вызвали к себе раввина Киселева и правящего харбинской епархией Русской православной церкви митрополита Мелетия. В Харбине насчитывалось около тридцати православных церквей, прихожанами которых были десятки тысяч верующих. Японцы потребовали от раввина Киселева и митрополита Мелетия разместить в православных храмах и еврейских синагогах статуи богини Солнца Аматаэрасу, по преданию считающейся прародительницей японского императорского рода (в те дни был обнаружен документ «Наставление верноподанным» - прим. ред.). Раввин Киселев повел себя отважно и сказал им прямо: «Только через мой труп! Я лягу на пороге синагоги и не допущу, чтобы внесли статую в молитвенный дом. Это противоречит основам нашей религии». Митрополит Харбинский Мелетий тоже категорически отказался разместить статуи синтоистской богини в православных храмах, и тогда японцы уступили. В школе мы действительно соблюдали кодекс, который предписывал восхваление богини Солнца Аматаэрасу, императора Маньчжоу-го и императора Японии. Но в синагоге?! Боже упаси! В Харбине были две фабрики по производству конфет, основанные еврейскими семьями Бреслер и Дризин-Цукерман. Первой семье принадлежала «Виктория»,

второй - «Марс». На упаковках продукции, выпускаемой ими к празднику Песах, стояла маркировка «Кошер ле-Песах», т.е. «пригодно для Песах», и в подтверждение печать раввина.

Одна из таких упаковок «Марса» выглядела особенно забавно: на одной стороне красовалась надпись «Я люблю тебя», а на другой - «Разрешено раввином».

В еврейском магазине кошерных продуктов «Тель-Авив» захотели схитрить: завернули некошерные конфеты в бумагу с надписью «Кошер ле-Песах». Узнав об этом, раввин Киселев отказал хозяину магазина в получении печати раввина, удостоверяющей кошерность, или пригодность к празднику, продаваемых продуктов. Несмотря на заверения хозяина, евреи, соблюдавшие кашрут, перестали покупать продукты в его магазине.

Среди первых шагов раввина Киселева следует отметить установление контроля над проведением ритуального убоя скота и птицы («шхита»). Введение такой проверки позволило легко контролировать продажу кошерного мяса.

Раввин Киселев уделял большое внимание наиболее важным этапам в жизни любого еврея: настаивал на проведении обрезания, церемонии бар-мицва, свадебного и погребального обрядов. Принимая то или иное решение, он обычно руководствовался положениями Школы Гилеля «Бейт-Гилель», а не более жесткими концепциями Школы Шама «Бейт-Шамай», и потому большинство его постановлений носили мягкий характер. Сомневаюсь, что в наше время израильские раввины согласились бы с таким подходом и поддержали бы его.

Когда было основано еврейское государство и начался массовый отъезд евреев из Китая, один известный в Харбине музыкант, альтист, беженец из Польши, и его жена получили разрешение на иммиграцию в Израиль. Музыкант был женат на русской православной женщине, детей у них не было. Перед отъездом жена музыканта захотела перейти в иудейскую религию, но раввин Киселев не желал принять положительное решение, поскольку не был убежден в искренности устремлений этой женщины и ее мужа. Тем не менее, ему хотелось избавить семейную пару от ненужных сложностей в будущем. В те годы я работал в секретариате общины. Однажды утром раввин вызвал меня и рассказал, что кто-то сообщил, будто у этой женщины в доме есть православные иконы. Я отправился к музыканту и его жене домой и вскоре узнал, что это были всего лишь слухи, распускаемые злыми языками. Женщина рассказала мне, что в юности, живя в СССР, вступила в комсомол¹⁴ и с тех пор перестала бывать в церкви. Тогда раввин Киселев попро-

сил женщину взять несколько уроков по соблюдению кашрута и иудейских традиций, велел ей совершить омовение в микве, а затем, после нескольких дополнительных уроков по иудаизму, зарегистрировал ее как принявшую иудаизм. В Израиле эта семейная пара прекрасно устроилась. Муж продолжил музыкальную карьеру, играл в Иерусалиме в отеле «Кинг Дэвид», а его жена без труда приспособилась к новым условиям жизни.

Однако случалось, что раввин не допускал снисхождений и принимал твердые решения, как это было, например, с председателем общества «Маккаби», у которого тоже была жена христианка. Считая недопустимым, чтобы председатель такой организации был женат на христианке, раввин потребовал назначения на эту должность другого лица и добился того, что на пост председателя «Маккаби» был избран другой человек.

А вот еще случай, когда раввин поступил «в соответствии с принципами Школы Шамая». Дело было связано с одним из членов общины, который, будучи владельцем публичного дома, сильно разбогател. Впоследствии этот человек, кстати, живший по соседству с нами, продал публичный дом и обратился к другому виду деятельности. Однако из-за прежнего занятия раввин не позволил ему купить место в синагоге и даже запретил взимать с него не только членские взносы, но и любые другие виды сбора средств на нужды общины. Вместе с тем, раввин не препятствовал ему жертвовать на благотворительные цели. Чтобы намеренно обойти запреты раввина, еврей, о котором идет речь, выписал из Литвы свиток Торы. Свиток был доставлен к нему домой в упакованном виде. Затем он обратился к раввину с просьбой принять свиток в качестве пожертвования синагоге и торжественно, как положено, внести его в помещение. Но раввин отказался: «Нет! Вы передадите свиток в синагогу, но никакого празднества не будет, потому что вы занимались неблагоприятным делом!» Свиток Торы был внесен в синагогу, но без традиционной торжественной церемонии.

Влияние раввина Киселева ощущалось во всех сферах жизни общины. Он настаивал на том, чтобы молодежные мероприятия в организациях «Бейтар» и «Маккаби» проводились не в пятницу вечером, когда наступает суббота, а на исходе субботы, т.е. в субботу вечером, и его настойчивое требование было удовлетворено. В других вопросах раввин Киселев был более либеральным. Он смирился с фактом, что еврейские дети, учащиеся русских школ, должны были посещать уроки по субботам, но обратился к администрациям всех харбинских школ с просьбой освобождать учащихся евреев в дни национальных праздников: Рош ха-Шана, Йом Кипур, Песах и др. Все учебные

14 Комсомол - коммунистический союз молодежи в Советском Союзе

заведения города прислушались к его просьбе.

На главной улице Харбина, на которой около восьмидесяти процентов коммерческих предприятий принадлежали евреям, в субботу всё было закрыто, кроме кафе «Марс», «Виктория» и «Модерн», но и они, за исключением «Модерна», являвшегося частью одноименного отеля, закрывались на Йом Кипур, Рош ха-Шана, Суккот, Песах и Шавуот, причем каждый праздник продолжался не менее двух дней, как это принято в диаспоре. Раввин строго порицал тех коммерсантов, которые открывали свои предприятия в праздничные дни, но таких было очень мало.

Харбинская община располагала современным электрическим оборудованием для выпечки мацы. Пекарня находилась в подвале дома, где располагался штаб молодежной организации «Бейтар». Приблизительно за месяц до Песах, когда приступали к выпечке мацы, члены «Бейтара» вынуждены были искать себе на время другое пристанище. Процесс выпечки осуществлялся под наблюдением господина Нисенбаума. «Маца шмура» («оберегаемая маца», изготавливается из зерна, которое с момента жатвы тщательно охраняется от любого контакта с влагой, чтобы избежать малейшего риска брожения - прим.пер.) готовилась под личным контролем раввина Киселева. Все еврейские общины, даже в Японии, получали мацу из Харбина, за исключением тяньцзиньской и шанхайской, у которых были свои пекарни.

Однажды был такой случай. Один еврей-бундовец, умирая, просил, чтобы его похоронили по гражданскому обряду и чтобы звучала музыка. Раввин Киселев подтвердил, что до ворот кладбища можно поступать согласно последней воле покойного, но затем у кладбищенских ворот тело должны принять члены погребального братства «Хевре кадиша» и совершить погребальный обряд согласно закону иудейской религии. Семья покойного вынуждена была смириться с решением раввина.

Другого человека, по фамилии Хаммер, японцы обвинили в шпионаже. Он был польским евреем, который шпионил в пользу Советского Союза. Японцы схватили его, обнаружили у него в квартире передатчик и казнили, после чего были готовы передать тело общине при условии, что члены семьи не будут допущены к опознанию. Раввин Киселев настоял на опознании тела покойного еврея, которое ему пришлось провести самому. Японцы требовали, чтобы тело было предано земле за пределами кладбища. При поддержке и ходатайстве моего отца д-ра Кауфмана им с раввином Киселевым удалось уклониться от выполнения такого распоряжения. Раввин заявил, что покойный - иудей и потому будет похоронен на еврейском кладбище. Хаммер действительно был похоронен не за оградой, как того требовали японцы, а на

территории кладбища, но в стороне, на краю.

Раввин Киселев скончался в 1949 году в возрасте 83 лет и был похоронен на еврейском кладбище. До конца дней он оказывал большое влияние на образ жизни общины. На его могиле был воздвигнут величественный памятник. Когда мы через много лет, в 1990-е годы, приехали в Харбин, то без труда нашли могилу раввина Киселева: памятник уцелел и стоял, как прежде. Другой памятник, на могиле раввина Гашкеля, был поврежден и в надписи недоставало нескольких букв.

У раввина Киселева было четверо детей: два сына и две дочери. Его жена Фейга с детьми прибыла в Израиль и прожила в стране до конца жизни. В настоящее время в Израиле живут двое внуков раввина Киселева. Преемником раввина Киселева стал его заместитель, раввин Саадия (Шайя) Литвин. Он был важной фигурой в религиозной жизни Харбина - тридцать пять лет служил резником при ХЕДО. Старожилы Харбина помнят раввина Литвина, исполненного внутреннего достоинства, внушавшего своим видом почтение к себе. Будучи человеком скромным, он держался спокойно и пользовался всеобщим уважением.

Раввин Саадия был не только резником. В течение длительного времени, пока раввин Киселев был болен, он выполнял большинство обязанностей главного раввина: проводил свадебные церемонии, совершал похоронные обряды, решал вопросы расторжения брака и перехода в иудаизм, произносил проповеди в синагоге. Проповеди раввина Саадии были жемчужинами еврейской мудрости. На протяжении многих лет он возглавлял Общество изучения Мишны, которое представляло собой группу людей, желавших изучать Мишну - одну из составных частей Талмуда. Несмотря на свое раввинское образование, Саадия Литвин дено и ночью продолжал изучать Талмуд и Гемарру. К тому же, он преподавал иврит и готовил мальчиков к обряду бар-мицва (совершеннолетия) по достижениям ими 13-летнего возраста.

Мой дедушка, Иосиф Залманович Кауфман, занимался изучением Талмуда у раввина Саадии, и я помню, с каким уважением, симпатией и восхищением относился дед к этому ученому человеку.

В 1946 году мы праздновали 30-летие службы раввина Саадии в харбинской еврейской общине. После смерти раввина Киселева раввин Саадия был избран главой комитета по делам религии ХЕДО и исполняющим обязанности главного раввина общины. Он оставался на этих постах почти шесть месяцев, вплоть до отъезда в Израиль в январе 1950 года. Раввин Саадия (Шайя) Литвин скончался в 1970 году в возрасте 86 лет и похоронен на кладбище в Холоне.

Когда я погружаюсь в воспоминания о прошлой еврейской жизни в Харбине, перед моим мысленным

взором возникает целый ряд лиц, и прежде всего наши раввины Аарон Моше Киселев и Саадия Литвин. Оба они, вместе с другими членами общины, стояли на страже еврейских традиций и всячески поддерживали нашу национальную, духовную и общественную жизнь в Харбине - далеком городе на карте рассеяния народа Израиля.

Молодежные организации в Харбине

С возникновением общины в Харбине были сформированы отделения нескольких сионистских еврейских молодежных организаций. В начале XX века возникли ячейки «Цеирей Цион» и «Гашомер Гацаир» (ха-Шомер ха-Цаир). В 1921 году было создано спортивное общество «Маккаби», основателем которого стал Давид Ласков, оказавшийся в Харбине проездом по дороге в Палестину (впоследствии Ласков прославился как старейший воин Армии обороны Израиля; он вышел в отставку в возрасте 80 лет в звании бригадного генерала).

В 1925 году численность членов общины сократилась, поскольку многие евреи стали уезжать из Харбина. Одни продолжали миграцию внутри страны, направляясь на юг Китая, другие уезжали в США и другие страны. Общество «Маккаби» прекратило свою деятельность. В те годы даже еврейская гимназия закрылась. Но в 1939 году, когда стали приезжать еврейские беженцы из Германии, а среди них было около пятидесяти детей и подростков, деятельность «Маккаби» возобновилась.

Немецкие евреи, в основном представители свободных профессий, приезжали в Харбин в ответ на предложения работы от еврейской общины и с разрешения японских властей. Как раз в то время обострилась борьба между сторонниками ревизионизма и сионистами, особенно против Бен-Гуриона и Вейцмана, которая нашла отражение в журнале харбинского «Бейтара» «Гадегел» (ха-Дегел, «Флаг»), причем движение «Бейтар» стало более воинственным. Это послужило еще одной причиной возрождения общества «Маккаби»¹⁵. «Маккаби» просуществовало до

15 Общество «Маккаби» возглавлял Ицхак Янович, затем Сёма Лейманштейн, которого впоследствии сменил Ефим Радушкевич. Последним председателем общества был Борис Коц. Ранее уже говорилось о том, что Борис Коц был одним из самых видных деятелей общины, принимал активное участие в работе школы «Талмуд-Тора», Еврейской библиотеки и Сионистской организации. Впоследствии он был также одним из основателей Ассоциации выходцев из Китая в Израиле (Игуд Иоцей Син) и возглавлял ее 18 лет. Среди членов правления «Маккаби» были также Яков Зискинд, Моше Ланкин, Шломо Спивак, Григорий Гроссман, Яков Оксенберг и, разумеется, Борис Коц. Они были лидерами сионистского движения и членами харбинского отделения Всемирной сионистской организации, которое возглавлял д-р А.И.Кауфман.

Первая страница статьи Ицхака Наделя «Почему именно «Бейтар» из брошюры «Движение «Бейтар» в Китае. 1929 - 1949», изданной на русском и иврите по заказу Игуд Иоцей Син

1945 года, когда в Харбин вошла Советская Армия и положила конец политической деятельности всех организаций. В течение шести лет своего существования члены общества «Маккаби» проявляли себя не только в области спорта, но и в различных культурных и общественных мероприятиях. Лишь очень немногие еврейские молодые люди не состояли ни в каких сионистских молодежных организациях.

И все же наиболее сильное влияние на харбинскую еврейскую молодежь оказало, вне всякого сомнения, движение «Бейтар». В 1930-е годы, на протяжении десяти критических лет, «Бейтар» был единственной функционирующей молодежной организацией в Харбине. Организация была основана в 1929 году и действовала непрерывно до 1945 года. В «Бейтаре» насчитывалось около 150 членов организации, или почти половина всей еврейской молодежи города.

Я сам не принадлежал к этой организации, потому что мой отец был против ревизионистов и отправил меня в «Маккаби». Основной задачей «Бейтара» была борьба за души еврейских молодых людей и за предотвращение ассимиляции, поскольку имела место как реальная ассимиляция в результате смешанных браков, так и ассимиляция идеологическая вследствие деятельности комсомола и советской пропаганды.

Как известно, молодежное движение «Бейтар» было основано Зеэвом Жаботинским в декабре 1923 года и названо в честь Трумпельдора «Брит Йосеф Трумпельдор» (Бейтар - аббревиатура). Движение выдвинуло идею сионизма и создания вооруженных отрядов еврейской самообороны. Даже члены «Гашомер Гацаир» в Харбине восторженно приняли учение Жаботинского и стали присоединяться к движению «Бейтар». В 1920-е годы первыми иммигрантами из Харбина в подмандатную Палестину были члены «Гашомер Гацаир» и «Маккаби», однако, начиная с 1930-х годов, большинство первопроходцев («халуцим») представляли движение «Бейтар». Иммиграция прекратилась, когда количество выдаваемых серти-

Спортсмены «Бейтара» на пуримском празднике, Харбин, 1942 г.

Представление гимнасток из общества «Маккаби», Харбин, 1942 г.

фикатов резко сократилось, а те немногие сертификаты, которые подлежали выдаче, были направлены на спасение немецких евреев.

У харбинского «Бейтара» в течение всего периода его существования были четыре командира. Координатором и комиссаром организации «Бейтар» в Китае был назначен Александр Гурвич. Создателем отделения «Бейтара» в Харбине и его первым начальником штаба стал Лев (Лёва) Пястунович¹⁶. Следующим был Шломо (Момо) Леск, который потом иммигрировал в Эрец-Исраэль. Третьим был Абраша Милихикер, но он умер молодым от туберкулеза.

Четвертым, и последним, начальником штаба харбинского «Бейтара» был Шмуэль (Сёма) Клейн. Он был редактором журнала «Гадегел» и возглавлял организацию шесть лет, с 1939 года до прихода Советской Армии в 1945 году. В Харбине Клейн был членом правления харбинской общины, а впоследствии, уже в Израиле, председателем конференции Игуд Иоцей Син. Он также был инициатором создания комитета по выпуску в свет книги моего отца д-ра А.И.Кауфмана «Лагерный врач» на иврите и русском языке.

Японцы не вмешивались в деятельность молодежных организаций, но требовали от них лояльности. Например, 1-го марта, в день основания марионеточного государства Маньчжоу-го, созданного японцами на территории Маньчжурии, все школы и молодежные организации Харбина должны были явиться на парад, который проходил в нескольких километрах от Харбина, около монумента Чурейто, в память о японских солдатах, погибших в войне за освобождение Маньчжурии.

Над грузовиком, перевозившем молодежь, развевались четыре флага: «Бейтара», «Маккаби», Японии

и Маньчжоу-го. В отличие от советских, японцы не видели никакого противоречия между верностью сионизму и верностью японскому императору. Мы шли строем, одетые в форму своей организации и под своим флагом, и слушали многочисленные выступления, преимущественно на японском и китайском языках и лишь некоторые на русском. У бейтаровцев была коричневая форма, у членов «Маккаби» - белые рубашки и голубые брюки, при этом у каждого участника на погонах красовалась эмблема его организации.

В Харбине между «Бейтаром» и «Маккаби» не было соперничества, а напротив, многие мероприятия проводились совместно. Всех членов сионистских организаций связывали чувство товарищества и преданность общему делу. Нередко девушки из «Бейтара» влюблялись в молодых парней из «Маккаби», а парни из «Бейтара» ухаживали за девушками из «Маккаби».

Обе организации устраивали ежегодные благотворительные балы, «Бейтар» - на Пурим, а «Маккаби» - на Хануку, на которые приглашались все члены общины, независимо от их политических взглядов. Средства, собранные с помощью лотереи, продажи пирожных и сладостей домашнего приготовления, шли в пользу молодежных движений и составляли примерно половину годового бюджета каждого из них. Остальные средства поступали от щедрых жертвователей, таких, как Цикман - «Бейтару» и Скидельские - «Маккаби». Сахарозаводчик Лев Цикман финансировал деятельность «Бейтара» и возглавлял комитет по поддержке организации. Он обеспечивал членов организации форменной одеждой, и еще с его помощью у «Бейтара» появился собственный духовой оркестр. Должен заметить, что музыка была не самой сильной стороной харбинских бейтаровцев - они больше преуспевали в спорте, но когда их оркестр исполнял «Ха-Тиква», казалось, что звучит «Марсельеза».

Семья Скидельских, которой принадлежали Мулинские угольные копи, финансировала, как уже говори-

¹⁶ Лев Пястунович был также председателем Тяньцзиньской еврейской общины, а впоследствии основателем и первым председателем Ассоциации выходцев из Китая в Израиле (Игуд Иоцей Син) в 1951 - 1952 гг.

лось, деятельность «Маккаби».

Клуб «Бейтара» находился на первом этаже дома, в подвале которого была пекарня по выпечке мацы, а клуб «Маккаби» размещался в помещении еврейской школы «Талмуд-Тора», где у них была спортивная площадка, которую маккабисты делили с бейтаровцами. В каждой организации действовало распределение по возрастным группам. Группы занимались еженедельно, с вечера в субботу до вечера в четверг, с 16.00 до 23.00. С наступлением субботы, т.е. с вечера в пятницу до субботнего вечера, а также в дни еврейских праздников клубы были закрыты. Члены обеих организаций занимались спортом, шахматами, участвовали в различных кружках, изучали историю еврейского народа, отмечали все праздники, пели еврейские песни, обсуждали вопросы сионизма и проблему возвращения к Сиону.

Спортсмены обеих организаций показывали высокие спортивные результаты. Девушка из «Бейтара» была чемпионкой Харбина по пинг-понгу (настольному теннису). У «Бейтара» была хорошая волейбольная команда, успешно выступали спортсмены в легкой атлетике, даже выиграли несколько чемпионатов.

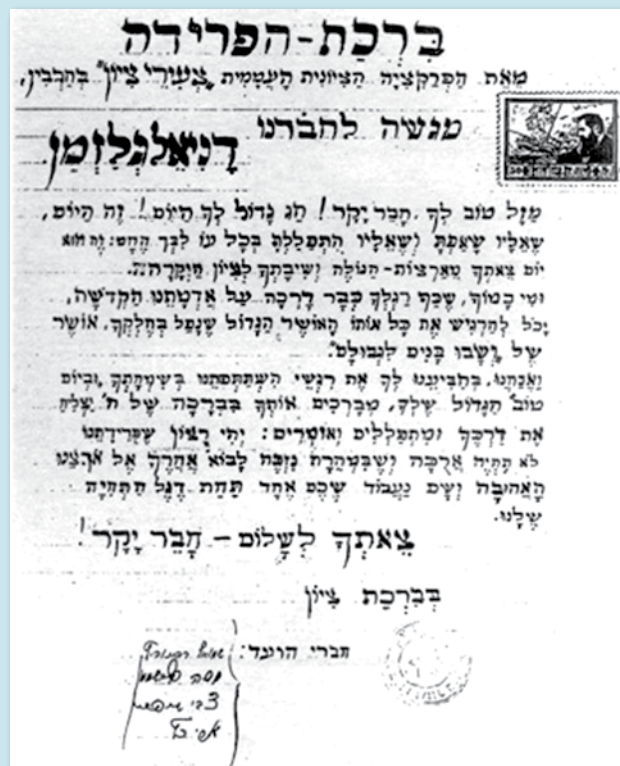
В «Маккаби» был спортсмен Лев («Леза») Таллер, чемпион Маньчжурии в трех видах: по метанию диска, метанию копья и толканию ядра. В 1942 году в Японии проводились спортивные соревнования в ознаменование 2400-летия Японской империи. В составе делегации Маньчжурии большинство спортсменов были русские и китайцы, а также Лев Таллер, носивший форму «Маккаби». Однако немцы потребовали от японцев запретить участие евреев в соревнованиях, и потому Таллер не мог выступить.

Идеологические разногласия в общине

Участие членов харбинской еврейской общины в политической деятельности не ограничивалось молодежными движениями. Большинство евреев, придерживавшихся сионистских взглядов, делились на три группы: сионистов-ревизионистов, обычных сионистов и восточных сионистов («мизрахи»). Впрочем, в начале XX века среди евреев Китая появились антисионистские течения, например, партия левых социал-демократов «Бунд», “Volkspartei” (Еврейская народная партия), учрежденная профессором Дубновым¹⁷, и коммунисты. Бундовцы выступали против

17 Семён (Шимон) Дубнов (1860 - 1941), еврейский историк и философ, родился в Белоруссии. Выступал за право еврейского народа иметь свою национально-культурную автономию. В иудейской религии Дубнов видел средство защиты еврейского народа от враждебно настроенной окружающей среды и утверждал, что при отрицании обществом общедемократических принципов национальная

(Продолжение на стр. 12)

Прощальное письмо, отправленное харбинскими сионистами Даниэлю Глазману в связи с его отъездом в Эрец-Исраэль в 1919 году. Глазман был владельцем фабрики игрушек, выпускавшей оловянных солдатиков, в Харбине и Одессе. Он один из первых, кто фактически осуществил сионистскую мечту. Правление ХЕДО радостно напутствовало его: «Да будет наше расставание не слишком долгим и мы вскоре тоже последуем за Вами...». Еще одно подтверждение того, что харбинская община была сионистской и национальной. (Из архива профессора Ами Глазмана, Хайфа)

Конференция представителей сионистских движений Дальнего Востока, состоявшаяся в 1919 г. в Харбине, в Еврейской гимназии

сионизма и поддерживали идею классовой борьбы. Члены "Volkspartei" не были против сионизма, но боролись за еврейскую национально-культурную автономию в любом месте, где бы ни находилась еврейская община. Впоследствии профессор Дубнов отказался от этой идеологии и стал сионистом. Бурные дебаты между приверженцами сионизма и их оппонентами продолжались до тех пор, пока сионисты не стали большинством в общине Харбина. Раввин Киселев поддержал сионистов, и споры прекратились.

Бундовцы против сионистов

В 1920-е годы советская власть нашла «решение» еврейского вопроса. На приамурской полосе Дальневосточного края СССР в районе города Биробиджана была создана Еврейская автономная область, и евреи, которые отстаивали право на этническую автономию, стали переселяться туда. Эти события отразились на жизни харбинской еврейской общины, особенно в области культуры. В Еврейской библиотеке был богатый отдел литературы на идиш, и бундовцы хотели перевезти его в Биробиджан. Книги уже были погружены в вагон. В ночь, когда железнодорожный состав должен был отправиться в путь, прибыли молодые ребята-сионисты из «Цеирей Цион» и члены «Маккаби», залезли в вагон, выгрузили книги и отправили

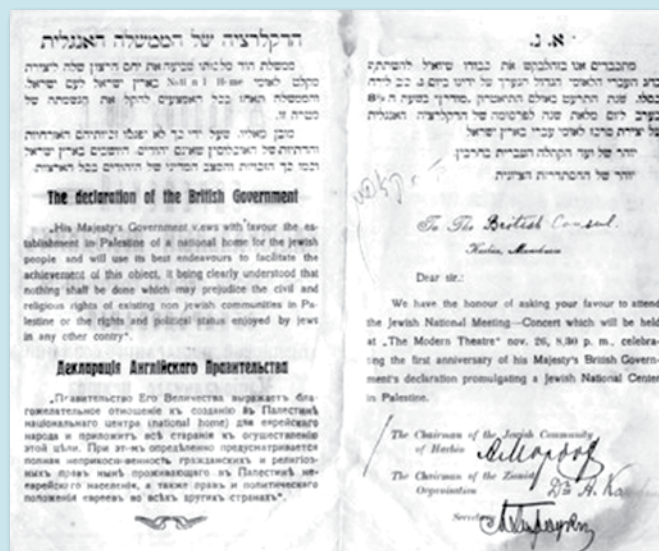
еврейская жизнь в России невозможна. Автор известных книг по еврейской истории, Дубнов называл свою идеологию «автономизмом» и утверждал, что центром еврейского народа станет Восточная Европа, где творческий потенциал евреев будет процветать и при этом отпадет необходимость в религии. Несмотря на возражения со стороны сионистов, идеи Дубнова оказали значительное влияние на европейских евреев его поколения. Известно, что сам он погиб от рук нацистов в декабре 1941 года в Рижском гетто.

их обратно в библиотеку. Вся община была взбудоражена этим происшествием.

В те годы через Харбин по пути в Палестину (Эрец-Исраэль) проезжало множество сионистов, которые способствовали укреплению сионистского движения в городе. Одним из них был Моше Новомейский (1873 - 1961), уроженец Сибири, пионер израильской промышленности, основатель первого химического предприятия на Мертвом море. До отъезда в Палестину он был председателем Национального совета евреев Урала и Дальнего Востока. По приезде в Эрец-Исраэль в 1920 году Новомейский после долгих и утомительных переговоров с властями подмандатной Палестины получил концессию на добычу брома и поташа (карбоната калия) из вод Мертвого моря. В 1930 году он основал на севере Мертвого моря Палестинскую поташную компанию, а несколько лет спустя построил на юге Мертвого моря второй завод. В 1955 году, спустя тридцать пять лет после приезда в Палестину, в Хайфе состоялся прием в честь Новомейского, устроенный в доме у вдовы одного из бывших сионистских лидеров в Сибири доктора Ермановича. Я был среди приглашенных. После многочисленных речей и поздравлений Новомейский поблагодарил всех и сказал, что в мире есть две совершенно особые еврейские общины: одна - из Китая, другая - из Южной Африки. Евреи Южной Африки, в большинстве уроженцы Литвы, составляют меньшинство среди европейцев, проживающих в Африке, а те в свою очередь - меньшинство среди коренного чернокожего населения страны. То же случилось и с евреями в Китае: они составляли меньшинство среди русских жителей Китая, которые в свою очередь являлись меньшинством среди коренного китайского населения. Они должны были дважды сохранять

Среди сохранившихся у меня документов я нашел это датированное 1918 годом приглашение в отель «Модерн» на торжество по случаю первой годовщины принятия Декларации Бальфура. Теперь это приглашение является документом, показывающим, насколько члены общины близко к сердцу принимали и ощущали свою причастность к историческим событиям, происходившим в Эрец-Исраэль. Декларация лорда Бальфура о создании в Палестине национального центра еврейского народа прозвучала для всех сионистов как известие о приходе Мессии, обещавшее начало строительства еврейского дома на Земле Израила

Письмо, отправленное харбинской еврейской общиной в Департамент иммиграции в Иерусалиме в 1937 году. В нем содержится заявка на сертификаты. «Наша канцелярия давно не получала разрешения на иммиграцию. Последний раз мы получили три сертификата в месяц Тамуз 1936 г...»

Пожалуйста, помните о нас, когда будете распределять 8000 сертификатов, потому что наше положение здесь становится день ото дня все хуже, и пришлите нам не менее 15 разрешений на иммиграцию...».

Письмо подписано д-ром А.Кауфманом, председателем Палестинского бюро Сионистской организации на Дальнем Востоке «Палестина-АМТ». Секретарь Яков Гальперин, подписавший это письмо, происходил из известной в Харбине и во всей Маньчжурии сионистской семьи

свою идентичность: сначала как меньшинство среди русских, а затем вместе с русскими как европейское меньшинство среди китайского большинства.

СИОНИЗМЕ И СИОНИСТАХ

Каждый еврейский ребенок в Харбине знал о Земле Израиля - Эрец-Исраэль, знакомился с историей еврейского народа и еврейскими традициями. Харбинская община была еврейской, национальной и сионистской. Меня при рождении назвали полным именем Теодор в честь Теодора Герцля, и я не единственный, кому давали это имя. Среди тех, кого звали Тедди, могу назвать Тедди Пястуновича, Тедди Окуня, Тедди Магида, Тедди Абрамова.

Мы никогда не чувствовали, что живем в далекой стране, и не думали о Маньчжурии как об отдаленном от центра месте. Харбин для нас был центром Вселенной, но наши стремления и мечты были связаны с Эрец-Исраэль. Мы получали из Эрец-Исраэль соки, вина «Кармель Мизрахи», газеты и письма. Помню, в детстве я читал журнал для детей «Давар ле-еладим». Местные газеты рекламировали производимые в Эрец-Исраэль товары первой необходимости, Англо-Палестинский банк и т.д.

Из харбинцев, приехавших в Израиль, не могу не отметить тех, кто оставил заметный след в общественной жизни, в военной, политической и академической сферах.

Яков Ланир (Ланкин), боец Национальной военной организации «Эцел» (Иргун Цвай Леуми) - военного крыла «Бейтара», старший офицер службы безопасности «Шабак» и советник премьер-министра Голды Меир;

Элиягу Ланкин, брат Якова Ланира, командир «Альталены». В 1930 году в Харбине стал членом «Бейтара», а затем начальником представителей отделений

«Бейтара» в Китае. По приезде в Эрец-Исраэль вступил в «Эцел». Обеспечивал высадку и безопасность нелегальных иммигрантов, прибывавших морем. Во время Второй мировой войны занимался созданием единого движения сопротивления. Командир иерусалимского отделения «Эцела». Офицер главного штаба под командованием Менахема Бегина. Был арестован британскими властями и выслан в Эритрею, бежал из лагеря заключенных. Был командиром «Альталены». После образования Государства Израиль окончил юридический факультет Еврейского университета в Иерусалиме. Был членом кнессета первого созыва от партии «Херут»;

Мордехай Ольмерт, один из лидеров партии «Херут» (сын - Эхуд Ольмерт был мэром Иерусалима и премьер-министром Израиля). Родился в 1908 г. в России. В 1919 г. вместе с семьей приехал в Харбин. В 1930-е годы иммигрировал в подмандатную Палестину (Эрец-Исраэль). Был членом кнессета третьего и четвертого созывов от партии «Херут».

Хаим Тадмор, ассириолог, профессор Еврейского университета в Иерусалиме, был вице-президентом Израильской национальной Академии наук;

Иосиф Текоа, бывший израильский посол в ООН, бывший посол Израиля в Бразилии и СССР. Был президентом Университета им. Бен-Гуриона в Негеве (Беэр-Шева).

Они и многие другие наши земляки внесли свой вклад в развитие страны и израильского общества - перечислить здесь всех просто невозможно.

(Продолжение следует)

(Пер. с иврита Ц.Любман)

ОБЩЕЕ СОБРАНИЕ ЧЛЕНОВ ИГУД ИОЦЕЙ СИН

26-го мая в «Бейт-Понве» состоялось общее собрание членов Игуд Иоцей Син, на котором присутствовали 12 членов правления ИИС. Председателем собрания был избран Р.Вейнерман.

Председатель ИИС И.Клейн попросил собравшихся почтить минутой молчания память членов ассоциации, скончавшихся за период, прошедший после предыдущего собрания (6.9.2013). Затем И.Клейн выступил с отчетным докладом о деятельности Игуд Иоцей Син за истекший период. Отчет был утвержден.

Аудитор ассоциации Яков Гринберг представил баланс ИИС на 31.12.2013 г. (за 2013 год) и финансовый отчет за истекшие пять месяцев 2014 года, а затем ответил на вопросы аудитории. Отчет и баланс были утверждены единогласно.

Состоялись перевыборы членов правления и ревизионной комиссии. В правление ИИС вошли 13 человек, в том числе И.Клейн - председатель ИИС, Р.Вейнерман - зам. председателя и казначей, Т.Пястунович - вице-председатель.

Моше Лихоманов остался председателем ревизионной комиссии ИИС, а членом комиссии был избран Алекс Подольский. Яков и Гил Гринберг были вновь избраны аудиторами ИИС.

ЭЛЬДАД ХАЯТ В «БЕЙТ-ПОНВЕ»

В июле Эльдад Хаят, назначенный на пост заместителя посла Израиля в Китае, посетил «Бейт-Понве» перед отъездом в Пекин и встретился с

И.Клейном, Р.Вейнерманом и Т.Пястуновичем. Во время беседы речь шла об истории еврейских общин в Китае и деятельности ИИС и ОДИК. Правление ИИС пожелало Эльдаду Хаяту успехов на новой высокой должности.

Э.Хаят вступил в должность вместо госпожи Даны Бенвенисти, давнего друга Игуд Иоцей Син, которая вернулась в Иерусалим и перешла на другую работу в МИДе Израиля. Игуд Иоцей Син желает Дана Бенвенисти дальнейших успехов и выражает благодарность за многолетнее сотрудничество с нашей ассоциацией.

В СИНАГОГЕ ПАМЯТИ ЕВРЕЙСКИХ ОБЩИН КИТАЯ

В синагоге памяти еврейских

общин Китая (Тель-Авив, ул. Голан, 31) перед осенними праздниками была проведена проверка состояния электросети и генеральная уборка здания и сада. Обычно такие уборки проводятся два раза в год, перед Рош ха-Шана и Песах. В дни осенних праздников в синагоге как всегда состоятся традиционные праздничные богослужения.

ВОСКРЕСНЫЕ ВСТРЕЧИ В «БЕЙТ-ПОНВЕ»

В «Бейт-Понве» по воскресеньям продолжают традиционные встречи, организаторами которых являются члены Дамского клуба. Здесь можно встретиться с друзьями, поделиться воспоминаниями о прошлом, поговорить о сегодняшнем дне, попробовать легкие закуски и десерт, просто посидеть за чашкой кофе или чая.

На снимке: Иоси Клейн и Рони Вейнерман с членами Дамского клуба на воскресной встрече в «Бейт-Понве»

ПРАВЛЕНИЕ ИГУД ИОЦЕЙ СИН

сердечно поздравляет

Президента Дальневосточной Ассоциации в Сан-Франциско

Исая КАУФМАНА с 95-летием

и желает ему и его супруге Ольге здоровья и благополучия

Ионе КЛИГМАНУ – 100

22 сентября 2014 г. семейство Ионы Клигмана с чувством великой радости и гордости собирается отметить 100-й день рождения дедушки Ионы.

Иона родился в Китае, в Харбине 22 сентября 1914 г. Он был младшим из пяти братьев и сестер в семье Меира и Симы Клигман. Живя в Китае, Иона принадлежал к большой еврейской общине в Харбине, а затем в Шанхае. В еврейских семьях всегда уделялось большое внимание образованию, спорту, музыке и другим видам деятельности. Поэтому Иона и его братья и сестры зимой катались на коньках, летом плавали и проводили много времени на большом харбинском стадионе. Иона играл на скрипке и вечерами, наслаждаясь музыкой, любил слушать знаменитые оперные арии. В период японской оккупации, когда евреям становилось все труднее жить в Харбине, Иона уехал в Шанхай к тетке и стал работать в автомастерской, там же он вступил в Шанхайский еврейский волонтерский корпус.

В 1938 году Иона женился на Рахели Плоткиной, дочери раввина Хаима Плоткина из религиозной любавической общины, который занимался убоем скота и делал обрезания.

После коммунистической революции в 1949 году Иона и Рахель уехали из Китая в Израиль вместе с сестрой Ионы Силией Ясиновер, ее мужем и дочерью Марой. С ними уехала и тетка Оля Кориц. Клигманы с детьми Хеней и Авраамом поселились в Иерусалиме. Иона устроился на работу в автомастерскую «Палгар» (Палестинский гараж), принадлежавшую англичанину, а спустя несколько лет выкупил ее у хозяина. Гараж существует до сих пор и работает под управлением сына Авраама. Рахель, зная русский и английский, работала переводчиком научной литературы по биологии в Центре научных переводов. В Израиле родилась их дочь Сима. В семье Ионы и Рахели девять внуков и девятнадцать правнуков. Старшая и любимая дочь Ионы и Рахели Хеня Абрамски сконча-

лась на 71-ом году жизни в декабре 2009 г. Она была любящей дочерью, преданной семье и друзьям, увлекалась художественным творчеством, скульптурой. Нам всем ее очень не хватает.

Рахель, любимая жена Ионы, ушла из жизни в 2013 году на Шавуот. Она скончалась дома, и Иона до последней минуты не отпускал ее руку. Они прожили вместе более 75 лет.

Иона живет в своем доме, чувствует себя довольно хорошо, все еще ежедневно приезжает в гараж и по мере сил помогает Аврааму. Он окружен заботой и вниманием всей семьи, а внуки и правнуки доставляют ему величайшее удовольствие.

Дорогой дедушка Иона, ты всю жизнь заботился о нас и не перестаешь это делать и сегодня. От всей души благодарим тебя и желаем здоровья и счастья на долгие годы.

**Любящие тебя
и восхищающиеся тобой дети**

ДОРОГОЙ ИОНЕЧКА!

Поздравляем Вас со 100-летним юбилеем!
Это действительно красивая круглая дата,
к которой Вы пришли мудро и достойно.
Желаем быть здоровым и счастливым в окружении
большой и дружной семьи
и продолжить до 120!
Любящие Вас Майя ВАЙЗМАН с семьей

Иона КЛИГМАН

поздравляет всех своих детей
с семьями, родственниками и
друзей в Израиле и за границей
с праздником Рош-ха-Шана и
шлет наилучшие пожелания.

НЕПОЛИТИЧЕСКИЕ ЗАМЕТКИ ОБ ОДНОЙ ВОЙНЕ

Узнав, что в отпуск я собираюсь ехать в Тель-Авив, друзья, знакомые и незнакомые, короче говоря, все, отговаривали: «С ума сошел? Там же - война, какой отпуск?»

Уже в аэропорту Домодедово представитель израильской службы безопасности поинтересовался: «Почему вы едете в Израиль, когда в нашей стране идет война, бомбят мирные города?» «А вы предлагаете в такой ситуации бросить моих израильских друзей?» - не выдержал я. «Интересный ход мысли», - удивился человек в галстуке и унес куда-то мой паспорт. Правда, быстро вернул, сказав: «Спасибо».

Что такое война в Тель-Авиве? Это когда сидишь с друзьями и пьешь кофе, и вдруг взывает сирена. Сирена похожа на ту, что издают машины «скорой помощи», только она не приближается и не удаляется.

Все встают. Женщины и дети идут первыми. Всегда. В любом доме. И выходят либо в бомбоубежище, либо на лестничную клетку.

Я попал на закрытие сезона в знаменитый тель-авивский театр «Гешер» и посмотрел гениальный (настаиваю на этом определении) спектакль Евгения Арье «Диббук». Перед началом спектакля на сцену вышла очаровательная (и на этом определении я настаиваю также) директор Лена Крейндлинка и сказала, что за время бомбежек театр не отменил ни одного своего спектакля и зрители не сдали ни одного билета. Переждав аплодисменты, она рассказала, что необходимо делать, если вдруг раздастся сирена. На этот раз обошлось.

Во время sireны останавливаются машины, люди прячутся на обочине. Выходят из кафе и ресторанов. Быстро, но спокойно. Я был в Тель-Авиве три недели и ни разу не видел паники во время тревоги. В южных городах Израиля тревожные sireны звучали гораздо чаще. Иногда людям приходилось буквально жить в бомбоубежищах, однако все равно они пытались существовать нормальной, привычной жизнью.

Корреспондент 9-го израильского канала, замечательный журналист Сергей Гранкин рассказывал, что в южных городах существует такое негласное правило. Вот раздается сирена, люди выходят из кафе в бомбоубежище. Если сирена раздается дважды, то когда люди возвращаются - им меняют кофе за счет заведения, за это время он успел остыть. Если дело ограничивается разовым сигналом тревоги - кофе не меняют, остыть не успел.

Месяц Сергей Гранкин жил на границе с сектором Газы. Июль. Израиль. Сорокаградусная жара. Ежечасные включения в прямой эфир.

- Сергей, как вы жили? Где вы спали, например?

- Спал в машине. С тем, чтобы помыться или сходить в туалет, проблем нет: местные жители пускают всегда. И кормят. Если предлагать за еду деньги - обижаются.

На улицах Тель-Авива плакаты: красивый улыбающийся ребенок и подпись - «Спасибо за то, что вы нас защищаете».

Единение нации невероятное. Как сказала жена моего друга: «Мы

ощущаем себя семьей».

Среди погибших израильских солдат - репатриант из Америки. Кто-то написал в социальной сети: «Приезжайте, кто может, похоронить солдата, чтобы в последний путь его кто-нибудь проводил». Приехало тридцать тысяч человек!

Диктор обращается к зрителям с экрана телевизора: спасибо большое всем, кто везет солдатам еду, одежду, предметы быта... Но командование просит в ближайшее время этот поток остановить: во-первых, у солдат все есть, а во-вторых, на дорогах возникают такие пробки, что не могут пройти танки, идущие на фронт.

Офицер израильской армии, чей сын был взят в плен в Газе (потом выяснилось, что он погиб), удивляется в телевизоре, что ему до сих пор не позвонил премьер-министр. Через полчаса премьер-министр во время официального доклада отвечает офицеру своей армии, что претензии вполне обоснованны, он непременно позвонит, просто был шабат, и он не хотел тревожить человека.

Израильские танки шли в бой, обклеенные детскими рисунками. Такая война...

Если бы не «Железный купол», жертв и разрушений в Израиле было бы в десятки, в сотни раз больше. Я видел, как работает это изобретение израильских ученых. По небу летит точка - это палестинская ракета. В нее врезается израильская ракета. Раздается мощный, оглушительный взрыв. На землю падают осколки. Они довольно большие, есть размером с ладонь, и очень острые, как

бритва. Именно поэтому сразу после взрыва выходить из убежища нельзя.

Израильтяне умеют защищать своих граждан. Только поэтому, несмотря на многочисленные ракеты, жертв среди мирного населения было столь мало.

Вообще Тель-Авив - веселый и шумный. Внешне - европейская столица, накануне шабата, в пятницу, он гудит как любой восточный город. Но не в эти дни.

По телевизору показывают фотографии погибших солдат. Их похороны. Я видел много людей, которые плакали, видя эти кадры. Никто из них лично солдат не

знал, просто понимали, что это чьи-то дети. Очень хорошо понимали и чувствовали: не чужие люди, а чьи-то дети.

Впервые в жизни у меня был вечер-встреча в Тель-Авиве. Я не говорил о войне, а рассказывал о своей психофилософии. Потом было множество вопросов. И ни один человек не спросил меня про войну, и вообще не задали ни одного вопроса про политику. Говорили про то, как воспитывать детей, как избавиться от одиночества, как правильно общаться.

Война - противоестественна. Люди устают от нее. Устают от сирен, от взрывов, от страхов за

себя, за своих и чужих родных. Устают от ежедневной близости смерти.

А на улицах Тель-Авива - яркое, доброе солнце. Оно обращается к людям с одним призывом: «Живите!»

Тель-Авив - Москва
(«Российская газета», www.rg.ru)
«Вести»

Примечание редакции:

Андрей Максимов - российский прозаик, драматург, режиссер, телеведущий, радиоведущий, писатель, известный многим по ТВ-передачам «Ночной полет» и «Дежурный по стране».

В ОБЩЕСТВЕ ДРУЖБЫ ИЗРАИЛЬ-КИТАЙ

ОБЩЕЕ СОБРАНИЕ ЧЛЕНОВ ОДИК

26-го мая состоялось годовое общее собрание членов Общества дружбы Израиль-Китай (ОДИК). И.Клейн открыл собрание и попросил почтить минутой молчания память ушедших членов ОДИК за период после прошлого собрания. По предложению И.Клейна председателем собрания и секретарем был избран Рони Вейнерман. Т.Пястунович огласил повестку дня: отчет председателя ОДИК, утверждение баланса, выборы правления, контрольной комиссии и аудиторов.

Председатель ОДИК Т. Пястунович сделал доклад о деятельности общества за прошедший год. Доклад и баланс были утверждены.

Собрание утвердило состав правления: председатель - Т.Пястунович, зам.председателя - Р.Вейнерман и Э.Эйтам, казначей - И.Клейн, члены правления: А.Фрадкин, Б.Дарэль, С.Миллер, А.Подольский, В.Привер-Зусман,

Ю.Сандел, Э.Вандель, Э.Кама, О.Хон и Ш.Норман. Юрисконсульт ОДИК был избран адвокат Д.Фридман, аудиторами - Яков и Гил Гринберг.

Согласно предложению аудитора Якова Гринберга, было принято решение упразднить контрольную комиссию вследствие малого оборота материальных средств общества. Бернарду Дарэлю было поручено поддерживать связь с китайским посольством по различным вопросам в области культуры.

ЛЕКЦИИ В «БЕЙТ-ПОНВЕ»

В зале «Бейт-Понве» состоялись лекции на разные темы, организованные по инициативе члена ОДИК Варды Привер-Зусман.

10 марта перед аудиторией с лекцией на тему «Научное и деловое сотрудничество израильских и китайских университетов: перспективы и риски» выступил сотрудник Отдела внешних связей Тель-Авивского университета Меир Бобер, занимающийся

англоязычными странами.

29 апреля специалист по китайской медицине доктор Хаим Нагар выступил с лекцией на тему «Лучшее, что есть в китайской медицине», в которой коснулся вопросов применения акупунктуры и лекарственных растений, значения питания и образа жизни. 16 июня Элизер Цаффир, бывший советник премьер-министра по арабским делам, в прошлом занимавший высокие посты в разведке Шабак и Моссад, прочел лекцию «Ближний Восток: из личного опыта».

Слушатели по достоинству оценили знания и опыт лекторов, каждый из которых является специалистом в своей области.

Перед началом лекций была короткая программа при участии певца Амирама Змани и аккомпаниатора Беллы Штейнбок. Собравшимся было предложено легкое угощение, подготовленное Алексом Подольским, и прохладительные напитки.

В ВОЙНЕ С ЯПОНИЕЙ КИТАЙ ПОТЕРЯЛ 17 МЛН ЧЕЛОВЕК

Николай ИВАНОВ

В 1937 году, за пару лет до того как Гитлер напал на Польшу, Китай вступил в самую кровопролитную в своей истории войну - с Японией. Потери в ней уступают лишь жертвам, принесенным Советским Союзом, - примерно 14-17 млн человек.

Впрочем, точному подсчету людские потери Китая сегодня не поддаются. Но что удивительно: ни в самом Китае, ни на Западе до недавнего времени старались не обращать внимания на ту восьми-летнюю бойню.

В США не любят говорить о войне в Китае, чтобы не воскрешать позорную историю того, как Америка снабжала всем необходимым японцев. А Пекин не горит желанием вспоминать о вкладе в победу над Японией националистического правительства Чан Кайши, впоследствии разгромленного коммунистами.

Профессор китайской истории Оксфордского университета Рана Миттер после длительной работы в архивах Китая и США опубликовал первый объемный труд, посвященный второму фронту Китая. В США эта книга вышла под заголовком «Забытый союзник». Союзник - это сталинский Советский Союз. В ней рассказывается, например, о том, как СССР оказывал массивную помощь армии Чан Кайши, которая одновременно вела боевые действия и с коммунистическими повстанцами. Наравне с поставками оружия и боеприпасов почти с самого начала в войне участвовали советские летчики. В 1938 году Москва направила в Китай бомбардировочную авиацию. Одной из круп-

ных побед наших летчиков в той войне считается потопление японского авианосца «Ямато-мару».

«С точки зрения реального вклада в первые годы войны главная помощь Китаю приходила из СССР, - делает вывод Миттер. - Она превосходила ту, что впоследствии поступит из США. Если бы Чан Кайши потерпел поражение в конце 30-х годов, Япония вполне могла присоединиться к Германии в наступлении на Советский Союз».

Битва за Китай спасла Америку

Японский блицкриг не получился, Китай не сдавался, к концу 1937 года японцам пришлось увеличить свою группировку до 300 тысяч, а через несколько лет в Китае уже воевали несколько миллионов японских солдат. СССР сделал все, чтобы Япония увязла в этой войне. К моменту нападения Германии на Советский Союз весь Китай был охвачен войной, японцам только со стороны Чан Кайши противостояла четырехмиллионная армия. Китай пожирал военные ресурсы Токио в такой степени, что о нападении японской армии еще и на СССР не шло и речи. Поэтому японцы постарались примириться с СССР, чтобы полностью сосредоточиться на Китае. Для Чан Кайши это стало большим ударом, ведь он надеялся на начало большой войны Японии с СССР.

По мнению ряда историков, Япония, сосредоточенная на войне в Китае, не собиралась нападать на США. Однако США, Великобритания и Нидерланды вынудили

ее к этому, когда ввели эмбарго на торговлю нефтью и сталью, лишив поставок из контролируемых этими тремя странами Индонезии, Филиппин и Малайзии. Без нефти японцы не могли продолжать завоевание Китая, и тогда 7 декабря 1941 года они атаковали американскую базу Перл-Харбор. А ведь с 1937 по 1939 год США отправили в Японию военной продукции и сырья на 511 млн долларов. По тем временам это были огромные поставки.

В разгар боев Советской Армии с японцами на Халхин-Голе в 1939 году проходили переговоры Японии и Великобритании, увенчавшиеся соглашением, по которому Великобритания признавала завоевания японцев в Китае. Лондон рассматривал Токио в качестве своего союзника в противостоянии Советскому Союзу. К поощрению японской агрессии подключились в те дни и США, восстановившие торговый договор с Японией. США, в частности, поставляли грузовики для крупнейшей японской Квантунской армии, оборудование для военных заводов, нефтепродукты.

Фактически советскую границу стала прикрывать китайская армия. Когда в войну с Японией вступили США, Китай оттянул на себя и значительные японские силы с тихоокеанского фронта. Без китайского участия обстановка там могла существенно измениться в пользу Японии, которая вполне способна была оккупировать даже Австралию. Тогда бы под большим вопросом оказалось участие США в открытии Второго фронта в Европе.

Как отмечает Миттер, американская публика находится в заблуждении, полагая, что победа в Азии и на Тихом океане была исключительно заслугой США. Незаслуженно забыт вклад китайской армии, ценой чудовищных потерь не позволившей Японии добиться решающей победы. Именно благодаря Чан Кайши Китай получит место в Совете Безопасности ООН среди пяти ведущих стран мира. Но в 1949 году диктатор был изгнан на Тайвань. Официальная пропаганда провозгласит коммунистами главными победителями в войне с Японией.

Роковой просчет императора

По мнению историка, в случае с Китаем произошло то же самое, что и с Советским Союзом, когда на Западе старались не замечать решающий вклад СССР в разгром фашизма. Однако в годы правления председателя Мао в Китае отказались назвать битву с Японией своей собственной великой отечественной войной. В ходе той войны коммунистические отряды старались избегать прямых столкновений с японской армией, подставляя под ее удары националистов. Главным врагом считались

не японцы, а Чан Кайши. Кроме того, с окончанием войны китайские коммунисты не захотели портить отношения с Японией, от которой предполагали получить технологии. Они скрытно установили множество неофициальных контактов с Токио. Коммунисты постановили не вспоминать и о военных преступлениях японцев и не требовали наказания тех, кто в них участвовал, ничего не говорилось и о пятидневной резне в Нанкине в 1937 году, когда было истреблено 200 тысяч китайцев.

С первых дней войны ожесточение боев дошло до такой степени, что японцы начали расстреливать китайские позиции снарядами из химического и бактериологического оружия. Как пишет Миттер, они испытывали по отношению к китайцам чувство абсолютного расового превосходства. Японцы не считали их за людей и стремились уничтожить всеми доступными способами. Хотя в отличие от немцев у них не было программы организованного геноцида.

Китайцы тоже не стеснялись себя в средствах борьбы с оккупантами. Они взорвали дамбу на Желтой реке, вода смыла большое число

японцев, уничтожила технику и на какое-то время остановила наступление, но при этом утонули и умерли с голоду, оказавшись среди затопленных равнин, сотни тысяч китайских фермеров. О готовящемся подрыве дамбы их не предупредили.

Миттер называет самоубийственное стремление Японии покорить огромную страну копированием имперской политики, которой следовали Великобритания, Франция и США. Японцы не могли удержаться от того, чтобы не накинуться на Китай, следуя правилу: или ты расширяешь свои владения, или завоевывают тебя. Для них Китай представлялся будущей колонией, которая по какому-то недоразумению еще не была завоевана. К войне Японию подталкивала и Великобритания, стремившаяся вернуть отнятые у нее националистическим правительством Китая концессии на добычу полезных ископаемых. Такими были нравы 30-х годов прошлого века, когда вчерашние союзники превращались в злейших врагов, а дипломатические интриги рождали кровавых монстров.

«Вести» («Мир новостей»)

СОЛДАТЫ ПИШУТ

ИЗРАИЛЬ

От всей души благодарю вас за подарок к празднику Песах, который я получил как солдат Армии Обороны Израиля.

С наилучшими пожеланиями,

Рои ГИНАНСКИ,
внук Эти Гинански

ИЗРАИЛЬ

Большое спасибо за подарок, который я получила от вас ко Дню независимости.

Приятно, что вы не забываете нас, военнослужащих Армии обороны Израиля.

С наилучшими пожеланиями,

Дана ПОДОЛЬСКИ,
внучка Ави и Наталии Подольских

ЗИМНИЕ СУНГАРИЙСКИЕ ЗАРИСОВКИ 30-Х ГОДОВ ПРОШЛОГО ВЕКА

А. Упшинский

В том году Сунгари замерзла только в декабре - много позднее, чем обычно. Замершая было с ледоставом жизнь на реке теперь снова ожила.

По льду, по всем направлениям, шныряют санки «толкай-толкай» - оригинальный и очень удобный зимний способ сообщения по затвердевшей поверхности реки.

Против Китайской улицы, как и в прежние годы, ровным полукругом выстроились они в ожидании пассажиров. Движущая их сила, «толкайки» - те же лодчонки-китайцы, которые летом облепливают берега реки двойными рядами своих плоскодонок. Теперь лодки сменены на лёгкие, подбитые железом санки, а вёсла - на багры.

Чуть покажется наверху, на набережной, человек, - снизу раздаются дружные призывные вопли китайцев-перевозчиков: прохожих, спускающихся на лёд, заывают прокатиться «на ту сторону». Пассажира рвут друг у друга из рук... Наконец, он садится на вышитый ковёр, покрывающий скамейку выбранных саней, и китаец, укутав ему ноги меховым ковром, лихо мчит его к другому берегу, ловко отталкиваясь о лёд острым наконечником багра и лавируя между льдинами, сугробами, встречными санями и пешеходами.

В хороший день пешеходов на реке тоже немало: почему не сэкономить пятака, если торопиться некуда?

Шумные стайки школьников, сваливших свои книги и ранцы в груду, весело катаются на своих подошвах по блестящей поверх-

ности реки, играют в «пятнашки», в «чушки»... Блестят счастливым задором глаза; мороз, пока ещё ласковый, нарумянил им щёки, и чуткий воздух далеко разносит их звонкие голоса.

*«Толкай-толкай»
на фоне железнодорожного
моста через Сунгари*

Быстрокрылой чайкой иногда пролетит по льду буер, с жужжаньем разрезая острыми полозьями стекло реки и оставляя за собой три глубоких царапины на её блестящей поверхности. Ветер туго выпячивает паруса и треплет флажок на мачте.

А у противоположного городу берега, напротив Солнечного острова и Затона уже кипит работа по сооружению зимних рыбалок. Кирками и лопатами пробивают китайцы во льду длинные узкие проруби и, спустив в них толстые колья с прикрепленными к ним сетями, вбивают их в дно реки.

Рядом валяются ещё свободные колья и неприкрепленные сети, стоит домик, откуда рыбаки вскоре будут следить за попадающей в сети рыбой.

Во всю длину Соловьёвской протоки огромной вереницей сгруппировались вставшие на зимовку

пароходы, баржи и джонки.

Бок о бок с маленьким буксиром-пароходиком возвышаются высокие борты двухэтажного пассажирского парохода.

Скоро здесь закипит оживлённая работа по ремонту судов к навигации будущего года. Но пока вокруг них пустынно. Водяные гиганты отдыхают в тиши и покое после трудного рабочего лета. Изредка движется между ними сторож, закутанный в шубу.

Берега реки, где летом целые дни было оживлённо и шумно, теперь пустынно и безлюдны. Только кое-где видны фигурки людей.

Вот худая женщина в лёгком пальто и шерстяном платке на голове суетится на льду около примёрзшей плоскодонной лодки, небольшим топором вырубая вокруг неё лёд. Ворчит: «Охальник!.. Сколько им разов говорила, чтоб вытянули лодку на берег, а они всё: «Подожди, ещё не скоро замёрзнет». Вот и «подожди!»

Какой-то человек в поношенном чёрном пальто и папахе отчаянно колотит в высокие ворота небольшого домика и, надрываясь, кричит: «Эй, хозяин, есть кто дома-то?» Во дворе громко лают собаки. Но никто не появляется.

Сравнительно немногие живут в Затоне круглый год. Зимой зарежье пустеет, и только на самой реке царит оживление.

Зимняя Сунгари живёт своей жизнью, отличной от летней.

**«Рубеж», 1930-е годы
«НСМ», №180, 2014**

КОНЦЕРТНЫЙ ЗАЛ В ЗДАНИИ БЫВШЕЙ ГЛАВНОЙ (СТАРОЙ) СИНАГОГИ

В Харбине завершилась реконструкция здания бывшей Главной (Старой) еврейской синагоги на улице Тунцзян (Tongjiang), которое через 105 лет вновь открыто для широкой публики, но теперь как концертный зал. Открытие нового концертного зала, состоявшееся 10 июня 2014 года, прошло в торжественной обстановке с участием музыкантов из России - струнного квартета Петрозаводской государственной консерватории им. А.К.Глазунова.

Синагога была построена в 1909 году русскими евреями, приехавшими в Китай из России в начале XX века и создавшими в Харбине одну из крупнейших еврейских общин на Дальнем Востоке. В 1931 году в синагоге случился пожар, уничтоживший практически все здание. Затем синагогу решено было восстановить и перестроить, увеличив число мест для молящихся до 450. Просуществовав до 1963 года, когда все евреи покинули Харбин, синагога была закрыта. В последующие годы в здании размещалась больница, затем общежитие. В реставрированном историческом здании восстановлены женская галерея на втором этаже, внизу - мужской молельный зал и возвышение, или платформа, «бима», на котором в синагоге происходило основное действие, а также поручни и ограждение, на котором изображены еврейские и китайские символы. Архитектурный облик здания завершается куполом, увенчанным, как и прежде, Звездой Давида.

Китайское правительство осу-

ществило проект реставрации с помощью профессора Дана Бен-Канаана, израильского ученого, который живет в Харбине более десяти лет, читает лекции и, являясь руководителем Центра китайско-израильских исследований Хэйлунцзянского университета, был консультантом проекта.

Прошло 105 лет, и вновь историческое здание распахнуло двери перед широкой публикой, теперь уже в качестве концертного зала, в котором отныне будет постоянно звучать музыка.

ХАРБИНСКИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫЙ МОСТ ПРЕВРАЩАЕТСЯ В ТУРИСТИЧЕСКИЙ ОБЪЕКТ

Харбинский железнодорожный мост, часть Китайской Восточной железной дороги (КВЖД), отслужил свою более чем вековую службу и теперь будет использоваться как туристический объект. Рядом строится современная транспортная конструкция, и поэтому в апреле 2014 года движение по харбинскому мосту прекратилось.

Исторический мост, который еще известен как Биньчжоуский железнодорожный мост, начали строить под руководством русского инженера-мостовика из царской России 16 мая 1900 года и сдали в эксплуатацию 2 октября 1901 года. Мост общей протяженностью в 949 метров - первый железнодорожный мост через реку Сунгари (р.Сунхуацзян, пров. Хэйлунцзян). Во время 3-ей всекитайской переписи памятников культуры в 2008 г. харбинский железнодорожный мост был включен в список исторических и культурных объектов Китая. Согласно информации,

полученной от местной железнодорожной службы, столетний мост охраняется государством как исторический памятник культуры и в дальнейшем будет официально открыт для посещения как туристический объект.

Сейчас мост привлекает к себе большое количество туристов и местных жителей, с него можно любоваться речными пейзажами и городской панорамой. Один из харбинцев, долгие годы живущий в этом городе, выразил мнение горожан: "Мы хотим, чтобы старинный мост был взят под надежную охрану в память о прошлом».

Из интернета

Милая малая родина,
где ты осталась? Ау!
Ведь не приснилась же,
вроде нам,
не схоронилась в раю?
За городами, за странами
и за десятками лет
спряталась за гаолянами
где-то в китайской земле.
Сколько же хожено-пройдено,
но и донныне живет
в памяти голос - там родина,
там, а не наоборот.
Местечко, ты, неприметное,
Первая в памяти весть.
Все, что святое, заветное -
там начиналось и есть.

А.С.Свистунов,
г.Лермонтов,
Россия, («НСМ»)

Я ПИШУ ПО-АНГЛИЙСКИ О РУССКОМ КИТАЕ

Нора КРУК, Сидней, Австралия

Стихи разных лет

(Продолжение. Начало в № 411)

Семейное древо

Наоми занята поисками корней.
Почему сейчас? Она говорит:
Всё изменилось. В новой России
Не все пути ведут к братским
могилам.

Она пишет письма -
никого не находит на Украине -
пропали все.
В Белоруссии - никого.
А потом, после долгих поисков, весточка из
Челябинска:
Анна Ведрова.
Аня? Потерянная кузина?

Наоми объясняет - это ради детей:
Я так и не расспросила маму,
А папа был скрытным... Он ведь
порвал со своей семьёй,
когда женился на маме.

Но почему?
Дети полны любопытства -
Дед - польский шляхтич,
Бабушка из клана раввинов.

Наоми пишет и возрождает годы,
Память всплывает, как снег тополей,
как парашюты-зёрна огромных вязов...
Аня, помнишь их вкус?
Дачи за нашей рекой... наша
любимая Зотовская заимка...
Сколько нас тогда было!
Отцы приезжали из города,
нагруженные фруктами...
Помнишь купальню для женщин?
Мальчишки ныряли под брёвнами,
грузные мамы визжали... Мы были
худышки. Помнишь, однажды
Сунгари разлилась?

Лодки нас развозили по городу!
Потом была эпидемия и нас застукали
во время холеры с чёрными от вишни
губами...
Как ты живёшь, Аня?
Какая была у тебя жизнь?
Когда умер твой папа?
Где он родился?
Я составляю семейное
древо. С кем из родных
у тебя сохранилась связь?
Где они живут?

Анин ответ подкосил Наоми.
Позже она мне его показала.
«Дорогая Наоми, твоё письмо
было ударом грома. Я помню всё,
даже твой голос. Твоя мама пекла
замечательный штрудель. Те годы,
Наоми, были счастливейшими
в моей жизни. Я помню всё...
Это письмо ты должна обдумать.
Я овдовела и живу с дочкой.
Она хорошая девочка, но
настроена против евреев.
Понимаешь, после папиного ареста
мама поменяла нашу фамилию, чтоб
не потерять работу. Мы выдавали
себя за русских, и теперь даже
дочка меня не подозревает...
Ном, я тебя расстраиваю,
я знаю это, сестрёнка, но если ты
всё же захочешь переписываться,
пиши только на «До востребования».

Семейное древо?
Мы жгли всё дерево
на отопление.
Это спасло нам жизнь.

Австралия, 1990-е

* * *

Я хочу, чтобы память осталась в ладонях,
Чуть шершавая память китайской одежды,
и чтоб запах остался неувядаем
тех пионов, и ландышей, и надежды.

Твои губы шершавые жарко дышат,
А глаза твои узкие - угольки.
Нас никто не увидит и не услышит
близ моей желтокожей рожной реки.

Вечера, о которых потом писали
«незабвенные вечера»...
И чего мы друг другу не обещали!
... как вчера.

Опускается занавес. Всё сместилось,
все затянуты в битвы идеологий,
и впадают балованные в немилость -
их с Олимпа преследует голос строгий.

Глас народа? Так думали и в России.
Снова бегство... Разлука. Прощанье ранит.
А в стране из поэта возник Мессия...
Я хочу, чтоб в ладонях осталась память.

Австралия, 2000-е

* * *

Притёрлась к чужим талантам:
Валерий, Ларисса, Наташа, *
Как если бы к музыкантам
Примазалась кошка наша.

И память в себя вбирает
Сокровища ярких слов,
Мозаику составляет
Из яви - чужой - и снов.

Цитаты всегда послушны,
Раскинешь их, как цветы...
И люди равнодушны,
Коль ты с «предметом» на ты...

Читаю свои доклады,
Чужие читаю стихи...
А слушатели и рады -
Прощают мне все грехи.

Австралия, 2000-е

* * *

Мы лечились Парижем. Французским
и русским.
Богомольным, похабным, широким и узким.
Красота каждодневна, как хрусткий батон.
Бредит славой и гением Пантеон
В ресторанчике русском «Вечерний звон».
Бредит...

Мы лечились Парижем. В листве зрела
осень.
В облака прорывалась умытая просинь.
Пёстрый говор Метро, Сакрэ-Кёр и Мон-
мартр.
Город яркий, как ярмарка, мудрый, как
Сартр,
Тасовал нас колодой разыгранных карт.
Париж!

Австралия, 1970-е

* * *

Валерию

Мы даже ссорились в последних письмах:
Вы Бродского назвали «бутербродским»
и голос ваш, подобный ветру в листьях,
стал желчным, неводержанным и плотским.
Но прошлое ушло. Вас больше нет.
Остались безупречные сонеты,
их филигранность и прозрачный свет,
находки, откровенья и приметы.

Вам довелось по-разному любить,
замаливать в сутане ранний грех,
а позже гордо «разность» проносить
сквозь беды, порицанья и успех.

Австралия, 2012

Валерий Перелешин (наст. Имя Валерий Франце-
вич Салатко-Петрице, в монашестве Герман;
Иркутск, 1913 - Рио-де-Жанейро, 1992) - русский
поэт и переводчик «первой волны» эмиграции

* * *

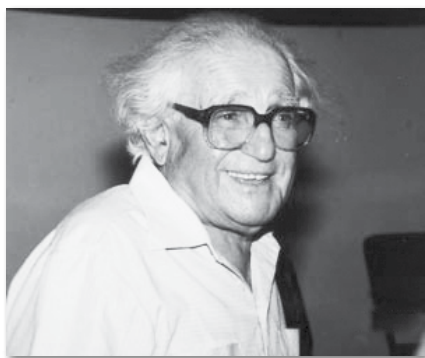
Лучше всего в постели
Что-то строчить за полночь
Верить своим словам
Верить звуку молчанья
И назначать свиданье
Новым, чужим стихам.

Австралия, 2011

* Валерий Перелешин, Ларисса Андерсен,
Наталья Ильина

Из семейного альбома Ицхака Орена (Наделя)

Лион НАДЕЛЬ

Книга рассказов Ицхака Орена (Наделя) (8.05.1918 - 11.02.2007) «Моя каменоломня» из серии «Библиотека-Алия» поразит вас вселенской фантазией и тонким психологическим рисунком. Это единственная книга его избранных рассказов, переведенная с иврита на русский. Достаточно прочитать только рассказ «Фукусю», чтобы понять, что писатель - выдающийся прозаик.

Всего Ицхак Орен, классик ивритской литературы, издал 18 книг на иврите, которые переведены на пять языков. В его автобиографическом рассказе «Боги ивритские, или Книга странствий Иехезкеля Наделя» он рассказывает о своем отце: «Учителем иврита был мой отец...». После революции 1905 года отцу Ицхака, родившемуся и жившему в Латвии, была предложена служба в городе Верхнеудинске (ныне Улан-Удэ). Он переехал с семьей в Забайкалье, где преподавал иврит вплоть до 1924 года. Льву (Иехезкелю) Наделю окружное начальство в лице комиссара предложило отказаться от «сионистских бредней» - языка еврейской буржуазии иврита и перейти на идиш - язык еврейского пролетариата. Тучи

над его головой начали сгущаться, но в городском руководстве были его ученики, которые помогли ему с семьей легально выехать из СССР в Харбин, где он работал преподавателем иврита в течение 25 лет. Ицхак, родившийся в Улан-Удэ в 1918 году, в 1936-ом один приезжает на родину праотцев в Палестину. Его семья - родители и родная старшая сестра Тауба - репатрируются в Израиль в 1950 году. В 1954 году на 70-летие отца Ицхак пишет об отце:

*Как Дон-Кихот, неутомим
в сраженьях,
Всю жизнь одной лишь
страстью одержим,
Как он, прославлен будешь
в поколениях,
Иврита одинокий пилигрим.
Глаголов рыцарь,
страж гонимых звуков
Не выпускал из рук
волшебной нити
И об одном мечтал:
услышать внуков,
На площадях
поющих на иврите...*

По счастливому стечению обстоятельств Ицхак Надель (Орен - его псевдоним, ведь «нодл» на идише - «иголка», а «орен» на иврите - «сосна») - двоюродный брат моего отца Хацкеля Наделя (1906 - 1968), идишского библиографа и литератора. Отец умер в Харькове в 1968 году, Ицхак - в Иерусалиме. Встретиться двоюродным братьям не довелось.

Я уже писал об Ицхаке Орене. Там, в Союзе, я знал о существовании родственников в Харбине, так как родная сестра отца тетя Тойбе оставила мне генеалогическое

древо семьи Надель. Совершенно случайно в Афуле в 1993 году в русскоязычном израильском журнале я прочитал о писателе Орене (Наделе), приехавшем в Израиль в 1936 году из Харбина. Я по телефонной книге нашел телефон, созвонился и выслал Ицхаку наше древо. Он тепло ответил. Так мы познакомились, так началась наша дружба.

Лауреат престижных израильских премий, Ицхак Орен стоял у истоков культурной жизни молодого Государства Израиль. Он вел первые радиопередачи Израйля на русском языке, был одним из основателей «Библиотеки-Алия», занимался переводами. В частности, написал предисловие и сделал часть переводов книги в «Библиотеке-Алия» «Идо и Эйнам» его доброго знакомого Шмуэля Йосефа Агнона, лауреата Нобелевской премии 1966 года, перевел на иврит произведения «Обломов», «Вечера на хуторе близ Диканьки», роман Жаботинского «Самсон Назорей». Есть у него и переводы поэзии с иврита на русский, многочисленные статьи, эссе и т.д.

Специалист по ивриту и ТАНАХу, он - основатель и главный редактор Краткой еврейской энциклопедии, первый том которой вышел в Иерусалиме в 1975 году, последний, 10-й, - в 2001-ом. Кроме того, были выпущены дополнительные тома. Ицхак Орен - автор некоторых фундаментальных статей энциклопедии. К 80-летию Ицхака Орена сотрудники Краткой еврейской энциклопедии подарили ему специальную, с любовью оформ-

ленную брошюру «Наделиада». С любезного разрешения второго главного редактора Краткой еврейской энциклопедии доктора Нафтали Прата предлагаю вашему вниманию фрагменты его эссе о своем старшем коллеге «Путешествие Ицхака Орена вокруг своей оси».

«Творчество великого писателя Земли еврейской Ицхака Орена (Наделя) наконец получило давно заслуженное признание как отечественных, так и зарубежных критиков...

За время, протекшее между редактированием харбинского журнала «Гадегель» и не менее успешным редактированием Краткой еврейской энциклопедии, И.Надель успел оплодотворить мировую литературу творческим методом, основанным на сочетании абсолютно разнородных элементов, заимствованных как из реальной действительности, так и из разных научных дисциплин и самых несхожих друг с другом произведений авторов, которым посчастливилось попасть в поле зрения И.Орена. Объединить эти элементы сумело только не знающее никакого удержу воображение писателя... И.Орен сумел создать произведения, носящие все признаки постмодернизма, задолго до возникновения этого малопонятного термина... Писатель И.Орен ценит противоречие в людях, чтит глубокое внутреннее несогласие с самим собой как источник творческой энергии...»

Далее Н.Прат говорит об орлиной зоркости и той несокрушимой бодрости духа, того искрящегося веселья, которые не устают источать Ицхак: «Неподражаемый рассказчик неистошмой серии анекдотов на всех еврейских и нееврейских языках».

Это действительно так. Не было встречи или телефонного разговора без анекдота или веселой истории из уст дяди Ицхака. Вот

одна из этих историй.

Через некоторое время после окончания Еврейского университета в Иерусалиме Ицхак заведовал каким-то небольшим отделом в учреждении, куда недавно поступила юная практикантка. Он уже писал рассказы, но не все знали, что писатель Орен и заведующий отделом обаятельный Ицхак Надель - одно и то же лицо. Подходит к нему практикантка с вопросом... А незадолго перед этим он напечатал эротический рассказ, о котором все говорили. Девушка спрашивает, покраснев: «А вы не знаете писателя Орена, который написал этот нашумевший рассказ?». «Нет. Не знаю, - отвечает Ицхак, - но при встрече я ему руку не подам...»

Дядя Ицхак помог мне с подготовкой к печати в 2000 году книги палиндромов «Мыло - голым!». По подсказке его знакомого Ари Авнера из Института языка иврит я процитировал палиндром на иврите, приписываемый Ибн Эзре Аврахаму - еврейскому поэту, грамматiku, философу, комментатору Библии, астроному и врачу (1089 - 1164). Но и я не остался в долгу и посвятил палиндром любимой собачке Ицхака: «о, накакано». Память у Ицхака была отменная. Как-то при встрече я стал читать наизусть стихотворение Блока «Скифы». Ицхак сразу же начал вторить мне, я запнулся, забыл, а Ицхак продолжает, чешет наизусть как по писаному. Оказывается, Блок - один из его любимейших поэтов.

Ицхак был большим любителем и знатоком поэзии. На похоронах Ицхака его дочь Тимна на иврите прочитала его любимое стихотворение Анны Ахматовой в переводе Черняховского «Слава тебе, безысходная боль! Умер вчера сероглазый король».

Тимна рассказывает, что родители поженились в 1941 году. Она родилась в 1943-м. Мама Ривка

по профессии была учителем. «Когда я была маленькой, мы с папой много ходили. Папа рассказывал мне много историй из ТАНАХа о Иосифе в Египте и другие. Иногда к нам в дом приходил Агнон, а папа провожал его домой. Его близкими друзьями всю жизнь были те, с кем он приехал из Китая». Тимна рассказала мне, что люди из «алии» 1990-х говорили Ицхаку, что узнали его голос, который по радио полчаса в день рассказывал о еврейской литературе, культуре. Передачи эти в Израиле были окружены секретностью, так как не хотели, чтобы подробности об источнике передач просочились туда, где глушат «вражьи голоса». Очевидцы утверждали, говорит Тимна, что эти передачи в Советском Союзе не глушили.

На одной из семейных фотографий мы видим отца Ицхака Иехезкеля, родного брата моего дедушки Соломона. На другой - Ривка, Ицхак и маленькая Тимна. К сожалению, фотография всей семьи нечеткая. На ней в нижнем ряду - Ривка, Тимна, Ицхак, во втором ряду - отец Ицхака Иехезкель и мать Рахель, в третьем, верхнем ряду - Тауба и ее муж Шура Двоскин. И еще фотография - Ицхак с Изабеллой (его второй женой с 1963 года). 45 лет Ицхак прожил с Изабеллой. Она родилась в Польше, интеллигентный, легкий и милый человек, обожает музицировать на фортепьяно. Много лет Изабелла проработала в патентном ведомстве. Полиглот, читающая и говорящая на семи языках, еще при жизни Ицхака она начала учить русский язык. Сегодня я говорю с ней на русском. Она живет одна, ее окружают книги и фотографии. Изабелла хранит память о муже - писателе и ученом, славном представителе семьи Надель - Ицхаке Орене.

«Окна» («Вести»)

ТАК МНОГО ПРОЙДЕНО ДОРОГ...

ЭЛИ ЛИХТЕНШТЕЙН

Множество произведений в различных жанрах создал журналист, писатель, переводчик Эммануил Прат. Но вот о себе, о своем долгом жизненном пути, отмеченном интереснейшими событиями, он до сих пор не написал ничего. Поэтому я решил предложить читателям короткий рассказ об этом удивительно скромном человеке.

Мы беседуем с Эммануилом Пратом в его иерусалимской квартире.

Э.П.: - Я родился в 1921 году во Владивостоке в семье Льва Давидовича и Ревекки Самуиловны Пирутинских. Мой отец был крупным промышленником. Ему принадлежали угольные шахты, химический завод, мыловаренная фабрика и другие предприятия, приносившие солидные доходы. Отец являлся активным членом еврейской общины Владивостока.

Э.Л.: - Отметим, что в те годы Владивосток был важным пунктом переправки еврейских беженцев из России в Маньчжурию. Когда в Европе вспыхнула Первая Мировая война, царское правительство облыжно обвинило евреев в том, что они являются потенциальными германскими шпионами. Под этим фальшивым предлогом началось изгнание еврейского населения из западных регионов Российской империи.

А с 1918 года Россия погрузи-

лась в пучину еще более жестокой - Гражданской - войны. Она принесла евреям новые страшные бедствия. Спасаясь от погромов, которые устраивали не только «белые», но и «красные», евреи стремились любыми путями выбраться из России. Еврейская община Владивостока оказывала беженцам всяческое содействие. А в Россию, где свирепствовали голод и эпидемии, из Владивостока отправлялись железнодорожные эшелоны с продовольствием и медикаментами.

Э.П.: - Примерно через полтора года после моего рождения нашей благополучной жизни во Владивостоке внезапно пришел конец. Мы в одночасье потеряли абсолютно все свое достояние и сами превратились в беженцев.

Э.Л.: - Поясним читателям, что это произошло вследствие резкого изменения политической ситуации во Владивостоке. С весны 1920 года до осени 1922 года на обширной территории от Байкала до Тихого океана существовала формально независимая, не входившая в состав РСФСР Дальневосточная республика. Там сохранялись свобода предпринимательства и права на владение частной собственностью. Все это рухнуло, когда в октябре 1922 года большевики захватили власть во Владивостоке. Вскоре после этого, «по просьбе трудя-

щихся», Дальневосточная Республика была ликвидирована, и ее территория стала частью РСФСР.

Э.П.: - Когда это произошло, мой отец находился в Харбине, в деловой поездке. Мать послала ему телеграмму: «Погода здесь не благоприятствует твоему здоровью». Намек был понят, во Владивосток отец не вернулся, и это спасло ему жизнь. Нас с матерью вышвырнули из нашего дома. Она заняла у друзей денег на билеты, и мы уехали в Харбин. Последние поезда туда еще ходили.

Э.Л.: - Вашей семье повезло! Ведь многих других «классовых врагов» большевики не только ограбили до нитки, но и физически уничтожили.

Э.П.: - В Харбине нам поначалу пришлось испытать на себе, что такое оказаться беженцами, не имеющими средств к существованию. Отец брался за любые случайные подработки, чтобы прокормить семью. Лишь через два года ему удалось найти хорошую, постоянную работу. Он получил должность представителя французского автомобильного концерна «Пежо» в Южной Маньчжурии. В 1924 году мы переехали в Мукден и прожили в этом провинциальном, уютном городе восемь лет.

В 1932 году у отца закончился срок контракта с «Пежо». Найти другую хорошую работу в Мук-

дене было трудно, и мы вернулись в Харбин, где находилась и вела многогранную деятельность самая большая на всем Дальнем Востоке еврейская община.

В Харбине я поступил в школу, где преподавание велось на русском языке. При этой школе действовал литературный кружок, который я посещал с большим интересом. Там я приобрел первые навыки связно, четко и доходчиво излагать свои мысли на бумаге. Вскоре оказалось, что это умение пришлось мне как нельзя кстати. Я вступил в молодежную секцию сионистской организации Бейтар. Харбинское отделение Бейтара издавало журнал «Тагар» («Вызов»). И я, будучи, по существу, еще ребенком, стал сотрудничать в этом журнале, писать для него короткие репортажи об увиденных мною событиях.

Интерес к сионизму пробудился у меня вовсе не случайно. Он стал естественным результатом еврейского воспитания, которое я получил в нашей семье. Помню, еще в Мукдене я ощутил на себе нечто такое, что можно назвать притяжением Сиона. Однажды отец подарил мне глобус. «Вот тут ты родился, - указал он на Владивосток, - вот тут Харбин, а здесь Мукден». Я сразу спросил: «А где Иерусалим?». Отец был тронут до слез и часто вспоминал этот волнующий эпизод.

В Китае союз истинных сионистов начал действовать в 1928 году. О китайском Бейтаре Зеэв (Владимир) Жаботинский сказал: «Это самое лучшее, самое верное idee сионизма отделение Бейтара в мире». Когда я вступил в ряды Бейтара и познакомился с произведениями Жаботинского, моей религией, если можно так выразиться, стал сионизм. С тех пор и до сегодняшнего дня я - сионист.

Э.Л.: - Какие перемены в жизни еврейской общины Харбина произошли вследствие того, что в

1931 году началась японская оккупация Маньчжурии и на ее территории в марте 1932 года было создано марионеточное государство Маньчжоу-го? Ведь какой-то специфической политики по отношению к евреям японские военные власти, фактически управлявшие Маньчжоу-го, не проводили.

Э.Л.: - Действительно, японцы относились к еврейской общине так же, как и к другим национальным общинам. Но японцы установили свой контроль над экономикой Маньчжурии. Евреям стало тяжело находить там заработок, и многим из них пришлось искать себе другое пристанище. Вследствие этого к середине тридцатых годов еврейская община Харбина уменьшилась наполовину. Наша семья решила перебраться в Тяньцзинь.

Э.Л.: - Поясим читателям, что в Тяньцзинь - крупный порт и промышленный центр, расположенный в 120 километрах к юго-востоку от Пекина, японская армия вошла лишь в 1937 году. Но и после этого евреи Тяньцзиня, жившие на территориях английской и французской концессий, оставались вне зоны прямого японского влияния вплоть до декабря 1941 года, когда после нападения японцев на Перл-Харбор разразилась война на Тихом океане.

Э.Л.: - Еврейская община Тяньцзиня была весьма динамичной и хорошо организованной. Политическая и экономическая ситуация в тридцатые-сороковые годы XX века в Тяньцзине оказалась для евреев гораздо благоприятнее, чем в Маньчжурии. Я включился в деятельность тяньцзиньского отделения Бейтара. Там регулярно проводились интенсивные теоретические и практические занятия. Их главной целью была основательная подготовка к репатриции в Эрец-Исраэль, к борьбе за ее освобождение от британского владычества и к активной обороне

еврейского «ишува», подвергавшегося непрерывным нападениям арабов.

В 1939 году скончался мой отец. Вскоре началась Вторая Мировая война в Европе. Это событие не привело к изменению статуса еврейской общины Тяньцзиня. Но затем, во время войны на Тихом океане, которая длилась с декабря 1941 до августа 1945 года, нам пришлось жить в условиях японского оккупационного режима.

Наконец эта война закончилась. Япония капитулировала. В Тяньцзинь вошли победители - американцы. Помню, как американские морские пехотинцы прошли триумфальным маршем по главной улице Тяньцзиня - Виктория-роуд. Мы жили на Дальнем Востоке, но наши мысли были поглощены тем, что происходило тогда на противоположном краю континента - на Ближнем Востоке, где еврейский «ишув» боролся за освобождение Эрец-Исраэль от британского владычества. Мы внимательно следили за происходившими там событиями и готовились совершить «алию».

В то время моя мать была тяжело больна, и я не мог ее оставить. Она скончалась в 1947 году. Вскоре после этого меня избрали делегатом Конгресса еврейских общин, который должен был состояться в Швейцарии, в городе Монтрё. Я намеревался воспользоваться возможностью поехать в Европу для того, чтобы пробраться в Эрец-Исраэль и присоединиться там к бойцам Эцеля (Иргун Цвай Леуми - Национальная военная организация).

Я поехал в Шанхай, чтобы получить в швейцарском консульстве заказанную для меня визу. Но буквально за несколько минут до моего прихода в консульство там была получена телеграмма с сообщением, что Конгресс еврейских общин откладывается и визы для его делегатов аннулированы.

В это время два моих товарища по Бейтару - офицеры Эцеля Арье Маринский и Шмуэль Миллер уже находились в Эрец-Исраэль. Они прислали нам в Шанхай телеграмму: «Оставайтесь на местах. Едем организовать контингент китайского Эцеля в Войне за Независимость».

На окраине Шанхая был создан учебный лагерь. Там группы еврейской молодежи проходили военную подготовку и затем отправлялись в Эрец-Исраэль. В декабре 1948 года группа, в которой я состоял, вылетела из Шанхая в Европу. Все самолеты, которые направлялись из Шанхая в Европу, должны были делать промежуточную посадку для дозаправки горючим в арабских ближневосточных аэропортах.

Наша группа летела через Дамаск - столицу воевавшей против Израиля Сирии. Над нами нависла угроза быть задержанными там. Но мы избежали этой опасности, благодаря находчивости нашего художника Давида Крупника. У нас были советские паспорта с французской транзитной визой «для проезда в Палестину». Давид искусно переделал эту отметку на «для проезда в Польшу». Для пущей убедительности он скрепил подделку официальной печатью шанхайского Бейтара. Этот трюк удался, мы благополучно выбрались из Дамаска, прилетели в Европу, а оттуда прибыли морским путем в Хайфу.

Э.Л.: - Нетрудно догадаться, какие чувства Вы испытали, спустившись по трапу на причал хайфского порта. Я, например, хорошо помню, какое необычайное волнение охватило нас - нескольких старых «отказников», участников сионистского движения в СССР, когда мы впервые ступили на Землю Израиля. Мы были счастливы. Сбылось то, о чем мы мечтали долгие годы. А все, что происходило с нами до того

момента, стало для нас всего лишь прелюдией к настоящей жизни. Отметим также, что вслед за Вашей группой бойцов отряд из трехсот воспитанников китайского Бейтара прибыл в порт Хайфы на борту израильского теплохода «Негба».

Э.Л.: - К тому времени, когда мне удалось совершить «алию», отряды Эцеля уже влились в единую еврейскую армию - ЦАХАЛ. Война за Независимость была в разгаре, и мне выпало участвовать в боях в Негеве. После окончания войны я продолжал служить в ЦАХАЛе. А в 1950 году была произведена широкая демобилизация, и моя военная служба завершилась.

Я поселился в Иерусалиме и начал работать в газете «Джерузалем Пост», издающейся на английском языке, в должности корректора. Но мне полюбился Негев, и я хотел работать там. Вскоре такая возможность мне представилась. Я стал помощником гидролога, сотрудника министерства сельского хозяйства, который вел изыскания водных ресурсов в Негеве. Когда британцы убрались восвояси с нашей земли, они, чтобы напоследок устроить еще какую-нибудь пакость евреям, увезли с собой всю документацию, все материалы по водным ресурсам. Нам пришлось проводить изыскания заново, составлять гидрологические карты, обследовать состояние водных источников. Мы колесили на «джипе» практически по всему Негеву: от Эйлата на юге до Иудейских гор, Беэр-Шевы и Ашкелона на севере. Ради работы в Негеве я сделал перерыв в своей службе в редакции «Джерузалем Пост», а затем вернулся туда в 1953 году.

В том же году я стал сотрудничать с радио «Коль Исраэль» («Голос Израиля»). В то время там начала действовать в неофициальном порядке радиопередача

на русском языке, адресованная евреям Советского Союза. Организовали эту передачу Абраша Арест и репатриант из Харбина, воспитанник Бейтара Ицхак Надель (впоследствии он стал широко известен как писатель Ицхак Орен-Надель). Они пригласили меня давать радиорепортажи о событиях в Израиле.

Еще во время моей работы в Негеве я познакомился с журналистом Ури Авнери - редактором журнала «Ха-Олам ха-зэ». Он предложил мне переехать из Иерусалима в Тель-Авив и начать работать в его журнале, вести там хронику криминальных событий и писать репортажи из зала суда. Среди многих судебных разбирательств, которые мне довелось освещать, наиболее значительным было скандальное, вызвавшее бурную полемику в израильском обществе «Дело Кастнера».

Э.Л.: - Полагаю, что следует вкратце разъяснить читателям, почему в нашей стране следили за этим судебным процессом с неослабевающим вниманием. Причина заключалась в том, что в зале суда речь шла о событиях, происходивших в Европе в период Шоа (вне Израиля их называют Холокостом, Катастрофой). А для нас всегда будет очень важно узнавать все новые подробности того, что происходило тогда с нашим народом.

В те годы Кастнер принимал участие в попытках спасения евреев, находившихся на оккупированных немцами территориях. С этой целью он вел переговоры с высокопоставленными нацистскими офицерами, среди которых был и Адольф Эйхман, непосредственно руководивший уничтожением евреев.

Летом 1944 года Кастнер пытался заключить с немцами соглашение, по которому еврейское население оккупированных территорий получило бы разрешение выехать

в нейтральные страны в обмен на поставку десяти тысяч грузовиков с продовольствием для немецкой армии.

Этот план не осуществился. Но Кастнеру удалось организовать выезд 1686 венгерских евреев в Швейцарию. За них нацистам был уплачен выкуп в несколько миллионов швейцарских франков.

После окончания войны Кастнер поселился в Израиле и занялся политической деятельностью. Он стал видным функционером правящей левой партии «Мапай» (ныне - Авода), занимал ряд ответственных постов в государственных учреждениях.

Но вот в 1953 году журналист Малкиэль Гринвальд опубликовал памфлет, в котором говорилось о сотрудничестве Кастнера с нацистами. Кастнер обвинялся в том, что в обмен на отправку в Швейцарию одной группы евреев он скрыл известную ему информацию о намерении нацистов уничтожить все еврейское население Венгрии. Тем самым Кастнер удержал евреев от организации активного сопротивления нацистам и поиска путей к спасению.

По требованию государственного прокурора в суд был подан иск, в котором Гринвальд обвинялся в клевете на Кастнера. В январе 1954 года в иерусалимском окружном суде началось рассмотрение этого дела. Однако в ходе судебного процесса Кастнер сам превратился в обвиняемого. Малкиэль Гринвальд был оправдан, и судья Биньямин Халеви, огласивший постановление суда, назвал Кастнера «человеком, продавшим свою душу дьяволу».

Э.Л.: - По материалам этого процесса я написал книгу «Дело Кастнера». Она была опубликована в 1955 году на иврите. В этом же году я ушел из журнала «Ха-Олам ха-зэ». Мне захотелось вернуться к работе в Негеве. Я стал корреспондентом по этому региону в

одной из больших наших газет - «Маарив». Там я проработал два года, а потом перешел в другую большую газету - «Едиот Ахронот», где я тоже писал о событиях в Негеве.

Затем я уволился из штата этой газеты. Я предпочел стать фрилансером. Я посылал в газету «Ха-Бокер» репортажи о судебных процессах и криминальных происшествиях. Но все это время, когда я писал материалы на иврите для различных газет, я не прерывал сотрудничество с радио «Коль Исраэль» на русском языке.

С 1956 года я проходил резервистскую службу в армейском журнале «Ба-Махан». В качестве военного корреспондента я участвовал во всех войнах от Синайской кампании до Войны Судного дня.

Когда в нашей стране появилось, наконец, телевидение, начал работать там военным корреспондентом. Это произошло во время Шестидневной войны. Мне довелось быть свидетелем сражений с иорданской армией в Иерусалиме, освобождения Старого города, нашей национальной святыни - Храмовой горы. Это было потрясающим, незабываемым событием для тогдашнего поколения израильтян и, разумеется, для меня лично.

Затем я еще почти два десятилетия сотрудничал с нашим телевидением, но уже в качестве фрилансера. В 1986 году я вышел на пенсию и смог, наконец, заняться давно интересовавшими меня вещами, на которые в повседневной «текучке» никогда не оставалось времени.

В 1987 году я приступил к весьма трудоемкому процессу - составлению китайско-ивритского словаря. Этот словарь впервые предоставил говорящему на иврите (студенту, исследователю, туристу) возможность различать и расшифровывать значение 7316

иероглифов в классическом и сокращенном написании. Словарь был опубликован в 1994 году и на международной книжной ярмарке в Иерусалиме стал бестселлером в разделе иностранных языков.

Э.Л.: - Хочу добавить к этому, что результат Вашего кропотливого труда высоко оценила также община репатриантов из Китая. В бюллетене, который издает Игуд Иоцей Син (Ассоциация выходцев из Китая), по случаю выхода в свет Вашего словаря была опубликована статья. В ней говорилось: «На книжной полке появилось необычное издание: китайско-ивритский словарь. Составитель словаря - наш земляк Эммануил Прат... Эммануил - человек талантливый, смелый и очень упрямый... Первый китайско-ивритский словарь Эммануила Прата - это еще одна веха на пути ознакомления народов Израиля и Китая с культурой друг друга. Словарь Прата должен стать настольной книгой не только для студентов, желающих изучить китайский язык или иврит, но и для всех нас, кому дорога память о Китае, в котором многие из нас родились или прожили свои детские и юношеские годы».

Э.Л.: - После этого пришел черед осуществить еще один мой давний замысел. Я начал переводить с иврита на русский язык книгу «Иисус - суд и распятие», который написал выдающийся юрист Хаим Коэн (в прошлом - Генеральный прокурор, министр юстиции, заместитель председателя верховного суда Израиля, член Международного суда в Гааге). Я полагал, что русскоязычному читателю будет весьма интересно ознакомиться с богатым материалом, изложенным в этом капитальном труде.

Э.Л.: - Вы, несомненно, правы. Ведь вся эта туманная история суда над Иисусом и его казни на протяжении многих столетий служила (и продолжает служить в

наши дни) для раздувания вражды к евреям. Вот что сказал об этом Хаим Коэн: «В истории человечества не было судебного процесса, имевшего такие значительные последствия, как этот. И все же ни один процесс не содержал столь далеко ведущих признаков судебной ошибки; не было судебного процесса, отзвуки которого не потеряли бы своей силы даже по истечении двух тысячелетий. И ни один процесс не был освещен так неудовлетворительно и неполно».

Э.П.: - Перевод оригинального исследовательского труда Хаима Коэна на русский язык оказался нелегкой, но увлекательной задачей. В 1997 году эта книга была опубликована в Иерусалиме.

Э.Л.: - Вы были свидетелем того, как весной 1948 года еврейская община Китая собирала средства для доставки оружия сражающемуся Израилю. Что Вы хотели бы рассказать об этом? Но вначале необходимо пояснить читателям, что речь пойдет не о каком-то заурядном эпизоде в нашей истории, а о трагических событиях, которые во многом предопределили становление нашего общества и государства.

Еврейский «ишув» с самого начала своей борьбы за возрождение Израиля испытывал острейшую нужду в оружии и боеприпасах. В особенно тяжелом положении находились защитники Иерусалима. В осажденном городе каждая винтовка, каждый патрон были на счету. Арабский легион под командованием английского полковника Джона Глабба, развернувший наступление на еврейские районы Иерусалима, имел на вооружении артиллерию и бронетранспортеры. А противостояли регулярной арабской армии всего два пехотных батальона «Хаганы» численностью по 500 человек и 200 бойцов Эцеля и Лехи, из которых оружие имел лишь каждый второй.

В этой критической ситуации Эцель нашел отличную возможность доставить в Израиль такое большое количество вооружения, которое дало бы нашим бойцам решающий перевес над врагом. Это кардинально изменило бы в нашу пользу весь ход войны с арабскими армиями. 25 марта посланник Эцеля Шмуэль Ариэли достиг соглашения с французским МИДом о том, что Франция предоставит Эцелю бесплатно полный комплект вооружения для двух дивизий. Этот грозный арсенал намного превосходил (по количеству и качеству) все вооружение, которым располагал тогда еврейский «ишув». Важно отметить, что во французском арсенале были такие виды вооружения (бронетранспортеры, противотанковые ружья, тяжелые пулеметы), которые нельзя было купить в Чехословакии и других странах. Чтобы переправить этот арсенал в Израиль, необходимо было приобрести корабль.

Э.П.: - И вот в Шанхай прибыл офицер штаба Эцеля Мордехай Ольмерт с директивой Менахема Бегина провести сбор средств для доставки вооружения Израилю. Сбор пожертвований прошел очень успешно. В нем с большим энтузиазмом участвовала вся община: крупные коммерсанты и мелкие торговцы, служащие и даже безработные. Женщины приносили свои драгоценности, школьники - карманные деньги. Каждый жертвовал, сколько мог. Бывший харбинец Мордехай Ольмерт (мы звали его Мотя) был честным, порядочным человеком. Он старался не тратить на себя ни цента из общественных денег, не останавливался в гостиницах, ночевал у приятелей или на раскладушке в клубе Бейтара. С важным поручением Менахема Бегина Мордехай Ольмерт справился отлично. Он собрал и передал в распоряжение Эцеля

солидную сумму денег.

Э.Л.: - И произошло это как раз в нужный момент. В США тогда шла распродажа излишнего военного имущества, и Эцель смог купить там десантное судно. Ему дали название «Альталена» (литературный псевдоним Зеэва Жаботинского) и зарегистрировали в Панаме как грузовое судно. Оно пересекло Атлантику и вошло в Средиземное море. В Порт де-Бок (вблизи Марселя) «Альталена» взяла на борт первую из пяти частей большого французского арсенала и отряд воинов-добровольцев.

Э.П.: - Командир отряда Эцеля на «Альталене» Элиягу Ланкин (мы звали его Илюша) был моим близким другом. Я познакомился с ним в Харбине. Тогда я был еще мальчишкой, а он - командиром отряда Бейтара. Позднее, в Израиле мы с ним часто встречались и были очень дружны.

Э.Л.: - 11-го июня тяжело нагруженное судно вышло из Порт де-Бок и направилось к берегам Израйля. А 22-го июня «Альталена», подошедшая к тель-авивской набережной, была уничтожена по приказу Бен-Гуриона.

Вот что сказал об этом находившийся тогда на «Альталене» один из самых уважаемых политиков Израйля, бывший председатель Кнессета Дов Шилианский: «Мы думали, что нас примут с любовью. Мы ждали, что нас встретят с цветами, а нас встретили пулями. Шестнадцать наших товарищей погибли. Среди них были люди, выжившие в Катастрофе. А в конце по нам выстрелили из пушки, потопили судно со всем оружием на борту. Если бы это оружие не потопили, многие и многие территории Эрец-Исраэль, включая весь Иерусалим, были бы освобождены еще в 1948-1949 годах».

Напомним, что добавил к этой

оценке известный израильский военный историк Ури Мильштейн. В своем исследовательском труде «Рабин. Рождение мифа» он отметил: «Почти одновременно с «Альталеной» из Шанхая должен был выйти корабль с грузом оружия для Израиля. Оружие было куплено евреями Китая. Узнав о судьбе «Альталены», они отменили рейс».

Почему же Бен-Гурион принял иррациональное и невероятно жестокое решение уничтожить судно, на котором к нашему берегу прибыли еврейские воины-добровольцы и столь необходимое ЦАХАЛу вооружение? Действия Бен-Гуриона можно объяснить, но нельзя оправдать. Большая беда евреев (и в те дни, и сегодня) - это раскол сионистского движения на два лагеря - «правый» и «левый». «Правые» сионисты - последователи Зеэва Жаботинского боролись за то, чтобы возродить еврейское государство на Земле Израиля. Это, по сути дела, и было целью истинного сионизма с момента его возникновения.

Иную позицию занимали «левые» сионисты. Они полагали, что создание государства - это лишь средство для достижения цели, которая заключалась в установлении господства социализма на Ближнем Востоке. Лидер «левых» сионистов-социалистов Бен-Гурион считал Ленина примером для подражания и, подобно ему, стремился установить свою единоличную власть в нашей стране. Огромные заслуги «правых» сионистов в борьбе за независимость Израиля были неоспоримы. Поэтому в те дни у «правых» было в «ишуве» немало сторонников. Понятно, что их число значительно возросло бы в случае успешного осуществления плана Эцеля по доставке вооружения, в котором наша страна остро нуждалась. Вскоре предстояли первые выборы в Кнессет, и «правые»

могли бы получить в нем достойное представительство. Бен-Гурион решил воспрепятствовать этому любой ценой, даже ценой жизни евреев. В его понимании политический соперник являлся врагом. А врага, учил Ленин, надлежало непременно разгромить. Режим, который был установлен в нашей стране после уничтожения «Альталены», некоторые историки называют «мягкой диктатурой» Бен-Гуриона. Действительно, он в дальнейшем не стрелял в своих политических оппонентов - последователей Зеэва Жаботинского. Но их старались не допускать на какие-либо влиятельные посты во всех сферах жизни общества. Как в такой обстановке сложилась Ваша служба в ЦАХАЛе?

Э.П.: - Я хотел служить в разведке. Я знал несколько языков, что в те времена было редкостью. Призывная комиссия расспрашивала меня о моем сионистском прошлом, о том, в каких молодежных организациях я состоял. Когда я ответил, что был членом Бейтара и Эцеля, мне сказали, что «со мной свяжутся». Я знал о бескомпромиссной настроенности возглавляемого Бен-Гурионом «левого» истеблишмента против последователей Жаботинского, и понял, что в призыве в разведку мне отказано. Службу я проходил в саперных частях ЦАХАЛа. А резервистом я служил в качестве военного корреспондента армейского журнала «Ба-Махане».

Э.Л.: - Многие годы своей жизни Вы посвятили журналистике. Стало уже трюизмом утверждение, что СМИ обладают огромной силой воздействия на формирование общественного мнения. Для значительной части репатриантов, прибывших в нашу страну из бывшего Советского Союза в последние два десятилетия, важными источниками информации являются здешние радио и телевидение

на русском языке.

Откровенно говоря, у меня и моих товарищей - участников сионистского движения в СССР - иногда возникает ощущение «дежа вю», когда мы слышим это радио или смотрим эти телевизионные программы. Нечто подобное мы слышали и видели в бывшем Союзе. Там советская пропаганда неустанно обличала «израильских агрессоров», которые «оккупируют» так называемые «палестинские территории». Такую же терминологию употребляют израильские государственные радио и телевидение. Они называют живущих в Эрец-Исраэль арабов «палестинцами», а исконные еврейские земли, освобожденные ЦАХАЛом в ходе Шестидневной войны - «оккупированными палестинскими территориями». Вы были одним из первых энтузиастов создания израильского радио на русском языке. Хотели ли Вы видеть его таким, каким оно является сейчас?

Э.П.: - Разумеется, что не таким. И теперь я его не слушаю.

Э.Л.: - В Израиле есть много отличных, серьезных, порядочных и независимо мыслящих журналистов, пишущих на русском языке. Я убежден, что журналисту не пристало быть конформистом, бездушным «винтиком» правительственной пропагандистской машины.

В нашей стране, которая вот уже 60 лет вынуждена постоянно противостоять враждебному арабскому окружению, журналист должен не прислуживать политикам-временщикам, а служить народу, сознавать свою большую ответственность перед ним, быть настоящим сионистом, патриотом Израиля. Вам это удается в полной мере. Спасибо за интересный рассказ! Надеюсь, что Ваш творческий путь и в дальнейшем будет таким же успешным и плодотворным.

ИЗРАИЛЬ, Хайфа

Я был очень рад вашему «Бюллетеню», который пришел по почте на мой адрес. Хорошо помню, как у бабушки и бабушки на столе лежали номера журнала, и теперь, когда я тоже получаю его, у меня такое чувство, что круг замкнулся - я тоже с вами. Большое спасибо!

Меня очень огорчило известие о кончине Аси Коган. Бабушка всегда говорила о ней и о ее семье с большим уважением. Дедушка и бабушка поддерживали дружеские отношения с Асей, и это было для них очень важно. Тяжело думать о том, что Аси нет с нами. Я всегда буду хранить воспоминания о ней как о прекрасном и добросердечном человеке.

Дани ЭЛЬРАН,
внук Нехамы и Моси Эльран

ИЗРАИЛЬ, Иерусалим

Я из Японии, получил докторскую степень и делаю постдокторат в США. Для продолжения научного исследования мне необходимы материалы из еженедельной газеты «Сибирь-Палестина» («Еврейская жизнь»), которая выходила в Харбине на русском языке с 1920 года.

В прошлом году я был в Иерусалиме. Меня тогда интересовали номера газеты за 1921 и 1923 гг., которые отсутствуют в Национальной библиотеке Израиля. Я слышал, что в вашем архиве эти номера имеются, и решил обратиться к вам с просьбой позволить мне ознакомиться с ними. Тогда вы мне очень помогли, большое спасибо. Теперь я хотел бы еще раз посмотреть эти материалы. Собираюсь в Израиль и, если вы не возражаете, вновь приеду к вам в Тель-Авив.

С уважением,
Таро ЦУРУМИ

ИЗРАИЛЬ

Мы - моя сестра Рая Харель и я, Тельма Кац - дочери Александра (Шуры) Мееровича, который родился в Хайларе в феврале 1911 года. Потом семья переехала в Харбин, где скончалась и была похоронена наша бабушка Раиса Меерович, жена Бориса Даниэля Мееровича. Наш отец иммигрировал в Палестину в 1932 году, умер в 1978 году.

К нашему стыду, мы до недавнего времени почему-то ничего не знали о вашей организации и будем рады в дальнейшем поддерживать с вами связь.

Тельма КАЦ

РОССИЯ, Ковернино

Собираю сведения о проживавших в Харбине моих родственников - Медведкиных и Плоткиных.

Мои родные по материнской линии: дед - Медведкин Ефим (Хаим) (ум.1914), бабушка - Медведкина Павла Абрамовна (ум.1929, Харбин), у них было два сына - Даниил и Самуил и две дочери - Фрада и Евгения (моя мама). Сыновья, братья мамы, Медведкин Самуил Ефимович (Хаимович) (1913-1937) и Медведкин Даниил Ефимович (Хаимович) (1896-1937) погибли в ГУЛАГе.

Хотелось бы узнать о судьбе жены Даниила Медведкиной Сары Лейбовны (ур. Гельфанд Сара Песя) и ее потомков, а также моей тетки Медведкиной Фрады Ефимовны (Фени Хаимовны) и ее мужа Гамбурга Савелия (Савву), которые оставались в Харбине, и их потомков.

Заранее благодарю за информацию.

Павел СМУРОВ,
smurovpm@yandex.ru

ПАМЯТИ ДРУГА ИЗРАИЛЯ ИЗ ЯПОНИИ

Михаил РИНСКИЙ

Из Страны Восходящего Солнца поступила скорбная весть - ушла из жизни большой друг Израиля Ася Коган (Качановская).

Постоянно проживая на далеких японских островах, семья выходцев из китайского Харбина Миши и Аси Коган очень многое сделала для Израиля, для поддержки еврейского государства, всесторонней помощи своим бывшим землякам-харбинцам и их подрастающим потомкам, для сохранения памяти о еврейском прошлом Харбина.

Всего полгода Ася не дожила до своего 90-летия. Родилась она в Харбине в многодетной еврейской семье. Детство прошло в нужде, она рано стала сиротой. Ей было всего 18 лет, когда Миша Коган стал ее мужем и увез в Токио.

Сам Миша родился в 1920 году в семье коммерсанта. После успешного окончания Харбинского коммерческого училища и колледжа он поступил в токийский Университет Васэда, один из лучших в Японии. Совершенное знание японского языка и ментальности островитян помогли Мише приобрести в Токио дружеские связи, начать успешный бизнес и со временем выдвинуться в число самых уважаемых промышленников.

Токио стал домом молодой семьи, в которой родились сын и дочь. Но международный бизнес позволял им жить подолгу в Гонконге, Израиле, США. Уже в те годы Мишей был собран бесценный материал из официальных источников – документы о японо-еврейских отношениях в период Второй мировой войны, доказывающие, в

частности, что Япония не пошла на поводу у своих германских нацистских союзников в «решении еврейского вопроса», хотя и ее политика была не всегда и не во всем последовательной. Эти документы, по решению семьи, подлежат хранению в Государственном архиве в Иерусалиме.

После безвременной кончины Миши Когана в 1984 году Ася посвятила себя благотворительной деятельности в память о любимом муже. Прежде всего она оказала существенную финансовую поддержку Медицинскому центру «Асаф ха-Рофэ» в Црифине, одному из крупнейших государственных центров Израиля. Она - одна из основных спонсоров трех хирургических и родильного отделений, отоларингологии, компьютерной томографии, рентгена, лабораторий... С ее помощью на базе больницы открылись и действуют институты кардиологии и гинекологии. Имя Миши Когана - на многих памятных досках больницы комплекса.

В течение многих лет Ася Коган спонсировала работу благотворительной бесплатной столовой на 200 мест в Рамле для неимущих и одиноких, откуда многим обеды доставляются на дом.

Неоценима поддержка, которую оказывала Ася Коган работе и благотворительной деятельности Ассоциации выходцев из Китая в Израиле Игуд Иоцей Син. Асей в память о Мише Когане были учреждены два фонда. Из Фонда стипендий ежегодно выплачивались стипендии пятидесяти студентам университетов и кол-

Ася и Миша Коган

леджей. Фонд социальной помощи помогал десяткам престарелых и немощных, нуждающихся в помощи выходцев из Китая. Кроме того, в индивидуальном порядке она нередко анонимно оказывала помощь в особых случаях.

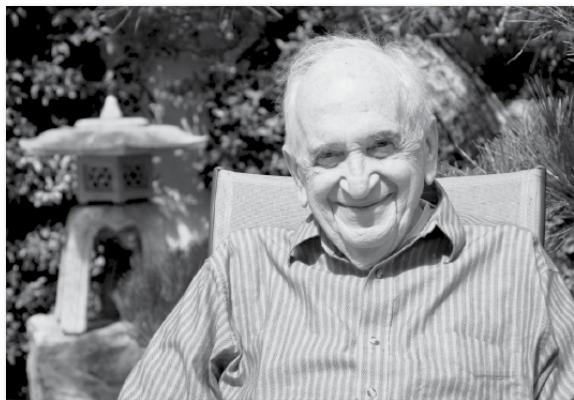
Автор этой статьи, выражая друзьям из Ассоциации Игуд Иоцей Син свою скорбь в связи с кончиной Аси Коган, считает своим долгом еще раз с благодарностью вспомнить Асю и Теодора (Тедди) Кауфмана и поблагодарить руководство Ассоциации за их участие в выпуске его книги «Китайские евреи», открывающейся статьей председателя Ассоциации Теодора Кауфмана «Миша и Ася Коганы». Автор книги всего лишь дважды встречался с Асей во время ее приездов в Израиль, одних из последних, по предложению Тедди предполагал написать очерк о жизни и добрых делах этой замечательной семьи. К сожалению, оба раза интервью вынуждены были отложить из-за неважного самочувствия Аси. Эта публикация - на основе нескольких статей о Мише и Асе, опубликованных ранее.

Да будет светла память о них...

«Новости недели»

ПИТЕР БЕРТОН

1922 - 2014

28 марта 2014 г. в США, в своем доме в Беверли Хиллс (Калифорния) на 92-ом году жизни скончался наш земляк, харбинец, выдающийся ученый в области международных отношений, профессор-эмеритус отделения международных отношений Университета Южной Калифорнии (USC) Питер Бертон.

Питер Бертон (Пинхас Бернштейн) родился в 1922 г. в Польше, в городе Белостоке в русскоязычной семье. В 1928 г. Питер с родителями приехал в Харбин, учился в еврейской «Талмуд-Торе», затем в английской школе, окончил колледж ХСМЛ. В 1940 г. он уехал в Японию. Во время Второй мировой войны Бертон учился в Токио в университете Васэда, а после войны благодаря знанию языков помогал американцам во время оккупации Японии. После войны Бертон начал успешно работать архитектором, однако в 1949 г. иммигрировал в США и поступил в аспирантуру в Институт Восточной Азии Колумбийского университета в Нью-Йорке.

Получив докторскую степень (PhD) в Колумбийском университете, Бертон в 1953 г. пришел на отделение международных отно-

шений Университета Южной Калифорнии (USC) в качестве преподавателя и научного сотрудника и приступил к изучению японо-русских отношений. Через несколько лет он покинул USC, преподавал в Стэнфорде, работал в Гуверовском институте смотрителем североазиатской

коллекции. В 1960 г. он был назначен руководителем программы университета USC в Токийском университете. В 1961 году Бертон вернулся в USC на свой факультет в качестве профессора международных отношений и азиатских исследований и оставался на этой должности вплоть до своей отставки в 1991 году. В начале 1960-х он создал первый курс лекций по Японии в USC, учредил программу исследований азиатско-тихоокеанского региона и в качестве координатора продолжал развивать ее на протяжении последующих тридцати лет.

С 1970 по 1983 г. Питер Бертон был почетным редактором журнала «Исследования в области сравнительного коммунизма». Бертон читал лекции в Стэнфорде и Калифорнийском университете в Лос-Анджелесе (UCLA), в Японии, Великобритании и Германии, а также в Ассоциации сотрудников Министерства иностранных дел в Южной и Центральной Калифорнии, в центре пожилых людей «Оазис», в различных публичных библиотеках и на телевидении (KNBC, CNN и «Голос Америки»).

Питер Бертон был приглашенным

профессором и занимался научными исследованиями в Гарвардском, Колумбийском, Токийском университетах и Центре международных исследований в Киото, служил консультантом в Библиотеке Конгресса США, в Фонде Форда, в Научном совете социальных исследований, в Американском совете научных обществ. Кроме того, он был основателем и председателем Южно-Калифорнийского семинара по Японии, на который ежемесячно собирались специалисты со всей Южной Калифорнии и делали доклады по результатам новейших исследований.

Область специальных, экспертных знаний Бертона включала такие темы, как соперничество великих держав в Северо-Восточной Азии, внешняя политика Японии, Китая, России и СССР, коммунистическая партия Японии. У него учились бывший премьер-министр Южной Кореи, американские дипломаты, офицеры армии и ВВС, а также ряд зарубежных высокопоставленных лиц в Японии и других странах.

Питер Бертон является автором, соавтором, а также редактором более ста публикаций на шести языках, изданных в США, Японии, Корее, Индии, Австралии, Израиле, Германии и России в переводе на японский, русский, корейский, немецкий и другие языки. В числе его трудов - «Международные переговоры. Субъекты, процесс, значение», «Современный Китай. Руководство к исследованию», «Японские, китайские и советские/русские переговоры», «Территориальные споры между Россией и Китаем», а также

многие другие труды по международным отношениям. В 1991 году он входил в состав трехсторонней рабочей группы (Япония, Россия и США) по урегулированию территориального спора между Японией и Россией. Отчет группы был представлен президенту США Джорджу Бушу, президенту РФ Борису Ельцину и премьер-министру Японии Киити Миядзава.

Последняя опубликованная при жизни книга «Русско-японские отношения, 1905 – 1917 гг. Из врагов в союзники», посвященная русско-японским отношениям в начале XX века, вышла в свет в 2012 году и вызвала поток восторженных откликов. Его называли «непревзойденным практиком в истории дипломатии», «маститым ученым-социологом и блестящим специалистом».

В Институте психоанализа в Лос-Анджелесе Питер Бертон был пожизненным членом и профессором-психоаналитиком, который имел возможность заниматься исследованиями в данной области. Для обнаружения психосоциальных факторов, лежащих в основе отношений между нациями и правительствами, профессор Бертон в своих исследованиях использовал методы психоанализа. Он часто посещал семинар «Психоанализ и характерные особенности японцев». В мае 1984 г. на годовичном собрании Американской ассоциации психоаналитиков в Сан-Диего он организовал диспут на тему «Япония на кушетке психоаналитика».

Профессор Бертон ушел в отставку в 1991 г., но продолжал работать без перерыва до конца жизни. Наряду с выездными лекциями по всему миру с туристическим агентством Ассоциации выпускников Университета Южной Калифорнии “USC Trojan Travel”, он часто выступал на различные темы, в том числе о еврейх в Китае, написал воспоми-

нания в виде отдельных рассказов. В марте 1999 года Питеру Бертону был присвоен титул почетного профессора-эмеритуса за важный вклад в понимание отношений в сфере безопасности между Россией и странами Восточной Азии в период после холодной войны. Это была награда не только за выдающийся вклад в науку, но и за преданное служение Университету Южной Калифорнии USC и международному научному сообществу.

В 2010 году император Японии наградила почетного профессора-эмеритуса международных отношений USC Питера Бертона орденом Восходящего солнца с золотыми лучами с лентой на шее за выдающийся вклад в японские исследования, проводимые в США. Такой высокой оценкой его деятельности Бертон особенно гордился. Вручая высокую награду, генеральный консул Японии в Лос-Анджелесе Юничи Ихара назвал его «крестным отцом японских исследований».

Питер Бертон (Пинхас Бернштейн, по прозвищу «Зайка», потому что в детстве у него были большие уши) обладал многими талантами. Его детство прошло в Харбине, где он серьезно занимался музыкой, играл на скрипке в классе Владимира Трахтенберга, ученика профессора Петербургской консерватории Леопольда Ауэра, окончил I-ю Харбинскую музыкальную школу и был принят в группу первых скрипок Харбинского симфонического оркестра, что дало ему возможность побывать с оркестром не только в разных городах Маньчжурии, но и на гастролях в Японии в 1939 г. Став студентом университета Васэда, Бертон продолжал заниматься музыкой у известного скрипача Александра Могилевского. Любовь к музыке он сохранил на всю жизнь. Бертон регулярно посещал концерты

камерной музыки, его часто можно было видеть на концертах Лос-Анджелесского филармонического оркестра, но особенно он любил Фестиваль Баха в городке Кармел в Калифорнии. В течение многих лет Питер играл на скрипке, музицировал со своими близкими друзьями. Он любил проводить время в кругу своей семьи и совершил несколько семейных круизов.

Круг интересов Бертона был весьма широк и разнообразен. Он был страстным поклонником борьбы сумо, в юности хорошо играл в настольный теннис. У него была прекрасная память и способности к языкам. Кроме того, он увлекся японской культурой, искусством, каллиграфией, стал изучать боевые искусства и получил черный пояс по каратэ.

Питер Бертон занимался благотворительностью, жертвуя в фонды многих благотворительных организаций. В 2008 году в память о своих родителях он пожертвовал средства в фонд стипендий Еврейского университета в Иерусалиме для студентов, занимающихся японскими исследованиями. В 1988 г. в память о своей жене Мишель, матери его двух сыновей, которая, как и он, глубоко ценила и понимала японскую культуру и была доцентом Музея искусств округа Лос-Анджелеса (LACMA), Питер Бертон пожертвовал музею средства на проведение ежегодного цикла лекций памяти Мишель Бертон по японскому искусству. Лекции, открывающие людям красоту японского искусства, проходят в музее уже почти 27 лет.

Профессор Бертон поддерживал дружеские отношения со многими учеными в области изучения Японии. Всегда доброжелательный, способный воодушевить и поддержать, он протягивал руку помощи многим молодым ученым в области международных отно-

шений. Его всегда будет не хватать близким, друзьям, ученикам, коллегам.

В 2004 году у Бертона обнаружили лейкемию. Он плохо видел, и ему приходилось пользоваться специальной компьютерной программой, но несмотря ни на что он продолжал работать, читать лекции и бывать на концертах.

За неделю до смерти Питер Бертон закончил свою последнюю работу – книгу о японской коммунистической партии, в работе над которой ему помогал его бывший ученик Сэм Атертон. Оставалось уточнить некоторые

детали, и, чтобы Атертон еще раз просмотрел текст, Бертон передал ему рукопись, сказав: «Сэм, возьми ее домой»... По словам его сына Джонатана, есть нечто внушающее благоговение перед тем, кто отказывается умирать, пока его последняя книга не будет закончена. По мнению Атертона, ушел друг и наставник, большой ученый, светлая голова, в лице которого научный мир потерял Эйнштейна в области азиатских исследований.

Питер был прекрасным отцом и замечательным дедом. После него остались два сына Дэвид и Джо-

натан, невестки Сандра и Ронда и внуки Майкл, Даниэль и Маршалл.

Прощание с Питером Бертоном состоялось 5 апреля 2014 г. Звучала музыка – Адажио для струнного оркестра Сэмюэла Барбера. Выступали близкие, друзья, ученики, коллеги. Пожертвования в честь Питера Бертона принимались в адрес Американской ассоциации сердца, Общества лейкемии и лимфомы или Американского фонда макулярной дегенерации.

Да будет светла его память!

ПО МАТЕРИАЛАМ “JEWISH TIMES ASIA”

В ИЗРАИЛЕ ОТКРЫЛСЯ КИТАЙСКИЙ МЕДИА-ЦЕНТР

В Израиле открылся китайский медиа-центр, первый подобного рода на Ближнем Востоке, созданный при факультете изучения медиа-технологий Академического колледжа систем управления в городе Ришон-ле-Ционе. Центр будет поддерживать активный диалог с китайскими СМИ и заниматься изучением систем СМИ в Китае. Регулярные контакты центра с китайскими коллегами будут содействовать более глубокому пониманию Израиля китайскими СМИ. Предполагается также научный и профессиональный обмен студентами и журналистами.

Китайские СМИ интересуются информацией об Израиле, особенно во внешнеполитической сфере, в области технологий, имеющих большое значение для китайцев – это сельское хозяйство, высокие технологии (хай-тек), медицина, экологически чистые источники энергии.

Израильский центр присоединяется к трем уже существующим китайским медиа-центрам при Гонконгском университете, Вестминстерском университете в Лондоне и Университете Южной Калифорнии в Лос-Анджелесе. Первоначальное финансирование проекта обеспечивается Фондом семьи Глейзер и Благотворительным фондом семьи Мизрахи.

СОВМЕСТНЫЙ ПРОЕКТ ДВУХ УНИВЕРСИТЕТОВ

В мае состоялось официальное подписание соглашения между Тель-Авивским университетом и Пекинским университетом Цинхуа о совместном проекте создания научно-исследовательского центра стоимостью 300 млн. долларов, который будет заниматься изучением биотехнологических, водных и экологических проблем, а также проблемой использования солнечной энергии.

В финансировании проекта будут участвовать правительства обеих стран, но большая часть средств будет поступать от частных инве-

сторов. Центр будет открыт в течение следующего года. На первой стадии в научных проектах будут участвовать 14 китайских и 7 израильских студентов. В дальнейшем предполагается превратить новый центр в один из крупнейших центров исследований и развития (R&D).

“MATRIX” В НАНКИНЕ

Одна из ведущих израильских компаний в области информационных технологий «Матрикс» (“Matrix”) расширяет свои операции в Китае. В Нанкине, который является одним из важных китайских центров программного обеспечения, компания открывает новый учебный комплекс для 500 китайских компаний, занимающихся информационными технологиями в этом городе. В 8-миллионном Нанкине в отрасли заняты 400.000 человек. Новый центр будет также использоваться компанией “Matrix Global” для предоставления китайским клиентам услуг по контролю качества программного обеспечения АQ.

УШЕДШИЕ

Питер БЕРТОН (Зайка БЕРНШТЕЙН)

Ушел из жизни наш земляк по Харбину, профессор Питер Бертон (Зайка Бернштейн).

На протяжении многих лет Бертон поддерживал связь с Игуд Иоцей Син, неоднократно приезжал в Израиль, а в 2004 году участвовал в работе семинара в Харбине, посвященного истории харбинской еврейской общины. С детских лет и до конца жизни его связывала дружба с Тедди Кауфманом и близкими друзьями. Да будет светла его память!

Давид МИНДЛИН

17 августа в Раанане в возрасте 86 лет скоропостижно скончался наш земляк по Харбину Давид (Дима) Миндлин.

После него осталась жена Фаня, двое детей, четверо внуков и правнучки.

Да будет светла его память!

Гутя КАЦЕВА

В Сан-Франциско после тяжелой и продолжительной болезни скончалась бывший Почетный секретарь Ассоциации дальневосточников в Сан-Франциско Гутя Кацева. Своей активной деятельностью в течение многих лет Гутя во многом способствовала постоянной помощи нашей ассоциации. Да будет светла ее память!

Хаим РУВЕЛЬ

В Хайфе в возрасте 94 лет скончался наш земляк по Харбину и Тяньцзиню Хаим Рувель.

Уроженец Харбина, Хаим жил с семьей в Тяньцзине до отъезда в СССР в 1937 г., где был арестован и в течение 18 лет, с 1938 по 1956 г. находился в лагерях ГУЛАГа. После освобождения работал шофером в Магадане, затем на Украине, куда он переехал с семьей. С 2000 года жил в Израиле. Несмотря на тяжелые испытания, выпавшие на его долю, Хаим оставался активным, пел в хоре, бывал в «Бейт-Понве». После него остались жена, сын и внук.

Да будет светла его память!

Ая РОЗЕНБЛАТ

27 августа в Рамат-Гане в возрасте 85 лет скончалась наша землячка по Харбину Ая Розенблат.

Многие годы Ая активно участвовала в деятельности ИИС и «Бейт-Понве». Она поддерживала дружеские отношения со многими нашим земляками и была членом дамского клуба «Sunday Club». После нее остались два сына и дочь с семьями.

Похороны состоялись на кладбище Кирьят-Шаул в Тель-Авиве. Да будет светла ее память!

Муся (Мария) РЫТОВА

12 августа в Ришон-ле-Ционе в возрасте 89 лет скончалась Муся Рытова, в прошлом жительница Харбина.

Муся приехала с семьей в Израиль из России в 2000 году и прожила здесь последние годы жизни. Все это время Игуд Иоцей Син заботился о ней. После нее осталась дочь Наташа и внук Дмитрий. Да будет светла ее память!

ПАМЯТИ ПЕРВОГО ПОСЛА ИЗРАИЛЯ В КИТАЕ

В Тель-Авиве в возрасте 86 лет скончался первый посол Израиля в Китае Зеэв Суфот.

Уроженец Великобритании, Суфот в 1948 г. участвовал в Войне за независимость и был ранен. В 1950 г. началась его служба в МИД Израиля, которая продолжалась более 40 лет. В 1991 г. он получил первое назначение в качестве специального советника Бюро по связям израильской Академии наук. Когда в 1992 г. между Израилем и Китаем были установлены полные дипломатические отношения, Суфот стал первым израильским послом в Пекине. В 1997 г. вышла в свет книга Суфота «Китайский дневник. На пути установления китайско-израильских дипломатических отношений».

Эмануил ИНГЕРМАН скорбит о смерти
Димы МИНДЛИНА
и выражает соболезнование семье покойного

ЕВРЕИ КАЙФЭНА

Соня БАКУЛИНА

Еще год назад все они жили на берегах реки Хуанхэ в Китае. Сегодня эти молодые люди в кипах - самые прилежные студенты иерусалимской иешивы. Все они приехали в Израиль из Кайфэна - города, где многие столетия существует старейшая в Китае еврейская община.

Евреи появились в Китае еще в VIII - IX веках н.э. В период расцвета численность еврейской общины Кайфэна достигла пяти тысяч человек. К середине XIX столетия численность членов общины резко сократилась, скончался последний раввин, большинство кайфэнских евреев вступили в смешанные браки с китайцами, законы иудаизма перестали соблюдаться.

Семеро потомков этой общины сегодня живут в Иерусалиме. В их семьях, подобно семьям марранов Пиренейского полуострова, сохранилось чувство еврейской идентичности, сохранялись некоторые традиции иудаизма. Молодые люди хотят как можно скорее пройти гиюр и получить израильское гражданство на основании Закона о возвращении. Цель их учебы в иешиве заключается в том, чтобы как можно тщательнее подготовиться к самому гиюру. 22-летний Ли Фэй приехал в Израиль в октябре прошлого года. «Мы сразу же поехали к Стене Плача, и я понял, что мой дом - здесь, в Иерусалиме». Первыми евреями Кайфэна были купцы из Персии и Месопотамии, направлявшиеся на восток по Великому шелковому пути и с разрешения китайского императора обосновавшиеся в городе.

В 1163 году в Кайфэне была построена первая синагога. Расцвет еврейской общины города пришелся на период правления династии Мин (1368 - 1644). В то время евреям разрешалось поступать на государственную

службу и делать чиновничью карьеру. В последние десятилетия интерес потомков кайфэнских евреев к своему происхождению значительно возрос. На это повлиял ряд факторов: демократизация в Китае и развитие интернет-технологий, благодаря которым доступ к информации значительно упростился. Важную роль сыграли визиты в Китай представителей еврейских организаций. Сегодня в Кайфэне живут около тысячи потомков евреев. Многие из них в последние годы начали соблюдать субботу и отмечать еврейские праздники.

Кайфэн посещают представители «Шавей Исраэль» - израильской организации, занимающейся розыском «потерянных» потомков евреев, таких как марраны и индийские «бней-манаше». В 2005 году эта организация помогла репатриироваться в Израиль трем женщинам из Кайфэна. Студенты из Китая, обучающиеся в иерусалимской иешиве, тоже оказались в Израиле благодаря «Шавей Исраэль». «Мы будем помогать им независимо от того, останутся ли они в Израиле или вернуться в Кайфэн, - говорит руководитель «Шавей Исраэль» Михаэль Фройнд. - В любом случае, они имеют право больше узнать о своих корнях, как и представители еврейской общины любой страны мира».

Первые полгода в Израиле ребята провели в религиозном кибуце «Сде-Элиягу» на севере страны. Утром они изучали иврит, а во второй половине дня работали в кибуцном хозяйстве. Месяц они провели в Иерусалиме, посещая занятия в иешиве «Махон Меир». Некоторые из студентов узнали о своем еврейском происхождении только в подростковом возрасте, другие росли в семьях, где, например, не употребляли в пищу свинину. 22-летний Сюэ Фэй говорит, что

родители всех студентов очень рады тому, что их дети смогли приехать в Израиль: «В Танахе говорится, что евреи всего мира соберутся на Святой Земле», - говорит Фэй.

Большинство студентов группы никогда не осознавали, что современный Израиль является еврейским государством. «О том, что в Израиле живут евреи, я узнал лишь шесть или семь лет назад, - рассказывает 23-летний Ши Юй Гуань. - После этого я решил узнать об Израиле как можно больше».

Занятия для китайских студентов проходят на английском языке. Их отношение к иудаизму и к жизни в Израиле не может не удивлять. Галаха весьма строга к ним, но при этом они не чувствуют себя ущемленными, четко осознавая необходимость гиюра. Отношением к себе в Израиле все, кажется, вполне довольны. Одно из немаловажных преимуществ репатриации заключается для них в возможности иметь более чем одного ребенка, что строго запрещено в Китае. Некоторые студенты рассказывают, что после прохождения гиюра хотели бы придерживаться сефардской традиции и, возможно, даже взять в жены сефардских девушек. Все они хотят служить в армии и строить в Израиле карьеру. Студент Сюэ, например, мечтает стать стоматологом.

Их самое решительное заявление прозвучало, пожалуй, в ответ на вопрос о кухне. Израильтяне без ума от китайской кухни, которую можно отведать в многочисленных китайских ресторанах, но у студентов из Кайфэна на этот счет свое мнение: «Китайские рестораны в Израиле предлагают несколько иное меню, нежели у нас в Китае. Поэтому наше любимое блюдо здесь - это шварма».

«Секрет»

אני מקבצת פרורי זיכרון כאותו קבצן המקבץ אגורה לאגורה. אני אוגרת אותם בארון זכוכית, על השידה, על הפסנתר. כף לכף, כפית לכפית, וכולם עשויים כסף. על חלקם חרוטה המילה "למזכרת" על חלקם יש שם, על חלקם תאריך. אני שומרת על מרקייה שנותרה מאמא, על מצקת מרק מכסף שבה השתמשה סבתי. אני שומרת על אגרטל כחול מזכוכית, על גביעי יין, על צלחת כסף. וכמובן, תמונות, ים של תמונות החובקות שנים על גבי שנים. וכאילו לא היה דבר לעשות בחרבין אלא להצטלם: ברחוב הראשי, בתחרויות של בית"ר, בימי הולדת. ואני ממלאה אלבום וכותבת. מי זה מי כדי שהדורות הבאים ידעו, ויעבירו את הזיכרון הלאה.

בין פרורי הזיכרונות ניטעה בי תנועת ידה הימנית של סבתי האוחזת בשמאלה קערת בצק. סיבוב ועוד סיבוב ומול עיני הפעורות הופך הגוש חסר הצורה לפרורים עגולים, קטנים וזהים. נס הפרפעלך התרחש מול עיני. עוגת ה"מיקדו" זה מעשה כישוף נוסף. משנים עשר כדורי בצק, בעזרת מערוך, יוצרת סבתא שנים עשר עלים עגולים שווים. כאילו הייתה בידה מחוגה. היא אופה אותם אחד אחד בתנור, וכשהעלים נאפו מורחת עליהם קרם נפוליאון, מקשטת בפרורי עיגול שנשבר ולפניכם עוגת "מיקדו" לתפארת. לסבתא יש "בננה" עשויה משער. זהו גוש

שער רך למדי אך דוחה למראה. את הבננה משער היא תוחבת מתחת לשערה שלה ומהדקת במכבנות, זה מוסיף נפח לשער הטבעי.

את אמא אני זוכרת מול הראי, בידה עפרון שחור והיא מצמידה אותו בזהירות ללחייה, יוצרת לעצמה נקודת חן שחורה ואפנתית. יש לאמא גם קופסא זעירה בגודל של אצבע. בתוך הקופסא אבן חומה עם שקערורית ובתווך מברשת קטנטנה. אני שומעת את ה"טפו" כשהיא יורקת לתוך האבן, משפשפת עם המברשת ומעבירה אותה על הריסים. "מסקרה" של פעם.

אני עדיין שומרת את חצאית הקטיפה הארוכה של אמא. קטיפה רכה, נוזלית. פעם הייתה לחצאית גם חולצה עם שרוולים תפוחים וזעירים. על החולצה היו תפורים ביד אמן חרוזים זעירים בצבע תכלת. יוצרים צורות סימטריות יפהפיות. החולצה אבדה לי כמו עוד דברים רבים אחרים.

אני עונדת טבעת זהב עם אבן רובין שניתנה לי במתנה מסבתא שרה כשעלינו לישראל, ועל אצבעי האחרת טבעת שנתן אבי לאמי לארוסיהם.

עם הזמן אבדו כמה זיכרונות אך נותרו נטועים בתוך ראשי. טבעת הנישואין של סבתא שנשמטה מאצבעי לפני זמן רב, סיכת כסף עם שמי ברוסית, שנגנבה, קופסת כסף

לסיגריות של אבא ובתוכה גומייה המחזיקה בסיגריות, שעון של אבא נעלם גם הוא. את החלוק הארוך הכחול של אבא נתתי לבני כבר מזמן, מי יודע היכן הוא. ועד היום אני אבלה על טבעת ה- (נשיקה) מזהב שניתנה לי בגיל ארבע.

בארון בגדים עוד תלוי עדיין קימונו זהוי מהתקופה היפנית אותו איני מסוגלת לזרוק, ומקטון סיני בצבע ארגמן שאמא קנתה כהשקעה כספית אותה לא הצליחה לממש.

ואני נפגשת עם חברותי מסין, דינה, סופה, אינה. ואנו מדברות על הנכדים, הילדים, על חיי היום יום וגולשות - איך לא - לאותם ימים רחוקים. מעלות באוב סיפורים וזיכרונות.

שורה של אמונות טפלות עולה בזיכרון. חתול שחור שחוצה את הדרך מבשר רעות. מראה

נשברת מנבאה אסון העומד בפתח, אין להעביר מלחייה חלילה כי יפרוץ ריב ומדון, לא לחזור לבית שיצאת ממנו אם שכחת

דבר מה. מוטב לשכוח רק לא לחזור. להפנות ראש שמאלה ולמלמל שלוש פעמים "טפו, טפו, טפו" ואז למשוך באוזן שלוש פעמים.

רק שכחנו איזו אוזן צריך למשוך. ואנחנו צוחקות לכל אותן האמונות שמזכירות לנו את ילדותינו...

אכן, פרורי זיכרון.

סין וישראל - המשך מעמ' 25

כמות מסוימת של חד גוניות מטומטמת, בעוד שהסינים מאמינים בהברקות של הגיון, שכל ישר ובניה".

אם נקבל את התיאוריה של Hannas הרי שלסינים אין סיכוי להתקדם מעבר למחסום הידע שמציבות המדינות המפותחות וכל מאמציהם בכון זה הם לשווא. בודאי יש הגזמה במחשבה שסין, כמו יפן וקוריאה, מוצבת מול קיר אטום בגלל צורת הכתיבה. בודאי יגיע שלב בו הם יתגברו על הקושי ויוכיחו מקוריות מחשבתית ויצירת ידע חדש מעבר לידע קיים, ואפילו התהליך ייקח זמן ממושך. אפשר להניח שבעתיד הם יוכלו להתגאות בהישגיהם כפי שהיום הם מתגאים על הישגי העבר הרחוק בהמצאת המצפן, הנייר, הדפוס ואבק השרפה.

המשך "סין וישראל" בגיליון הבאה

כלכלת סין וכי ההתפתחות המהירה בשנות ה-80 נבעה מניצול ידע ממקורות זרים. אבל עתה מתעוררות בעיות כתוצאה ממחסור בהמצאות מקוריות הקריטיות למודרניזציה של סין. אף אחד מהם אינו מזהה את הבעיה כבעיית יסוד אלא בעיה הנובעת מתקציב נמוך מדי ומההתחלה המאוחרת של הפתיחות לעולם. מעניין לקרוא את דבריו של אחד הסופרים החשובים של סין, לין יוטאנג, בספרו "ארצי עמי" (My country my People) שפורסם בשנת 1935 על אי התאמת המוח הסיני למדע. "בעוד היוונים והמצרים, בעלי המוח האנליטי, פיתחו מדעים, המוח הסיני מתנגד רק משגרתיות מוסרית והמושגים המופשטים הקשורים בה, כמו נדיבות, טוב לב, דרך ארץ ונאמנות. השיטה המדעית בנוסף להיותה אנליטית דורשת

תוקנה לאמור כי לא ניתן דגש מספיק לחינוך האידיאולוגי.

לאור המאמצים שהמערב, ובעיקר ארה"ב, עושה כדי לעצור את דליפת הידע לסין מכירה מנהיגות סין בצורך להגביר את המאמצים ליצירת ידע מקורי. באחד המאמרים שהתפרסמו בעיתונות הסינית (China Daily 2.4.05) אומרת חברת הממשלה, צ'ן ג'ילי, כי קשה יותר ויותר "להעביר" פטנטים קיימים מבעליהם לסין והדבר מאיט את קצב התפתחותה של סין. על המדענים הסיניים לגלות יותר מקוריות ויצירתיות ולכן הממשלה תעלה את התקציב המוקדש למדע וטכנולוגיה העומד על פחות מ-1% מהתל"ג בהשוואה ל-5% בארצות המערב. באותו מאמר מצוטט השר למדע וטכנולוגיה כי היכולת ליצירתיות היא מפתח להתפתחות

פיטר ברטון 1922-2014

ב-28 למרס 2014 בביתו אשר בבברלי הילס (קליפורניה), הלך לעולמו ידידנו מחברין פיטר ברטון, והוא בן 92. פיטר היה מדען ידוע בכל הנוגע ליחסים בינלאומיים ושימש כפרופסור-אורח במחלקה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת דרום קליפורניה (USC).

פיטר ברטון (פנחס ברנשטיין) נולד ב-1922 בפולין בעיר ביאליסטוק למשפחה דוברת רוסית. ב-1928 הגיע לחרבין, למד בבית הספר היהודי "תלמוד תורה" וסיים את לימודיו בקולג' YMCA.

ב-1940 נסע ליפן. בזמן מלחמת העולם השנייה למד ברטון בטוקיו באוניברסיטת וסדה, ולאחר המלחמה הודות לשליטתו בשפות רבות עזר לכוחות האמריקאיים בתקופת הכבוש היפני. לאחר המלחמה החל לעבוד בהצלחה כארכיטקט, אך ב-1949 היגר לארה"ב והחל את דרכו לקבלת דוקטורט במחלקה ליחסים בינלאומיים במזרח אסיה, באוניברסיטת קולומביה בניו-יורק.

עם קבלת הדוקטורט (PhD) באוניברסיטת קולומביה החל לעבוד במחלקה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת USC בקליפורניה בתקן של מרצה וחוקר היחסים יפן-רוסיה. בהמשך שימש חוקר ומרצה באוניברסיטאות מובילות בארה"ב ובעולם. בנוסף הרבה להרצות באגודת עובדי משרד החוץ בדרום ובמרכז קליפורניה, במרכז לאוכלוסיית הגיל השלישי "אואזיס", בספריות ציבוריות רבות ובתכניות טלוויזיה (KNBC, CNN ו"קול אמריקה").

הוא זומן רבות כפרופסור מרצה ועסק במחקר באוניברסיטאות הרוורד, קולומביה, טוקיו, קיוטו, עבד כיועץ בספריית הקונגרס בארה"ב, בקרן פורד, בקרנות מחקר בארה"ב. הידע הרחב של ברטון כלל נושאים מגוונים על מנהיגים בצפון-מזרח אסיה, מדיניות החוץ של יפן, סין, רוסיה ברית המועצות, המפלגה הקומוניסטית ביפן. בין תלמידיו נמנו ראש ממשלת דרום קוריאה לשעבר, דיפלומטים אמריקניים, קציני צבא, אנשי BBC וכן אישים בולטים מיפן ומארצות אחרות.

פיטר ברטון ידוע גם כמחבר ועורך של למעלה מ-100 מאמרים בשש שפות שיצאו לאור בארה"ב, יפן, קוריאה, הודו, אוסטרליה, ישראל, גרמניה ויפן וכן תרגומים לשפות יפנית, רוסית, קוריאנית, גרמנית ועוד. בין עבודותיו - "דו שיח בינלאומי. מהלכים, תוצאות". "סין של היום. ניהול ומחקר",

"משא ומתן בין יפן, סין ורוסיה", "שאלות בקשר לשטחים בין רוסיה וסין" וכן מאמרים רבים בנושאי יחסים בין לאומיים. ב-1991 הצטרף לקבוצת עבודה של שלוש ארצות (יפן, רוסיה וארה"ב) במטרה להסדיר וויכוח טריטוריאלי שהתגלע בין יפן לרוסיה. סכום עבודת הקבוצה נמסר לנשיא ארצות הברית ג'ורג' בוש ונשיא רוסיה בוריס ילצין וכן לראש ממשלת יפן קייטי מיאדזבה.

הספר האחרון שיצא לאור עוד בחייו היה "יחסים בין רוסיה ליפן, 1917-1905 מאויב לידיד" הספר מוקדש ליחסים בין רוסיה ליפן בתחילת המאה ה-20. יצא לאור ב-2012 וזכה לתשבחות רבות. רבים ראו בו "אדם שאין לו מתחרה בהיסטוריה הדיפלומטית", "מומחה מבריק וסוציולוג משכמו ומעלה".

פרופסור ברטון יצא לגמלאות ב-1991, אך המשיך לעבוד ללא הפסק עד מותו. הרצה בכל העולם בנושאים שונים, בהם על יהודי סין, וכתב זיכרונות בסיפורים שונים.

במרס 1999 קבל תואר פרופסור כבוד על תרומתו והבנתו ביחסים בין רוסיה וצפון אסיה בתקופה שלאחר המלחמה הקרה. התואר ניתן לא רק על תרומתו המדעית, אך גם עבור עבודתו המסורה באוניברסיטת דרום קליפורניה USC ותרומתו לכל המדענים בעולם.

ב-2010 העניק קיסר יפן לפיטר ברטון את עטור השמש העולה עם קרני זהב וסרט כרוך על הצוואר על תרומתו במחקרים על יפן שנעשו בארה"ב. גאוותו של ברטון הייתה רבה על העטור שקיבל והוענק לו על ידי קונסול יפן בלוס-אנג'לס יוניחי איחרה אשר כינה אותו בשם "סנדק המחקרים בנושא יפן".

פיטר ברטון (פנחס ברנשטיין, בכינויו "זייקה" - ארנב ברוסית, מאחר ובילדותו היה בעל אזניים גדולות) היה בעל כשרונות רבים.

בילדותו בחרבין, עסק ברצינות במוסיקה, ניגן בכינור בכיתתו של ולדימיר טרכטנברג, שהיה תלמידו של פרופסור ליאופולד אאורה מקונסרבטוריון של פטרבורג, הוא סיים בית ספר למוסיקה בחרבין והתקבל לקבוצת הכנרים הראשונה של התזמורת הסימפונית של חרבין, דבר שאפשר לו לבקר לא רק במספר ערים ברחבי מנצ'וריה אלא גם ביפן ב-1939. גם בזמן היותו סטודנט באוניברסיטת וסדה, ברטון המשיך לעסוק במוסיקה וקיבל שיעורים מהכנר הידוע אלכסנדר מוגילב. אהבתו למוסיקה השתמרה כל חייו. ברטון ביקר באופן קבוע בקונצרטים

למוסיקה קאמרית, בתזמורת הפילהרמונית של לוס אנג'לס, אך במיוחד אהב את פסטיבל באך בעיר כרמל בקליפורניה. שנים רבות ניגן על כינור, והתחבר לחברים אוהבי מוסיקה. אהב לבלות את זמנו עם משפחתו וערך מספר מסעות משפחתיים.

חוג רחב של נושאים שונים משכו ועניינו אותו. הוא היה אוהד מושבע של משחקי סומו, בצעירותו שיחק טניס שולחן. היה בעל זיכרון אדיר וכישרון לשפות. בנוסף, נמשך לאמנות היפנית, לתרבות, קליגרפיה, והחל ללמוד את אמנות הקרטה עד לקבלת החגורה השחורה.

הוא גם תרם רבות לקרנות של ארגוני צדקה. ב-2008 תרם לזכר הוריו לקרן המלגות של האוניברסיטה העברית בירושלים לסטודנטים העוסקים במחקר על יפן. עוד ב-1988 תרם לזכר רעייתו מישל ואם שני בניו, אשר התמחתה באמנות היפנית והייתה דוצנטית המוזיאון לאמנות יפנית בלוס-אנג'לס, אמצעים כספיים לקיום הרצאות שנתיות לזיכרה בנושא האמנות היפנית. ההרצאות מציגות לעיני כל את יפי האמנות היפנית ונמשכות כבר כמעט 27 שנה.

פרופסור ברטון שמר על יחסים ידידותיים עם מדענים רבים בשטח חקר יפן. היה נוח לבריות, תומך ומושיט יד למדענים צעירים העוסקים ביחסים בינלאומיים. הוא תמיד יחסר לקרוביו, ידידיו, תלמידיו וחבריו. ב-2004 התגלתה אצלו מחלת הלוקמיה. ראייתו נפגמה, והוא נעזר בתכנת מחשבים מיוחדת. למרות זאת המשיך לעבוד, להרצות ולבקר בקונצרטים.

שבוע לפני מותו סיים את עבודתו האחרונה - ספר על המפלגה הקומוניסטית היפנית, בעבודה זו עזר לו תלמידו לשעבר סם אתרטון. מאחר שנותרו עוד מספר נתונים לבדיקה, וכדי שאתרטון יעבור שוב את התוכן, העביר לו ברטון את כתב היד ואמר "סם, קח את זה הביתה"... לפי דברי בנו ג'ונתן, הדבר מעורר יראת כבוד שכן כותב הספר מסרב למות עד אשר ספרו האחרון יגיע לסיומו.

אתרטון רואה במוותו של ברטון אבדה גדולה בהיותו מדען גדול, נבון, איינשטיין בנושא של מחקרי אסיה.

פיטר היה אב וסב נפלא. הוא הותיר אחריו שני בנים - דוד וג'ונתן, כלות סנדרה ורונדה ונכדים דניאל ומרשל.

יהי זכרו ברוך!

יבוא היום קשה לדעת.

מעניין לציין בהקשר זה את דעתו של W.C. Hannas כי הסינים, כמו עמי אסיה האחרים המשתמשים באורתוגרפיה המבוססת על סימנים, חסרים יצירתיות ומקוריות. הם טובים בלהעתיק ולשפר אבל לא ליצור יש מאין. אין להם כושר המצאה אלא ביכולת לשחרר חברות ומוסדות זרים מטכנולוגיה פטנטית או מקניין רוחני. הוא מביא לדוגמה את יפן וקוריאה שפיתחו כלכלות משגשגות אשר לאחרונה הגיעו לטכנולוגיה משום שנגמרו הטכנולוגיות שאפשר להעתיק בקלות. הוא חוזה לסיין מצב דומה. לפי התיאוריה שלו הכתיבה הסינית היא המקור לתכונה זו. היא מובילה לשמרנות מחשבה ודיכוי הסקרנות, מטביעה את החשיבה בתהליכים במקום בתוכן, מתגמלת צייתנות וקבלת מרות. העיתונאי תום פרידמן כתב בשנת 2005 ב-International Herald Tribune כי בביקורו בעיר דאליאן שבפרובינציית חיילוג'יאנג הופתע לגלות רמה גבוהה מאוד של תעשיית הי-טק, שמבוססת על ידע יפני ואמריקני. אחד המהנדסים המקומיים הודה כי כרגע הם הבונים בעוד שהאמריקנים הם הארכיטקטים אבל הם ילמדו ויעשו באחד הימים הארכיטקטים. נשיא האקדמיה הסינית להנדסה אמר לו לעומת זאת כי כדי שסיין תתקדם היא חייבת להתבסס על הקניין הרוחני שלה עצמה. כדי שסיין תוכל בטווח הארוך לעמוד בתחרות עם המערב היא לא תוכל להסתפק במחירים נמוכים

ועבודה זולה, היא תהיה מחויבת ליצירתיות ולמקוריות (innovation). אולם כדי שזה יקרה צריך לשפר את היכולת היצירתית של הצעירים וזה לא יקרה בעוד מערכת החינוך מבוססת על שגרתיות ושינון ולא על חשיבה עצמאית.

אותו עיתונאי ביקר בבייג'ינג ופרסם התרשמותו בניו יורק טיימס. הוא פתח את המאמר באמרו כי "בסיין או ביפן הפטיש הולם בכל מסמר בולט ואילו בעמק הסיליקון כל מסמר בולט נוהג בפררי ויש לו אופציות במניות". מארחיו הסינים אמרו שהם טובים בהערכת הדבר החדש הבא או בעשיית הדבר החדש הבא אבל לא בדמיון הדבר החדש הבא. סגן שר החינוך אמר לו כי למרות הצמיחה המואצת של כלכלת סיין יש בבעלותה מעט מאוד קניין רוחני. הוא הזכיר כי בעבר הרחוק הם המציאו את המצפן, הנייר, הדפוס ואבק השרפה אבל מאז לא קרה דבר והתפלא למה כך. הוא ציין שעכשיו הם שמים דגש בדיוק על חסרונות אלה - חשיבה יצירתית ויזמה עצמית. מר פרידמן מוסיף ששאיפה זו מתנגשת בתרבות והפוליטיקה הסינית של הדגש על קונפורמיזם. במאמר שפורסם ב-IHT מציניים כי מערכת ההשכלה בסיין מפגרת אחר מדינות המערב ומתבססת יותר מדי על שינון מספרי לימוד ולא על חשיבה יוצרת. צורת הלימוד מדכאת יוזמה ותכנית הלימודים מיושנת ואינה מתאימה עצמה לשינויים. התוצאה מהמצב היא מחסור בכח אדם טכני ומדעי מיומן ברמה גבוהה מספיק

כדי לספק את דרישות החברות הזרות הפעילות בסיין.

הדעה הכללית בקרב האינטלקטואלים היתה כי ההוצאות על חנוך והשכלה נמוכות בהרבה מהצרכים. אולם זו לא נראתה כבעיה היחידה הקשורה בהשכלה. אחד העיתונאים כתב "האם נמשיך לחנך אנשים כיצד להיות כלים של הרשות במקום לחנכם לחשוב בעצמם? מטרת החינוך מאז תחילת השלטון הקומוניסטי היתה לעצב בני אדם. הסיסמה "לימדו מליי פאנג (Lei Feng)" נובעת מהרצון לייצירת מודל להעתקה מדוגמה רצויה לשלטון ולא ליזום חשיבה ודוגמה אישית". ליי פאנג היה חייל פשוט בן 22 שנהרג בתאונת דרכים בשנת 1962. מסתבר שהוא אמר, ואולי רק אמרו שהוא אמר "מה שהיו"ר מאו אומר לעשות, אני עושה". שנה מאוחר יותר מאו החליט להפוך אותו לדוגמה של מסירות למפלה ולעם בכך שתרם משכרו הזעום למשפחות במצוקה, רחץ בסתר את בגדי חבריו ליחידה ופעם אפילו נתן את מעילו בזמן סערת גשמים מקפיאה לאישה ולילדה. זכיתי לרכוש פוסטרים של ליי פאנג באחת מחנויות הספרים של בייג'ינג כמעט 30 שנה לאחר מותו של החייל המסור. לאחר אירועי הכיכר הממשלה "הולידה" מחדש את ליי פאנג כמודל לחיקוי לנוער הסיני. דבר זה נעשה לאחר שאחת מאמרות הכנף של המנהיג דנג שיאופינג בראשית 1989 היתה כי בעבר "לא ניתן דגש מספיק לחינוך"

המשך בעמ' 27

יונה קליגמן - בן 100

משפחת קליגמן מתכוננת לחגוג את יום הולדתו של הסב יונה בן ה-100 ב-22 לספטמבר השנה.

יונה נולד בסיין בעיר חרבין, כאמור ב-22 לספטמבר 1914. הוא היה בן זקונים למשפחה בת חמישה אחים ואחיות לאם מאירה ואב סימה קליגמן. יונה היה חבר בקהילה היהודית בחרבין ולאחר מכן בשנחאי. במשפחות היהודיות ניתנה חשיבות לערכי הספורט, המוסיקה ועוד. יונה ואחיו נהגו בחורף להחליק על קרח, ובקיץ שחו ובילו זמן רב במגרשי הספורט בחרבין. יונה ניגן בכינור ובערבים נהנה להקשיב לביצועים מאופרות ידועות.

בתקופת הכיבוש היפני, כאשר החיים בחרבין הפכו לקשים נסע יונה לדודתו בשנחאי והחל לעבוד בבית מלאכה למכוניות וכן הצטרף לקבוצת מתנדבים בשנחאי.

ב-1938 נישא יונה לרחל פלוטקין, בתו של הרב חיים פלוטקין מהקהילה של הרב לובביץ', אשר עסק בשחיטת בקר וגם עבד כמוהל.

לאחר המהפכה הקומוניסטית ב-1949 עלו בני הזוג מסיין לישראל יחד עם אחותו של יונה סיליה יסינובר, בעלה ובתה מרה. אליהם הצטרפה גם הדודה אוליה קוריץ. יונה ורחל קליגמן השתכנו עם ילדיהם חנה ואברהם בירושלים. יונה החל לעבוד כמכונאי במוסך "פלגר" שהיה שייך לאנגלי, וכעבור מספר שנים רכש ממנו את המוסך, אשר קיים עד היום ועובד בהשגחתו של הבן אברהם.

רחל, ששלטה בשפות רוסית ואנגלית עבדה כמתרגמת מחקרים העוסקים בנושא ביולוגיה במרכז לתרגומים מדעיים. בישראל נולדה בתם סימה. במשפחת יונה ורחל נולדו תשעה נכדים ושנים עשר נינים.

בתם הבכורה והאהובה חנה אברמסקי הלכה לעולמה בגיל 71 בדצמבר 2009. היא הייתה מסורה למשפחתה ולידידיה, עסקה באמנות ובפסול. היא חסרה לכולנו.

רחל, רעייתו האהובה של יונה הלכה לעולמה בשנה שעברה בחג השבועות. היא נפטרה בביתה ויונה טיפל בה עד רגיעה האחרונים. למעלה מ-75 שנה חיו יחדיו.

יונה מתגורר בביתו, חש בטוב ועדיין נוסע מדי יום למוסך ועוזר כמיטב יכולתו לבנו אברהם. המשפחה עוטפת אותו בדאגה ובתשומת לב, והנכדים והנינים מסבים לו הנאה רבה.

יונה היקר, כל חיין דאגת לכולנו. מכל הלב אנו מודים לך ומאחלים לך בריאות, אושר ואריכות ימים.

אוהבים אותך ומעריצים,

כל ילדיך.

בבייג'נג היו מחלקות מיוחדות לזרים (ששרתו גם את הסינים המועדפים), ששם הזרים שילמו תשלום מיוחד. אנו לא היססנו להשתמש בשירותים אלה למרות חששות עמיתינו. לדוגמה, שילה אשתי הייתה זקוקה להסרת גידול קטן בעפעף. קבענו תור אצל רופא מומחה בתחום ובהגיענו במועד שנקבע הרופא היה מופתע מהופעתנו מאחר והיה בטוח שנתחרט. לפליאתנו הוא הסביר שזרים חוששים מרמת הרפואה הסינית ויש להם סיבה טובה. אגב, הניתוח הקטן שעשה לא השאיר כל צלקת והיה מקצועי והתוצאה היתה טובה יותר מניתוח דומה שעשינו בארה"ב. דבר דומה קרה בבית החולים לרפואת שניים בו ביקרנו מספר פעמים.

אמנם מרבית תקציב הבריאות הועבר למרכזים הרפואיים בערים בהם עבדו הרופאים בוגרי פקולטות לרפואה, אולם כמעט בכל 2000 המחוזות בסין היה לפחות בית חולים אחד בו שרתו רופאים ללא השכלה רפואית מלאה. למרבית האוכלוסייה הכפרית לא היה ביטוח רפואי פרט לזה שהם ארגנו בעצמם. הדבר היה שונה בזמן הקומונות כאשר הקומונה דאגה לביטוח רפואי מינימאלי דרך ה"רופאים היחפים". לכן הכפריים וותרו על טיפול רפואי נחוץ וסבלו יותר ממחלות. מאידך השוואה בין שתי סטטיסטיקות, תמותת תינוקות ותוחלת החיים מראה שיפור דרמטי במאה ה-20. בעוד שבראשית המאה 25 עד 50 אחוז מהתינוקות מתו, בסוף המאה אחוז התמותה היה 3.3%. תוחלת החיים בשנות ה-40 של המאה העשרים הייתה 35 שנים בעוד שבשנות ה-90 היא הייתה 68 שנים לגברים ו-71 שנים לנשים, ובראשית שנות האלפיים תוחלת החיים הממוצעת הגיעה ל-74.4 שנים, תוחלת חיים המתקרבת לזו של מדינות מפותחות. הקומוניסטים עם ניצחונם, ואפילו לפני כן באזורים בהם שלטו, שמו דגש על שיפור תנאי הסיניציה ועל בריאות הציבור. הם התחילו בחיסונים נגד מחלות נפוצות כמו אדמת, דיפטריה, פוליו ועוד. הם השמידו יתושים וחלזונות שגרמו באזורים נרחבים למחלת קדחת החלזונות (בילהרציה, schistosomiasis). מחלת הבילהרציה נתפסה בעיני מאו כרעה חולה, שגרמה לנזקים גדולים ליכולת צבאו לתפקד ולכלל הלאוכלוסייה. הוא יצא במסע צלב במחלה. חלזונות הושמדו ע"י שרפה וקבורה (מילוי תעלות השקיה וחפירת חדשות תחתן), בתי חולים מיוחדים נבנו לטיפול בחולים והוא ראה בהדברת המחלה ניצחון גדול של הקומוניזם. כאשר נאמר לו כי באזור אחד המחלה מוגרה הוא כתב בשנת 1958 פואמה מיוחדת לכבוד המאורע. אולם למעשה המחלה לא הודברה אלא עוצמתה

נחלשה במשך השנים.

הגישה המקצועית לרפואה השתנתה מעט בתקופת הזינוק הגדול קדימה ומהפכת התרבות. מאו ראה ברופאים מומחים, אשר דרשו תקופת הכשרה ארוכה, עילית מיותרת. הוא דרש תקופת הכשרה קצרה יותר וערוב רפואה מערבית עם רפואה סינית מסורתית. הוא אמר "ההשכלה הרפואית דורשת תיקון. אין צורך לקרוא כל כך הרבה ספרים. ככל שאדם קורא יותר הוא נעשה טיפש יותר" זאת היתה דרכו של המנהיג ללחוץ על הרופאים להפסיק במחקר ולצאת לשטח. כך נולד רעיון "הרופא היחף" - פרמדיק שקיבל הכשרה של שישה חודשים ויצא לאזורים הכפריים. בראשית שנות ה-80 העריכו את מספר ה"רופאים היחפים" בכמיליון וחלקם עשו פעולות רפואיות די מסובכות כמו ניתוחים פשוטים. לאחר סיום מהפכת התרבות בסוף שנות ה-70 ותחילת הרפורמה הכלכלית, הרפואה המערבית חזרה לתפוש את מקומה הראוי. באותה עת גם הרפואה הסינית נעשתה יותר מקצועית ומכוני מחקר רבים התחילו לבחון את התרופות הסיניות כדי לבודד את המרכיב הפעיל בהן.

הפתיחות לעולם החיצון הביא בעקבותיו התעניינות גוברת של ארצות המערב ברפואה הסינית, אשר חדרה גם למוסדות רפואיים רשמיים של משרדי הבריאות וחברות הביטוח הרפואי. גם בישראל גברה ההתעניינות ברפואה האלטרנטיבית וכפי שכבר סופר גם אנו היינו מעורבים בעזרה לרופאים ישראלים שהתעניינו בנושא. דאגנו להכיר את הארגונים בבייג'נג המעורבים בקדום הרפואה הסינית כמו האקדמיה לרפואה סינית, משרד הבריאות, בתי חולים וכו'. בשנת בואנו לסין היה כבר שיפור ניכר ביחס לרפואה ולפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של סין היו בסין 68,900 בתי חולים ומרפאות. תחום נוסף בעל חשיבות בארץ כמו סין בה אין ביטוח רפואי ותכניות פנסיה לכל, הוא בתי האבות. האוכלוסייה בסין מזדקנת וגורמת למעמסה נוספת על מערכת הבריאות. הדבר נכון במדינות רבות בעולם אבל בסין הוא יותר קיצוני בגלל מדיניות הילד האחד. לפי אותה סטטיסטיקה בסין היו 44,000 בתי אבות. באחד מהם באחת הערים הקטנות ביקרנו. המקום היה נקי ומסודר להפליא, אבל באחד החדרים גילינו להפתעתנו ערמה גדולה של גרעיני חיטה יחד עם השוכנים בו. מסתבר שזו היתה "קרן הפנסיה" של אחד הדירים - חסכוניתיו ליום סגריר.

בראשית שנות ה-90, שנות שרותנו בבייג'נג, חזרו מספר מחלות שנכחדו בעבר כמו קדחת החלזונות שפגעה ביכולת השכלית של מיליונים ועצירת הגידול של ילדים. המצב היה גרוע במיוחד בכפרים, בעיקר באזורים בדרום

המדינה בהם חיו המיעוטים. מות התינוקות הגיע ל-5% ומיליוני ילדים היו במשקל ירוד ובגובה למטה מהממוצע. באזורים בהם היה מחסור ביוזרבים סבלו ממחלות נפש. בערים, בגלל החדירה המסיבית של מסעדות למזון מהיר שיובאו ע"י רשתות מזון אמריקאיות, התחילו להתגלות מחלות שלא היו נפוצות בסין בתקופות קודמות, כמו מחלות לב, לחץ דם גבוה, סכרת וסרטן. בטיול ברחובות העיר ניתן היה לראות בעליל את עודף המשקל אצל ילדים "הקיסרים הקטנים", שהם ילדים יחידים ושהוריהם וסבותיהם מפנקים אותם ומאכילים אותם בעודף מזון. העישון גם הוא תרם את חלקו לתחלואה. סין היא הארץ עם רמת צריכת הסיגריות הגבוהה בעולם. שישים ושלושה אחוז מהגברים ו-4% מהנשים עישנו. הממשלה סירבה לפעול להקטנת העישון מאחר ו-20% מהכנסותיה באו ממיסים על סיגריות וכמו כן חקלאים רבים התפרנסו מגידול הטבק. התוצאה היתה ש-14% מהתמותה (700 אלף לשנה) נבע מסיבוכים בגלל העישון. זיהום האוויר והמים עליהם נדון בהמשך, גם הם הביאו להגברת התחלואה ממחלות ריאה. תופעה מדאיגה אשר אינה קשורה ישירות ברפואה, ואולי כן, היה המספר הגבוה של התאבדויות, בעיקר של אנשים צעירים, פי שניים מהממוצע העולמי (40% מההתאבדויות בעולם באוכלוסייה של 22% מאוכלוסיית העולם). אין הסבר ברור לתופעה אבל אולי מקרה אחד הקרוב ללבי ייתן הסבר חלקי. בתו של ידידנו, איש הקשר שלנו עם האקדמיה למדעים התאבדה בגלל שלא התקבלה לאוניברסיטה בה רצתה ללמוד. לא פעם נודע על סטודנטים המתאבדים בגלל כשלון בבחינות. בארץ צפופה כמו סין בה התחרות על הטיפוס בסולם ההצלחה חריפה, בייחוד בתקופה בה נפתחות אפשרויות התקדמות רבות, כל כשלון קטן גורם לאכזבה ולייאוש מוגזמים.

התחזוקה בבתי חולים הייתה גרועה, צבע וטיח מתקלפים מהקירות ולכלוך רב בכל מקום. באופן כללי נראה כי בסין לא מקפידים על ניקיון ברשות הרבים פרט מאשר בזמנים ובמקומות מועדפים. בביקורנו בדירותיהם הקטנות אבל נקיות היה מדהים לעלות בחדרי מדרגות מלוכלכים ומוזנחים, ובתים וגינות ללא תחזוקה. לאחרונה יש שינוי ניכר בגישה לניקיון במקומות ציבוריים. הסינים מודעים לחולשותיהם, לומדים מהר ומיישמים תלמודם. בשיחותינו עם עמיתינו בנושאים של מדע וטכנולוגיה הם היו מודים ללא בושא או רגשי נחיתות כי יש להם פיגור ניכר לעומת העולם המערבי בגלל גישה מוטעית בעבר. מאידך היו בטוחים שיום יבוא ויבואו אליהם ללמוד דברים חדשים. מתי

המשך מגליון 410

רפואה

שני הנושאים המרכזיים שהעסיקו אותנו יותר משאר המדעים היו חקלאות ורפואה. עוד לפני בואנו נוצרו קשרים מקצועיים בין ישראלים לסינים בתחומים אלה. דר' מרדכי חביון מהפקולטה לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים אירח במעבדתו מספר משתלמים מסין. במקביל, רופאים בארץ הביעו עניין ברפואה הסינית המסורתית. גם בנושאי חקלאות ביקרו משלחות מהארץ בסין, הן ביוזמת שאול אייזנברג שהיו לו קשרים עסקיים ענפים בסין, והן דרך ארגונים בין לאומיים, אולם ביקורים אלה היו מעטים. בראשית שהותנו הקדשנו זמן רב לביקור בבתי חולים בבייג'ינג כדי ליצור הזדמנויות לרופאים ישראלים לבוא לביקור או להדרכה. כמו כן יצרנו קשר הדוק עם האקדמיה לרפואה סינית מסורתית כדי ליצור שיתוף פעולה עם המחלקה לרפואה אלטרנטיבית באספ הרופא בהנהלתו של דר' שי פינטוב. היו גם גורמים נוספים בארץ שהתחילו להתעניין בהחדרת הרפואה הסינית כחלק מהטיפול הרפואי המלא. דר' פינטוב ביקר בסין ודאגנו שייפגש עם ראשי הארגונים לרפואה סינית מסורתית כדי לבסס קשר ולהביא לארץ מומחה בתחום, שאמנם בא לעבוד וללמוד. מומחה בתחום, שאמנם בא לעבוד וללמד.

הבסיס לרפואה הסינית הוא הרעיון שיש קשר אורגני בין האדם לסביבה והפרעה לשווי משקל זה גורם למחלות. ריפוי המחלות צריך לבוא לכן ע"י טיפול הוליסטי בדרכים טבעיות - בתרופות מהטבע ע"י שימוש בצמחי מרפא (יותר מ 90% מהתרופות מקורן בצמחים בהשוואה ל 30% ברפואה המערבית), או בשיטות טבעיות כמו דיקור, כוסות רוח, מאסאז' וצי'גונג (ריפוי דרך שליטה בנשימה). בתקופת שהותנו בסין הפופולאריות של צי'גונג גדלה והשימוש בו כאמצעי לחיזוק הבריאות היה נפוץ מאוד. בטוילינו בשעות הבוקר בגנים של העיר ניתן היה לראות גברים ונשים מתרגלים את התרגילים השונים. הדבר המעניין היה המשמעות המיסטית, העל-טבעית שרבים מהסינים, אפילו המשכילים שביניהם, האמינו שיש לצי'גונג. בנוסף לתרופות מהצומח הסינים

משתמשים גם במוצרים מן החי כמו קרני צבי טחונים, מיץ קיבה של נחשים ועוד. באחרון משתמשים בתרופה נגד שיעול, צ'ואנביי יה, שאני נשבע ביעילותה. לא קרה פעם שהשימוש בה לא הביא לי מרפא מידי. דיקור (אקופונקטורה) במקומות ספציפיים בגוף האדם מטרתה לפי הסינים היא לפתוח את המעבר ולווסת את תנועת הצ"י בגוף. הצ"י היא אנרגיה הנוטנת לגוף חיות והיא צריכה לזרום בחופשיות. בעת מחלה התנועה נפגעת והמחטים במקומות הנכונים פותחים אותה. לפי הרופאים המערביים, שלאחרונה משתמשים יותר ויותר בדיקור, המחטים בדרך כלל מוחדרות בצמתי עצבים ובכך הן עוצרות את תחושת הכאב וכנראה גם מעודדות את הגוף ליצר חומרים המקטינים כאב ומגדילים את התגובה החיסונית. לחסרי האמונה אני יכול להביא דוגמה מביקור שערכנו יחד עם הרופאות ד"ר רות יורטנר ופרופ' אולגה שטיין (נשותיהם של שניים מחברי משלחת האקדמיה הישראלית למדעים שערכו ביקור רישמי בסין), בבית חולים ליולדות בו הדגימו כיצד מבצעים ללא הרדמה ניתוח קיסרי ביולדת רק בעזרת דיקור באזורים ספציפיים בגוף. ביקור מעניין שערכנו היה במכון לתרופות סיניות Chinese Materia Medica של האקדמיה לרפואה סינית מסורתית. חוץ ממעבדות משוכללות יש למכון אוסף אדיר של צמחים בעלי תכונות רפואיות והוא עוסק בזיהוי המרכיבים הפעילים בצמחים אלה כדי למצוא הצדקה מדעית לאמונות העתיקות באפקטיביות הרפואית של הצמחים.

בבייג'ינג היו מספר בתי חולים מרכזיים בהם בקרנו. הראשון בו ביקרנו בחודש מאי היה ממוקם בקרבת מקדש השמיים וכך גם שמו, טייהן טאן. הוא היה בעל ממדים גדולים אבל הרושם הכללי עלינו לא היה כל כך מעודד. כמובן שלא לנו היה לשפוט את רמת הרפואה אבל המראה החיצוני של הפרוזדורים וחדרי החולים היה די מדכא. יצרנו קשר גם עם האוניברסיטה לרפואה של בייג'ינג, (PUMC), שנוסדה בשנת 1917 וכללה את בית החולים הגדול ביותר בבייג'ינג. באוניברסיטה לרפואה, בנוסף למחלקות הרגילות, היה גם בי"ס לרפואה ציבורית, היגינה עסקית, מחלקה לאינטגרציה בין רפואה סינית

ורפואה מערבית ובי"ס לאחיות בו לומדים חמש שנים. האוניברסיטה לרפואה היתה היחידה שנחשבה כאוניברסיטת מפתח (university key). באוניברסיטה היו 10,000 עובדים בתשעה בתי ספר ו-90 מחלקות. האוניברסיטה כללה את המרכז להדרכה במערב האוקיינוס השקט של ארגון הבריאות הבי"ל, WHO ומרכז לחקר הסרטן בשיתוף עם המכון הלאומי לבריאות של ארה"ב, NIH. הפעם הרושם היה הרבה יותר מעודד הן ברמת ההיגינה והן ברמת הרופאים אותם פגשנו. עם אחת מהם, פרופ' דאי יוחואה, סגנית נשיא האקדמיה למדעי הרפואה (CAMS) יצרנו קשר קרוב במיוחד והיא זו שארחה את פרופ' עודד אברמסקי מבית החולים הדסה והמדען הראשי של משרד הבריאות, כאשר השתתף בכנס לניורוביולוגיה שהתקיים בבייג'ינג. בבייג'ינג היה בית ספר נוסף לרפואה של העיר (Beijing Medical University and Peoples Hospital) בו ערכנו ביקור מקיף ולאחר מכן הזמן לבקר בו פרופ' ברזילי מבית הספר לרפואה בתל אביב. בסך הכול בתקופת שהותנו היו בסין 120 בתי ספר לרפואה מערבית ו 30-25 בתי ספר לרפואה סינית מסורתית.

שיתוף פעולה בתחום שיקום הנכים עניין במיוחד את הסינים בידעם לישראל ניסיון רב בנושא זה. בנו של המנהיג הזקן דנג שיאופינג, שהיה נכה ברגליו לאחר שנזרק מהחלון בזמן מהפכת התרבות, היה יושב ראש אגודת הנכים של סין. בהקשר זה ביקר בסין פרופסור עורי מבי"ס לרפואה של האוניברסיטה של ת"א כאורחו של המרכז לשיקום של משרד הבריאות של סין. מרכז זה היה מעוניין להביא מהארץ קבוצת מומחים ליעוץ ויחד עם משרד הקישור ניסה לערב את משרד ה WHO בבייג'ינג במימון פעילות משותפת. עד לעזבנו את סין לא הצלחנו לממש שיתוף פעולה כזה.

שמונים אחוז מאוכלוסיית סין מזוהה עם המגזר הכפרי אולם 70% מתקציב הבריאות הממשלתי הועבר למרכזים עירוניים ולבתי החולים בערים. בתי חולים אלה משרתים רק את האוכלוסייה העירונית המבוטחת דרך מקומות העבודה. בכמה מבתי החולים

**הוועד המרכזי של הקהילה היהודית
בחרבין 1938**

הייתי מגיע לברית במועצות, כציוני וכיהודי הייתם עוצרים אותי מיד ושולחים אותי למחנות.

מה אתך, דוקטור! זה לא יקרה לעולם! אמר הקונסול.

ראה אדוני הקונסול, אלפי, אלפי מחברי הציונים נמקים במחנות ובהגליה באזורים מרוחקים ברוסיה וכל זה רק באשמת אמונתם בציונות. הרי זו עובדה שאינן יכול להכחיש.

אני, אדוני הרופא, ערב לך באופן אישי שאם תגיע למולדתך - מולדתנו לא יאונה לך רע. כל טוב לך אדוני הקונסול. אני אעשה כל מה שצריך, אך לגבי ערבותך שלא יאונה לי רע בברית המועצות אני מטיל ספק, גם אם תמסור לי את הדברים בכתב. נפרדנו והקונסול לחץ את ידי בחזקה והודה לי בחום. באותו ערב התקשר אלי דר' מ. והודיע שניתוח הגופה יתבצע מחר בשעה 10 בבוקר וביקש שאגיע לניתוח. נוכחתי בניתוח גופתו של ש' יחד עם דר' זב'ל ועם דר' א.י. ירוב מנהל חדר המתים מטעם בית החולים העירוני אשר אמר: "אם כאן נוכח דר' קאופמן, אני אלך כי יש לי עבודה דחופה. אני אחתום על פרוטוקול תוצאות הניתוח. הפרוטוקול נחתם על ידי ועל ידי דר' מ' ומאוחר יותר על ידי דר' ירוב ונציג בית המשפט המקומי וכן על ידי עדים שנוכחו בניתוח.

בין הנוכחים לא היה פתולוג ולא מומחים לסטיות רפואיות. אנחנו חתמנו על פרוטוקול הניתוח בהסכמה. למחרת הניתוח הגיע אלי מזכיר של הקונסוליה הרוסית והודה לי בשם הקונסול על השתתפותי המבורכת. כיצד הסתיים המעשה איני יודע. בעיתונים רק נכתב, שהחייל שחבט בש' הועמד לדין. יותר לא נכתב בעניין.

ב-1932 החל לצאת לאור יומון "דרכנו" שהיה חלק מה"חשיבה הרוסית הלאומית מעבר לגבול". עורך העיתון היה ל. רודזייבסקיי, שלא מכבר היה מנהיג התנועה הפשיסטית הרוסית. מהיום הראשון עסק העיתון בהרעלת דמותם של יהודים, קריאה להחרמה ולחידוש הצו להשמד יהודים ש"השתמשו בדם נוצרי". דר' קאופמן בקר שוב ושוב אצל

השלטונות הרוסיים, אך רק ב-1938 ניתנה הוראה לסגור את הגוף הפשיסטי.

בנוסף, החלו כנופיות פשיסטיות ועבריינים פוליטיים לחטוף אנשים לשם קבלת כופר. שורה של חטופים מתוך הקהילה היהודית בחרבין עונו ונרצחו. רבים מהיהודים האמידים נאלצו לעזוב עם המשפחות לדיירן, טינצ'ין ושנחאי. מסע הכנופיות נמשך מספר שנים.

עם זאת, גדלה והתרחבה הפעילות התרבותית של הקהילה היהודית בחרבין. הנה עדותו של דר' קאופמן שנרשמה ביומנו: "...בחרבין, עוד ב-1921 הוקמו מוסדות חינוך, ובהם בית ספר למסחר בו התחנכו מספר רב של ילדים יהודיים (48-45 אחוז). בבית הספר הונחה שעור חובה מכתה א' בהיסטוריה יהודית. המורה הראשון להיסטוריה יהודית היה מורה נערץ בשם י.ל. קבנר. לאחר נסיעתו המשיך בהוראה א.ס. יזגור, ושוב עם עזיבתו הטילה מועצת ההנהלה של הקהילה היהודית את הוראת ההיסטוריה היהודית על דר' קאופמן והוא אכן לימד בארבע כיתות גבוהות של בית הספר למסחר עד 1945.

בכתות הנמוכות בבית הספר "תלמוד תורה" לימדה יהודית גולדבלט את שיעורי ההיסטוריה שנערכו פעמיים בשבוע. השיעורים היו שעורי חובה ומבחני הסיום כללו מבחן בהיסטוריה היהודית (החל מ-1935). וועדת הבחינות כללה את מנהל בית הספר, מורים להיסטוריה כללית והמורה להיסטוריה יהודית - דר' קאופמן, ובנוסף, הרב של הקהילה היהודית א.מ. קיסילב.

לאחר מאמצים רבים של הקהילה היהודית, באוקטובר 1932 התקבל רישיון להקמת ספרייה יהודית כללית. הספרייה הוקמה בתוך הספרייה של הארגון הציוני ובתוך המועדון היהודי "אימלדג". מספר הכרכים ביום פתיחת הספרייה עמד על 10 אלפים.

בפתיחה החגיגית של הספרייה היהודית נאספו תרומות רבות. הבנק היהודי-עממי תרם את ספרייתו שעמדה על 800 כרכים כמו כן הועברו לספרייה 2000 כרכים של אגודים מקצועיים ומספר הכולל של הכרכים עלה ל-15000.

ב-1932 הוקמה אכסניה לחולים כרוניים וחולי נפש. האכסניה שכנה בקומה השנייה של משרדי המועצה של הקהילה היהודית.

באפריל 1934 לקח על עצמו הוועד של הארגון הציוני לארגן אספה כללית במחאה נגד רדיפת יהודים מגרמניה הנאצית. הצעה בנושא זה הוגשה למחלקה הדתית-רוחנית של חרבין (חדו) לאחר שנדרשו לכך שלוש פגישות מקדימות. בפגישה הראשונה נדחתה ההצעה על ידי ענף של חברים בלתי מפלגתיים (12 במספר) שטענו שלא הספיקו לזון בעניין עם חבריהם. בפגישה השנייה,

עוררה שאלת הבעת המחאה ויכוחים סוערים. נציגי הענף של הבלתי- מפלגתיים דרשו שהדיון יערך בדלתיים סגורות, נגדם הצביעו הנציגים הציונים ואז סירבה קבוצת הבלתי מפלגתיים לדון בשאלה.

כתוצאה מכך הודיע הארגון הציוני על אספת מחאה כללית שתהיה ב-23 לאפריל בניין בית הכנסת הראשי (יום א' בשעה 5 בערב). בישיבה השלישית של חד"ו הוחלט לדחות את הבעת המחאה ולהסתפק במחאה מצומצמת בשם חד"ו בלבד.

הענף הציוני של המפלגה חזר ולחץ על השתתפות חד"ו בהבעת מחאה גדולה, מתוך הנחה שרק מחאה גדולה תשפיע על הנעשה בגרמניה ועל היהודים ואילו ההחלטה הקודמת המצומצמת שנפלה בין ארבע קירות של חד"ו לא היה בה כדי להשפיע.

בתגובה, סרב הפלג הציוני לקחת חלק בוועדה שתדון בנושא והודיע שהאספה הכללית תתקיים ללא חד"ו ולבושתו.

אספת המחאה התקיימה ב-23 לאפריל בבית הכנסת הראשי. למקום הגיעו למעלה מ-2500 איש. בניין בית הכנסת, כולל עזרת נשים, המבוא והאולם היו מלאים והמונים עמדו ברחוב. התקהלות כה רבה לא זכורה בוועד הקהילתי.

האוכלוסייה היהודית של חרבין, שהתאספה בהמוניה לתמיכת המחאה הראתה את הסולידריות שלה ביהדות בכל העולם ובמיוחד ביהודי גרמניה.

חד"ו נותרה במבוכה על החלטתה לא לקחת חלק באספה. האספה נפתחה בתפילתו של החזן זלטקין, נשאו דברים רבינוביץ' ודר' קאופמן.

למרות הקשיים הפוליטיים והכלכליים, רגעי דאגה וחרדה, לא נחלש הקשר עם יהודים שמעבר לגבול, ויהודי חרבין נענו במהרה לקריאה של ארגונים לאומיים. בחרבין בקרו נציגים של "קרן היסוד", נציג מטעם "הפועל המזרחי" הרב אנגלדר, אשר נחל הצלחה בקמפיין לטובת הארגון "תורה ועבודה" בעזרתו של הרב קיסילב, לזון ועוד מנהיגים ציוניים. בחרבין ביקר - בדרכו לסין ויפן - המשורר פרץ הירשביין.

באוקטובר 1934 התקיימה פתיחה חגיגית של בית החולים היהודי "משמרת חולים" בבניין גדול משלהם.

בפברואר 1935 הגיע לחרבין משורר ועיתונאי ידוע, נציג אורט מ. רביץ'. הרצאתו בנושא "יהודי המזרח הרחוק" הותירה אחריה רושם רב. הוא הרצה באידיש ואת דבריו תרגם דר' קאופמן. הקמפיין עבר בהצלחה רבה ונאספו 10.000 ין.

***מתוך בולטין שיצא בו 197 במלאת שנה למותו של דר' אברהם קאופמן**

כבר החשיך היום כשחצה את הגשר מעל תעלה עמוקה ברחוב מס' 5, לפתע שמע זעקה "הצילו". הוא ניגש וראה על הגשר מצד שמאל נערה רוסייה בוכייה כשחייל סיני אוחז בזרועה בחזקה. הנערה ספרה שעשתה דרכה לביתה בנחלובקה ובדרך פגשה בחייל שאחז בה בכוח ולא הרפה. ש' נעמד בין הנערה לחייל וניסה לשכנע את החייל בדברים רגועים לשחרר אותה, החייל דחף את ש' בטענה שזה לא עניינו. ש' החל למשוך את הנערה מידי של החייל אך הלה חבט באגרופו על חזהו. ש. התמוטט ונשאר מוטל על הגשר. הנערה הרימה קול צעקה, החייל נבהל והחל לברוח אך הנערה תפשה בו ולא הניחה לו. בינתיים הגיעו לגשר שני צעירים רוסיים ששמעו את צעקתה ובכיה של הנערה שספרה להם הכול. הם אחזו בחייל בחוזקה, אחד מהם רץ למשטרה שהייתה בסמוך על מנת לספר ולדווח על האירוע. באותו זמן, סביב החייל, הנערה וש' שנפטר בינתיים התאסף קהל רב. השוטרים, החוקר ומנהל המחלקה המשפטית של המשטרה הגיעו וערכו פרוטוקול, הובילו את כל הנוכחים למשטרה ולשם גם הביאו את הגופה.

למחרת בבוקר הופיעה הידיעה בכל העיתונים ושם נכתב, שלאחר בדיקת הגופה נמצא באחת הכיסים מרשם רפואי בחתימתו של ד"ר קאופמן. על פי החוק הרוסי, לכל תרופה הוצמדה חתימה, מצד אחד נרשם שם המשפחה של החולה וכיצד יש להשתמש בתרופה ושם הרופא הנותן את התרופה, וכן תאריך בו ניתנה התרופה על ידי בית המרקחת, מצד שני - הרכב התרופה ושם הרוקח שרקח אותה. ואכן, על התרופה שנמצאה בכיסו של ש', צויין שהיא ניתנה על ידי ד"ר קאופמן שהיה רופאו. על פי עדות אשתו, הוא התכוון לבקר אצלו במרפאה ועל כן הצטייד במרשם.

"...לאחר שקראתי על כך בעיתון, עברתי על רשימות המרפאה של "משמרת חולים" ואכן הנ"ל ביקר אצלי במרפאה לפני כחודשיים אך לא סבל מבעיות לב."

התברר שש' היה אזרח ברית המועצות וקונסול שלה בחרבין הביע את מחאתו. היחסים בין סין לברית המועצות היו באותה עת מתוחים, אפילו עוינים. זה היה ערב הסכסוך של שנת 1929, כאשר הקונסוליה ברית המועצות עזבה את חרבין, ואזרחי ברית המועצות נכלאו במחנה מעבר לנהר הסונגרי. "יומיים לאחר מותו של ש', קבלתי הוראה להתייצב במחלקה המשפטית בשעה 8 בבוקר בפני התובע למתן עדות, בחדר המתנה פגשתי את הרופא מטעם המשטרה מ'. שנינו הגענו בהקשר לאותו אירוע - מותו של ש'.

החוקר הסיני הושיב אותי ליד שולחן קטן,

הוא עצמו ישב כשלידו המזכיר. הוא קבל אותי כמו בטקס סיני, כשהוא מברך אותי על בואי. מיד הוגש לי ספל תה דברי מתיקה שונים. הוא החל לחקור אותי על ש' שנפטר - האם הכרתיו ובכלל מי הוא, במה עסק, האם פגשתינו, מתי, וממתי הוא מטופל שלי, מאילו מחלות סבל, ואיזה מחלת לב הייתה לו. תשובתי הייתה: לא הכרתי את האיש, לא ידעתי במה עסק ומי הוא היה. הוא ביקר אצלי במרפאה רק פעם אחת לפני חודשיים, וכפי שנרשם בתיק לא סבל מבעיות לב. לפי המרשם שנכתב לו, סבל כנראה ממתח הכרוך בעצבים מתוחים.

כפי שנוכחתי לדעת, תשובתי לא הייתה לשביעות רצונו של החוקר. הוא רצה שאודה שלש' הייתה מחלת לב קשה, או תעוקת לב. החוקר הציג לפני שורה של שאלות מכשילות, כאשר רצונו שאודה במחלתו ה"קשה" של ש' המת ושהחבטה שקבל מהחייל לא יכלה להיות סיבת המוות. למעלה משעה חוקר אותי האיש, החקירה מתנהלת כשיחה, והמזכיר כותב וכותב, רושם הכל.

החקירה - שיחה הסתיימה, המזכיר ניגש אלי עם הפרוטוקול, עטודיו ומבקש ממני לחתום. הפרוטוקול נכתב בסינית. אני מודיע שאין באפשרותי לחתום בלי לדעת את התוכן. אני מבקש לתרגם את הכתוב לשפה הרוסית, אני בעצמי אכתוב ברוסית ואז אחתום. החוקר אינו מרוצה. אני שואל אותו: "האם אתה, החוקר היית חותם על הודעה הכתובה בשפה שאינה ידועה לך? הרי זהו מסמך שאני נושא באחריותו?"

המזכיר מושיט לי נייר וקורא באזני ברוסית את עדותי ואני רושם הכל. הוא כביכול אינו קורא את הדברים אך אני רושם את הדברים במלואם. בסופו של דבר אני חותם על פרוטוקול בשפה הרוסית שכתבתי במו ידי. החוקר דורש לחתום גם על הפרוטוקול הכתוב בסינית, כביכול רק באופן רשמי. אני חותם עם הערה "בהתאם לכתב הצמוד על פי תרגום בשפה הרוסית אשר כתבתי במו ידי."

זמן קצר לאחר ביקורי אצל החוקר, נשמע בביתי צלצול הטלפון, שואלים האם אוכל לפגוש נציג מטעם הקונסוליה הרוסית. אני מבין שזה בעינינו של ש' ואכן מקץ מחצית השעה מגיע מזכיר הקונסוליה לשיחה בקשר ל"רצח" של ש'. המזכיר אומר שהקונסול היה מגיע בחפץ לב בעצמו אך הוא חושש שביקורו עלול לגרום לי לאי נוחות, והוא יהיה אסיר תודה אם אגיע אליו. מאחר והוא מתגורר באחת הדירות בבית בן שלוש קומות, לא אעורר חשד - כרופא - אם אכנס לבית זה, הנושא הוא טובת משפחתו של ש', ורצוי שהפגישה בינינו תתקיים עוד היום.

הסכמתי, ובאותו היום, לקראת השעה 5 הגעתי לדירתו הקונסול הרוסי, למרות אי שביעות רצוני.

את הדלת פתח הקונסול בעצמו שהוביל אותי לחדר עבודתו. הוא הודה על בואי והתנצל על ההטרדה, הוא לא הטיל ספק שאענה לבקשתו, הוא מכיר אותי כאדם ישר שעוזר לזולת, על כן הרשה לעצמו לפנות אלי לעזרה. העניין הוא במקרה של ש' - אזרח רוסי, והוא כקונסול ס.ס.ס.ר חייב להגן במקרה זה על האינטרסים של המשפחה. "...ככל הידוע לנו נחקרת על ידי החוקר כעד, וכרופא אשר טיפל בש'. השלטונות הסיניים רוצים למזער את הפשע ולראות בו מקרה אומלל בו אין אשמים. אך בימים הקרובים יהיה ניתוח שלאחר המוות. גופתו כבר נמצאת בבית החולים העירוני ואת הניתוח יבצע דר' מיגדלוב. הייתי מאד רוצה שתהיה נוכח בזמן הניתוח. פרוטוקול הניתוח יהווה מסמך מאד חשוב. הכוונה היא להפוך את ש' לחולה הסובל ממחלות רבות, דבר שלא היה במציאות. אני מאד מבקש את נוכחותך בזמן הניתוח. אני משער שתהיה בכך ערובה לאובייקטיביות וללא משמעויות מעוותות."

אמרתי קונסול: "למה אתה פונה אלי, הרי יש לכם רופאים מטעם הקונסוליה?"

"אם אבקש נוכחות רופא, זה יעיד על חוסר אמון מצדי. ואת זה איני יכול לעשות."

"אין לי כל שייכות לניתוח. הניתוח יבוצע מטעם המשטרה או בית המשפט" - עניתי.

"אתה אדם ידוע כרופא וכעסקן קהילתי, ונוכחותך תהיה לרצון כל הצדדים ולא יעורר שום חשדות, חוץ מזה היית רופאו של הנפטר. אתה האדם היחיד עליו סומכים שני הצדדים. אני מאד מבקש שתעשה זאת למען כל הצדדים ולמען משפחתו של ש'."

"איני יודע כיצד אוכל לעשות זאת - אמרתי. אני צריך לקבל הזמנה להשתתף בניתוח, אחרת איני יכול להגיע. זהו הליך רפואי-משפטי, יהיו נציגים מטעם המשטרה ומטעם בית המשפט ואיני יכול להגיע כזר מהצד. אין זה לרוחי."

הקונסול מתחנן, מבקש, חושב ששמי הידוע יעמוד לצדי כמבקש לעזור.

שאלתי אם אני יכול להשתמש בטלפון שעל שולחני. התקשרתי לדירתו של דר' מ. ושאלתי מתי יתקיים הניתוח שלאחר המוות של ש', הוא ענה שכנראה מחר. ושאל: "אתה מתעניין בניתוח הגופה?" עניתי בחיוב מאחר והאיש היה חולה בטיפולי.

דר' מ. ענה: "אשמח מאד לנוכחותך. אתקשר בערב לקבוע את שעת הניתוח. תגיע בבקשה."

הקונסול שמע את השיחה והיה מאד מרוצה. הוא הודה לי בחום. ואז אמרתי: "אתה פונה אלי לעזרה, מעריך אותי על פעולתי, אך אם

שמרכזם היה בחרבין חיו חיים יהודיים ושמרו על קשרים עם ארץ ישראל. חרבין הייתה למרכז מאחד של יהדות המזרח הרחוק. לעומת זאת מרכז היהדות הסיבירי בעיר אירקוצק ובאזור אורל נסגר. בסוף 1920 הגיעו לחרבין ציונים רבים מסיביר אשר עזבו את רוסיה ונרתמו מיד לפעילות בחיי הקהילה היהודית ובארגון הציוני בעיר. גם בערים אחרות של סין - טינצ'ין, מוקדן, צינדאו - על אוכלוסייתם היהודית, החלו להתעורר החיים היהודיים והוקמו שם ארגונים ציוניים. לערים אלו הגיעו פעילים מהתנועה הציונית, קשרו קשר עם הארגון הציוני בחרבין והקימו משרדים גם בעיר קובה וביוקוהמה (יפן).

"האוכלוסייה היהודית במנצ'וריה החלה לגדול, הגיעו לשם יהודים רבים ממונגוליה אשר ברחו מאימת הברון המשוגע אונגרן, אשר דהר עם חייליו לאורך גבולות מונגוליה כשהוא שודד ורוצח יהודים. כל מי שהצליח, נס למנצ'וריה, כשהוא משאיר מאחוריו את רכשו ואת ביתו.

"בטינצ'ין עוד לא הייתה קהילה יהודית וגם לא בית כנסת. היהודים התפללו בראש השנה וביום כפור בבניין של המועדון הרוסי. היהודים החלו להתארגן ולהצטרף לרעיון הלאומי. באותה תקופה מניין התושבים היהודים בעיר עמד על 250 נפש. נבחר וועד למען ארץ ישראל ובראשו ל.ג. גרשביץ' שעשה בהמשך רבות למען הקהילה היהודית בטינצ'ין.

"בולדיוסטוק נערכו בחירות לוועד הדמוקרטי של הקהילה היהודית, שם נרשמו 800 בוחרים. לוועד הנבחר נבחרו 23 חברים, מתוכם 18 מהארגון הציוני, 5 - פועלי ציון. בולדיוסטוק החלה התעוררות למען הרעיון הציוני ובראשו עמד ח.א. צימרמן (נשיא), י. ספיבק, מ.מ. וורלקוב, הרב אשכנזי, פירוטינסקי וצירמניסקי.

"בשנחאי הייתה רק קהילה של יהודים ספרדים, ביניהם אנשים אמידים ביותר. לרשותם עמד בית הכנסת "אהל רחל" אשר נבנה מתרומתו של יעקב ששון.

"על כתפי היהודים הספרדים נפלה הדאגה לגורל יהודים שבויים. באוקטובר 1920 יהודים-שבויים (רובם מאוסטריה) הורשו לשוב למולדתם דרך שנחאי על ספון האנייה "שרנהורסט". יהודי שנחאי קבלו את היהודים השבויים בחמימות רבה. הם שכנו אותם בבית הספר היהודי-ספרדי, הכינו ארוחת צהריים וציידו אותם במצרכי מזון, בגדים לדרך. עוד לפני הגעת השבויים ארגנו יהודי שנחאי אסוף תרומות כספיות לטובתם. באנייה אחרת "מאינאן" יצאה באותו זמן קבוצה נוספת של שבויים מולדיבוסטוק וגם להם נתנו יהודי שנחאי חלק מהתרומות

הכספיות.

"במתן עזרה לשבויים השתתפו גם יהודי חרבין. מספר השבויים עמד על 3000 איש ולכולם ניתנה עזרה על ידי יהודי המזרח הרחוק. על האנייה "שרנהורסט" הפליגו מעל 2000 שבויים מתוך ה-3000.

"למרות כל הקשיים של שנת 1920 היו חיי הקהילה היהודית בחרבין מלאי פעילות. באותה שנה הסתיימו בניית בית התמחוי ובית האבות ששכנו באותו בניין ובמרתף נבנתה מאפיית מצות. הבניין הוקם על אדמה שהייתה שייכת לקהילה היהודית. בטקס הפתיחה החגיגי נתרמו 25.000 יואן למתן ארוחות חינם למען נזקקים.

"ב-1920 נפתחו בחרבין שתי מערכות רפואיות לטובת הקהילה. ביזמתו של מ.מ. וונימוביץ' שהיה מנהל בנק ופליט מווילנה נפתחה "משמרת חולים" במטרה לשמור על בריאות האוכלוסייה היהודית. בנוסף נפתחה מרפאה בחינם לאוכלוסייה חלשה ונזקקת. ב"משמרת חולים" עבדו בהתנדבות שורה של רופאים יהודיים אשר הגישו עזרה רפואית במרפאות, מעבדות, בתי חולים, וכן דאגו לאספקת תרופות חינם לילדים, בנוסף למצרכים הכרחיים כמו ביצים, חמאה, ושמן דגים.

"העבודה הרבה בקהילה הקיפה כבר מהימים הראשונים את כל האוכלוסייה היהודית. כל הארגונים היהודים כמו "פועלי ציון" ו"צעירי ציון" היו פעילים ונרתמו לעבודה למען הגירה לארץ ישראל. בארגון הציוני נוהלו מפגשים יום יומיים שם נשמעו הרצאות מפי אישים רבים.

"בדצמבר 1920 התקיימה בחרבין התכנסות בקשר לשאלת ארץ ישראל בה השתתפו 24 נציגים מכל הקהילות היהודיות בסין: חרבין, מנצ'וריה, טינצ'ין, שנחאי, ולדיוסטוק, צ'יטה וכן ארגונים ציוניים של "פועלי ציון", "צעירי ציון" "החבר". הראשון שנשא דברים היה ישראל כהן שהיה נציג הארגון הציוני העולמי. את דבריו נשא בעברית. הוא הביע את שביעות רצונו מהדברים שראה בחרבין בה הוא פגש התארגנות קהילתית מאוחדת אשר בחזונה הקמת מדינה יהודית לעם היהודי במו ידיו".

בינואר 1921 בחרבין, התקיים כנס ציוני של יהודי המזרח הרחוק בהם נציגי חרבין, מנצ'וריה, ולדיוסטוק, טינצ'ין ושנחאי. בכנס נשמעו נאומים על הארגון, על העבודה בארץ ישראל, על תרבות, על קרן לאומית ועל עיתונות.

"בינואר 1921 הגיע לחרבין עסקן ציוני ידוע, אגרונום בשם זליג סוסקין. הוא נשא נאום בנושא "שיטות חדשות בהתיישבות החקלאית בארץ ישראל". באותו זמן התקיים גם כנס מטעם "צעירי ציון" ובו נישאו נאומים

על עקרונות "צעירי ציון" על עבודה בארץ ישראל, על הגירה, עיתונות ועוד.

1928 - 1932 - שנים של אנטישמיות, קשיים בחיי יום יום, מעשי חטיפה

תנאי החיים הקשים בקהילה התנהלו במקביל לפעילות הקהילתית היהודית שהמשיכה בחרבין ובמנצ'וריה. היו אלו שנים בהן השתנו התנאים הפוליטיים הסביבתיים עם התחזקות האנטישמיות של הרוסים הלבנים.

נשות ועד אגודת הנדבניות 1922

כך - נזכר ד"ר קאופמן - התעוררה דאגה רבה בין יהודי מנצ'וריה למקרא הכתבה שפורסמה בעיתון יום יומי "ידיעות מוקדן" ב-25 לאוקטובר 1925 תחת הכותרת "שמועות חסרות שחר": "... בימים האחרונים התפשטו בעיר שמועות שהלכו והתחזקו, על כך שנמצאה בשבוע שעבר על ידי המשטרה גופת ילד ממוצא אירופי שהיה קרוב לפולחן מאחר ומציאת גופתו הייתה בסמוך לתאריכי חג יהודיים.

החשד גדל מאחר ונמצאו על גוף הילד סימני דקירות. על מנת להרגיע את הדעה הכללית ולשפוך אור על סיבות אמיתיות למוות הוברר לנו מטעם חוקר רפואי של המשטרה שהילד נפטר כתוצאה ממחלה וסימני הדקירות היו סימני עירוי דם בו ניסו להחיות את הילד." על אף שהודעה נוסחה תחת הכותרת "שמועות חסרות שחר" ולמרות ההסבר שהילד נפטר ממחלה, העניין עורר דאגה ושמועות קשות עברו בעיר.

הקהילה היהודית במוקדן הגיבה קשות על השמועה ופנתה במחאה לשגריר היפני במוקדן. מועצת ההנהלה של יהודי חרבין התערבה בעניין ביתר שאת. לאט לאט, שמועות על ארגון פוגרומים נחלשו אך האוכלוסייה חייתה עוד זמן רב בדאגה ובלחץ מתמשך.

מקרה אופייני אחר לאירועי אותן שנים מתאר ד"ר קאופמן: "המקרה ארע ב-1928. היהודי ש' שב לביתו אשר בפרברי חרבין (נחלובקה) לאחר יום עבודה בחרבין כמתווך, קונה ומוכר, ממלא הוראות ומעביין הלאה. מכך התפרנס ופרנס את משפחתו. נמון קומה, צנום, עשה דרכו לביתו מודאג ועייף.

פורסם בגיליון בולטין מיוחד שיצא ב-1972 במלאות שנה למותו של דר אברהם קאופמן. זיכרונותיו של ד"ר קאופמן מתארים בברור את מאבק הקהילה היהודית בחרבין לקיום חיים אוטונומיים בעלי עקרונות לאומיים וציוניים

בינואר 1919 - מציין ד"ר קאופמן - הקים הוועד הזמני של הקהילה לשכת בחירות דמוקרטית לבחירת מועצת הקהילה היהודית. בלשכה הנבחרת היו שלושה נציגים של הוועד הזמני של הקהילה ונציג אחד לכל המפלגות השונות וארגונים קהילתיים (חוץ מהארגון הרוחני-דתי) של חרבין. בנוסף נערך מפקד תושבים של האוכלוסייה היהודית בחרבין. למרות שהמפקד לקה בחסר, נערכו הבחירות על בסיס כללי, שוויוני וחשאי. במועצה הנבחרת היו 40 חברים, בהם 16 ציונים, 8 - חברי בונד, 7 - פועלי ציון, 4 - צעירי ציון, 5 - אגודת ישראל (מתוכם שנים ממזרחי).

**צירי הוועד הציוני הראשונה בחרבין
מרץ 1919**

"מועצת הקהילה היהודית" - כותב ד"ר קאופמן - "החלה את עבודתה במאי 1919 כשבפניה עומדות בעיות רבות שדרשו התייחסות, ובהם הקמת בית ספר יהודי עממי בשכונת מודיאגאו, בה היה בית כנסת ובה התגוררו 150 משפחות יהודיות, וכן הקמת בית מגורים לפליטים יהודיים ולמקומיים חסרי בית. בנוסף נפתח בית תמחוי יהודי ובו חדר אוכל ללא תשלום בבנין יפהפה שהוקם בעזרתו הנדיבה של י.א. רבינוביץ', וגם הוקם וועד לעזרה סוציאלית ומשרד תעסוקה. דאגה רבה הוטלה על כתפי המועצה בכל הנוגע לשבויים יהודיים. תקנון המועצה אושר והקהילה שמשה כגוף משפטי מייצג. המועצה בנתה את תקציבה בהתאם להכנסות ממסים. רק כך יכלה המועצה

לבנות לעצמה בסיס כלכלי. כמובן, לא היו למועצה זכויות כמו לגוף ממלכתי או עירוני. על כן, נשא המס אופי של תרומה. עבודת המועצה הייתה תלויה בנסיבות חיצוניות ובמאבקים פנימיים. נפילת הרובל הרוסי ויוקר מחיה, הגדיל את התקציב של המועצה בסכומים רבים. האנדרלמוסיה של החיים הרוסיים והמפולת הכלכלית הקשו על העבודה ועל חיי היום יום של הקהילה היהודית. ולמרות זאת, הצליחה מועצת המנהלים של הקהילה היהודית לגבור על הקשיים במאמצים רבים.

קושי רב נבע מהמשבר הפנימי שהוביל את הקהילה למפולת. במועצה היה מאבק בלתי פוסק עם האופוזיציה של תנועת ה"בונד". לחברי המועצה, ובייחוד למצדדים בגוף הציוני היו 16 מקומות, והם נאלצו להיאבק קשות למען פתוח ושימור של ההנהגה העצמאית. ה"בונד" שנותר במיעוט ואשר נחל מפלה בכל החזיתות, ראה במועצה של הקהילה במה פוליטית וממנה הפיץ תעמולה ארסית נגד האמונה היהודית, הציונות, השפה העברית, וכל הלאומיות היהודית. ה"בונד" הוביל פוליטיקה מחבלת כנגד הקהילה ומטרותיה. הם הצביעו נגד מס קהילתי במטרה להרוס את מועצת הקהילה. ניהלו ויכוחים בלתי פוסקים בכל השייך לבית הספר, רצו להכיר בשפת האידיש כשפה לאומית וכשפה בבית הספר - בשאלה זו תמך "בונד" ב"פועלי ציון". למרות זאת ולאחר מאבק קשה הוכרה השפה העברית כשפה השולטת בבית הספר.

...ושוב ויכוחים קשים, מאבק. ה"בונד" מסרב להשלים עם הוועד הארץ-ישראלי בתוך הקהילה ונלחם נגד פעילותו. בבחירות לוועד למען ארץ ישראל נכשלה האופוזיציה, בעד הוועד - הצביעו 30 חברי הקהילה (ציונים, פועלי ציון, צעירי ציון, אגודת ישראל-מזרחי), נגדו - 10.

בינתיים, ההתרחשויות ההיסטוריות בחיי העם היהודי דרשו פעילות מיידית למען ארץ ישראל. בין בני הנוער היהודי היו רבים שרצו לקשור את גורלם עם ארץ ישראל ולהגר לשם. בחיי העם היהודי החלה תקופה חדשה של כבוש ארץ ישראל על ידי עבודה יהודית. הוועד המרכזי של הארגון הציוני באירקוצק קידם רעיון להקמת גוף מיוחד בא"י שידון בהגירה מהמזרח הרחוק ומסיביר לארץ ישראל. וכן הוחלט להקים משרד להגירה אשר עיקרו לתת מידע על החיים בארץ, על

היהודים שם, להסדיר את ההגירה, לספק אשרות למעוניינים להתיישב בה, לגייס הון מיהודי סיביר למען הגשמת המטרה.

יו"ר הוועד המרכזי של הארגון הציוני בסיביר, מר מ.א. נובומייסקי, בדרכו לארץ ישראל לשם מטרה זו ביקר בחרבין, ולדיוסטוק ושנחאי ובכל ערי המזרח הרחוק, כתוצאה מביקור זה הוקמו משרדי מידע מאוחדים תחת גגו של המשרד הראשי בשנחאי בניהולו של א. יבזרוב וביוזמתו החלו מ-1920 לצאת לאור בשנחאי מאמרים יום יומיים על האירועים בארץ-ישראל בכתב העת "סיביר-פלשתניה". הקמת המשרד המרכזי למידע הוטלה על שנחאי מאחר והעיר הייתה עיר נמל שהייתה אמורה לשרת את המהגרים, אך מאחר והמרכז התרבותי של המזרח הרחוק היה בחרבין הוחלט להעביר את מלאכת ההוצאה לאור של "סיביר-פלשתניה" לחרבין. העורך הראשי של כתב העת היה א.א. יבזרוב (כיום אייזר).

לאחר הוועידה הציונית העולמית בסן רמו הוחלט להקים "קרן גאולה", אשר עיקרה לאסוף מקורות כספיים להקמת ישוב יהודי בארץ-ישראל - למטרות ייבוש ביצות, ניצול מקורות טבע, נטיעת עצים, תמיכה במוסדות להשכלה גבוהה, פתוח משק החקלאות והצרנות, הרחבת רשת בתי ספר יהודיים. ההחלטה על הקמת "קרן הגאולה" נפלה בעת הגעתו למזרח הרחוק של ישראל כהן, שהיה שליח מיוחד מטעם הוועד הציוני המרכזי בלונדון. בשנחאי, הצליח י. כהן במסעו בייחוד בין היהודים הספרדים, ובדצמבר 1920 הגיע לחרבין.

י. כהן ניהל בהצלחה רבה קמפיין לגיוס כספים בקהילה עם הוועד למען ארץ-ישראל. ואכן נאספו למען "קרן היסוד" בחרבין 100.000 רובל (14.000 לירות שטרלינג). י. כהן בקר גם באוסטרליה, ניו זילנד, הודו, יפן, סין, ובאיים באוקיינוס השקט תוך מטרה לאסוף כספים למען תחיית הישוב היהודי בארץ.

בחלקה של הקהילה היהודית בחרבין נפלה בעיה חשובה נוספת - ניהול היהדות הרוסית במזרח הרחוק ובמזרח סיביר למען בניית ארץ ישראל יהודית.

בזיכרונות של ד"ר קאופמן נכתב בהמשכם: "ההצלחה שהחלה ב-1918 למען אחד היהדות בסיביר השתנתה עם עליית הבולשביזם, אשר החלו לחנוק כל פעילות לאומית יהודית. היהדות בסיביר התנתקה ממרכזים יהודיים. רק יהודי המזרח הרחוק

שלה היה לעלות לארץ. בסוף 1948 הגיעו שתי אוניות שיועדו לקחת את יהודי שנחאי לארץ. משפחתה של סבתי נרשמה לנסיעה באניה הראשונה. הנסיעה ארכה 56 יום כי לא נתנו להם לעבור את תעלת סואץ ולכן נאלצו להקיף את כל מערב אפריקה. כשהגיעו לחיפה מרוגשים ודומעים ראו בפעם הראשונה את אורות העיר נלקחו במשאיות למקומות המיועדים לעולים החדשים. אביה שהיה מהנדס מצא עבודה בעיר שהיתה ידועה אז כעיר תעשייה. עד שנת 1949 נשאר לגור בבית עולים ולאחר מכן עברו לשיכון שהיה בבניה....

סבתא ידדה זכתה להקים בית בישראל, שירתה בצבא, נישאה לסבי שמואל ז"ל וילדה שלושה בנים מהם היו לה עשרה נכדים. סבתא ידדה גרה בחיפה עד יום מותה כאשר עד לרגיעה האחרונים היתה צלולה ואיתנה ברוחה. מילים אלו מוקדשות באהבה לזכרה של סבתי ידדה גוטפריד.

הוריה נרשמו כחברים בקהילה היהודית וגם בתנועה של הציונים הכלליים. היפנים נתנו להם להתישב ברובע שנכבש על ידם. היפנים היו מאד אכזרים כלפי הסינים. לעיתים היו הוצאות להורג באמצע הרחוב וזוועות רבות התרחשו לנגד עיניהם באותו זמן. בהשפעת הגרמנים היפנים הכריזו על חלק קטן מהעיר כעל גטו עבור היהודים הפליטים מאירופה הנאצית. מאפריל 1943 עד תום המלחמה סבתי ומשפחתה גרו שם. היו להם זמנים קשים עם מחסור באוכל ובפירות טריים ועם הרבה מחלות טרופיות - אולם כל זה היה כאין וכאפס לעומת הרדיפות באירופה. רק שנים לאחר מכן התברר כי היפנים סרבו לקבל מהגרמנים הנחיות לחיסול היהודים בסין הכבושה. האחראי עליהם היה מכת השיטו שמקבילה ליהדות וזה מה שהציל אותם. באוגוסט 1945 נגמרה המלחמה סבתי סימה תיכון, עברה את בחינות הבגרות והחלה ללמוד עברית אצל התנועה הציונית הכללית כי החלום

הילה אורן

סיפורה של רחל מישורי ומשפחת לנקין

18

עליה לארץ. המשפחה לא האמינה שתקבל תשובה למכתבה שנשלח לשגרירות, אך לאחר שמונה חודשים התקבלה התשובה המיוחלת. בשנת 1950, משפחתה של רחל קיבלה אישור עלייה לארץ ישראל. רחל הגיעה ראשונה לארץ ואחריה הגיעו ההורים, משה וחנה לנקין ואחותה הנשואה, נחמה הלפרין. למזלה של רחל, אחיה (יעקב ואליהו) כבר היו בירושלים ועזרו לה בקליטתה בארץ. רחל התחילה ללמוד באולפן ולאחר מכן התקבלה לעבודה כפקידה בבית הבראה של ההסתדרות הלאומית בירושלים. בבית הבראה בירושלים היא הכירה את בעלה לעתיד מנחם מישורי ובעבור שבועיים התארסה. בינואר 1951 רחל נישאה למנחם מישורי שהיה פעיל התנועה הלאומית ועלה לארץ על סיפון אניית הנשק של האצ"ל "אלטלנה". לאחר נישואיהם עברו להתגורר בחדר קטן ביפו. התקופה הראשונה לאחר נישואיה הייתה תקופה קשה מבחינה כלכלית. באותה התקופה, מנחם עבד כאפסנאי בבית חולים אסף הרופא ובמשך תקופה מסוימת לאחר שעזבו את יפו, התגוררו במגורי הסגל בית החולים. לאחר מכן, עברו רחל ובעלה לדירה קטנה בשיכון הוותיקים ברמת גן ושם נולדה ביתם, מלכה. מלכה נשואה לפנחס אורן ולהם שלוש בנות ונכדה.

רחל ומנחם מישורי אהבו תמיד לארח וביתם היה בית פתוח לחברים וותיקים מהאצ"ל, לחבריה של רחל יוצאי סין ועמיתים לעבודה. רחל עבדה שנים רבות והייתה פעילה בוועד המרכזי של איגוד יוצאי סין בישראל. במשך מספר שנים היא הייתה הגזברית של הסניף התל אביבי של איגוד יוצאי סין והשתתפה בכל הפגישות שנערכו באיגוד. בשנת 2001, נפטרה רחל מישורי לאחר מחלה קשה. רחל נטמנה בבית העלמין בקריית שאול בחלקת האצ"ל. בשנת 2012 נפטר בעלה של רחל, מנחם מישורי ונטמן לצידה בבית העלמין.

שמי הילה אורן, אני נכדתה של רחל מישורי ז"ל. רחל מישורי ז"ל לבית לנקין, נולדה בעיר מנצ'וריה. רחל נולדה למשה וחנה לנקין וגדלה בבית יהודי מסורתי שהייתה בו אווירה לאומית-ציונית. אביה, משה לנקין, היה אחד מראשי הקהילה היהודית בעיר מנצ'וריה. המשפחה עברה לגור בעיר חרבין בשנת 1930 ומשה לנקין היה אחד ממנהיגי הקהילה. משה לנקין היה אדם מאמין ומשכיל ואחד ממקורביו ויועציו של הרב קיסיליב, הרב הראשי של יהודי סין. רחל הייתה הבת הצעירה והיו לה ארבעה אחים גדולים. אחד מאחיה היה יעקב לניר (לנקין) לימים מלוחמי האצ"ל ומבכירי השב"כ ויועצה של ראש הממשלה לשעבר, גולדה מאיר. אח נוסף, אליהו לנקין, הצטרף לבית"ר בחרבין בשנת 1930 והיה קצין נציבות בית"ר בסין. בשנת 1933, עלה אליהו לארץ והצטרף לארגון האצ"ל. אליהו היה אחראי מטעם תנועת בית"ר והאצ"ל להורדת המעפילים בחופי ארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי. היה מפקדה של אניית הנשק של האצ"ל "אלטלנה" וחבר הכנסת הראשונה מטעם תנועת החרות. בגיל 12 רחל הצטרפה לבית"ר וחונכה לפי ערכי זאב ז'בוטינסקי. טרם עליית המשפחה לארץ, רחל עבדה כמזכירת הוועד לענייני עלייה של יהודי סין לארץ ישראל בראשותו של ד"ר וולפסון, בן דודו של נשיא ההסתדרות הציונית העולמית, דוד וולפסון.

שני אחיה של רחל עלו לארץ ישראל עוד טרם הקמתה עם אישור מיוחד שקיבלו בתקופת המנדט הבריטי. בתקופת מלחמת העולם השנייה, רחל ומשפחתה שנשארו בסין היו מנותקים מהמתרחש בארץ ישראל. בשנת 1948, לאחר הקמת המדינה, גולדה מאיר הייתה שגרירת ישראל במוסקבה. אביה של רחל כתב מכתב למוסקבה על מנת לקבל אישור

סיפורי סטודנטים

אידיאולוגיה אשר התאימה לחינוך הרוסי ולפיכך ביום אחד כל חניכי השומר הצעיר על חניכיו ומדריכיו הפכו לבית"ר... ניקה היה בן 12. בתנועה עסקו הרבה בספורט וניקה התאמן הרבה, גופו הלך והתחזק ובגיל 15 כבר היה מהילדים הגבוהים בכיתתו. ניקה רץ, קפץ לגובה, שיחק כדורעף והתאגרף (האגרוף הייתה דרישת חובה בבית"ר). בגילאי 13-14 נמשך דווקא לגישות סוציאליסטיות בהשפעת הוריה של אינה וכן נמשך לקבילה הרוסית הסובייטית ולכן עזב את בית"ר. אך די מהר חזר לתנועה עם הזדהות והסכמה אידיאולוגית, לאחר שהתוודע לאנטישמיות והסכסוכים בין היהודים לרוסים שביו בבית ספרו, והבין שזה לא הפתרון. בשלב זה בבית"ר עדיין לא חשבו ברצינות על עלייה מאסיבית לארץ ישראל. ניקה נרשם בגיל 15 לעלייה ושכנע עוד חברים שלו לעשות כן, לאחר שנרשם מפקדיו התביישו ונרשמו גם הם. ניקה החל לעבוד עם אביו בחנות לחלקי חילוף למכונות ואת הכסף חסך לטובת הנסיעה לארץ ישראל, וזאת למרות שאביו אמר לו שיחיה וייהנה יום יבוא וישלם לו את הנסיעה.

בשנת 1931 עלו שני אנשים לישראל, בשנת 1933 עלו שלושה אנשים, בשנת 1936 היו 40 הסרטיפיקטים האחרונים אשר אחד מהם קיבל ניקה שהיה אז בן 20, וזאת למרות שאימו ניסתה לבטל את הסרטיפיקט. במקביל הגיע לניקה אישור ללמוד בארה"ב אשר הסתבר שאימו הגישה שנים רבות קודם לכן. ניקה לא היה מוכן לוותר והודיע שהוא עולה לארץ ישראל. וכך היה. והשאר היסטוריה...

אלון גור - נכדו של ניקה גרמנט ז"ל

מצד הסינים בשום שלב, אך כן הייתה אנטישמיות וחיוכים עם הרוסים שכאמור היו גם הם מיעוט. הסינים ניהלו עם היהודים קשרי מסחר ושימשו במקרים רבים כמשרתים בבתי היהודים. לניקה היה חבר סיני (שהיה המשרת בביתו) ממנו למד מעט סינית. היהודים חיו כמו ברוסיה - קראו עיתונים רוסיים, הלכו לספריות רוסיות, למדו בבתי"ס רוסיים ובאוניברסיטאות רוסיות. ניקה הספיק לסיים שם תיכון רוסי. בעיר היו שני בתי כנסת.

בעיר עבר נהר גדול בשם Sungary שהיה יובל של נהר Amur שחוצה בין רוסיה לסין. רוחבו של הנהר היה כ-1 ק"מ ולאורכו התקיימו קייטנות קיץ. ניקה והוריו היו נוסעים לבלות לאורך הנהר - הם רחצו בנהר, דגו דגים, בחורף החליקו עליו במזחלות אשר היו נדחפות ע"י סיני עם מקל ארוך. מזג האוויר היה קיצוני מאוד - בקיץ חם מאוד ובחורף קר מאוד (עד -40 מעלות!!). בביתם היו חלונות כפולים, הבית חומם בתנור פחם בגובה כל הקיר, בכל בית הייתה חצר פנימית.

משפחת גרמנט חיה רוב הזמן ברובע Pristen אך בתקופה כלכלית קשה עברו לרוב Nacholvka שהיה עני יותר. ניקה נולד כילד חלש וחולני, בגיל 6 למד בבית ספר עברי תלמוד, תורה, עברית ותפילות. מנהל ב"ס היה רב. את התיכון שלו סיים בגיל 16. להורים לא היה הרבה זמן להקדיש לו והוא גדל עם הרבה אהבה לטבע ולבע"ח (גידל יונים שמאוד אהב). בחרבין הייתה רק תנועת נוער אחת (השומר הצעיר), בשלב מסוים מישהו הביא מאירופה את תורת ז'בוטינסקי שדיברה גלויות על שחרור א"י ועל הקמת מדינה יהודית. זו הייתה

ינון גוטפריד

משפחת גוטפריד

סבתי ידידה גוטפריד נפטרה במאי השנה בגיל 85.

סבתי אהבה את החיים ובדרכה האופטימית מצאה את הטוב בכל מצב.

כשסבלה מכאבים היא קראה להם "מיחושים" ואמרה לי שבגילה אם היא חשה כאב זה סימן שהיא עדיין חיה.

לסבתי היה קול צעיר, נשמה צעירה וראייה מחוייכת על אף ולמרות עברה.

מחר אנו חוגגים אירוע משפחתי וזו הפעם הראשונה מאז נפטרה. סבתא ידידה לא תהיה שם עם חיוכה השמח לקראתי. סבתא את חסרה לי מאוד!

בחרתי לצטט כאן חלק קטן מעבודת השורשים שאחותי הצעירה הכינה לפני זמן לא רב, ובה ראינה את סבתי על משפחתה וכך סיפרה:

בעקבות האנטישמיות הגוברת בגרמניה הורי סבתי בדקו, במשך כל שהותם בברלין, אפשרויות עזיבה. כל העולם נסגר בפני היהודים כולל ארה"ב שרק אם היו ליהודים קרובי משפחה שם - ששלחו להם בקשת הגעה - יכלו לעבור לשם.

לישראל ניתן היה לעלות - רק באופן לא חוקי ולכן הוריה מצאו כי לשנחאי בסין - ניתן להגיע ולשם נסעו. שם לא דרשו כל היתר כניסה למרות שחלק גדול מהעיר היה תחת כיבוש היפנים ששיתפו פעולה עם הגרמנים.

בסוף מאי נסעה סבתי עם הוריה ברכבת לגנואה - באיטליה שם שהו כמה ימים והמשיכו באניה לשנחאי - נסיעה של 28 יום.

סבתי זוכרת עד היום שעמדה על סיפון האניה וראתה את חוף אירופה מתרחק וחשה הקלה ושמחה בלב, למרות הקושי שבפרידה מדודה מקס אותו אהבה מכל.

עם הגעתם לשנחאי כתבו לכל המשפחה בברלין ובקשו מהם שיבואו. הסבירו להם כי אפשר לחיות שם בקרב קהילות היהודים המסודרות עם בתי ספר ובתי חולים. אף אחד מהם לא רצה לבוא וכך כולם נספו בשואה.

לדודה מקס היה הסכם עם הרופא שלו לפיו ברגע שקיבל הודעה שישלח למזרח הלך לאותו רופא שנתן לו זריקה בעיקבותיה מת במקום.

יתר המשפחה נשלחה לכל מיני מקומות. חלק ניכר לעיר ריגה בלטביה - שם מצאו את מותם.

עם תום המלחמה נודע להם מה עלה בגורל שאר המשפחה שנספתה בטרזינישטאט ובאושוויץ.

בשנחאי אבי - סבתי מצא עבודה כמהנדס יועץ לאוטומציה של מפעלים סיניים אשר עבדו אז בצורה ידנית - פרימיטיבית. אמה נהלה את משק הבית וסבתי הלכה לבי"ס יהודי בו למדה בשפה האנגלית - אותה החלה ללמוד כבר בברלין.

הילה לוי

עיראק - שנחאי - ארץ-ישראל

לארץ ישראל תוך תחושת ציונות חזקה. הוא החל לעבוד בחברת המים "מקורות" במושב שואבה שליד ירושלים (שנקרא בזמנו מושב "סריס"), שם גם קיבל חדר למגורים. באותן שנים, הכיר סבי את סבתי, שולה באמצעות משפחתו שערכה היכרות בניהם. בתקופה זו, היו סכנות רבות במושב בעקבות מסתננים עוינים ולכן, חששה סבתי לגור במושב. זמן קצר לאחר חתונתם, עזבו סבי וסבתי את המושב ועברו להתגורר בירושלים, ברחוב הנביאים שבמרכז העיר. את הדירה רכשו בעזרת הכסף שהרוויח סבי בשנחאי. בשנת 1953 נולד בנם הבכור, אבי, שלמה. בתחילה, נשאר סבי לעבוד בחברת "מקורות", אך עם הזמן עזב את מקום עבודתו והחל לעבוד בעיריית ירושלים, באספקת מזון לתלמידים בבתי ספר ברחבי העיר. באותה התקופה, הייתה סבתי עקרת בית שגידלה את ילדיה. בשנת 1956 ו- 1958 נולדו אחיותיו של אבי, לילי ונורית. ב- 1961 נולד לאבי אח נוסף, עובד. באותן שנים, סבתי סיפרה שהייתה תקופה מאוד קשה בארץ, תקופת הצנע. מספרת שהם חיו בצמצום גדול בשל המצב הקשה ששרר בארץ. בנוסף, כמו גם בשנחאי, גם כאן בארץ נתקלו סבי וסבתי בקשיי התאקלמות. עם זאת, הקפידו לתת לאבי ואחיו חינוך מסודר - לשלוח אותם לבתי ספר בכדי שירכשו השכלה. לאחר שהילדים גדלו, סבתי החלה לעבוד כעוזרת לגננת בגן ילדים שנמצא ברחוב דוד, בשכונת הבוכרים בירושלים.

כמעט ברוב שנות חייו עבד סבי בעיריית ירושלים. בשנת 1990, בגיל 67 לערך יצא סבי לפנסיה. סבי, זכרוננו לברכה, נפטר בשנת 1995 בהיותו בן 72.

את סיפורו של סבי, גולל בפניי אבי עוד בהיותי ילדה קטנה. תמיד ידעתי שלסבי היה פרק חיים מרתק, בו חיי מספר שנים בשנחאי שבסין.

סיפורו של סבי, סלים לוי (לשעבר שלוי) זכרוננו לברכה, מתחיל בבגדד שבעירק בשנת 1923 לערך (איננו יודעים את פרטי הלידה המדויקים של סבי). בבעלות משפחתו הייתה מכולת שכונתית. בהיותו בן 18 לערך, הוריו של סבי נפטרו ממחלה. סבי, שנותר לא הוריו בבגדד, החליט לעזוב את אחיו ולהיענות לבקשת קרובי משפחתו שחיו בשנחאי, להגר לסין ולפתוח שם פרק חיים חדש.

סבי, שתואר לאבי את הדרך הארוכה שעבר מבגדד לשנחאי, הגיע לעיר בשנת 1941 לערך. עם הגיעו לשנחאי, נקלט סבי ישירות לעבודה כמכונאי במעבורת של הנמל הימי המקומי. המשפחה דחפה אותו לעבוד כמכונאי, למרות שלא עסק בזה בעבר. סיפר רבות על ההתחלה הקשה ועל הנסיונות הבלתי פוסקים להבין את רזי העבודה הפיזית והסזיפית. על הסיפוק הרב שהרגיש כאשר הצליח במסגרת עבודתו. סבי סיפר על הקשיים בהגיעו לעיר החדשה והזרה, ללא שום ידע קודם עליה. בנוסף, הקהילה היהודית חיו חיי מהגרים קשים וחשו בהבדלי מנטליות גדולים. סבי, היה מוכרח ללמוד את השפה האנגלית בכדי לתקשר עם העם הסיני.

באותו הזמן, המשיך סבי לקיים את מנהגי היהדות, שהיו כל כך חשובים לו בהיותו אדם דתי. סיפר בקצרה על בתי הכנסת שהיו בקהילה היהודית.

לאחר שהבין שאחיו עלו מבגדד לארץ ישראל, החליט סבי, בתחילת שנות ה- 50 לערך, לאחר שהות של כמעט 10 שנים בשנחאי, לעלות

אלון גור

נתן (ניקה) גרמנט ז"ל (1916-2003)

150,000 רוסים אשר ברחו ממהפכת 1905. באותה תקופה חרבין הייתה במנצ'וריה ורוב תושביה היו סינים, במלחמת העולם השנייה נכבשה מנצ'וריה ע"י היפנים ובהמשך חזרה ע"י הרוסים שמסרו אותה לסין.

היהודים בחרבין חיו באופן חופשי, רובם בשלושת הרובעים האירופאיים Nacholvka, Pristen ו-1. לא היו בעיות של אנטישמיות

המשפחה חיה באוקראינה עד אשר החלו פוגרומים אשר באחד מהם נהרג סבו של ניקה, בעקבות כך המשפחה ברחה לסיביר והתיישבה בטומסק. לאחר זמן מה החלה נהירת יהודים מרוסיה לארה"ב ולאוסטרליה דרך סין, הוריו של ניקה הצטרפה והתיישבה ב-1910 בחרבין.

חרבין הייתה עיר יחסית קטנה אליה הצטרפו כ-15,000 יהודים וכ-

וולברוס יותם

זהו הסיפור על סבי, שלמה ירתו ז"ל

סבי נולד ב-28.2.1926 בסין. ילד רביעי להוריו.

הוא היה רגיש, טוב לב, וחברותי מאוד. כפי שמקובל במשפחות מרובות ילדים, כאשר ההורים עסוקים במשק, סבא לא זכה לטיפול מיוחד מהוריו, אלא מאחיו.

הפרבר בו גרו היה מיועד לתושבים סינים, רוסים, יפנים, ובעיקר למי שעסק בגידול וטיפול בסוסים, פרות, עיזים ועופות. החצר תמיד הייתה מלאה בבעלי חיים ואנשים. הילדים הסתובבו ביניהם. מגיל צעיר הילדים נעשו לעצמאים, לכל ילד היה תפקיד לעזור להוריו בניהול המשק אפילו ילד קטן בגיל שלוש-ארבע יכול היה לטפל בהזנת העופות, האווזים, הברווזים, התרנגולות והאפרוחים, להאכיל כלבים וחתולים שהיו חלק בלתי נפרד מהמשק החי.

בדרך כלל שיחקו בחצר או ברחוב עם הילדים הסינים. במשחק הנפוץ ביותר היה משחק שבו היו צריכים לשרטט ריבוע ובמרכז הריבוע כל אחד מהמשתתפים היה צריך לשים מספר שווה של תמונות של שחקנים. בערך 3 או 4 מטרים מהריבוע היו מותחים קו, וממרחק זה כל משתתף היה צריך בעזרת גומי שטוח שהיה בגלגולו הקודם עקב של נעל להוציא מן המסגרת כמה שיותר תמונות. ככה, בגיל שלוש ידעו הילדים פעולות חיבור וחיסור עד מספר 100.

בגיל 6, סבא החל ללמוד בב"ס יהודי שהיה במרכז העיר, רחוק ממקום המגורים.

לרוב נאלצה המורה להוציאו מהכיתה. פעם אחת הוא לא רצה לצאת ואחז בשולחן, כך שהמורה הוציאה אותו יחד עם השולחן.

סבא לא היה בין התלמידים הטובים, אבל היה בין האהובים.

סבא ניחן בכישרון מיוחד לספר סיפורים, לא תמיד אמיתיים, אבל תמיד נוגעים ללב ומעוררים גם עצב וגם צחוק.

הוא היה בן 16 כשאימו אסתר, נהרגה בתאונת דרכים. הוא עבר לגור עם אחותו הגדולה רעיה. בעלה של רעיה היה מאמן הסוסים הטוב ביותר במזרח הרחוק ובעל חוות סוסים ברמה גבוהה מאוד. כאשר סבא היה בן 22 הוא הגיע לחרבין. נירשם לקורס אלחוטנים, סיים בהצלחה והתקבל לעבוד במקצוע זה במסילת הברזל. הוא אהב את המקצוע אך שנה את הממונים: פקידים סובייטיים אשר בשחצנות ובלי התחשבות בזולת שלטו בעובדים מסורים.

סבא התקרב יותר ויותר לחוגים ציוניים אשר היו בתנאי מחתרת ושאלו להגיע למדינת ישראל. הוא עזב את מקום עבודתו, את עירו ואת בני משפחתו. יחד עם אחותו פניה וקבוצה ראשונה מיהודי חרבין החל את עלייתו ארצה.

הם הגיעו ללוד. בארץ הושיבו אותם במחנה "עתלית" אשר היה בזמנו מחנה צבאי בריטי. באותם זמנים כל אחד היה צריך לדאוג לעצמו, לפרנסתו. לכן, סבא לא זלזל בשום עבודה, הוא עבד בהעמסת מלח מברכות הייבוש לקרונות מסע של רכבות, עבד בספינות דייג בים, שתל ירקות ונטע עצים במושבות שונות. לאחר 5 חודשי מגורים

ב"עתלית" ניתנה אפשרות לקבל שיכון של 26 מ"ר בכפר תבור ומגרש ליד הבית. במשך זמן קצר למד את מקצוע הבנאות והתחיל לעבוד כעצמאי בבניית בתים, שיכונים ומבנים חקלאיים בגליל התחתון. עמק יזרעאל ועמק בית - שאן.

אחרי חצי שנה של מגורים בכפר תבור הגיעו ארצה אחיו אהרון ומשפחתו. שלמה ואחותו פניה היו אז רווקים, הם הציעו לאהרון ומשפחתו להתגורר אצלם מאחר והחלה עונת הגשמים ועצם המחשבה שהם עלולים לסבול מקור במעברות לא נתנה להם מנוח.

בשנת 1956 פגש שלמה את טוני, עולה חדשה מרומנייה. בל"ג בעומר תשט"ז הם התחתנו. מסיבת החתונה הייתה באולם של בית המייסדים שהוקם לראשונה בתולדות כפר תבור (כיום-המתנ"ס). לאחר שנה נולדה הבת הבכורה דרורה, לאחר 3 שנים נולדה הבת השנייה אסתר (אמא שלי) ולאחר 3 שנים נולדה הבת השלישית אביטל.

סבא החליט להגדיל את הבית כי הוא היה קטן מידי. מידי יום, לאחר שחזר מעבודתו, הוא בנה ושיפץ את הבית.

באביב, 1969 התחיל לחוש כאבים באזור הבטן. תחילה התייחסו לזה כאל קלקול קיבה, אבל הכאבים נמשכו. ב-1 למאי 1969 שלמה אושפז בבית החולים עפולה, ולאחר ניתוח בבטן גילו הרופאים שהוא לוקה במחלת הסרטן. כל בני המשפחה, ידידים ועמיתים לעבודה, התגייסו לעזרתו. סבא שהה בב"ח עין כרם שבירושלים, עבר טיפולים אך שום דבר לא עזר. בכ"ב באב תשכ"ט סבא ניפטר. ללוויה באו המונים, לא הייתה לווייה כה המונית בכפר - תבור. כולם כבדו אותו ואהבו אותו עד מאוד. על קיברו הוקמה מצבה בצורת עץ כרות אשר מסמלת שהוא ניקטף בדמי ימיו, הוא היה בן 43 במותו.

זקוקים לתמיכתכם!
נא תרמו לאיגוד יוצאי סין.
תרומתכם מאפשרת
את פעילותנו
בקרב יהדות סין
בארץ ובעולם

יהונתן קנטור

דוד אורחוף ז"ל, הסבא שלי

וחוש טכני מפותח הצליח לתקן את הצנרת. הדוד העריך מאוד את המעשה ואמר לו: "בוא לחנות שלי ותבחר לך מה שתרצה". סבא דוד בחר טבעת זהב בצורת חגורה עם אבזם. בן 19 נסע לבדו לעיר הגדולה שנחאי ללמוד הנדסת חשמל באוניברסיטה, אבל מלחמת העולם השנייה קטעה את לימודיו. בשנת 1947 עלה לישראל באוניה ואיתו עלו רבים מצעירי הקהילה היהודית. הוא התגייס לצה"ל ושירת בחיל האוויר.

סבא גר בירושלים, עבד בבניין ובחברת "מטעי עמק הארזים". הוא הגיע לכפר תבור עם חברי הקהילה מסין ושם הכיר את סבתא שרה. סבא נתן לה את הטבעת שקיבל מהדוד, ולימים אמר לה - "הטבעת הזאת היא התשלום הראשון שקיבלתי עבור עבודה שלי". הטבעת הזאת שמורה עד היום אצל סבתא.

הם נישאו ובנו את ביתם במוצא - סמוך לירושלים. במוצא נולדה הבת הבכורה - דינה. אחרי זמן מה חזרה המשפחה לכפר תבור. סבא שינה את שמו מאורחוב לאור-חוף, שם בעל צליל עברי. המשפחה גדלה ונולדו גם הבנות יעל ורחל.

סבא עבד בחקלאות ואחר כך הצטרף למשרד התקשורת כטכנאי טלפונים. הוא הקים בכפר תבור את מרכזיית הטלפונים הראשונה, ומתח רשתות טלפון בטבריה ובעמק הירדן.

בשנת 1965, אחרי מאמץ של שנים, עלה בידי אחיו, להביא ארצה את אמו הקשישה, שהייתה מהיהודים המעטים שעדיין נותרו בקהילה היהודית.

סבא דוד אהב מאוד לקרוא ספרים. לעיתים היה מוציא את כל משכורתו החודשית על קניית ספרים. כמו כן היה חתום על ירחונים כמו סיינס, ניוזוויק ו-Time. הלמידה והחקירה היו תמיד חלק חשוב בחייו, עולם המדע ריתק אותו והוא התעניין במגוון רחב של נושאים: ביולוגיה, כימיה, אסטרונומיה, אווירונאוטיקה ועוד. סבא למד באוניברסיטה הפתוחה נושאים שעניינו אותו. בכפר תבור היה סבא דוד בין מייסדי האגודה החקלאית "הרחבת כפר תבור". לאחר יציאתו לגמלאות הצטרף סבא דוד לעמותת "ותיקי הגליל התחתון".

סבא התחיל לפתח מכשיר אזעקה לשימושם של אנשים בודדים, אבל הוא לא הצליח להגיע לידי סיום.

סבא דוד נפגע לצערנו בתאונת דרכים קשה במהלך טיול שלו יחד עם סבתא.

הוא נפטר בדצמבר 1996.

יהי זכרו ברוך!

סבא נולד ב-1920 בעיר חרבין שבסין בחבל מנג'וריה הגובל עם רוסיה. הוריו של סבא - מלכה ובנימין, ברחו מרוסיה בזמן המהפכה, והתיישבו יחד עם יהודים רבים אחרים במנצ'וריה וניהלו שם קהילה יהודית.

המשפחה הייתה ענייה מאוד ולסבא לא היה כסף לקנות ספרים ומחברות, ולמרות זאת היה תלמיד מצטיין והתעודה שלו הייתה מעולה. כדי לאסוף דמי כיס הכין לחבריו מהכיתה וגם מכיתות גבוהות יותר שיעורי בית ועבודות. הייתה לו מחברת אחת בה למד. הוא זכה להצטיינות וקיבל מדליית זהב.

סבא אהב מאוד לעשות ניסויים בכימיה ויום אחד כמעט פוצץ את המעבדה... הוא גם היה ספורטאי מצטיין ובעיקר אהב לשחות בנהר שלחופו גר. שנה גשומה אחת עלה הנהר על גדותיו והציף את הבית של סבא. המים הגיעו כמעט עד התקרה.

בחרבין קר מאוד בחורף. שלג יורד והטמפ' מגיעה מתחת לאפס. באחד החורפים ירדה הטמפ' עד ל-45 מעלות מתחת לאפס. סבא סיפר איך היה חוצב בקרח ומתרחץ במים קפואים.

סבא חי וגדל בתוך התרבות הסינית. הוא אהב מאוד את האוכל הסיני שיש בו מנות רבות ומיוחדות, כמו למשל מאכל רגלי צפרדעים ומרק של קיני ציפורים - סבא סיפר שזה היה מאכל מיוחד במינו. ואיך הגיעו הקינים האלה לצלחת? נערים רזים, זריזים וכנראה גם עניים היו מטפסים בעזרת חבלים על קירות של מערות נידחות שקיננו בהן הציפורים המדוברות והיו "קוצרים" את הקינים שהיו דבוקים לתקרה ולקירות. את הקינים האלה מכרו לבעלי המסעדות עבור כמה פרוטות, אבל המנה הזאת הייתה יקרה מאוד, וטעימה מאוד!

ועוד סיפר סבא על ארוחה שאכל במסעדה עם חברים. הארוחה כללה 30 מנות, פחות או יותר, ונמשכה שעות. המנות הוגשו בזו אחר זו. מנה אחת למשל הייתה חזיר שלם צלוי שהוגש לשולחן על מגש ענק וכל אחד בצע ממנו חתיכה. ה"חוכמה" הייתה לאכול מעט מכל מנה כדי שאפשר יהיה להגיע לסוף הארוחה. סבא סיפר כי בסוף ארוחה כזו המארח היה מגיש קערת אורז לכל מי שכביכול לא שבע.

כשמלאו לסבא שמונה עשרה שנים אמו ואביו חששו שיגייסו אותו לצבא היפני ושלחו אותו לשנחאי, שם חיכה לו הדוד שלו שהיה בעל חנות לתכשיטים ואבני חן. לדוד היו שלושה בנים גדולים שלא מיהרו לעזוב את בית ההורים והיו סמוכים על שולחן אביהם. כשפגש הדוד את סבא דוד כיבד אותו במבט שלי: "או! הנה עוד פה נוסף להאכיל..."

באחד הימים התקלקלה הצנרת של האמבטיה (מים זורמים בבתים לא היו אז דבר מובן מאליו). סבא דוד, שהיו לו ידיים טובות

ליון צור

סבי בנימין צור

גדלה. עם זאת, ראוי לציין שסבי טען לזכות היפנים שהתייחסו ליהודים בצורה נפלאה ולא החילו עליהם שום חוק מגביל ואף שמרו עליהם מכל פגע, שכן זהו אינו דבר שניתן לקבל כמובן מאליו מאחר והיפנים היו בעלי ברית של גרמניה הנאצית.

סבי התגורר בשנחאי עד גיל 18, שלאחריה עלה לישראל והתגייס באופן מיידי לצה"ל, ככול הידוע לי לחיל המודיעין, דבר שבעתיד התברר כמסייע לפן המקצועי, מאחר והידע אותו קיבל סבי בחיל הוא שעזר לו לפתח את עצמו ולקדמו בקריירה העתידית אליה פנה וכן ראוי לציין שסבי אף סיים את חלקו במסגרת הצבא כקצין בדרגת סרן. כמו כן, בצבא הכיר את סבתי ז"ל יונה, לה היה נשוי באושר במשך כמה עשרות שנים עד מותה ואף מהידוע לי הם גם עבדו יחדיו באותו המקצוע. סבי וסבתי בנו להם בית והקימו משפחה בת 3 ילדים ברוח הציונות הישראלית ואהבת המולדת, ערכים אותם העבירו ילדיהם אלינו הנכדים. בנוסף, בהקשר לזה עבודתם של סבי וסבתי דרשה מהם להסתובב בארצות העולם, לכן שניים מתוך שלושת ילדיהם נולדו בחו"ל. הילד הראשון עודד נולד בישראל, אבי יגאל נולד באנגליה ודודתי אורית נולדה בסינגפור. בהחלט ניתן לומר כי משפחת צור ראתה את העולם והעולם פגש במשפחת צור.

אמשיך ואומר, כי מאז היכרותי עם סבי הוא היה פעיל מאוד באיגוד יוצאי סין ותמיד היה בעל חיבה וקשר לאלו שהיו יוצאי סין כמותו. הוא היה חבר קרוב של יו"ר הארגון לשעבר מר טדי, שאהב לאכול את האוכל הסיני שסבי הצטיין בהכנתו. הוא הכין מעדנים אמיתיים שגם אני נהניתי מהם ואף הייתי עד לקבוצת סינים שהגיעו לארץ לביקור וטעמו מהאוכל אותו הכין וטענו שהוא אף יותר טוב מהאוכל הסיני המקורי. יתר על כן, במסגרת ארגון יוצאי סין תרם סבי הן מבחינה כספית והן מבחינה תרבותית. כאשר בין תחביביו היה תרגום ספרים מאנגלית לעברית. בהמשך לנושא זה ראוי לציין את ידיעתו של סבי מס' רב של שפות, כגון סינית, צרפתית, גרמנית, ספרדית, יידיש ורוסית ואני בטוח שפספסתי עוד כמה שפות שלבטח היו חלק מקשת ידיעותיו הנרחבות.

לסיום, לצערי אין די בדף זה או ב-600 מילים לתאר חלקיק מחייו של סבי או לתאר מי הוא היה. כי הרבה יותר מספר אחד צריך כדי לכתוב אודות חייו ופעילותו לאורכם. סבי חי חיים מלאי חוויות שברובם אני מאמין היה מאושר. אין רבים כמו סבי שהיה אדם גדול, דגול, חכם, אוהב, ואוהב את מדינתו לבל יתואר, ובהזדמנות זו אני אציין כי אני מעריך גדול שלו ומתגעגע אליו עד האינסוף ומעבר לו.

סבא בני נולד בשנת 1929 בעיר שנחאי אשר בסין, להורים ממוצא רוסי.

ההורים של סבי עבדו במסילת הרכבת של מנצ'וריה ולאחר שגילו שבסין יש קהילת יהודים גדולה יחסית ובה אפשרויות כספיות ואף עתיד טוב יותר, עברו לפקין ומשם המשיכו לשנחאי. סבי גדל בשנחאי ודיבר רבות אודות החיים שהתנהלו בקהילה היהודית ושלו בפרט. זכורים לי שני סיפורים עיקריים עליהם הרחיב מעט. השכונה בה גדל סבי מרבית תושביה היו יהודים אך היא חפפה לשכונה של קהילה רוסית. הייתה ביניהם מערכת יחסים מאוד מורכבת, כשלדברי סבי לא הייתה אהבה גדולה בין הקהילות.

על קו התפר בין השכונות היה מגרש משחקים בהם הם נהגו לשחק לפי תורות. פעם ילדי היהודים משחקים ואחריהם ילדי הרוסים ולהפך, לעולם לא שיחקו באותו מגרש יחדיו. באחת הפעמים כאשר שיחקו סבי וחבריו במגרש, הגיעו חברות רוסים וטענו כי המגרש הוא שלהם ושמותו הרגע אסור ליהודים לשחק במגרש, החל ויכוח בין הקבוצות שבסופו הוחלט לקיים משחק שבסופו המנצח זוכה במגרש, ולחבורה המפסידה אסור להגיע למגרש ולשחק בו. לטענת סבי ניצחה חברותו, אך חברות הרוסים טענה לרמאות וסירבה לרדת מהמגרש. כדי ליישב את הבעיה הוחלט כי כל קבוצה תבחר את הילד החזק ביותר מתוכה והם יתאבקו, כאשר המנצח הוא הזוכה. הילד שנבחר מתוך חברות הילדים היה חברו הטוב של סבי למשך כל ימות חייו ואייקי שמו (גם חבר בארגון יוצאי סין), לטענת סבי אייקי ניצח את הילד הרוסי, אך הוא לא הפסיק בו ונאבק בסוף עם כל שאר החבורה הרוסית עד בריחת האחרון שבהם. כאשר האבקות הסתיימה החל אייקי לבכות. כמו כן, ראוי לציין שמאז אותו מקרה חברות הרוסים לא חזרה יותר לשחק במגרש.

הסיפור השני הוא יותר זיכרון חפוז אך מאחוריו מסתתרת היסטוריה החקוקה בתולדות העולם. מדובר בתקופת מלחמת העולם השנייה, כאשר שנחאי נכבשה ע"י היפנים. הזיכרון של סבי הצרוב ביותר מאותה תקופה היה שלאחר תקיפת היפנים את פרל הרבור, האמריקאים שלחו מספר קטן של מטוסים שיפציצו כגמול את מפעלי התעשייה ביפן ומאחר שהמטוסים דאז לא היו בעלי יכולות כמו המטוסים של ימינו, היה עליהם לבצע נחיתות אוונס בשדות שמסביב לשנחאי שהיו כאמור בשליטת היפנים. לאחר התקיפות אכן ביצעו מספר מטוסים נחיתות חירום בשדות ומיד לאחר שנחתו נתפסו טייסי המטוסים ע"י היפנים. היפנים הפשיטו את הטייסים והכניסו אותם לתוך כלובים קטנים והסיעו אותם במעין מצעד הרתעה לאורכה של שנחאי ולעיני כל. היה זה מחזה טראומתי ורחמנותו של סבי כלפי הטייסים האמריקאים

סיפורי סטודנטים

לקראת חלוקת המלגות בחנוכה האחרון 4.12.2013 נתבקשו מקבלי המלגות לצרף לבקשתם לקבלת המלגה, סיפור משפחתם בסין וקליטתם הארץ. להלן קובץ שני של סיפורים. סיפורים נוספים יפורסמו בגיליון הבא שייצא לאור בפסח הקרוב. תוכן הסיפורים על אחריות הכותבים בלבד. המשך מגיליון 411.

עדי אברהמי

מהונג - קונג לישראל

בעקבות החלום והגשימה אותו. במעבר להונג קונג היא פגשה את סבא שלי וכן, בשנת 1954 היא וסבי התחתנו. היא מספרת שבחנותם בית הכנסת היה מלא באנשי הקהילה היהודית שהגיעו לשמוח איתם. ביחד הם הקימו משפחה נהדרת; הם הביאו לעולם ארבעה ילדים מקסימים, וביניהם כמובן אימא שלי, בת הזקונים שלהם. לאימא שלי יש אינספור חוויות מהתקופה בה היא חיה בהונג קונג וזה תמיד תענוג לשמוע אותה מספרת את סיפורה.

סבתא שלי, שהיום הינה בת 83, מזכירה רבות את הקהילה היהודית שחיה באותה תקופה בהונג קונג ודואגת להזכיר כמה הם היו מאוחדים וכמה ששמירת המסורת הייתה להם חשובה. לדוגמה, היא מספרת שביום כיפור ובראש השנה בית הכנסת היה מלא באנשי הקהילה היהודים, עד אפס מקום. זה בהחלט מעורר השראה עבורי לדעת שגם כשכל כך רחוקים מארץ הקודש והמסורת שלה היא עדיין בוערת בלב ואינה נשכחת.

לאחר פטירתו של סבא רבא שלי, סבא שלי לקח תחת חסותו את חנות הבגדים המשפחתית "Madam Dobry". לאימא שלי זיכרונות רבים מהנסיעות שלו לצרפת להביא סחורה לחנות. אימא שלי וסביי חיו בהונג קונג עד יולי 1973, בשנה זו עלו לישראל.

שמי עדי אברהמי ואני ביתה של נילי אברהמי (שמה המקורי: ני דוברי) אשר נולדה בהונג קונג בשנת 1961. למשפחתנו היסטוריה מעניינת מאוד כפי שיפורט להלן:

כאשר סבא וסבתא רבא שלי מצד סבי, מריה דוברי (שמה הקודם: גורביץ') וליאון דוברי, התחתנו הם החליטו לעבור לחיות בולדיווסטוק, שם הביאו לעולם את סבא שלי אשר נולד בחמישי לאפריל, 1919.

לאחר כשנה, בינואר 1920, סבא וסבתא רבא שלי עברו להתגורר בשנחאי, שם גם פתחו חנות בגדים מצליחה בשם "Madam Dobry". בערך בשנת 1929, סבא וסבתא רבא שלי עברו לגור בהונג קונג שם המשיכו לקדם את חנות הבגדים שלהם "Madam Dobry". סבתא מספרת שבאותה תקופה הגיעו להונג קונג קהילות מאזורים שונים בעולם וכל אחת מהן הביאה עמה מוצרים שונים למכור. לדוגמה - הסורים הביאו עימם את תעשיית הזהב. הבריטים הסתייגו מהעובדה שהסורים יישארו בהונג קונג, אך למרות זאת הייתה לסורים הזדמנות לעשות את כספם ומיד אחר כך עזבו והמשיכו למקומות אחרים. קידום החנות שלהם היה אפשרי עד 1941, השנה בה היפנים פלשו לשטחי הונג קונג. בתקופה אפלה זו, סבא רבא שלי נכלא והיה שבוי מלחמה (POW) וסבתא רבתא שלי, יחד עם סבי שהיה כבר בן 22, גורשה על ידי הממשלה לאוסטרליה. בעקבות הגרוש שלהם לאוסטרליה סבי התנדב להילחם בצבא האוסטרלי וכאשר שוחרר חזר לחיות בהונג קונג. עם סיום המלחמה וחזרת הונג קונג לשלטון הבריטי ב-1945 סבא רבא שלי שוחרר והתאחד עם משפחתו בהונג קונג. סבא רבא שלי נפטר ונקבר ב - Happy Valley, הונג קונג.

בשנת 1947 סבא רבא שלי מהצד של אימא שלי הגיע מהודו לביקור בהונג קונג על מנת לבקר את אחותו, רוזלין, דודתה של סבתי, אשר באותו זמן גרה באותה קהילה יהודית בה סבי חי. סבתי מספרת בגאווה שבזמן שהותו בהונג קונג הוא נהג ללכת לבית הכנסת בשבת ותמיד הצליח להשיג את מספר האנשים שהיה צריך עבור המניין - שמירת הדת והמסורת הייתה חשובה להם והם דאגו לשמר אותה בכל מקום אליו הגיעו. עד היום סבתא שלי רואה במסורת חשיבות גדולה ובילדותי נהגה לקחת אותי, את אחי ואת בני הדודים שלי לבית הכנסת. היה לה חשוב שניחשף למנהגים, ולאווירת השבת אותה היא כה מעריכה.

לילה אחד סבתי חלמה שעליה לעבור לגור בהונג קונג, היא הלכה

לקוראינו הכותבים

1. כל חומר הנשלח ל"בולטין" לשם פרסום חייב להיות מודפס. מאמרים ומכתבים בכתב יד לא יתקבלו לטיפול.
2. כל מאמר - זיכרון פרטי חייב להיות חתום ע"י הכותב. המאמר יפורסם ללא עריכת מערכת (כלשונו), ואין מערכת "בולטין" מקבלת על עצמה כל אחריות על תוכנו.
3. חומרים שנשלחו למערכת "בולטין" לא יוחזרו לשולח.
4. כבעבר, שמחה מערכת "בולטין" לקבל מקוראינו מכתבים ומאמרים, ומזמינה אתכם להמשיך ולהשתתף השתתפות פעילה בחיי בטאונו.

של "עסיס", יינות "כרמל מזרחי", עיתונות ומכתבים הגיעו מהארץ, ואני בילדותי קראתי את "דבר לילדים". בעיתונות המקומית היו מודעות פרסומת למוצרי צריכה שונים שיוצרו בארץ, לבנק אנגלו-פלשתינה, ועוד.

מכתב שנשלח בשנת 1937 מקהילת חרבין אל מחלקת העלייה בירושלים ובו בקשה לקבל סרטיפיקטים. "משרדנו לא קבל רשיונות עליה זה זמן רב, בפעם האחרונה קבלנו 3 רשיונות עליה בתמוז תרצ"ו (1936)... נא ונא לזכור אותנו בחלוקת 8000 הרשיונות, כי מצבנו פה הולך ומחמיר מיום ליום, ולשלוח לנו לא פחות מ-15 רשיונות עליה..." המזכיר, יעקב הלפרין, שחתום על המכתב, היה ממשפחה ציונית ידועה בחרבין ובמנצ'וריה כולה.

בין יוצאי חרבין שעלו ארצה ראוי להזכיר אחדים שהתבלטו בפעילות ציבורית, צבאית פוליטית ואקדמית. יעקב לניר (לנקין), מלוחמי אצ"ל ומבכירי השב"כ, יועצה של ראש הממשלה לשעבר גולדה מאיר.

אחיו, אליהו לנקין, מפקד "אלטלנה". הצטרף לבית"ר בחרבין ב-1930, היה לקצין נציבות בית"ר בסין. עם עלייתו ארצה הצטרף לאצ"ל. אחראי מטעם תנועת בית"ר ואצ"ל להורדת מעפילים בחופי הארץ. בימי מלחמת העולם השנייה פעל להקמת תנועת מחתרת מאוחדת. מפקד מחוז ירושלים של האצ"ל וקצין מפקדה ראשית תחת פיקודו של מנחם בגין. נעצר בידי השלטונות הבריטיים והוגלה לאריתריאה, נמלט ממחנה העצורים והיה מפקד האנייה "אלטלנה". למד משפטים באוניברסיטה העברית, הוסמך כעורך-דין והיה חבר הכנסת הראשונה מטעם תנועת החרות.

מרדכי אולמרט, מראשי תנועת החרות, (אביו של אהוד אולמרט, ראש עיריית ירושלים לשעבר, כיום שר התמ"ת וממלא מקום ראש הממשלה). מרדכי יליד רוסיה 1908, משפחתו עקרה לחרבין ב-1919, עלה ארצה בשנות השלושים. היה חבר הכנסת השלישית והרביעית מטעם תנועת החרות.

פרופסור חיים תדמור, פרופסור באוניברסיטה העברית בירושלים, סגן נשיא האקדמיה הלאומית למדעים של מדינת ישראל. יוסף תקוע, שהיה שגריר ישראל באו"ם, בברזיל ובברית המועצות, ונשיא אוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע.

רבים וטובים נוספים תרמו בתחומים שונים לחברה הישראלית, ותקצר היריעה מלהזכיר את כולם.

(המשך בגיליון הבא)

את התנועות הציוניות בעיר. אחד מהם היה משה נובומייסקי (1873 - 1961), מחלוצי התעשייה בארץ ישראל, יליד סיביר, מייסד "חברת האשלג" בארץ. לפני עלייתו ארצה היה נובומייסקי יושב ראש הוועד הלאומי של יהודי סיביר-אורל והמזרח-הרחוק. עם עלייתו ארצה, לאחר משא ומתן ארוך ומתיש עם שלטונות המנדט, זכה בזיכיון כרייה בים המלח וייסד את "חברת האשלג", מפעל להפקת מלחים בצפון ים המלח (1930). מאוחר יותר הקים מפעל דומה בדרום ים המלח.

שלושים וחמש שנה לאחר עלייתו ארצה, בשנת 1955, נערכה לכבוד נובומייסקי מסיבה בחיפה בבית אלמנתו של ד"ר ירמנוביץ', אחד ממנהיגי הציונות בסיביר, וגם אני הוזמנתי אליה. נישאו נאומים וברכות, וכשהגיע תורו של נובומייסקי להודות למברכיו אמר: "שני סוגי קהילות יהודיות ייחודיות קיימות בעולם: יהודי סין ויהודי דרום אפריקה. יהודי דרום אפריקה לא נולדו בה, רובם ליטאים, הם מיעוט בתוך אירופים אפריקנים, שבעצמם מהווים מיעוט בתוך אוכלוסיית השחורים ילידי אפריקה. כך גם יהודי סין. יהודי סין היו מיעוט בתוך המיעוט הרוסי, שהיה בעצמו מיעוט בתוך הים הצהוב הסיני. הם היו צריכים להילחם על קיומם כיהודים פעמיים: פעם אחת כמיעוט בתוך המיעוט הרוסי, ופעם שנייה בתוך הרוב הסיני".

ועידת נציגי התנועות הציוניות במזרח הרחוק, שהתכנסה בגימנסיה היהודית בחרבין בשנת 1919

כל ילד בקהילת חרבין ידע על ארץ ישראל, הכיר את תולדות עם ישראל ואת המורשת היהודית. זו הייתה קהילה יהודית, לאומית וציונית. אפילו שמי המלא, תיאודור, הוא על שם תיאודור הרצל, ואני לא היחיד; היו לא מעט "תדיים" בחרבין: תדי פיאסטנוביץ, תדי אוקון, תדי מגיד, תדי אברמוב, ועוד.

מעולם לא הרגשנו שאנחנו במדינה מרוחקת ולא חשבנו על מנצ'וריה כמקום נידח. בשבילנו חרבין הייתה מרכז העולם אך שאיפותינו וחלומותינו היו קשורים בארץ. קיבלנו סחורה מארץ ישראל: מוצרים

על ציונות וציונים

בין המסמכים שהשתמרו אצלי ישנה הזמנה זו משנת 1918 לאירוע במלון "מודון", במלאת שנה להצהרת בלפור. ההזמנה מעידה עד כמה חשו חברי הקהילה את עצמם שייכים ומעורבים באירועים ההיסטוריים שהתרחשו בארץ. הצהרתו של הלורד בלפור בדבר הקמת בית לאומי לעם ישראל בארץ ישראל, היוותה בעבור כל יהודי ציוני פעמי המשיח, תחילת כינונה של הארץ כבית לאומי לעם ישראל.

ברכת-הפרידה שקיבל דניאל גלזמן עם עלותו ארצה בשנת 1919. גלזמן היה בעל מפעל צעצועים לייצור חיילי עופרת בחרבין ובאודסה. היה בין הראשונים שהגשים הלכה למעשה את הרעיון הציוני. ועד הקהילה משתתף בשמחתו ומקווה: "יהי רצון שפרידתנו לא תהיה ארוכה ושבמהרה נזכה לבוא אחרון..." "עדות נוספת להיות קהילת חרבין ציונית ולאומית. מתוך הארכיון של פרופ' עמי גלזמן מחיפה.

אשר הוציאה לאור את ספרו של אבי, ד"ר א. קאופמן, "רופא המחנה" בעברית וברוסית.

היפנים לא התערבו בפעילותן של תנועות הנוער, אולם דרשו מהן לויאליות. למשל, באחד במרץ, יום ייסוד מנצ'וריה, המדינה העצמאית שהקימו היפנים במנצ'וריה, התבקשו כל בתי הספר וכל תנועות הנוער בחרבין להתייצב למסדר כבוד. המסדר נערך קילומטרים אחדים מחוץ לחרבין, ליד האנדרטה צ'ונג'יטו, שהוקמה לזכר החיילים היפניים שנפלו במלחמה לשחרור מנצ'וריה. על המשאית שהובילה את בני הנוער לטקס התנוססו: דגל בית"ר, דגל מכבי, דגל יפן, ודגל מנצ'וריה. בעיני היפנים, בניגוד לקומוניסטים, לא הייתה סתירה בין נאמנות לציון לנאמנות לקיסר היפני. צעדנו לתוך הרחבה בצורה מסודרת, לבושים במדי התנועה, נושאים את הדגלים והקשבנו לנאומים הרבים שנישאו שם, רובם בסינית וביפנית ואחדים ברוסית. הבית"רים לבשו מדים חומים, אנשי מכבי לבשו חולצות לבנות ומכנסיים כחולים. סמל בית"ר וסמל מכבי התנוססו על הכותפות.

בחרבין לא שררה יריבות בין בית"ר למכבי. פעולות רבות נעשו במשותף, לא הייתה עוינות, נהפוך הוא; הייתה אחווה ותחושה של שותפות גורל בין כל התנועות הציוניות. ולא היה זה נדיר שבנות בית"ר התאהבו במכבים, ובית"רים חזרו אחר בנות מכבי.

מדי שנה בשנה ערכו שתי התנועות נשפים, בית"ר בפורים ומכבי בחנוכה. כל הקהילה הייתה מוזמנת לחגוג עם בני הנוער בלי קשר להשתייכות מפלגתית. באירועים אלה נאספו כספים למימון פעילות תנועות הנוער, באמצעות הגרלות ומכירת דברי מאפה שהכינו נשות הקהילה. הסכומים שנאספו באירועים היוו כמחצית מתקציב תנועת הנוער את השאר תרמו התורמים הגדולים (ציקמן לבית"ר וסקידלסקי למכבי).

מר ליאו ציקמן, בעל בית החרושת לסוכר, מימן את פעילות בית"ר.

ספורטאי בית"ר במסיבת פורים, חרבין 1942

בנות מכבי במפגן התעמלות, חרבין 1942

הוא היה יושב ראש הוועד למען בית"ר, קנה את המדים ובזכותו נוסדה בבית"ר תזמורת כלי נשיפה. אני נאלץ להודות שמוסיקה לא הייתה הצד החזק של בית"ר חרבין, הם הצטיינו בספורט, אבל כשניגנו "התקווה" נדמה היה שהם מנגנים את "המארסלייז". משפחת סקידלסקי, בעלת מכרות הפחם, מימנה, כאמור, את פעילות מכבי.

לבית"ר היה מועדון בקומה ראשונה מעל מאפיית מצות. למכבי היה מועדון בתוך בית הספר היהודי "תלמוד תורה" ושם היו גם מתקני ספורט. מגרש משותף שימש את שתי התנועות. בשתי התנועות הייתה חלוקה לפי גילים, התקיימו בהן פעילויות שבועיות, בלילות שבת ובחגי ישראל היו המועדונים סגורים. ממוצאי שבת ועד יום חמישי, מארבע אחר הצהריים ועד אחת-עשרה בלילה, רחשו המועדונים פעילות. בשתי התנועות עסקו בספורט, השתתפו בחוגים שונים, למדו היסטוריה של עם ישראל, חגגו חגים, שרו שירי ארץ ישראל ודיברו על ציונות ועל שיבת ציון.

בשתי תנועות הנוער עסקו גם בשחמט ובספורט, ובשתיהן נרשמו הישגים מרשימים לבני הנוער הציוניים. חניכת בית"ר, הייתה אלופת חרבין בפנינג-פונג. לבית"ר הייתה קבוצת כדור-עף טובה, היו להם הישגים נאים גם באתלטיקה קלה ואף זכו באליפויות.

במכבי היה חניך בשם לֶז'ה טלר, אלוף מנצ'וריה בשלושה תחומים: בזריקת דיסק, בהטלת כידון ובהדפית כדור ברזל. בשנת 1942 נערכו משחקים אולימפיים של המזרח הרחוק ביפן, במלאת אלפיים וארבע מאות שנה לאימפריה היפנית. המשלחת ממנצ'וריה הייתה מורכבת מסינים, ממעט רוסים ומהנער לֶז'ה טלר, שנהג להופיע במדי מכבי. אולם הגרמנים דרשו מהיפנים לא לשתף יהודים וטלר לא נסע.

מחלוקות אידיאולוגיות בקהילה

בחרבין התקיימה פעילות פוליטית תוססת לא רק באמצעות תנועות הנוער. רוב היהודים השתייכו לשלוש התנועות הציוניות: רביזיוניסטים, ציונים כלליים ו'המזרחי'. אולם בתחילת המאה פעלו בקרב יהודי סין גם תנועות אנטי ציוניות כמו ה"בונד", ה"פולקס פרטאי" מיסודו של פרופ' דובנוב, וכמובן התנועה הקומוניסטית. ה"בונד", שחבריה היו סוציאל-דמוקרטים והתנגדו לציונות, דגלו במלחמת מעמדות. אנשי ה"פולקס פרטאי" לעומתם, לא התנגדו לציונות, אולם תמכו בהקמת אוטונומיה יהודית תרבותית בכל מקום שבו ישנה קהילה יהודית. לימים, שינה פרופ' דובנוב את דעותיו ונהיה ציוני.

מאבקים קשים התנהלו בין הציונים למתנגדיהם, עד שנעשו הציונים רוב בקהילת חרבין. הרב קיסילוב חיזק את ידי הציונים, והמחלוקות הפנימיות הלכו ופחתו.

"בונדיסטים" לעומת הציונים

בשנות העשרים מצאו השלטונות הסובייטיים "פתרון" לבעיה היהודית. סביב העיר בירוביג'ן שבמזרח ברית המועצות הוכרז מחוז אוטונומי יהודי, ויהודים שביקשו אוטונומיה אתנית נקראו להתיישב בו. התרחשויות אלה השפיעו גם על הקהילה בחרבין, ובייחוד על מועדון התרבות ביידיש ועל הספרייה העשירה שבו. אנשי ה"בונד" רצו להעביר את תכולת הספרייה לבירוביג'ן. הספרים כבר הועמסו על רכבת, אולם בלילה הגיעו בני נוער ציוניים מ"צעירי ציון" ואנשי מכבי, טיפסו על הקרונות, הוציאו את הספרים והעבירו אותם לספרייה הציונית. הקהילה כולה רגשה וגעשה.

יהודים ציוניים רבים עברו דרך חרבין בדרכם ארצה, ובעת שהותם חיזקו

⁶ שמעון דובנוב (1860 - 1941), היסטוריון והוגה דעות יהודי, יליד רוסיה הלבנה. טען כי יש לראות בעם היהודי אוכלוסייה הזכאית למרכז תרבותי אוטונומי. בדת היהודית ראה אמצעי הגנה נגד עוינות הסביבה, ומשום כך סבר כי אין בה צורך לאחר השגת שוויון זכויות. הידוע שבספריו הוא "דברי ימי עם עולם". את רעיונותיו סיכם במושג ה"אוטונומיזם" - מזרח אירופה תהיה מרכז העם היהודי, והיצירותיות היהודית תפרח בה בלי להיזקק לדת. לדובנוב נודעה השפעה רבה על יהודי אירופה בני דורו, אף על פי שגם הציונים וגם המתבוללים התנגדו בתוקף לדעותיו. בשנת 1941 נרצח על ידי הנאצים בעיר ריגה.

מתוך חוברת "בית ר" סין 1929 - 1949 עמוד I. החוברת יצאה לאור בעברית וברוסית ביזמת איגוד יוצאי סין

זו הייתה סיבה נוספת להקמת תנועת מכבי⁴ מחדש. מכבי המשיכה לפעול עד שנת 1945 כאשר הגיעו הסובייטים לחרבין ונאסרה כל התארגנות פוליטית. במשך שש שנות פעילותה התבלטה מכבי לא רק בשטח הספורט כי אם גם בפעילות חברתית ותרבותית מגוונת. מִתְי מעט צעירים יהודיים לא הצטרפו כלל לתנועות הנוער הציוניות.

אולם התנועה שהשפיעה על רוב הנוער היהודי בחרבין הייתה ללא ספק תנועת בית ר⁵. במשך עשר שנים קריטיות, בשנות השלושים, הייתה בית ר⁵ התנועה היחידה שפעלה בחרבין. היא הוקמה בשנת 1929 ופעלה ברציפות עד 1945. היו בה כמאה וחמישים חניכים, כחמישים אחוז מכלל בני הנוער.

אני עצמי לא השתייכתי לתנועה זו, כי אבי התנגד לרביזיוניסטים ושלח אותי למכבי. מטרתה העיקרית של בית ר⁵ הייתה להילחם על נפש הנוער היהודי ולמנוע התבוללות, הן התבוללות ממשית עקב נישואי תערובת, והן התבוללות רעיונית לנוכח פעילות הקומוסומול, והתעמולה הסובייטית בכללותה.

תנועת הנוער בית ר⁵ נוסדה כידוע על ידי זאב ז'בוטינסקי בדצמבר 1923. היא קרויה על שמו של טרומפלדור "ברית יוסף טרומפלדור". התנועה הטיפה לציונות ולהקמת כוח יהודי לוחם. אפילו אנשי "השומר הצעיר" בחרבין, התלהבו ממשנתו של ז'בוטינסקי והצטרפו לבית ר⁵. ראשוני העולים מחרבין בשנות העשרים היו אנשי "השומר הצעיר" ומכבי. אולם החל משנות השלושים, רוב העולים ארצה היו חלוצים אנשי בית ר⁵. העלייה הופסקה כשהגבל מספר הסרטיפיקטים, והמעטים שהיו נמסרו להצלת יהודי גרמניה.

ארבעה מפקדים היו לתנועת בית ר⁵ בחרבין. נציב בית ר⁵ בסין היה אלכסנדר גורביץ'. המפקד הראשון שייסד את הסניף בחרבין היה ליובה פיסטנוביץ⁶. אחריו מונה שלמה (מומו) לֶסֶק שעלה לארץ. אברשה מיליחיקר היה המפקד השלישי, אולם הוא נפטר בגיל צעיר משחפת.

המפקד הרביעי והאחרון של בית ר⁵ בחרבין היה שמואל (סיומה) קליין. קליין היה גם עורך עיתון "הדגל" ועמד בראש בית ר⁵ שש שנים, מ-1939 עד שבאו הסובייטים ב-1945. קליין היה חבר מועצת הנהלת הקהילה בחרבין ויושב ראש ועידות יוצאי סין בישראל. הוא גם יזם הקמת ועדה

חדלה לפעול. גם הגימנסייה העברית נסגרה בעת ההיא. בשנת 1939, כשהגיעו פליטים יהודיים מגרמניה ובתוכם כחמישים ילדים, חידשה מכבי את פעילותה. יהודי גרמניה, רובם בעלי מקצועות חופשיים, הגיעו לחרבין הודות למקומות עבודה שהוצעו להם על ידי הקהילה היהודית בעיר ובהסכמת היפנים. באותה עת הוחרף המאבק בין הרביזיוניסטים לממסד הציוני (בייחוד נגד בן גוריון וויצמן). הדבר התבטא גם בביתאון "הדגל" של אנשי בית ר⁵ בחרבין, והתנועה נעשתה יותר מיליטנטית.

להכניסו כתרומה לבית הכנסת ברוב פאר והדר כנהוג, אולם הרב קיסילוב פסק: "לא! אתה תמסור את ספר התורה לבית הכנסת, אך לא תתקיים שום חגיגה! כי עסקת בטומאה!" ספר התורה הוכנס אך ללא טקס.

השפעתו של הרב קיסילוב ניכרה בכל תחומי החיים. הוא עמד על כך שפעילויות בני הנוער בבית ר⁵ ובמכבי לא תתקיימנה בלילות שבת, אלא רק במוצאי שבת, וכך היה. בנושאים אחרים הוא היה ליברלי יותר. הוא השלים עם כך שתלמידים יהודיים בבתי הספר הרוסיים נאלצים ללמוד גם בשבת, אבל פנה אל כל בתי הספר בחרבין וביקשם לשחרר את התלמידים היהודיים בראש השנה, ביום כיפור ובמועדים נוספים. כל מוסדות החינוך נענו לבקשתו.

ברחוב הראשי בחרבין, שבו כשמונים אחוז מהעסקים היו בבעלות יהודית, הכול היה סגור בשבת, פרט לבתי הקפה: "מארס", "ויקטוריה" ו"מודרן". אך גם הם היו סגורים ביום כיפור⁷, בראש השנה, בסוכות, בפסח ובשבועות. והחג הרי נמשך יומיים, כנהוג בגולה. יהודי שפתח את עסקיו בחג קיבל נזיפה חמורה מהרב, אולם כמעט שלא היו מקרים כאלה.

לקהילת חרבין הייתה מאפיינה חשמלית מודרנית ששימשה לאפיית מצות. היא הוקמה במרתף שבו קיימה תנועת בית ר⁵ את פעילותה. כחודש לפני פסח, כשהחלו באפיית המצות, היו אנשי בית ר⁵ נאלצים לחפש מקום אחר לפעילותם. מר ניסנבאום היה חולש על מלאכת האפייה. את המצה השמורה היו מכינים בהשגחה אישית של הרב קיסילוב. כל הקהילות, אפילו הקהילות ביפן, למעט קהילות טיאנדזין ושנחאי, קיבלו מצות מחרבין.

יהודי שהשתייך ל"בונד" הלך לעולמו וביקש שיערכו לו לוויה אזרחית, מלווה במוסיקה. הרב קיסילוב אישר שעד שער בית הקברות תהיה לו לוויה כפי שציווה, אולם משער בית הקברות ואילך תילקח גופתו על ידי חברה קדישא ויקברו אותו בהלוויה יהודית כדת וכדין. משפחת הנפטר נאלצה לקבל את פסק הרב.

יהודי אחר, המר שמו, הואשם בריגול. הוא היה יהודי יליד פולין שריגל לטובת ברית המועצות. היפנים תפסו אותו, מצאו מִשְדֵר בביתו והוציאוהו להורג. את גופתו הם היו מוכנים למסור לקהילה בתנאי שלא יבואו בני משפחה לזהותה. הרב התעקש על זיהוי הגופה ונאלץ לעשות את המלאכה הזאת בעצמו. היפנים רצו לקבור אותו מחוץ לבית הקברות, אולם הרב, בעזרת שתדלנותו של אבי, הצליחו להעביר את רוע הגזרה. הרב אמר: "הוא יהודי, והוא ייקבר בבית הקברות היהודי". וכך נקבר המר לא מחוץ לגדר אלא בפנים בקצה בית העלמין.

בספטמבר 1949 נפטר הרב קיסילוב בחרבין. בן שמונים ושלוש היה במותו, ועד יום מותו השפיע על הקהילה ועל אורח חייה. מעל קברו הוקמה מצבה מרשימה. בעת ביקורנו בחרבין בשנות התשעים, מצאנו ללא קושי את קברו של הרב קיסילוב. המצבה נותרה ללא מתום בשלמותה כפי שהונחה על קברו. לאכזבתנו, מצאנו שמצבתו של הרב גשקל, לעומת זאת, חוצלה וחסרה בה אותיות.

לרב קיסילוב היו ארבעה ילדים, שני בנים ושתי בנות. הרבנית פייגה זכתה לעלות ארצה וכאן נפטרה. כיום גרים בארץ שלושת נכדיו של הרב קיסילוב.

תנועות הנוער בחרבין

בחרבין הוקמו כמה סניפים של תנועות נוער יהודיות ציוניות. כבר בתחילת המאה העשרים הוקמו בה התנועות "צעירי ציון" ו"השומר הצעיר". תנועת מכבי נוסדה בשנת 1921 על ידי דוד לסקוב. לסקוב שהה כשנתיים בחרבין ועלה ארצה. (לימים, התפרסם דוד לסקוב כחייל הוותיק ביותר בצה"ל, הגיע לדרגת תת-אלוף ושירת עד גיל שמונים.)

בשנת 1925 הצטמצמה הקהילה, יהודים רבים עזבו, ולקת המשיכו לנדוד לדרום סין, לארצות הברית ולמקומות נוספים. תנועת מכבי

³ פרט ל"מודרן" שלא נסגר בשל היותו חלק בלתי נפרד מהמלון.

⁴ בראש תנועת מכבי עמד יצחק ינוביץ, אחריו נבחר סיומה ליימנטשטיין, החליף אותו יפיים רדושקביץ, ואחרון בוריס קוז. קוז שהוזכר קודם היה בין העסקנים הבולטים בקהילה, פעיל ב"תלמוד תורה", בניהול הספרייה היהודית ובתנועה הציונית. היה גם בין מייסדי איגוד יוצאי סין בארץ ועמד בראשו שנים רבות. בין חברי הנהלת מכבי היו גם: יעקב זיסקינד, משה לנקין, שלמה ספיבק, גרגורי גרוסמן וכמובן בוריס קוז. הם היו מראשי התנועה הציונית בחרבין וחברי ועד ההסתדרות הציונית העולמית סניף חרבין בראשותו של ד"ר א. קאופמן.

⁵ ליובה פיסטנוביץ היה גם יו"ר קהילת יהודי טיאנדזין (טינג'ין), והמייסד והיו"ר הראשון של איגוד יוצאי סין בארץ בשנים 1951 - 1952.

הרב אהרון משה קיסלוב

כמובן ידע נרחב ומקיף בהיותו בעל הסמכה לרבנות. נוסף על כך הוא ידע רוסית על בורייה, אף על פי שלא למד בבית ספר רוסי, וגם גרמנית ידע היטב. הוא קרא יומם ולילה, לא רק תלמוד וספרי קודש, אלא גם ספרות יפה ופילוסופיה. ניתן היה לשוחח אתו על כל הפילוסופים המודרניים, החל מהפילוסופים הגרמניים שוֹפְנְהָאוּר וניטשה, ועד הפילוסופים בני זמננו כמו הפילוסוף הצרפתי-יהודי בְּרֶגֶסוֹן.

המעבר ממשרת הרב בעיירה יהודית מסורתית טיפוסית לתפקיד הרב בחרבין הכה את הרב קיסלוב בתדהמה. מעולמה המוכר של עיירה יהודית אופיינית, על חצרות החסידיים שבה, על ישיבותיה, בתי המדרש, בתי הכנסת והמקוואות המצויים בה, מצא עצמו הרב בעיר מודרנית רחוקה כרחוק מזרח ממערב מהעולם הישן החביב והמוכר שהשאיר מאחור. חיש מהר הבין הרב קיסלוב שעליו להנהיג את הקהילה כך שתישמר בה מסורת ישראל, ושאנשיה יבואו בהתלהבות אל בתי הכנסת. בעיקר ניצב בפניו האתגר, כמו בימינו, למשוך את הצעירים אל חיק הדת. הרב קיסלוב נהג להתייחס בדרשותיו לנושאים פופולריים, לצטט מדברי חכמים, וכמעט בכל נאום שלו דיבר גם על ציונות ועל ארץ ישראל.

הרב השלים עם העובדה שרוב היהודים הלכו ללא כיסוי ראש. אשר לי, מאחר שמשרדי הקהילה היו בבית הכנסת, נהגתי לחבוש כיפה עם כניסתי אל המשרדים שבקומה שנייה. החזקתי אותה דרך קבע בכיסי. גם בעת ביקורי היומי בביתו של הרב נהגתי לחבוש כיפה. פעם פנה אליי הרב כשהיינו רק שנינו לבד ושאל: "תגיד לי תדי, למה אתה חובש כיפה?! לו היית חובש כיפה דרך קבע אני מבין. אצל היהודים נהוג לחבוש כיפה במקום שבו יש ספר תורה, או בבית הקברות. אבל בשבילי, בביקורך בביתי, אינך צריך לחבוש כיפה".

הרב קיסלוב כתב ספרים אחדים. ספר אחד, "לאומיות ויהדות", נכתב ברוסית ועסק בדילמות שבין דת ללאום. שני ספרים נוספים כתב בעברית על סוגיות תלמודיות: "אמרי סופר" ו"משברי ים".

הרב קיסלוב התכתב עם הרב קוק, חברו לספסל הלימודים. הוא התייעץ עמו בשאלות הלכה שונות. הלבטים הלכו ורבו ככל שגבר זרם הפליטים שהגיעו למזרח לפני מלחמת העולם השנייה ובמהלכה. יהודים שהגיעו ליפן ולארצות נוספות במזרח הרחוק מצאו עצמם מתלבטים בשאלות הלכתיות שונות, למשל: מתי נכנסת השבת, מה לעשות בנושא שחיטה כשרה ועוד בעיות מסוג זה. בשנת 1935, משנפטר הרב קוק, הפנה הרב קיסלוב את השאלות לרב הרצוג, הרב הראשי האשכנזי של ארץ ישראל.

בדצמבר 1937, כשהתכנסה לראשונה הוועידה הלאומית של הקהילות היהודיות במזרח הרחוק, שָׁלְלָה את יהודי מנצ'וריה, סין ויפן, נבחר הרב קיסלוב לרב הראשי של יהודי המזרח הרחוק. שתי ועידות נוספות התכנסו בחרבין ב-1938 וב-1939. בשנת 1940 הייתה אמורה להתכנס הוועידה הרביעית בדיירן שבחצי-האי קוואנטון שבו שלטו היפנים (משנת 1905). אולם שבועיים לפני מועד הוועידה, אסרו היפנים על קיומה. זה היה סימן ראשון שלקהילה היהודית צפויים ימים קשים. כחצי שנה לאחר מכן, ביוני 1941, פלשו הגרמנים לרוסיה, והברית בין היפנים לגרמנים הלכה והתהדקה. ככל שהתקדמו הגרמנים מזרחה כשהם גורפים ניצחונות, כך הלכה והוקשחה עמדת היפנים כלפי

הרוסים ובתוכם גם כלפי היהודים. לקראת תום השלטון היפני, בשנת 1944, הוזמנו הרב קיסלוב וראש הכנסייה הפרבוסלבית, מטרופוליט מִיֶלְטִי, לשלטונות הכיבוש היפניים. ראש הכנסייה היה הנציג הבכיר של כשלושים כנסיות בחרבין שבהן התפללו כמאה אלף איש. היפנים הודיעו שהם רוצים לשים בכל בית כנסת ובכל כנסייה את פסלה של אלת השמש אֶמֶטְסֶסוּ, הנחשבת לאלה החשובה ביותר בדת השינטו. הרב קיסלוב הודיע להם באופן חד-משמעי: "על גופתי המתה! אשכב על מפתן בית הכנסת ולא אתן שיכניסו אליו פסל! זה נגד כל אושיות הדת שלנו!" הוא היה איש אמיץ. יש לציין שגם ראש הכנסייה הפרבוסלבית התנגד בתוקף לגזרה. היפנים ויתרו. אמנם נהגו לְקוֹד בבית הספר לכבוד קיסר יפן, לכבוד קיסר מנג'וֹגו ולכבוד האלה אֶמֶטְסֶסוּ, אבל בבית הכנסת?! רחמנא לצלן! שתי משפחות יהודיות, ברסלר ודרזין-צוקרמן, הקימו בתי חרושת לממתקים בחרבין. משפחת ברסלר הקימה את בית החרושת "ויקטוריה", ודרזין-צוקרמן את בית החרושת "מארס". לקראת פסח נכתב על המוצרים "כשר לפסח" והייתה עליהם חותמת של הרבנות בחרבין. אחד המוצרים של בית החרושת "מארס" היה משעשע במיוחד: היו אלה סוכריות שעל עטיפתן נכתב מצד אחד "אני אוהב אותך" ומצד האחר "בהכשר הרב". בחנות הכשרה "תל אביב" שהייתה בבעלות יהודית, רצו להתחכם ועטפו סוכריות לא כשרות בעטיפה נושאת החותמת: "כשר לפסח". הדבר נודע לרב קיסלוב והוא שלל מבעל החנות את ההכשר. על אף תחנוני הבעלים הדירו כל שומרי הכשרות בחרבין את רגליהם מחנותו.

בין פעולותיו הראשונות של הרב קיסלוב יש לציין את מיסוד השחיטה הכשרה. מרגע שהפכה השחיטה למבוקרת קל היה לפקח על מכירת בשר כשר.

הרב קיסלוב שם דגש על התחנות החשובות במעגל חייו של יהודי, הקפיד על ברית מילה, בר מצווה, חתונה וקבורה. הוא פסק בדרך כלל "על פי בית הלל" ולא "על פי בית שמאי", מרבית פסיקותיו היו לקולא. דומני שכיום הרבנים בארץ לא היו תומכים בדרכו.

לאחר הקמת המדינה החלה עליית יהודים ארצה. יהודי אחד, פליט מפולין, נגן ויולה ומוסיקאי ידוע, שהיה נשוי לרוסייה-נוצרייה, קיבל אישור לעזוב את חרבין ולעלות ארצה. לא היו להם ילדים. האישה רצתה להתגייר אך הרב לא נטה לערוך גיור שלא נבע מרצון ומהכרה אמיתיים. עם זאת רצה למנוע מהם קשיים מיותרים. בשנים ההן עבדתי בקהילה והוא קרא לי בוקר אחד ואמר שמישהו הלשין שלאישה יש בבית איקונות (תמונות של קדושי הנצרות), שנוצרים פרבוסלביים רבים נהגו להחזיק בבתייהם. הלכתי לבית הזוג והתברר שזו הייתה סתם רכילות מרושעת. האישה סיפרה שבגיל צעיר הצטרפה לקומוסומוֹל², ומאז ילדותה לא ביקרה בכנסייה. הרב קיסלוב ביקש מהאישה לקבל שיעורים אחדים בכשרות ובדינים, הורה לה ללכת למקווה, ולאחר מספר שיעורים נוספים ביהדות רשם אותה כיהודייה. בארץ נקלטו בני הזוג היטב, הבעל קיבל עבודה כנגן במלון המלך דוד בירושלים וגם אשתו התאקלמה ללא כל קושי.

לעומת זאת, היו מקרים שבהם פסק הרב לחומרה. למשל במקרה של יושב ראש תנועת מכבי, שהיה אף הוא נשוי לנוצרייה. הרב לחץ למנות אדם אחר תחתיו וטען: "לא ייתכן שיושב ראש התנועה יהיה נשוי לנוצרייה". עקב דעתו הנחרצת הוחלף היושב ראש.

מקרה נוסף שבו נקט הרב "על פי בית שמאי" היה בהתייחסותו אל אדם שניהל בתחילת המאה העשרים בית בושת ונעשה אמיד מאוד. הוא היה שכן שלנו. לימים מכר היהודי את בית הבושת ופנה לעסקים אחרים. אולם בשל עסקיו הקודמים הורה הרב שלא לאפשר לו לקנות מושב בבית הכנסת. גם מס קהילה לא גבו ממנו, אם כי תרומות לצדקה לא נדחו. כדי לעקוף את הנחיית הרב, הזמין היהודי כתיבת ספר תורה בליטא. ספר התורה הגיע עטוף ומוגן והובא לבית התורם. הוא ביקש

² קומוסומוֹל - ארגון צעירי המפלגה הקומוניסטית בברית המועצות.

יהדות חרבין אשר בלבי

(המשך מגיליון 411)

ספרים, חפצי אמנות ותשמישי קדושה, נחרבו גם כל בתי הקברות. בקושי נותר זכר לבתי הקברות הפרבוסלבי, הקתולי והארמני בחרבין. גם בתי הקברות היהודיים בשנחאי בטיאנדזין ובמקומות נוספים נהרסו כליל. אולם למרבה הפלא בית הקברות היהודי בחרבין לא ניזוק. נראה שבשל מקומו החדש, שהיה כה מרוחק, לא נפגעו המצבות. ממש נס. בשנת 1992, לאחר כינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לסין, פנינו לשלטונות בבקשה לשמור את בית הקברות. השלטונות הסיניים נענו לבקשתנו, נסללו דרכים, השטח נוקה, וגדר נבנתה סביבו. בשנת 1994 יצאתי בראש משלחת קטנה לביקור בחרבין, ובמהלכו טיפלנו בנושא בית הקברות. איגוד יוצאי סין הכין תרשים ומיפוי הקברים. בשנת 2000, בביקור משלחת נוספת בחרבין, ניכר היה שבית הקברות מטופל היטב. בזכות השימור והתחזוקה מבקרים בבית הקברות יהודים מכל העולם, מארצות הברית, מאוסטרליה, וכמובן גם מהארץ.

כבוד הרב

הרב הראשון, הרב שניאור זלמן גשקל, שכיהן בחרבין בתחילת המאה, נפטר כעבור שנים ספורות. הוא, כמו הבא אחריו, נולד ברוסיה והגיע לחרבין בעקבות מכרז שפרסמה הקהילה. אחריו כיהן הרב ליון, אשר ניהל גם את בית הספר "תלמוד תורה". הוא השתייך בתחילה לאגודת ישראל והחמיר עם הקהילה, אך לאחר זמן נעשה ציוני. הוא עבר להיות רבה של קהילת טיאנדזין (טיינג'ין).

כשהחלו להגיע לחרבין יהודים ציוניים, הם פרסמו מכרז נוסף ובחרו ברב אהרון משה קיסילוב לשמש כרבה הראשי של העיר. הרב קיסילוב שימש בתפקידו שלוש שנים, החל משנת 1913 ועד שנפטר בספטמבר 1949. כאמור, הכרתיו היטב והיה לי קשר יומיומי אתו כאשר שימשתי כמזכיר הקהילה בין השנים 1946 עד יום מותו בשנת 1949.

הרב קיסילוב נולד ב-1866 בעיירה קטנה סורז'ניץ, בפלך צ'רינגוב שבאוקראינה. כמו רבים מיהודי תחום המושב, גם הוא השתייך לחסידי חב"ד. בצעירותו התגלה כעילוי ונשלח לשיבת וולוז'ין, שבראשה עמד הרב חיים סולוביצ'יק. בין חבריו לספסל הלימודים בישיבה היו גם הרב קוק, הרב מזא"ה והמשורר חיים נחמן ביאליק. עם תום לימודיו קיבל הרב קיסילוב משרה בעיירה בריסוב שברוסיה הלבנה.

כשהחליטה קהילת חרבין לבחור רב, יצא מכרז וכמה רבנים מרוסיה הציגו את מועמדותם. לרב קיסילוב היו המלצות מציונות והוא זכה במכרז, נבחר לרב ראשי, וקיבל דירה ומשכורת מהקהילה. ועדת הקבלה שהחליטה על מינויו כללה את ראשי הקהילה.

הרב קיסילוב היה אדם בעל השקפות מודרניות, ציוני, אוטודיאקט, רחב אופקים ובעל אישיות בלתי רגילה. ביהדות ובהלכות דת היה לו

בית הקברות היהודי

בית הקברות היהודי בחרבין נוסד בשנת 1903 עם נפילת חיילים יהודיים במלחמת רוסיה-יפן. בשנת 1920 הורחב שטחו, הוקמו בו בית כנסת, מבנה לטהרה, דירה למנהל המקום, ניטעו בו עצים ונקבעו שורות הקברים. בשנת 1958 היו שם קרוב לשלושת אלפים קברים, המעידים על גודלה של הקהילה במחצית הראשונה של המאה העשרים. בשנה זו החליטו השלטונות להעביר את כל בתי הקברות למקום אחר, מחוץ לשטח השיפוט של חרבין, מאחר שתוכנן להיסלל שם כביש ראשי.

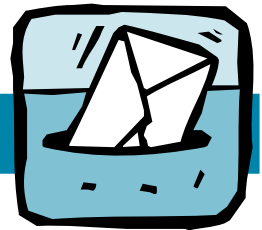
הבודדים שנותרו בקהילה היהודית הקטנה שעדיין פעלה בחרבין התגייסו למשימה. כל מי שיכול היה לממן זאת, דאג להעברת יקיריו לבית העלמין החדש. הקהילה עשתה עבודת קודש, הן בעצם העברת העצמות והמצבות, והן ברישום מדוקדק של פרטי הנפטרים. מזכיר הקהילה האחרון, זלמן (זיאמה) אגרנובסקי, הפעיל גם היום באגודת יוצאי המזרח הרחוק בניו יורק, וחברים נוספים עשו רבות למען הצלת המצבות והקברים. יש לציין גם את תרומתו של איגוד יוצאי סין בארץ בראשותו של היושב ראש דאז, מר בוריס קוך, שהיה אחד ממיסדי האיגוד ועמד בראשו שמונה-עשרה שנה בשנים 1953 - 1971. מר קוך יצר קשר עם משפחות הנפטרים הקבורים בבית העלמין בחרבין. הכסף שנאסף למטרה זו הגיע ממקומות רבים ברחבי בעולם, והועבר לקהילת חרבין דרך הונג קונג.

בית הקברות בחרבין, הנחשב כיום לבית הקברות היהודי הגדול והשמור ביותר במזרח הרחוק

בשנת 1963 הסתיימה העברת בית הקברות למקומו החדש הנמצא כשעה נסיעה מחרבין. שמונה מאות שבעים ושישה קברים נמצאים בו. יותר משש מאות מצבות הועברו, מצבות אחרות הוקמו מחדש, והיו גם מקרים שבהם הועברו עצמות הנפטרים בלבד ללא מצבה. בשנת 1967, בעת המהפכה התרבותית בסין, כשבני נוער במדי המשמר האדום החריבו מקדשים וכנסיות, הוקיעו את כלי הקודש והעלו באש

¹ אברהם יצחק הכהן קוק (1865 - 1935), רב והוגה דעות שתרם תרומה מכרעת לעיצוב חיי הדת ביישוב החדש בארץ ישראל. בשנת 1904 עלה לארץ ונבחר לרבה של יפו. הרב קוק הזהה עם התנועה הציונית ובכך עורר עליו את התנגדותו החריפה של הממסד הרבני. השיבה לארץ ישראל היא, לפי הרב קוק, בבחינת "אתחלתא דגאולה" (התחלת הגאולה), ואולם להבנתו התנועה הציונית לקחה בחסר משום שדאגה לצורכי העם הגשמיים והחילוניים, ולא הרוחניים. הוא ניסח תכנית לימודים חדשה לשיבת בני דורו חדש של מנהיגים רוחניים. הרב קוק היה סוציאליסט בהשקפתו וראה בלאומיות שלב הכרחי בתהליך ההתפתחות של העם השב ציוני.

רצייתי להודות לכם מעומק ליבי על השי לחג שהענקתם לי לכבוד ראש השנה הבא עלינו לטובה, וכן השי ליום העצמאות שעבר. מאד מרגש ומשמח שאתם מקדישים לנו, הלוחמים, פינה חמה ורוח גבית לשרותנו בצה"ל. הדבר מדגיש את המשמעות והחשיבות של העשייה היום יומית בעת השירות הקרבי בצבא, ומעודד לדעת שאתם מעריכים זאת. בברכת שנה טובה, אריכות ימים ובריאות טובה לכל העוסקים במאלכה.

וילדורף תומר, הנכד של פסיה גולדשטיין

אני - רועי גיננסקי, הנכד של אתי גיננסקי רוצה להודות לכם מקרב לב על השי שהענקתם לי כחייל.

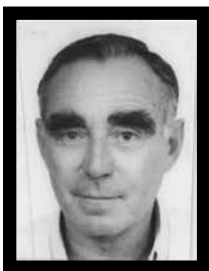
רועי גיננסקי

שלום רב, שמחתי לקבל את הבולטין הראשון שלי לפני מספר ימים- אני זוכר את הביטאון מצוי תמיד אצל סבא וסבתא שלי על השולחן, וההרגשה שגם אני עכשיו מנוי על קוראיו נותנת לי רגש של שייכות וסגירת מעגל- תודה! לתוכן הבולטין - הצטערתי מאד לקרוא על מותה של אסיה קוגן, סבתי תמיד דיברה עליה רבות והייתה לה ולכל המשפחה הערכה רבה לאסיה ולפועלה, יחס הידידות בינה לבין סבי וסבתי היו מאד חשובים להם, ואני זוכר אותה כאשה יקרה וטובת לב. כאב לי לשמוע שהיא כבר לאר עמנו. תודה

**דני אלרן
(נכד של נחמה ומשה אלרן)**

לכבוד
אגוד יוצאי סין בישראל
תודה רבה על המחאת השי לחיילים/ות לרגל יום העצמאות
בתודה

**דנה פודולסקי
טל פודולסקי
(נכד ונכדה של נטליה ואבי פודולסקי)**

אבא שלי,
אהוב ליבינו, אדם יקר ומרכז חיינו.
דימה - דוד - דוגלס - מינדלין ז"ל
אשר הלך לעולמו בבוקר יום שישי ה-15.08.2014
נפרד מאיתנו כגיבור "מות צדיקים" אשר נפטר בשנתו.
אבא שלי היה בעל שיעור קומה נדיר בדורו.
בעל למופת, אבא של מופת, וסבא למופת, אשר זכה בחייו לשתי נינות עלמה ורינה.
בן 86 במותו!
נולד בעיר חרבין אשר בסין, זכה להיות בן למשפחה ציונית מפוארת ומכובדת - משפחת קאופמן/מינדלין מחרבין.
יהי זכרו ברוך!!!
ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

**בתו הכואבת - אוהבת אותו מאוד
אילנה מינדלין**

באגודת ידידות ישראל-סין

ביזמתה של חברת האגודה ורדה פריבר-זוסמן התחלנו לאחרונה בסדרת הרצאות על נושאים שונים: ב-29 באפריל הרצה בבית פונבה ד"ר חיים נהר מומחה לרפואה סינית. הנושא: רפואה סינית במיטבה.

ב-16 ביוני המרצה היה מר אליעזר צפריר (גייזי), בעבר בכיר בשב"כ ובמוסד ויועץ ראש הממשלה לענייני ערבים. הנושא: המזרח התיכון במבט של ניסיון אישי. לפני ההרצאה הייתה הופעה מוסיקלית מצרחה בביצוע הפסנתרנית גב' בלה שטיינבוך

וזמר בריטון עמירם זמני. הכיבוד הקל שהוגש הוכן על ידי חבר האגודה אלכס פודולסקי. שני המרצים ריתקו כמה עשרות מאזינים בידע והניסיון שלהם כל אחד בתחומו.

ד"ר חיים נהר בהרצאה בבית פונבה

מר אליעזר צפריר (גייזי) בהרצאה בבית פונבה

הפסנתרנית גב' בלה שטיינבוך וזמר בריטון עמירם זמני

באיגוד יוצאי סין

ביום ראשון 13 ביולי 2014 התארח במשרדי אגוד יוצאי סין מר אלדד חייט שבעוד כחודש יגיע לבייג'ינג לשמש כציר בשגרירות ישראל בסין.

אלדד חייט יחליף בתפקיד ידידה ותיקה של אגוד יוצאי סין גב' דנה בנבנישתי שחוזרת למשרד החוץ בירושלים לתפקידים ואתגרים חדשים! הנהלת אגוד יוצאי סין וחברי האגוד שולחים לה איחולי הצלחה בהמשך ומודים לה על שיתוף פעולה לאורך שנים.

יוסי קליין, רוני וינרמן ותדי פיאסטונוביץ עדכנו את אלדד בתולדות קהילות יהודיות בסין ופעילות אגוד יוצאי סין ואגודת ידידות ישראל-סין.

נשות האגוד ממשיכות את מסורת ארוכת השנים של מפגשי יום ראשון. כל יום ראשון נפגשות כ-15-20 חברות אגוד למפגש של העלאת זיכרונות וחוויות מהעבר ומהווה דואגות לכיבוד קל.

בפגישה 6 באפריל לפני פסח השתתפו יוסי קליין ו"ר האגוד רוני וינרמן ממלא מקומו שבאו לאחל לחברות חג שמח ובריאות טובה.

ישיבת הנהלה

ב-26 למאי 2014 התקיימה בבית פונבה הישיבה השנתית של הנהלת אגוד יוצאי סין. בישיבה הועלו בין השאר הנושאים הבאים: הוצג על ידי רואה החשבון יעקב גרינברג מאזן 2013 ואושר ללא מתנגדים על ידי המשתתפים.

דווח למשתתפים שאגוד נמצא בשלבים האחרונים של קבלת אישור "ניהול תקין" מרשם העמותות במשרד המשפטים (בינתיים התקבל האישור). ובמטפלים בעזרת עו"ד מומחה בהכרת האגוד כ"מוסד ציבורי" שמקנה פטורים ממס-הכנסה לתורמים ופטורים נוספים לאגוד כמו מס שבח על מקרקעין ועוד.

בכפוף לסעיף 2 (ג) של תקנון העמותה הוצע שעל מנת להירשם כחברי העמותה

שמרנה זכות השתתפות באסיפה הכללית ולהיבחר כחבר הנהלה תידרש תרומה מינימאלית בסך 180 ₪ לשנה.

נבחרו בעלי תפקידים:

יוסי קליין - יושב ראש וגזבר
רוני (רן) וינרמן מ"מ היושב ראש
תדי פיאסטונוביץ סגן היושב ראש

יוסי קליין, רוני וינרמן ותדי פיאסטונוביץ עם החברות במפגש ערב פסח

מטרות עמותת איגוד יוצאי סין

מטרות העמותה מספר 580030666

1. לארגן את כל יוצאי סין במדינת ישראל לסיוע ושיתוף פעולה הדדי בכל תחומי התרבות והחברה בישראל.
2. לשמור על קשר עם כל יוצאי סין בישראל ובחו"ל.
3. לטפח ולשמר את המורשת של דורות היהודים בסין.

פעילויות העמותה

1. העמותה מעניקה תמיכה חודשית לכ-70 חברים תושבי ישראל הנזקקים לכך.
2. העמותה מעניקה כל שנה כ-100 מלגות לסטודנטים צאצאי יוצאי סין הלומדים במוסדות חינוך גבוה בישראל
3. העמותה מוציאה לאור פעמיים בשנה עתון "בולטין" בעברית אנגלית ורוסית ובו מידע על יהדות סין בעבר ועל פעילויות אגוד יוצאי סין ושל יוצאי סין בעולם.
4. כל הפעילות (פרט למזכירה) מבוצעת על ידי מתנדבים

ידידים/ות יקרים/ות,

עוד שנה מאחורינו, שנה לא קלה עברה על המדינה ועל הדרום במיוחד. עוד שמות צעירים נוספו על לוחות הזיכרון של מלחמות ישראל ועוד פצעים בלב!! כולנו כואבים יחד עם משפחות השכולות ומאליים החלמה לפצועים!

אגוד יוצאי סין מצליח להמשיך בפעילותו בקרב קהילת יוצאי סין בארץ ובעולם... ממשיך להעניק תמיכה חודשית ל 60 יוצאי סין בישראל. ברב המקרים מדובר בקשישים גלמודים וחולים. מצב רבים מהם קשה ביותר ובלי התמיכה שהאגוד מעניק, הם מתקשים מאד לאזן את תקציבם.

האגוד דואג גם לדורות הצעירים של יוצאי סין - מחלק מלגות לסטודנטים במסגרת המפגש שנתי המסורתי של יוצאי סין בחנוכה ומעניק שי צנוע לחיילים ערב יום העצמאות.

מאז היווסדו, האגוד משמש מוקד המקשר את יוצאי סין שהתפזרו בעולם באמצעות ה"בולטין" שהאגוד מפרסם בשלוש שפות פעמיים בשנה ואתר האינטרנט בעברית ואנגלית ובהם חומר מעניין ומגוון על היסטוריית הקהילות היהודיות בסין ומידע על הנעשה באגוד יוצאי סין.

כל הפעילות הזאת ממומנת מתרומות יוצאי סין בארץ ובעולם.

לצערנו, באופן טבעי הולך וקטן דור הותיקים - התורמים. התורמים העיקריים כבר לא איתנו וכל סכום שנתרם חשוב מאד להמשך פעילות האגוד.

אנו פונים אליכם כל יוצאי סין ומבקשים לתרום ככל יכולתכם לתמוך בהמשך פעילות האגוד ובטוחים שהתורמים יקבלו סיפוק גדול מהשתתפות במעשה אצילי כך - עזרה ליוצאי סין ושמירה על הקהילה שלנו!!

את תרומתכם נא לשלוח לפי הכתובת:

אגוד יוצאי סין

ת.ד. 29786

תל-אביב 61297

בברכות נאמנות ובמיטב איחולים! שנה טובה!

תדי פיאסטונוביץ
סגן היושב ראש

רוני וינרמן
מ"מ היושב ראש

יוסי קליין
יושב ראש וגזבר

תוכן העניינים

איגוד יוצאי סין

נוסד ב-1951

תל-אביב, "בית-פונבה",
רח' גרוזנברג 13,
e-mail: igud-sin@013.net

טל. 03-5171997

פקס. 03-5161631

עורך ראשי: יוסי קליין

חברי המערכת:

יהודית סנדל ואינה בקשייב

מטרות ה"בולטין"

בהוציאם לאור את ה"בולטין", איגוד יוצאי סין בישראל שואף לענות על הצרכים שלהלן:

1. לעודד את תחושת השותפות בין תושבי הקהילה היהודית לשעבר של סין.
2. לקיים ערוץ של קשר בין יוצאי סין בישראל ובגולה.
3. לסייע באיסוף, שימור והוצאה-לאור של מסמכים היסטוריים העוסקים בחיי אותה קהילה.
4. לסייע לאיגוד יוצאי סין במילוי מטרותיו, במיוחד אלה שעוסקים בסיוע סוציאלי ובמלגות חינוכיות לבני דור ההמשך של יוצאי סין בישראל.

איגוד יוצאי סין

ת.ד. 29786

תל אביב 61297

Kindly note our address:

Igud Yotzei Sin

P/O/B/ 29786

Tel Aviv 61297 Israel

5

6

7

12

19

23

28

יונה קליגמן

ת.ד. 29786/דימה מינדלין ז"ל

יהדות חרבין אשר בליבי - תדי קאופמן

סיפורי סטודנטים

סין: מאבק על עקרונות הציונות בסין

סין וישראל - יוסף שלהבת

חיי התושבים סיניים בחרבין בשנות ה-30 (צילומים)

קוראים וחברים יקרים!!!

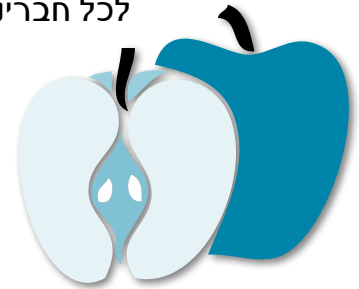
המצב הפיננסי של האיגוד, היעדרות ארוכה של אחת העורכות וכמובן חודשי מבצע "צור איתן", אילצו אותנו לצמצם מספר עמודי הגיליון הנוכחי.

אנו מקווים להוציא את גיליונות שנת 2015 במתכונת הרגילה של השנים האחרונות.

איחולי שנה טובה, שנת שלום ובריאות

לכל חברינו ולכל עם ישראל!!!

מערכת ה"בולטין"

גילשו לאתר איגוד יוצאי סין בעברית!

באתר זה תוכלו למצוא חומר מעניין על נושא יהדות סין:

◆ תולדות הקהילות היהודיות בסין

◆ קישורים לאתרים מעניינים הקשורים לנושא

◆ חיפוש קרובים

◆ צילומים, מאמרים ועוד...

www.jewsofchina.org

בית הכנסת בתרביץ בגמור השיפוץ

Photos by Shelly Xie Foret Travel

מגיני דוד בחלונות

לוח בכניסה לאולם הקונצרטים

קונצרט באולם בית הכנסת

אולם בית הכנסת מעזרת נשים

עזרת נשים

העליה לעזרת נשים

יצוב והפקה: פרופיל יצוב הפקה והוצאה לאור בע"מ
רבניצקי 6 בית שהם א.ת. סגולה פתח תקווה
טל' 03-9045050, פקס: 03-9305063

www.jewsofchina.org

אגוד יוצאי סין - רח' גרוזנברג 13
ת.ד. 29786, תל-אביב 612970
טל': 03-5171997, פקס': 03-5161631

igud-sin@013.net

בוילטין

מוסף עברי

בטאון

אגוד יוצאי סין

www.jewsofchina.org

ספטמבר 2014 ♦ גליון מס' 412 ♦ שנה 61 ♦ תשרי - תשע"ה

שנה טובה ומבורכת!

1954-2014